

P. b. b.
Verlagsort: 1030 Wien
Plus.Zeitung 09Z038029P

KULTURNÍ KLUB

INFORMAČNÍ ČASOPIS
ČECHŮ A SLOVÁKŮ
V RAKOUSKU

4-5

duben – květen

2017

37. ročník

Pondělní promítání filmů ve spolupráci s Českým centrem a Velvyslanectvím ČR
v kině **Velvyslanectví ČR, Penzinger Straže 11-13, 1140 Wien**
Informace: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku

Pondělí 10. 04. v 19:30

Teorie tygra (Česko, 2016, 101 min., česky, anglické titulky)

Režie: Radek Bajgar; scénář: Radek Bajgar, Mirka Zlatníková; kamera: Vladimír Holomek, Petr Koblovský; hudba: Jan P. Muchow

Hrají: Jiří Bartoška, Eliška Balzerová, Tatiana Vilhelmová, Jiří Havelka, Jakub Kohák, Pavla Beretová, Iva Janžurová, Arnošt Goldflam, Lucia Sipošová, Klára Melíšková, Jaromír Dulava, Tereza Těžká, Eva Salzmanová, Ondřej Pavelka, Ivana Uhlířová, Anna Čtvrtníčková, Ctirad Götz, Jiří Bábek, Ondřej Malý, Pavel Šimčík

Obsah: Veterinář Jan (Jiří Bartoška) už toho má dost. Poslední kapkou je smrt tchána, kterému taky došly síly a trpělivost. Babička (Iva Janžurová) totiž vždy rozhodovala o jeho životě, stáří a nakonec i o tom, jak a kde bude pohřbený. Nerespektovala žádné jeho přání a touhu, v dobré víře, že ona sama vždy a lépe než on ví, co je pro něj dobré a správné. A tak se k jeho neštěstí o něj starala podle své představy o jeho štěstí. A Janovi začíná být jasné, že je na té samé cestě. Jeho žena Olga (Eliška Balzerová) se totiž řídí stejnou teorií malého dvorku a dlouhého biče a přesvědčením, že za štěstí svého muže je zodpovědná výhradně ona. Janovi dojde, že už takto dál nemůže, nechce, neumí. Když nic neudělá, skončí jako tchán. Jednoho dne jej napadne způsob, jak se osvobodit a získat zpět vládu nad svým životem. Tato revolta je ale hodně netradiční...

Pondělí 12. 06. v 19:30

Limonádový Joe aneb Koňská opera (Československo, 1964, 95 min)

Režie: Oldřich Lipský, předloha: Jiří Brdečka (kniha), scénář: Oldřich Lipský, Jiří Brdečka (scénář, divadelní hra), kamera: Vladimír Novotný, hudba: Jan Rychlík, Vlastimil Hála

Hrají: Karel Fiala, Rudolf Deyl ml., Miloš Kopecký, Květa Fialová, Olga Schoberová, Bohuš Záhorský, Josef Hlinomaz, Karel Effa, Waldemar Matuška, Eman Fiala, Jiří Lír, Vladimír Menšík, Jiří Steimar, Jaroslav Štercl, Oldřich Lukeš, Alois Dvorský, Miloš Nedbal, Juraj Herz, Jiří Jelínek, Jiří Schulz, Jaroslav Mareš, Antonín Šůra ad.

Jedna z nejslavnějších a nejoblíbenějších českých filmových komedií, kde správní muži pijí pouze kolalokovu lihuprostou limonádu a zákon má podobu pistolníka, vybaveného přesnou muškou, zářivým úsměvem a lahodným tenorem.

Jiří Brdečka byl jednou z nejzajímavějších osobností českého filmu. Rozpětí jeho profesí a zájmů je obdivuhodné – kreslíř, filmový kritik, esejista, scénárista hraných i animovaných filmů a také režisér animovaných snímků. Napsal dvě knihy a byl také obsazován do menších rolí. Narodil se 24. prosince 1917 v Hranicích na Moravě do učitelské rodiny. Odmaturoval na reálném gymnáziu v Hranicích roku 1936. Potom pokračoval ve studiu na Filozofické fakultě v Praze. Po uzavření vysokých škol (1939) pracoval jako úředník v Městském muzeu v Praze, v letech 1941-1942 jako tiskový referent Lucerna-filmu, poté pracoval v ateliérech kresleného filmu Pragfilm, od poloviny 1944 Nacional-film. V roce 1945 se stal redaktorem Lidových novin. Od roku 1949 byl zaměstnán v Čs. státním filmu jako scénárista, dramaturg a režisér. Patřil k prvním pracovníkům studia Bratři v triku. Spolupracoval s Jiřím Trnkou, Janem Werichem a zejména pak s Oldřichem Lipským. Z jejich tvůrčí dílny vycházejí kultivované parodie jako *Limonádový Joe*, *Adéla ještě nevečeřela* nebo *Tajemný hrad v Karpatech*. Filmografie Jiřího Brdečky je ovšem daleko bohatší. Jako scénárista se podílel na Trnkových filmech *Císařův slavík*, *Sen noci svatojánské*, *Staré pověsti české*. Podle vlastních scénářů natočil kreslené filmy *Vzducholoď a láska*, *Špatně namalovaná slepice a Slůvce M.* Jiří Brdečka zemřel 2. června 1982 v Praze.

Jeho jediná dcera **Tereza Brdečková** (* 10. 2. 1957) je česká filmová kritička, novinářka, publicistka, spisovatelka, scénáristka, překladatelka, filmová organizátorka, moderátorka, kulturní redaktorka a je manželkou písničkáře Jiřího Dědečka.

UPOZORNĚNÍ:

Květnové filmové promítání odpadá – státní svátek v ČR.

Předběžné termíny promítání v roce 2017:

vždy druhé pondělí v měsíci, tj. 11. 9., 9. 10., 13. 11. a 11. 12.

Začátek přestavení, pokud není uvedeno jinak, vždy v 19:30, prosincová pohádka v 18:00.

ZMĚNA PROGRAMU VYHRAZENA.

Srdečně Vás zveme na tradiční

Májový koncert

pod záštitou velvyslanectví ČR v Rakousku,
na němž vystoupí
studentský komorní sbor

Ensemble Versus z Brna

pod vedením sbormistra dr. Vladimíra Maňase.

Zazní výběr z děl těchto autorů:

Kryštof Harant, Carlo Gesualdo, Heinrich Schütz, Charles Villiers Stanford, Nicolaus Zangius (ve službách Rudolfa II., Lichtenštejnů a Žerotínů, † 1617 v Olomouci).

Sbor se věnuje hudbě z období renesance, raného baroka, 20. století i dílům soudobým.

17. května 2017 v 18:30

**Mramorový sál českého velvyslanectví
Penzinger Straže 11-13, 1140 Wien**

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

Klubová pravidelná promítání v kinosálu českého velvyslanectví, nadále ve spolupráci s českým velvyslanectvím a Českým centrem, pokračují každé druhé pondělí v měsíci, začátek představení je vždy v 19:30 hodin, výjimku činí prosincová pohádka, rezervace není možná. V březnu jste měli možnost zhlédnout film **Domácí péče** režiséra a scénáristy Slávka Horáka, na duben u příležitosti 70. narozenin charismatického herce s jedinečným hlasem Jiřího Bartošky plánujeme uvést jeho zatím poslední film **Teorie tygra** režiséra Radka Bajgara. Květnové kino z důvodu svátku v ČR odpadá. V červnovém promítání si připomeneme 100. výročí narození kreslíře, filmového kritika, esejisty, scénáristy hraných a animovaných filmů a rovněž režiséra animovaných snímků Jiřího Brdečky, a to uvedením filmu **Limonádový Joe aneb Koňská opera**, který se stal jednou z nejslavnějších a nejoblíbenějších filmových komedií československého filmu. Filmy byly ohlášeny také na domácí stránce Klubu www.kulturklub.at.

O dalších programech, které připravujeme, Vás budeme průběžně informovat v následujících číslech Kulturního klubu a na naší domovské webové stránce www.kulturklub.at. Omlouváme se za nepravdivost při vydávání časopisu Kulturní klub vzniklé zaneprázdněním vedoucí redaktorky, která nastoupila rehabilitaci v rehabilitačním středisku ve Villachu a poté ji čeká ještě další týden v nemocnici. Tím může dojít k eventuálním „zádrhelům“, jako například, že pozdě došlé termíny spolkových akcí nebudou již zpracovány apod. Upozorňujeme, že i přes veškerou naši snahu a kontrolu kalendáře může dojít u oznámených programů ke změně data oproti termínům udaným v našem kalendáři i ke změně jejich náplně. Bohužel, když se tuto skutečnost dozvíme (a někdy se ji ani nedozvíme), mnohdy nemáme již možnost provést jakoukoliv opravu.

Ke dni 1. 4. 2017 opouští funkci ředitele Českého centra ve Vídni Ing. Martin Krafl. Výbor a redakce Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku mu srdečně děkují za skvělou a nadstandardní spolupráci! Přejeme panu řediteli Kraflovi mnoho pracovních i osobních úspěchů a neutuchající elán v další činnosti.

Hezké a osvěžující posezení nad stránkami Klubu Vám přeje

redakce Kulturního klubu

Obsah

Klub připravuje	2
Editorial, obsah, impressum	3
Kalendář: duben – červen	4
Rozhovor	7
Kultura	10
Události	33
Zajímavosti	38
Ekonomika	48
Správy zo Slovenska	55
Sokol & sport	61
Úvahy a postřehy	67
Z české a slovenské Vídně a okolí	69
Oznámení	79
Církevní život	86
Informace & inzerce	88

KULTURNÍ KLUB. Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku

Majitel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku

Vydavatel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku (ing. Helena Basler),

Mohsgasse 30/9, 1030 Wien

Sazba: KLP – Koniasch Latin Press s. r. o., Praha & Jaroslav Bulíček, Praha

Tisk: Tiskárna Sládek, Znojmo

KULTURNÍ KLUB. Informationszeitschrift der Tschechen und Slowaken in Österreich

Medieninhaber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich

Herausgeber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich

(Ing. Helena Basler), Mohsgasse 30/9, 1030 Wien

Verlagsort: 1030 Wien

Hersteller und Herstellungsort: KLP – Koniasch Latin Press s. r. o., Praha &

Tiskárna Sládek, Znojmo, Tschechische Republik

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung und durch MZV ČR

Dotácia: Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí

Redakce: Mohsgasse 30/9, 1030 Wien,

mobil (od 10:00): 0043-0-664 97 33 764, fax: 0043-1-79 88 454

e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Vedoucí redaktorka: ing. Helena Basler

Zástupkyně vedoucí redaktorky: Mag. dr. Marie Brandeis

Redakce: Mag. Pavlína Böhmová-Lössl, DI Gabriela Jakelic, Anna Křivanová

Technická redakce: Ing. Kurt Mattola, Mag. Richard Basler

Redakční kruh: Jan Brabeneč, dr. Martin Franc, P. dr. Jan Horák, Ludvík Kavín, Eva Kalinová, Michaela Kováčiková, dr. Marta Marková, Mag. Daniela Makový Nedas, Mag. Andrea Ozábalová, dr. Kweta Ozábalová, Vladimír Stejskal, Nela Štěrbová, doc. JUDr. Marián Velický, CSc., ing. Jiří Zajíček, ThLic. Petr Žaloudek

Fotografové: Mag. Richard Basler, Vladimír Čevela, Kurt Mattola, Mag. Eva Zemanová

Distribuce: Tiskárna Sládek, Znojmo

VÝSTAVY, FESTIVALY, KURZY

do 07. 04. Výstava: *Malby a kresby Ivana Pavleho*

Ivan Pavle je jednou z najvýraznejších osobností strednej maliarskej generácie na Slovensku. Vystavoval v prestížnych slovenských i zahraničných galériách, je zastúpený vo verejných i súkromných zbierkach po celom svete. Absolvoval niekoľko tvorivých pobytov hlavne v USA, Thajsku a Francúzsku, kde v roku 1989 získal Cenu poroty na Medzinárodnom festivale maľby v Cagnes-sur-Mer.

Kurátor: Dr. Dušan Kollár

Slovenský inštitút, Wipplingerstrasse 24-26, 1010 Wien

20. 04. – 27. 05. Evropa humanistů / EUNIC

19. 04. 19:00 Vernisáž

Výstava predstavujúci významné evropské humanisty, ktorí ovplyvnili myšlienky v Európe. Akcie EUNIC Austria – každá zúčastnená zem predstaví dva humanisty – ČR: Bohuslav Hasištejnský z Lobkovic & Alžběta Johanna Vestonie. Kurátorky: Lucie Storchová, Marta Vaculínová.

Büchereien Wien: Hauptbücherei am Gürtel, Urban-Loritz-Platz 2A, 1070 Wien

Spolupráce ČC Vídeň

bis 26. 06. Ringvorlesung zur tschechischen Geschichte

Montag 16:00-18:00 Uhr

Hörsaal des Instituts für Osteuropäische Geschichte

Fast einhundert Jahre nach der Gründung der Tschechoslowakei behandelt die Vorlesung auf der Basis von geschichts-, sozial- und kulturwissenschaftlichen Gastvorträgen prominenter tschechischer und Wiener Experten die moderne tschechische Geschichte.

LEOPOLD MUSEUM

Museumsplatz 1, 1070 Wien, Tel./Fax: +43.1.525 70/1500
MuseumsQuartier Wien, www.leopoldmuseum.org

ALBERTINA

täglich 10:00-18:00 Uhr, Mittwoch 10:00-21:00 Uhr

Albertinaplatz 1, A-1010 Wien, Tel.: +43 1 534 83-0

http://www.albertina.at/information/oeffnungszeiten_preise

do 05. 06. *Acting for the Camera*

do 25. 04. *Poussin bis David*

do 18. 06. *Egon Schiele*

MAK – Österreichisches Museum für angewandte Kunst / Gegenwartskunst

Stubenring 5, 1010 Wien

Tel.: +43 1 711 36-0

Fax: +43 1 713 10 26

office@MAK.at

<http://www.mak.at/besuchen/information>

do 17. 04. *Seine Freiheit, unsere Freiheit. Václav Havel und das Burgtheater / Jeho svoboda, naše svoboda. Václav Havel a vídeňský Burgtheater*

Theatermuseum, Lobkowitzplatz 2, 1010 Wien

Tel.: +43 1 525 24 3460, info@theatermuseum.at

Öffnungszeiten: Täglich außer Dienstag 10:00-18:00 Uhr

do 17. 04. *Das Glas der Architekten. Wien 1900-1937* MAK-Ausstellungshalle

do 17. 04. *Gläser der Empire- und Biedermeierzeit*

Aus der Sammlung des MAK und der Glassammlung Christian Kuhn

MAK-Ausstellungshalle

do 30. 04. *Angewandte Kunst. Heute Patrycja Domanska. Stimuli*

MAK Galerie

do 07. 05. *Josef Hoffmann – Josef Frank. Von der „unendlichen Garnitur“ zum offenen System*

Josef Hoffmann Museum, Brtnice, Tschechische Republik
MAK

VÝSTAVY „MARIE TEREZIE – MARIA THERESIA“

do 05. 06. *Marie Theresia – Habsburgs mächtigste Frau*

Nationalbibliothek, Josefsplatz 1, 1015 Wien

<https://www.onb.ac.at>

do 29. 11. (Sa. und So. 10:30) *Die Maria Theresia. Tour im Schloss Schönbrunn*

Přehled čtyř výstav k Marii Terezií ve Vídni a Dolním Rakousku najdete na internetových adresách:

<http://www.mariatheresia2017.at>

<http://www.mariatheresia2017.at/>

JEDNOTLIVÉ AKCE

08. 04. 17:00 Divadelní představení: *Rebelové*

Hostování Divadla Stodola z Jiřkovic u Brna

Divadelní sál školy Školského spolku Komenský, Sebastianplatz 3, Wien 3

VO

08. 04. 19:00 Opera: *L'italiana in Algeri* – Adam Plachetka

Staatsoper Wien

10. 04. 19:30 Film: *Teorie tygra* (Česko, 2016, 101 min., režie: Radek Bajgar)

Kinosál Velvyslanectví ČR, Penzinger Str. 11-13, 1140 Wien
KK, ČcV, ZÚ

10. 04. 19:30 Balet: *Onegin* – Roman Lazik, Nina Poláková

Staatsoper Wien

12. 04. 19:30 Balet: *Onegin* – Roman Lazik, Nina Poláková

Staatsoper Wien

18. 04. 19:30 Opera: *Káťa Kabanová*

Staatsoper Wien

20. 04. 18:30 Prezentace knihy – **Beppo Beyerl: *Na pivo! Po stopách Bohumila Hrabala a Jaroslava Haška***

Na podzim 2016 vydaná kniha představuje spisovatele B. Hrabala a J. Haška. Autor vypráví o místech v Čechách a na Moravě, která jsou spojena s konzumací piva (Brno, České Budějovice, Plzeň).

ČC Vídeň, Herrengasse 17, 1010 Wien

20. 04. 19:00 Spomienkový večer na hudobného skladateľa **Zdenka Mikulu** s prezentáciou knihy o jeho živote a tvorbe, spojený s koncertom

RSKS

21. 04. 19:30 Opera: ***Káťa Kabanová***

Staatsoper Wien

22. 04. 17:00 Přednáška: **npor. MUDr. Martin BORT-LÍK** (vojenský lékař oboru dermatovenerologie): ***Otázky imunologie. HIV/AIDS u dětí – závod s časem***

Slovanská beseda, Drachengasse 3, Wien 1

AS a ČS

24. 04. 19:30 Opera: ***Káťa Kabanová***

Staatsoper Wien

27. 04. 18:30 Prehliadka historickej knižnice s ulicou **Herrengasse** s **Jankou Gregor-Rogler** s dôrazom na osobnosť **Adama Františka Kolára**, niekdajšieho riaditeľa cisárskej knižnice, a návšteva mimoriadnej výstavy k 300. výročiu narodenia Márie Terézie.

RSKS

27. 04. 19:30 Opera: ***Káťa Kabanová***

Staatsoper Wien

28. 04. 19:00 Opera: ***Le nozze di Figaro*** – Adam Plachetka**06. 05.** Prezentace knihy: **Ondřej Buddeus: *Hlava v hlavě***

Prezentace dětské knihy *Hlava v hlavě* (Magnesia Litera v kategorii kniha pro děti, ocenění Zlatá stuha 2014 a nejkrásnější dětská kniha roku) v německém překladu Fabelwelt Kinderbuchhandlung, Schleifmühlgasse 6, 1040 Wien

Spolupráce: ČC Vídeň

11. 05. 19:30 Česká literaturo, vítěj / Herzlich willkommen! **Viktorie Hanišová: *Anežka (2017)***

3. ročník literární řady představující současnou českou literaturu v německém překladu u příležitosti pražské Noci literatury a veletrhu Svět knihy v Literárním domě v Linci

Moderace a četba: Martin Krafl

Adalbert-Stifter-Haus des Landes Oberösterreich

Adalbert-Stifter-Platz 1, 4020 Linz

Spolupráce: ČC Vídeň

17. 05. 18:30 Májový koncert: **Ensemble Versus**

Tradiční Májový koncert, na němž vystoupí brněnský studentský komorní sbor pod vedením sbormistra dr. Vladimíra Maňase.

Zazní výběr z děl těchto autorů: Kryštof Harant, Carlo Ge-

sualdo, Heinrich Schütz, Charles Villers Stanford, Nicolaus Zangius (ve službách Rudolfa II., Lichtenštejnů a Žerotínů, † 1617 v Olomouci), Ivan Hrušovský, Vladimír Maňas aj. Sbor se věnuje hudbě z období renesance, raného baroka, 20. století i dílům soudobým.

Pod záštitou velvyslanectví ČR v Rakousku.

Mramorový sál českého velvyslanectví

Penzinger Straße 11-13, 1140 Wien

KK, ZÚ

21. 05. 19:00 Koncert: **RSO Wiener**, dir. Cornelius Meister

Na programu mj. Antonín Dvořák: *Zehn biblische Lieder* op. 99

Großer Saal

24. 05. 19:00 Koncert: **vídeňský pěvecký sbor „Ivana Ferencová Chor“**

Slovanská beseda, Drachengasse 3, 1010 Wien

Lumír

06. 06./07. 06. Koncert: **Wiener Symphoniker**, dir. Jakub Hrůša (Ludwig van Beethoven, César Franck)

Wiener Konzerthaus, Lotringerstrasse 20, 1030 Wien

Tel: +43 1 5125550, www.konzerthaus.at

Großer Saal

12. 06. 19:30 Film: ***Limonádový Joe aneb Koňská opera*** (Československo, 1964, 95 min., režie: Oldřich Lipský, scénář: Oldřich Lipský & Jiří Brdečka)

KK, ČcV, ZÚ

13. 06. 19:30 Koncert: **Pavel Haas Quartett**

Wiener Konzerthaus, Lotringerstrasse 20, 1030 Wien

Tel: +43 1 5125550, www.konzerthaus.at

Mozart-Saal

INFORMACE:

Podrobnosti a další programy naleznete v oddílech: *Sokol & sport, Z české a slovenské Vídně a okolí a Oznamení.*

ČESKÉ OZVĚNY / SLOVENSKÉ OZVENY

Der ORF bietet im 25-minütigen Magazin mit dem Titel *České ozvěny / Slovenské ozveny* Beiträge in Tschechisch und Slowakisch. *Ozvěny / Ozveny* wird **sechsmal im Jahr jeden zweiten Sonntag in den Monaten Februar, April, Juni, August, Oktober, Dezember um 13:05 Uhr in ORF2 Wien** gesendet.

SETKÁNÍ ČESKÝCH A SLOVENSKÝCH MAMINEK S DĚTMI

Pravidelně **každou středu v 15:00** v prostorách českého kostela na Rennwegu 63, 1030 Wien.

Jednota sv. Metoděje

DŮLEŽITÉ KONTAKTNÍ ADRESY:**ČESKÉ CENTRUM:**

Herrengasse 17, 1010 Wien, tel.: 535 23 60

e-mail: ccwien@czech.cz

www.tschechischeszentrum.at,

<http://wien.czechcentres.cz/cs/>

Více informací k jednotlivým akcím viz na webu ČC Vídeň.

**RAKÚSKO-SLOVENSKÝ KULTÚRNY SPOLOK
a SLOVENSKÝ ŠKOLSKÝ SPOLOK SOVA**

www.slovaci.at

e-mail: rsks@slovaci.at, sova@slovaci.at

Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien,
tel.: +43 1 596 13 15, fax: +43 1 595 57 99,

sekretariát: Ut 9:00-10:30, Št 18:00-19:30

Prehľad našich podujatí:

<http://www.slovaci.at/program.html>

**SLOWAKISCHER SCHULVEREIN /
SLOVENSKÝ ŠKOLSKÝ SPOLOK SOVA**

www.slovaci.at/sova, e-mail: sova@slovaci.at

Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien,
tel.: 596 13 15, fax: 595 57 99

Prehľad našich podujatí:

<http://www.slovaci.at/program.html>

SLOVENSKÝ INŠTITÚT

www.mzv.sk/sivieden, e-mail: si.wien@gmx.at

Wipplingerstr. 24-26, 1010 Wien, tel./fax: +43 1 535 40 57

Für alle Veranstaltungen SI ist eine Anmeldung unter
si.wien@gmx.at erforderlich.

Upozorňujeme, že i přes veškerou naši snahu a kontrolu kalendária může dojít u oznámených programů ke změně jejich data, resp. náplně. Bohužel, i když se tuto skutečnost dozvíme (ale někdy ani nedozvíme), nemáme již možnost provést jakoukoliv opravu. Změna programu vyhrazena.

Články podepsané autory nebo opatřené značkou nemusejí být vždy shodné s názorem redakce. Redakce neodpovídá za obsah čtenářských dopisů. Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí. Redakce si vyhrazuje právo krátit a upravovat zaslané články po stránce gramatické i stylistické.

Magdalena Jetelová
Dotek doby
Touch of Time

do 3. 9. 2017

Veletržní palác / Trade Fair Palace
Dukelských hrdinů 47, Praha 7

ngprague.cz

Na přední straně obálky:

Jaroslav KRÁL: Žena s košíkem ovoce, 1934

Jaroslav KRÁL (5. 12. 1883 Malešev u Kutné Hory – 22. 3. 1942 Osvětim) – český malíř, jedna z největších uměleckých osobností brněnské kultury v období první republiky.

Na zadní straně obálky:

Josef ČAPEK: Dívka v košili

Josef ČAPEK (23. 3. 1887, Hronov – duben 1945, koncentrační tábor Bergen-Belsen) – mnohostranná osobnost českého meziválečného období, malíř, grafik, dramatik, prozaik a autor próz pro děti, žurnalista, výtvarný teoretik a kritik. Slovesné dílo Josefa Čapka se vyvíjelo v těsném vztahu k tvorbě výtvarné. Rozsáhlou část jeho díla tvoří studie, eseje a fejetony o umění. Vzhledem k tomu, že se intenzivně angažoval v protifašistickém zápase, byl již 1. září roku 1939 zatčen a po celou dobu druhé světové války vězněn v koncentračních táborech. Symbolický hrob mu byl zřízen v Praze na Vyšehradském hřbitově.

Poslední rozhovor?

Pro časopis *Klub* v tuto chvíli ano, ale možná se s dnešním hostem, Ing. Martinem Kraflm, za nějaký čas setkáme v jiném prostředí, neboť pro to mluví jeho obdivuhodná schopnost aktivity, a to v jakékoliv rovině.

Poslední folder ČC ve Vaší režii (leden – březen 2017) přináší zprávu, která pro řadu návštěvníků akcí Českého centra není právě potěšující, a sice sdělení, že k 1. 4. 2017 končíte ve funkci ředitele ČC ve Vídni. Za dobu své působnosti v této funkci jste se stal docela populární osobností. Jak na to příznivci Českého centra reagují? Zajisté máte podchyceny ohlasy.

Ing. M. Krafl: Ano, mám. Samozřejmě je to pro mě na jedné straně smutný pocit, na druhé straně ale nesmírně dobrý pocit, co se feedbacku týče, protože většina reaguje s pohnutím, že je jim to líto, že by mě rádi viděli v té funkci nadále. To samozřejmě musí potěšit každého člověka, který podobnou práci dělá. Ale musím dodat, že je obvyklé, že ředitel kulturního institutu České republiky pracuje většinou čtyři roky, já jsem tu pět a půl roku. Působení mi bylo čtyřikrát prodlouženo, takže je na čase, aby přišel někdo s novými nápady a novou energií.

Vaše krátké sdělení v tomto foldru uvádí, že se Vám podařilo s Vaším týmem i přes krácení dotací vystavět a rozšiřovat programovou dramaturgii. Je neuvěřitelné, že jste již při Vašem uvedení do funkce v roce 2012, kdy byl s Vámi uskutečněn první rozhovor, uvedl, že musíte přizpůsobit svoji koncepci právě faktu krácení dotací. V tomto smyslu to vypadá, že jste musel být nějakým kouzelníkem. Kde jste „bral“ prostředky na financování vynikajících akcí?

Ing. M. Krafl: To je bolest, kterou Česká centra zažívala v posledních pěti letech. S úplně podobnými problémy se potýká dobrý kulturní manager dnes a denně po celé Evropě. Nejsem tedy žádný kouzelník, možná je to v tom, že jsme s větší pilí připravovali akce většího rozsahu s větším dosahem, ke kterým jsme přizvali více partnerů. A řada kooperací probíhala s institucemi ze spolkových rakouských zemí a ukázalo se, že je tu nejen velký potenciál a zájem, ale že jsou zde větší finanční možnosti než v samotné Víd-

ni. Rozhodující roli v tomto smyslu hrálo konkurenční prostředí. V tomto ohledu jsem udělal jednu věc, kterou jsem již praktikoval ve své činnosti v Německu, a to, že jsem v prvním roce svého působení strávil minimálně čtvrt roku na cestách po celém Rakousku a sám jsem navštěvoval důležité muzea a důležité literární domy, galerie a tak si vytipoval vlastně potencionální partnery. Bez jakéhokoliv pozvání jsem se u nich ohlásil, požádal je o schůzku, představil svoji koncepci. Minimálně polovina z těchto institucí byla ochotna podílet se na nějakém našem projektu. Byla to samozřejmě jak časově, tak finančně náročná věc, ale velmi se nám vyplatila.

Které z akcí byly nejúspěšnější co do počtu návštěvníků?

Ing. M. Krafl: Na to je velmi těžká odpověď. Nejsem ten typ kulturního manažera, který říká, že akce je úspěšná, když má největší návštěvnost. Myslím, že je třeba posuzovat, v jakém kontextu ta která akce probíhá, jaký má cíl. Co do největší návštěvnosti se jedná o výstavu české koláže, která probíhala v klášteře v Klosterneuburg a vidělo ji 48 000 návštěvníků. Podobné číslo máme v Měsíci designu ve městě Graz, kde jsme v tamním Universalmuseum Joanneum představovali národní design, národní cenu studentského designu. Když odhlédnu od návštěvnosti a budu hledat projekty, které jsem já sám považoval za nesmírně úspěšné, určitě by se mezi ně zařadila prezentace české mozaiky. To je obor, který jsem já sám pro sebe objevil během svého působení v Rakousku, protože jsem díky mezinárodní konferenci mozaikářů zde ve Vídni zjistil, že jedna z předních restaurátorek mozaik je z České republiky, jmenuje se Magdalena Kracík-Štorkánová. ČC nejdříve podpořilo její účast na zmíněné mezinárodní konferenci, osobní a pracovní kontakt pokračoval dál. Uspořádali jsem s ní dvě výstavy a během nich se ukázalo, že většina mozaikového skla nejen v Praze, ale vůbec v ČR pochází z Innsbrucku. Díky těmto kontaktům jsem se dostal i do výroby mozaik, která má více než stoletou tradi-

ci. Dodnes jsou tam uloženy ve skladu původního majitele plány mozaik např. pro Obecní dům v Praze. V tomto roce, pokud s tím bude můj nástupce či moje nástupkyně souhlasit, proběhne na podzim v Innsbrucku s podporou ČC ve Vídni česko-rakouská konference s workshopem mozaikářů. Jedním tématem je právě prezentovat tyto poklady v innsbrucké výrobně mozaik. To je např. věc, která ještě moc návštěvníků neoslovila, ale je to současně něco, co se krůček po krůčku rozrůstá a ukazuje se, že to má tradici. Projektů ČC bylo tolik, že kdybych začal prolistovávat jejich seznam, byli bychom zde ještě dlouho.

V jakém poměru k Vídni pokrývalo ČC svými projekty, akcemi, dalšími spolkové země Rakouska?

Ing. M. Krafl: Byla to jedna čtvrtina.

Vaše aktivity přesáhly rámec sestavování dramaturgie ČC, byl jste zvolen do funkce prezidenta Evropského sdružení kulturních institucí ve Vídni. Kdy a jak k tomu došlo?

Ing. M. Krafl: České centrum bylo zakládajícím členem tohoto sdružení a já jsem po příchodu do Vídně měl již určité zkušenosti z Berlína. Byl jsem tedy zcela nespokojen s tím, jak to zde ve Vídni funguje a bylo to pro mne takové dějá vu z Berlína. V Berlíně nás bylo třicet kulturních institutů, byl jsem tam docela aktivní, a to ve funkci viceprezidenta berlínského sdružení, rovněž jsem měl PR skupinu. Zde ve Vídni jsem tedy kolegům vysvětloval, že se to dá dělat jinak než doposud, takže jsem je tak dlouho šval, až mi řekli, abych to tedy dělal jinak. Společně s kolegy z francouzské ambasády, švédské ambasády a slovenského Inštitútu jsme se rozhodli k radikálnímu kroku, neboť jsme vzájemně byli přesvědčeni o tom, že naše velká slabina je v tom, že zde v Rakous-

ku nemáme žádnou právní subjektivitu, že nedokážeme vysvětlit, co jsme. Vlastně jsem dva a půl roku vedl proces zrodu sdružení podle rakouského zákonodárství. Byl jsem zvolen prezidentem dvakrát po sobě, v této funkci jsem působil od jara 2014 do září 2016. Udělali jsme obrovský kus práce, jsem moc rád, že to po mně převzala kolegyně z rumunského Institutu. Díky této skutečnosti jsem se také dostal do expertní pracovní skupiny celosvětového Sdružení kulturních institutů do bruselské centrály. Celý minulý rok jsem se mohl podílet na expertizách, které ovlivní budoucnost fungování tohoto sdružení, byla to neuvěřitelná zkušenost, jakoby mezinárodní diplomatická škola, když si uvědomíme, že vést sedmadvacet kolegů ze šestadvaceti zemí nebylo zrovna jednoduché. Vypadá to, že se mi to dařilo, ačkoliv jsem měl chvíle, kdy jsem pochyboval nejen o sobě, ale jestli to vůbec má smysl. Konkrétní výsledky ale ukázaly, že má. Současně jsem si uvědomil, jak je Evropa rozmanitá a co se historie týče složitá, což se nějak musí projevit i v té kultuře.

V době Vašeho vedení ČC došlo také k úpravám objektu Českého centra. O co se konkrétně jednalo?

Ing. M. Krafl: Za mého vedení jsem zavedli Windows gallery – tj. výstavní galerie na rohu Bankgasse a Herrengasse, která prezentuje česko-rakouské projekty mimo Vídeň a dává šanci mladým českým umělcům, kteří nějakým způsobem působili v Rakousku. Kromě toho jsme v ČC zavedli jazykové kurzy češtiny. Co se opravdu změnilo, byl celkový image Českého centra. Spojili jsme se s grafikem Štěpánem Malovcem. Vytvořili jsme černo-červenou kompozici, která vlastně po celou dobu mého působení ČC prezentovala. Výrazně se změnila venkovní podoba i označení. Dodnes mám na to dobré ohlasy. Potvrzují to dvě věci – někteří průvodci českých turistů ve Vídni zařadili České centrum do své trasy, druhý efekt je ten, že autor tohoto řešení Štěpán Malovec byl pozván na trienále grafiky do vídeňského Kunsthauzu, aby se ho zúčastnil, neboť kurátoři trienále se o něm dozvěděli právě přes jeho práci v Českém centru. Tento grafik neměl při redesignu lehkou práci, protože se musel „poprat“ s černou barvou, aby se prolínala do barevnosti ČC. Obával

se, aby ČC pak nepůsobilo jako pohřební ústav. Důvodem, proč musel „přijmout“ černou barvu, byl vývěsní štít, který je památkově chráněný a ve kterém je vlastně černé sklo. Myslím, že v kombinaci s červenou barvou vše dokonale zvládl. Obrovským uznáním byla pro mě pochvala Pavla Kohouta, našeho souseda z Herrengasse, dnes už zde nebydlí, s nímž jsem svého času o tomto designu velmi diskutoval. Měli jsme také společný nápad, že by se na vývěsním štítu ještě mělo objevilo v národních barvách slovíčko AHOJ. Ale to nebylo povoleno, protože to není v žádném grafickém manuálu ani Českých center, ani ministerstva zahraničních věcí. Ke změnám lze počítat i to, že nás opustili kolegové z CzechTourism, nejdříve natrvalo, pak se ale vrátili, ale na ambasádu. Takže jejich kancelářské prostory využíváme nyní my.

Když se bilancuje, uvádí se to, co bylo úspěšné. Zákonitě proběhly jistě akce, pro které toto označení neplatí. Prozradíte, co se nepovedlo?

Ing. M. Krafl: Ano, byly to dva projekty, u kterých neodpovídal výsledek mé představě. Jednak projekt připravovaný s Belvederem, ale nepodařilo se nám ho realizovat podle našich představ, České centrum mělo být v rámci tohoto projektu výstavní galerií. Příliš pozdě se však ukázalo, že bezpečnostní hledisko pro vystavené exponáty neodpovídá představám majitelů děl, která pocházela z privátních sbírek. Muselo se proto hledat náhradní řešení. Udělali jsme elektronickou verzi výstavy, byla více badatelsky zaměřena. Druhá spolupráce, která byla velmi složitá, byla s Vienna Design Week, to byla prezentace České republiky v roce 2016, zde bohužel naše finanční možnosti a odlišnost sponzorů zapříčinily trochu jiný rozsah prezentace, než jsme původně s ředitelkou paní Hollein plánovali. Ten projekt se připravoval dva roky, i když jsme měli představu, že to bude vypadat jinak, našli jsme i v tomto případě důstojné řešení. Po celou dobu svého působení jsem se vždy snažil o to prezentovat Českou republiku co nejlépe. Nebylo to vždy jednoduché, zejména v posledních letech, kdy finanční zajištění pro prezentace byla stále slabší a slabší. Pochopitelně jsem si vědom, že jsem měl také mnoho kritiků.

Kolikrát se od Vašeho nástupu do funkce ředitele v roce 2012 změnil Váš tým spolupracovníků?

Ing. M. Krafl: Průběžně se měnil, vlastně každý rok byly nějaké změny, důvody byly různé – mateřská dovolená, odchod z Vídně, privátní důvody. Musím říci, že všichni v mém týmu byli skvělí spolupracovníci. Všechny pozitivní výsledky Českého centra jsou týmovou prací.

Měl jste na starosti nejen ČC ve Vídni, ale i ve Švýcarsku. Pracoval Váš vídeňský tým i pro tuto instituci?

Ing. M. Krafl: Ano, dělali jsme to z Vídně elektronicky, písemně. K tomu jsem také využíval svého rodinného zázemí ve Švýcarsku.

Při nástupu do funkce jste mj. sdělil, že jedním z cílů je přilákat na akce ČC publikum mladší věkové kategorie. Lze říci, že dosažení tohoto cíle se podařilo i díky pokračující spolupráci ČC s Kulturním klubem Čechů a Slováků v Rakousku jednak při již tradičním filmovém promítání na ambasádě či pořadech „Křeslo pro hosta – úspěšní Češi-Slováci“. Na který z těchto pořadů nejvíce vzpomínáte?

Ing. M. Krafl: Ano souhlasím. Ve filmovém promítání jsme výrazně posílili prezentaci novějších filmů. Co se týče Křesla po hosta, doufám, že se nikdo neurazí, nejvíce na mne zapůsobily návštěvy pana Adama Plachetky a paní Heleny Medkové. Hosty pro tento pořad jsme velmi zodpovědně vybírali, navíc už máme předvybrané hosty do budoucna. Je to velmi dobrý pocit, že máme tolik významných osobností.

Dostával jste po těchto pořadech od návštěvníků zpětné reakce?

Ing. M. Krafl: Pokaždé, nejen přímo v budově po skončení pořadu, ale i písemná vyjádření. Jsou mezi nimi pochopitelně rovněž negativní vyjádření, ale i ta jsou důležitá, neboť je lepší být i negativní ohlas než žádný.

V roce 2012 jste v rozhovoru prozradil, že se musíte starat o svoji fyzickou kondici, abyste vše zvládl. Zbýval Vám v průběhu let při pracovním vytížení čas navštěvovat pravidelně fitness centrum, dělat jógu?

Ing. M. Krafl: Ano. Jediné, co se změnilo, bylo to, že jsem fitnessové tré-

ninky přeřadil na brzké ráno, přišel jsem o to později do práce, ale vzhledem k tomu, že jsem měl skoro každý večer nějakou akci, nemusel jsem počítat hodiny. Dokonce musím říci, že jsem k těmto tréninkům přidal ještě hodiny tance. Podlehl jsem totiž kouzlu plesu, s partnerem máme tanečního trenéra. Všechna tato činnost je pro mě skoro jako závislost, prostě bez toho nemůžu existovat.

Vracíte se zpět do Prahy, či Vás čeká činnost v jiné zemi, na jiném kontinentě?

Ing. M. Krafl: Rozhodl jsem se velmi radikálně, opouštím kariéru diplomata. Stěhuji se do Švýcarska a ve Švýcarsku budu částečně pracovat pro dvě instituce. A to pro Český rozhlas Vltava a pro Ministerstvo kultury a jeho příspěvkovou organizaci Moravskou zemskou knihovnu. Budu hlavním koordinátorem prezentace České republiky na knižním veletrhu v Lipsku v roce 2019. Jedná se o dvouletý projekt, který se začíná připravovat.

Máte nárok po ukončení činnosti v ČR na vybrání si dovolené. Kam se vypravíte?

Ing. M. Krafl: Dovolenu už mám vybranou, posledních pár dnů, které mi zbyly, strávím ve stresu s balením. Ale dovolenu budu mít, bude v dubnu, čtrnáctidenní, měla by oddělit jednu životní etapu od druhé. Bude tentokrát na Kubě.

Vídeň mi během pěti let dala, přinesla, obohatila mě o ..., prosím dokončete výpověď.

Ing. M. Krafl: (Odpověď po dlouhém zamyšlení a hlubokém nádechu) ...Vídeň je město mého srdce, bylo, když jsem přišel, a je stále. Nadále zůstane. A já stejně vím, tuším, že se s ní zase setkám. Vídeň mě inspiruje, uklidňuje, Vídeň je můj svět. Paradoxně ji opouštím, ale možná to tak má být. Jsem fatalista, dvakrát jsem se sem vrátil, třetí návrat jistě přijde. Prostě to vím.

Rozšířil jste během svého pobytu v Rakousku svoji sbírku porcelánu? Objevil jste zde nějaké vzácné kousky?

Ing. M. Krafl: Objevil a sbírku jsem tím nebezpečně rozšířil. Teď právě řeším problém, že budu potřebovat větší komodu na porcelán. „Cibulák“ se

dá objevit ve starožitnictví, navíc se zde ve Vídni dá krásně smlouvat. A také přátelé z ČR, jako v předchozích letech, nezapomínali na dárek – porcelán cibulák.

Máte stále stejného siamského kocourka? Jakou má státní příslušnost. Jak snášel Vaše odchody odjezdy z domova?

Ing. M. Krafl: Kocourka mám stále, je mu osm roků, je švýcarské národnosti. Byl s námi v Berlíně, pak se vrátil do Švýcarska, ve Vídni trávil letní prázdniny.

Je to až symbolické, co „dokáže“ režie shůry. Do Vídně jste přišel jako bývalý pracovník kanceláře prezidenta Václava Havla, s V. Havlem také Vídeň opouštíte – společná výstava k 80. narozeninám Václava Havla v Theatermuseum Seine Freiheit, unsere Freiheit. Jaká byla odezva na akce spojené s tímto projektem?

Ing. M. Krafl: Obrovská. Musím říci, že úplná náhoda to není. Tento projekt jsem plánoval delší dobu, ale bylo otázkou, zda-li se mi to povede. Vlastně časově přesahovala realizace tohoto projektu moji původní smlouvu zde v ČR, takže jsem za to velmi vděčný ministerstvu zahraničních věcí a Českým centrům, že mi byla dána možnost zůstat zde i v roce 2016. Myslím, že by V. Havel měl velkou radost, výstava není politická, je věnována jeho tvorbě. Sám Havel se v první řadě označoval za dramatika. Výstava se uskutečnila díky Theatermuseum Wien a Knihovny Václava Havla v Praze.

V amerických filmech ti, co končí svoji činnost v kanceláři, odnášejí své věci odtud v jedné krabici. Kolik jich budete mít Vy?

Ing. M. Krafl: To je dobrá otázka. Nevím to, ale rozhodl jsem se, že jich bude třicet.

Proč toto číslo?

Ing. M. Krafl: Když jsem přišel do Vídně, měl jsem dvacet pět krabic, včetně věcí pro kancelář. Zvýšil jsem počet krabic, protože tento počet „unese“ náš byt ve Švýcarsku. Co se do těchto

třiceti krabic nevejde, věnuje se charitě, přátelům, anebo skončí v koši.

Jaký program máte naplánován na den 31. 3. 2017? Chystáte nějaký večírek, odpoledne na rozloučenou?

Ing. M. Krafl: Velmi pragmatický, ten den budu na personálním oddělení v Praze. Protože jsou Česká centra ve finančním provizoriu, rozhodl jsem se, že sám sobě velkou rozlučku pořádat nebudu. Loučím se na různých akcích s kooperujícími partnery. S přáteli mám soukromou rozlučku. Velmi mě potěšilo, že pro mě švýcarská ambasáda ve Vídni pořádá večer, na který jsem si mohl pozvat několik přátel a kooperujících partnerů, se kterými jsem realizoval projekty. Večírek na rozloučenou na české ambasádě je plánován na květen.

V pátek 31. 3. má podle českého kalendáře svátek Quido. V Čechách je to jméno méně obvyklé, známé je ale jméno Guido z Arezza. Byl to hudební teoretik i praktik z přelomu 10.-11. století, který vymyslel solmizaci (do-re-mi-fa-sol-la-si-do...), což byla soustava označení stupňů tónové řady. Pro snazší pochopení při intonaci řady do-re-mi-fa... přidal další objev – „ruku“, kde jednotlivé články prstů představují stupně. V souvislosti se svátkem Guida/Quida Vám přeji, aby Vás tato Guidonova ruka vedla jistě na pomyslných dalších stupních Vašeho životního putování.

Děkuji Vám za rozhovor.

Rozmlouvala dr. M. Brandeis

Pozn. redakce: Výbor Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku Vám děkuje jménem svých členů za vstřícnou spolupráci a přeje Vám do nové profesní etapy neutuchající příliv nových nápadů a nejen pro jejich realizaci dobré zdraví a pevnou naději.

VÝTVARNÉ UMĚNÍ

KL 38-68 – obrazy Kamila Lhotáka

Pod šifrou KL 38-68 je ukryta retrospektiva obrazů malíře Kamila Lhotáka (25. 7. 1912, Praha – 22. 10. 1990, Praha), která probíhala do 3. března v Severočeské galerii výtvarného umění v Litoměřicích.

Kamil Lhoták, malíř a ilustrátor balónů, cyklistů a periferií, proslul svou osobitou poetikou. Byl spoluzakladatelem výtvarné Skupiny 42 a zaujal svými pracemi i Pablo Picassa. Výstava v Severočeské galerii výtvarného umění v Litoměřicích neměla za cíl představit jen jeden z úseků jeho širokého díla, ale naopak ho divákům prezentovat v celé široké škále motivů a stylů a tak divákům umožnit sledovat názorový vývoj tohoto významného českého malíře 20. století.

Projekt *KL 38-68* volně navázal na velmi úspěšnou výstavu *Sic Itur Ad Astra* v Museu Kampa z roku 2015. Ta tematizovala Lhotákovy přátelské vztahy s básníky a literáty, kteří společně sdíleli právě osobitý náhled na svět.

Litoměřická výstava rozkryla pro diváky spojitost mezi Lhotákovými obrazy a básněmi Františka Hrubína, u nichž se provázanost ukázala jako zcela zásadní. František Hrubín, jeden z nejznámějších českých básníků, diváky provedl Lhotákových raným dílem, vyznačujícím se nejen silnými velkorysími tahy štětcem, ale i námětovou různorodostí. V úvodu výstavy se představila Hrubínova báseň *Modrá*, přibližující právě Lhotákovu nejoblíbenější barvu, která se na jeho plátnech proměňuje v nekonečném množství odstínů. Hlavní skupinu vystavených obrazů tvořila díla ze soukromých sbírek, která nejsou divákům běžně přístupná. Ta byla doplněna o díla ze sbírek Severočeské galerie výtvarného umění v Litoměřicích, Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem a Museu Kampa. V soukromých sbírkách se povedlo dohledat i díla doposud naprosto neznámá, která byla představena divákům zcela poprvé, mezi jinými se jedná o obrazy *Krajina oživená stroji*, *Balony na louce* nebo *V neděli na večer u jatek v Praze VII*.

V rámci projektu byl vydán také katalog, jehož cílem jsou především kvalitní reprodukce vystavených obrazů,

Lhoták Kamil: *Stany a motocykl*

umožňující detailní prozkoumávání děl. Řada obrazů prošla v nedávné době pečlivým restaurováním, díky němuž je možné vnímat Lhotákovy díla v sytosti barev, stavu a působivosti, jako by je autor právě domaloval.

Kamil Lhoták bývá často považován za umělce, jehož fascinují létající stroje, technické vynálezy a moderní technologie přelomu 19. a 20. století, což je jistě legitimní pohled na jeho tvorbu. Nicméně nejpřesnější by asi bylo mluvit v jeho případě o malíři krajináři, protože právě krajina je tím prostorem, na kterém umělec rozehrává svoji estetikou podívanou. Svět je pro něj divadlem a stroje se stávají v tomto představení těmi hlavními herci. Člověk má na této scéně samozřejmě také svoji úlohu, ale ta je spíše okrajová – například drží koně za uzdu u gigantického cirkusu nebo kráčí po cestě s kočárkem ve stínu obří vzducholodě.

Výstava byla pořádána ve spolupráci s Retro Gallery, která se dílem Kamila Lhotáka dlouhodobě zabývá.

(mk)

Pavel Roučka: Mezi askezí a extází

Muzeum Montanelli v pražské Nerudově ulici představuje výstavu Pavla Roučky nazvanou *Mezi askezí a extází*. Již vyzrálý umělec je současně neustálým experimentátorem, který si po celý svůj profesní život udržuje silnou a nepolevující kreativní energii a potřebu bez přestání malovat a tvořit. Koncepte probíhající výstavy vychází z pokusu proniknout do tajemství Roučkovy inspirace. Objevit skrytý, asketický rys jeho tvorby, například jeho cit a respekt ke všemu jednoduchému, přírodnímu či duchovnímu a symbolickému.

Pavel Roučka čerpá témata všude kolem sebe, neváhá střídat materiály, barvy i tvůrčí nálady. Typický je pro něj vztah k jednoduchým materiálům, jako je kámen, písek a zemitá struktura, ale i beton a nejrůznější substance, které odhalují jeho lásku k architektuře všech druhů a stylů. Po celou dobu své tvorby se Roučka pravidelně vrací k dřívějším námětům a nebojí se je přehodnocovat, vždy však v duchu původního vizuálního stylu.

Výstava, která je otevřena do 9. dubna, je svým způsobem multimediální, obohacená o předměty ze sbírky Museu Montanelli, videa, dokumenty, knihy a vydané katalogy.

(mk)

Laureátem Ceny Vladimíra Boudníka se stal výtvarník Karel Malich

Novátor abstraktního umění Karel Malich se stal laureátem 22. Ceny Vladimíra Boudníka udělované za významný tvůrčí přínos v grafické tvorbě. Porota jeho jméno vyhlásila spolu s výsledky 23. ročníku soutěže Grafika roku. Cena Vladimíra Boudníka nese jméno po průkopníkovi netradičních grafických technik a uděluje se za významný přínos nebo přesvědčivý a výrazný soubor grafických děl objevného výrazu a formy. Dvaadevadesátiletý sochař, malíř, grafik a autor typických drátěných plastik Malich je významným představitelem českého výtvarného umění. V počát-

cích umělecké kariéry se věnoval malbě. Jasnými temperovými barvami maloval krajinu v okolí rodných Holic. Malichovy práce v minulosti vystavila jak česká, tak světová muzea a galerie. V roce 2013 mu uspořádala Galerie Zdeněk Sklenář velkou retrospektivní výstavu v Jízdárně Pražského hradu.

Salmovský palác bude pět let hostit významnou soukromou sbírku

Národní galerie v Praze v červnu 2018 vystaví v Salmovském paláci známé sbírky Thyssen-Bornemisza Art Contemporary (TBA21). Memorandum, které zaručuje pětiletou výstavu významných děl současného umění, podepsali ředitel Národní galerie v Praze Jiří Fajt a Francesca von Habsburg, zakladatelka sbírky. Praha má díky tomu šanci stát se přední cílovou destinací milovníků současného umění.

francesca habsburg

Jaroslav Róna

Akademický sochař Jaroslav Róna (* 27. 4. 1957, Praha) je český sochař a malíř, keramik, umělecký sklář, grafik, scénograf, literát a amatérský herec. Ještě během studia se začal Róna účastnit dnes již legendárních výstav mladé generace, pořádané pod názvem *Konfrontace* v různých alternativních prostorách. Zároveň se začalo formovat Rónovo přátelství s několika umělci, kteří v roce 1987 založili známou skupinu Tvrdohlaví – Róna byl jejím zakládajícím členem. Skupina se stala politickým vyvrcholením aktivit nové generace a vyjádřením demonstrace svobodo-

Jaroslav Róna: *Prstenec*, 1997, bronz

myslnosti v rámci režimu. Róna je od počátku malířem i sochařem v jedné osobě. Obojí se námětově váže k jednomu a témuž světu. „Jde o jeden myšlenkový kadlub. Někdy je z toho malířský výstup, protože barva scénérie a atmosféra jsou tak silné, jindy je motiv natolik symbolický, že si vyžádá sochařské pojetí,“ říká umělec. Východiskem pro jeho tvorbu středoškolských studentských let mu byly obrazy starých mistrů od baroka po Muncha, ale připojilo se také umění přírodních a archaických národů a v neposlední řadě též stále umělcem obdivovaný svět Franze Kafky.

Galerie současného umění a architektury – Domu umění města České Budějovice

Počátek „novodobé“ historie Galerie současného umění a architektury – Domu umění města České Budějovice se váže s rokem 1998, kdy do jejího čela nastoupil jako hlavní kurátor Michal Škoda. Padesátiletému Škodovi se z Domu umění na náměstí Přemysla Otakara II. podařilo za patnáct let vybudovat středoevropské centrum současného světového umění. Galerie (spravovaná Statutárním městem České Budějovice) každým rokem připravuje výstavy nejzajímavějších domácích tvůrců, ale i významných autorů ze zahraničí. Ti se tak povětšinou vůbec poprvé prezentují nejen zde, ale ve východní Evropě vůbec. Prostor je dán též zajímavým mladým umělcům.

Michael Škoda se narodil se v Táboře v roce 1962, dětství prožil ve Veselí nad Lužnicí. Jeho otec byl keramik a sochař Antonín Škoda. Michael Škoda vystudoval Střední uměleckoprůmyslovou školu v Bechyni. Od roku 1994 uspořádal několik desítek samostatných výstav. Zúčastnil se také skupinových expozic ve známých světových galeriích. Škodovy práce jsou ve sbírkách v Americe, Německu nebo Japonsku. Škodova „jednoduchost, strohost a obyčejnost“, jak autor sám rád definuje svou práci, překračuje běžný výtvarný minimalismus. Škodova intervence otevírá před člověkem především možnost si v komplikovaném světě znovu ujasňovat ty nejzákladnější vztahy a konstanty. Škoda se rozhodl v roce 2010 opustit klasickou malbu a soustředit se dále především na kresbu, autorské knihy a specifické instalace přímo pro dané prostory

Tatiana Vejdovská (* 28. 4. 1972, Trebišov, Slovensko) – výtvarnice, intermediální umělkyně, působí v Česku, pedagogka na AVU Praha.

Jaroslav Matula (* 19. 4. 1977, Brno) je absolventem ateliéru malířství AM3 na FaVU v Brně, ale také prvním brněnským „sticker artist“. Ztotožněný s nedefinovatelnou postavou mutanta vylepoval samolepky v ulicích, když ještě ostatní tamní streetartisti znali pouze graffiti. Pro mutantu vytvořil i společnost – Mutant industries –, jejíž logo nesčetněkrát obnovil a varioval. Jeho práce jsou na první pohled často nerozeznatelné od komerčních log, ale hned na druhý pohled vycítíte provokaci, obdivujeme promyšlenou stylizaci a posunutý význam. Od nálepek se Mutant posunul k velkoformátovým plátnům a počítačové grafice. Pro JUSTART vytvořil kolekci „Smokers“ – sérii hvězd nejen stříbrného plátna, které se ve známých filmech objevily s cigaretou. Sám je totiž vášnivým kuřákem...

VZPOMÍNKA

Václav Hollar

Český rytec a kreslíř Václav Hollar se narodil 13. července roku 1607 v Praze. V Anglii, kde se rovněž velmi proslavil, byl znám pod jménem Wenceslaus Hollar. Hollar opustil svou vlast v roce 1627, kdy odešel do Frankfurtu nad Mohanem, kde studoval pod vedením Matthewa Meriana. O rok později pak odešel do Štrasburku a poté v roce 1633 do Kolína nad Rýnem. Tam se setkal s milovníkem umění lordem Thomasem z Arundelu, který se rozhodl zaměstnat ho na svém dvoře. S lordem Arundelem pak Hollar cestoval do Vídně a do Prahy a v roce 1637 se usadil v Londýně. Už na počátku svého pobytu v Londýně byl Hollar velmi úspěšným a vyhledávaným rytcem. V Londýně už Hollar nepracoval výhradně pro lorda Arundela, ale nechával se zaměstnávat prodejci grafik, kteří mu zajišťovali dostatek zakázek. Hollar také nebyl placen za kvalitu svých rytin, ale podle toho, jak rychle pracoval. Poté vstoupil do služeb krále Karla I. Když byl král sesazen, byl Hollar zajat a vězněn, nicméně z vězení uprchl a odjel za lordem Arundelem do Antverp. V Antverpách pak Hollar pobýval v letech 1644-1652.

Hollar patří k nejvýznamnějším evropským grafikům svou žánrovou rozsáhlostí, dokonalým grafickým zpracováním a snahou po přesném zobrazení reality. K vrcholům jeho tvorby patří krajiny a panoramatické pohledy na města. Hollar se mimo jiné zabýval grafickými návrhy kostýmů, rytinami hmyzu a mušlí. S oblibou kopíroval obrazy holandských mistrů, se kterými se seznámil za svého osmiletého pobytu v Antverpách. Mimo jiné byl i vyhledávaným ilustrátorem vědeckých publikací. Více než 2 740 Hollarových rytin se nyní nachází v British Museum a v knihovně na zámku ve Windsoru.

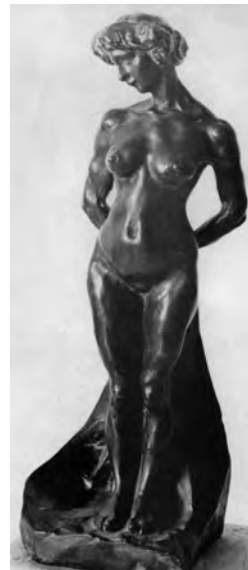
Hollar zemřel 25. března roku 1677 v Londýně. Byl pohřben o tři dny později v kapli Sv. Margarety ve Westminsteru.

Václav Hollar

Adolf Liebscher

1. 3. 1857 se narodil Adolf Liebscher, malíř generace Národního divadla († 11. 6. 1919). Adolf Liebscher byl český malíř-figuralista, jeden z nejpoblárnějších umělců osmdesátých a devadesátých let 19. století, bratr malíře Karla Liebschera a otec architekta a malíře Adolfa Liebschera mladšího.

Josef Mařatka: *Pařížanka*, 1923

Josef Mařatka (21. 5. 1874, Praha – 20. 4. 1937, Praha) – český sochař, ovlivněný expresionismem a symbolismem. Studoval na Akademii výtvarných umění u Josefa Václava Myslbeka, později odjíždí do Paříže a pracuje u Augusta Rodina. Mezi jeho nejznámější díla patří *Opuštěná Ariadna*. Roku 1900 obdržel Hlávkovo stipendium do Paříže, kde krátce pracoval v ateliéru Augusta Rodina, jemuž uspořádal úspěšnou výstavu v Praze v roce 1902. Při dalším pobytu ve Francii zprostředkoval v roce 1909 pražskou výstavu Antoina Bourdella. Od roku 1920 působil jako profesor na Umělecko-průmyslové škole v Praze a zároveň byl členem Société des Beaux Arts v Paříži (1920).

Své počáteční práce Mařatka modeloval se zvýšenou expresivitou ve snaze odpoutat se od akademismu. Ke změně došlo pod Rodinovým vlivem, ale na umělce zapůsobil také secesní symbolismus. Roku 1932 byl odhalen stěžejní Mařatkův pomník *Praha svým vítězným synům*. I v poválečném období Mařatka pracoval na sochách pro architekturu. Roku 1928 vytváří postavy pracujících pro budovu Úrazové pojišťovny o rok později to jsou sochy pro Ministerstvo železnic. Josef Mařatka byl mimořádně oblíbenou osobností, podle svědectví byl obdařen ryzím charakterem, dobráčkou a veselou povahou. Zemřel v roce 1937 a byl tak ušetřen ničení pomníku *Praha svým vítězným synům*, který začali nacisté likvidovat roku 1940. Dnes naštěstí pomník stojí na svém místě.

Jaroslav Král (5. 12. 1883, Malešov u Kutné Hory – 22. 3. 1942, Osvětim) – malíř, jedna z největších uměleckých osobností brněnské kultury v období první republiky. V roce 1941 byl zatčen gestapem, po ročním věznění v Kounicových kolejích v Brně, na Mírově a ve Vratislavi byl převezen do Osvětimi, kde zemřel v plynové komoře. 1919 spoluzakládající člen Klubu výtvarných umělců Aleš v Brně; 1922-1939 spoluzakládající člen Skupiny výtvarných umělců v Brně; 1927 člen Spolku výtvarných umělců Mánes v Praze; 1928-1938 spolupráce s časopisem *Index* v Brně;

1929-1933 člen Levé fronty v Brně;

1933-1938 člen a předseda Klubu pro umění a vědu Ars v Brně.

Stál u zrodu Klubu výtvarných umělců Aleš a posléze podpořil založení moderně orientované Skupiny výtvarných umělců v Brně. Počátkem dvacátých let se názorově ztotožnil s moravskou levicovou inteligencí a jako jeden z mála brněnských umělců zaměřil svou tvorbu na sociální náměty. Později v jeho díle převažovaly ženské akty a dívčí portréty. Po odchodu z České vysoké školy technické v roce 1928 zintenzivnil svou činnost a angažovanost v levicových spolicích (Levá fronta a Ars – klub pro moderní umění a vědu). Jeho tvorba se dále vyvíjela mezi neoklasicismem a kubismem. Tendence ke geometrizaci a abstrahování u něj vrcholila kolem roku 1933, kdy maloval také četná zátiší v intencích českého lyrického kubismu.

Otakar Lebeda (8. 5. 1877, Praha – Hradčany – 12. 4. 1901, Praha – Malá Chuchle) byl český malíř, spolu s Antonínem Slavíčkem a Františkem Kavánem nejvýznamnější český krajinář a žák Julia Mařáka.

Jméno Otakara Lebedy je širší veřejnosti méně známé. Částečně k tomu přispělo i rozptýlení jeho obrazů do soukromých sbírek a dosavadní neúplné zpracování jeho uměleckého odkazu. Otakar Lebeda byl v pouhých patnácti letech přijat na pražskou malířskou Akademii a brzy patřil – vedle Františka Kavána a Antonína Slavíčka – k jejím nejlepším žákům. Lebedovo malířské dílo vzniklo v rozmezí pouhých devíti let. Rozsahem i obsahem je výjimečné, můžeme v něm sledovat velmi rychlý vývoj, který je odrazem umělcovy duše.

Cesty do Francie vnesly do jeho malířského projevu uvolněnější rukopis a výraznější barevnost, která je patrná i na obrazech malovaných při cestách v Čechách v letech 1898-99 (zejména v Karlových Varech a Bechyni). V posledních dvou letech se v jeho díle objevuje výrazný expresivní tón a odklon od krajinomalby k figurální malbě. Soubohem obrazů vytvořených v roce 1899 na Okoři a v Bechyni se Lebedovo krajinářské dílo uzavřelo. Na podzim roku 1900 začal malovat rozměrný obraz *Zabitý bleskem* (3 × 3,5 m). Psychické a fyzické vypětí, jež doprovázelo práci na tomto obraze, a patrně i duševní porucha byly příčinou tragického konce mladého malíře.

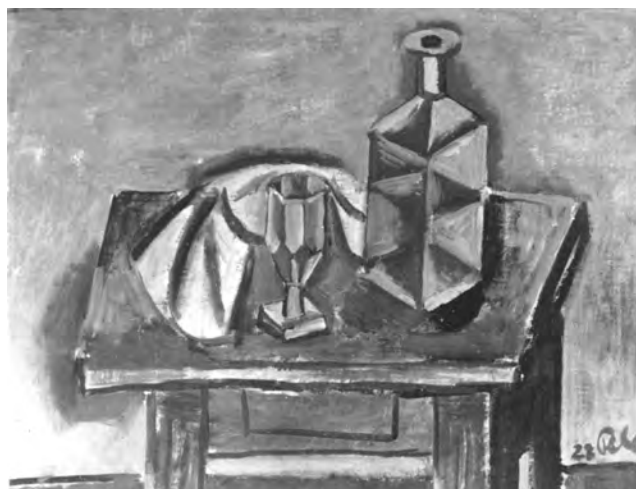

Otakar Lebeda: *Podzim (Na podzim v mlze)*, 1897, olej, plátno

Antonín Pelc (16. 1. 1895, Lišany u Rakovníka – 24. 3. 1967, Praha)

Malíř a kreslíř karikatur, profesor na umělecko-průmyslové škole v Praze. Soukromě studoval u malíře K. Reisnera,

dále absolvoval pražskou akademii u prof. Bukovace a Pirnera. Ve dvacátých letech se prosadil jako politický karikaturista, publikoval například v periodikách *Šibeničky*, *Rudé právo*, *Lidové noviny*, *The New York Times*, *Literární noviny*. Na začátku války emigroval a cestoval po světě. V poválečné době se jeho dílo stalo nositelem komunistické ideologie. V pozdních letech se věnoval hlavně malbě, která byla ovlivněna pozdním kubismem. Současně vyučoval i na pražské akademii. V roce 1946 se stal profesorem Uměleckopřemyslové školy v Praze, v roce 1955 profesorem Akademie výtvarných umění v Praze. V roce 1963 obdržel titul národní umělec, též byl laureátem Státní ceny a nositelem Řádu práce. V letech 1934-1949 byl členem Spolku výtvarných umělců Mánes.

Antonín Pelc: *Zátiší*, 1922

Břetislav Benda patří mezi významné české sochaře 20. století

Český sochař Břetislav Benda se narodil 28. března 1897 v Líšnici u Milevska. V letech 1911-1915 navštěvoval sochařskou a kamenickou školu v Hořicích. V roce 1915 byl přijat na Akademii výtvarných umění, kde byl žákem Josefa Václava Myslbeka. Jeho studia však přerušila první světová válka a v roce 1916 musel narukovat. Pod těžkou palbou v Itálii utrpěl vážná poranění obou dlaní, avšak toto zranění mu v další tvorbě nebylo překážkou. V letech 1919-1922 pokračoval ve studiu na Akademii pod vedením Jana Štursy. Od roku 1923 byl členem SVU Mánes. Břetislav Benda umírá roku 1983 ve věku šestaosmdesáti let a je pohřben na vyšehradském hřbitově.

Umělecký projev Břetislava Bendy nejvíce vystihují slova umělce: „Neznám motiv vzácnější, než je lidské tělo, a především ženské.“ Bendovo dílo je pevně novoklasicistní, jako dovršení odkazu Jana Štursy. Avšak i přes důsledné novoklasicistní vyznění se Břetislav Benda věnuje ve dvacátých letech sociálnímu umění pod vlivem Otty Gutfreunda. Prvním zveřejněným dílem Břetislava Bendy je reliéf Panny Marie na kapličce v Líšnici u Milevska. Dále se věnuje především modelování ženského těla. Kromě bronzových soch stvořil Benda i mnoho soch z mramoru. Jeho díla jsou často veřejně vystavena v městských parcích, jako součásti staveb a ve veřejně přístupných budovách. K závěru svého života často spolupracoval na svých dílech se svým synem Milanem Bendou (* 6. 10. 1941, Praha).

Pavel Laška (10. 1. 1907 – 10. 12. 1983) patří ke generaci, která začínala samostatnou uměleckou dráhu kolem roku 1930. Odborné malířské vzdělání získal na Akademii výtvarných umění v Praze v letech 1925-1931. Jeho tvorba má po celou dobu, od třicátých do osmdesátých let, charakter samostatného uměleckého výkonu a nikdy se nepřizpůsobovala již hotovému názoru, stylu či směru. Nicméně vznikala ve stálém kontaktu s vývojem českého a světového umění. Jako zdroj některých podnětů mělo zpočátku pro Pavla Lašku význam dílo Pabla Picassa a Henriho Matisse. Později také malba Františka Kupky. Na přelomu let 1964 a 1965 přijal řadu impulsů z tvorby amerických malířů Jacksona Pollocka, Barnetta Newmana a Marka Rothka. V letech 1933-1967 působil jako středoškolský pedagog nejdříve na několika školách v jižních Čechách a od roku 1948 v Praze. Jeho obrazy mají v důsledku toho „opravdovost tvorby z vnitřní potřeby“ (M. Lamač). Tato vlastnost ho spojovala s několika velkými osobnostmi českého malířství, kterých si nejvíce vážil. K nim patřili především Jan Zrzavý, František Tichý, Josef Šíma a František Hudeček. Při příležitosti poslední souborné výstavy jeho díla, která se uskutečnila ještě za Laškova života v roce 1982, uvedl významný český umělecký kritik Miroslav Lamač, že „...mnohé jeho obrazy patří k závažným dílům českého malířství po druhé světové válce a svou vnitřní poctivostí, stejně jako uměleckou kvalitou se vyrovnají pracím autorů mnohem zvučnějších jmen...“ a že „...nikdy neváhal vzdávat se vydobytého názoru, z něhož by mohl pohodlně těžit, zůstával otevřený všemu novému, vstupoval na neznámá území v době, kdy jiní v jeho věku se dávno vzdali všeho rizika a jen opakovali a množili již jednou dosažené...“

Díváme-li se dnes objektivně na výsledky padesáti let Laškovy tvorby a na jeho místo v celku českého umění, řadí se nám ke skupině autorů, kteří přes sepětí s aktuálními problémy doby dokázali udržet svou individuální stopu. Průběh vnitřních proměn a směřování Laškova díla patří k procesu hlavního vývojového pohybu českého umění v letech 1930-1980, které navíc obohatil osobitým a původním přínosem.

Pavel Laška: *Dva stromy*, 1944

Karel Hladík (27. 6. 1912, Králova Lhota u Josefova – 27. 4. 1967, Praha) – český sochař a vysokoškolský pedagog, profesor Akademie výtvarných umění. V letech 1927-29 se vyučil kameníkem v lomu v Štanovicích u Kuku, poté pracoval až do konce čtyřicátých let v kamenické dílně u sochaře Josefa Václava Škody v Hradci Králové. V roce 1940 se dostal na Uměleckoprůmyslovou školu v Praze do ateliéru profesora Jana Laudy. Od roku 1945

studoval na Akademii výtvarných umění v Praze v ateliéru Sochařství u Karla Pokorného. V roce 1947 se v témže ateliéru stal asistentem a od té doby je na Akademii nepřetržitě pedagogicky činný. V roce 1958 se stává členem Skupiny 58, s níž pravidelně vystavuje. Kromě jeho „Sloupu“ před školkou na sídlišti Prosek můžeme v Praze ve veřejném prostoru obdivovat jeho další sochy třeba *Děti s holoubkem* na Náměstí Svobody v Dejvicích nebo plastiku *Mostaři* před autobusovým nádražím Florenc, kde byla roku 1982 osazena, ta je považována za jedno z nejlepších a nejmonumentálnějších děl z období socialistického realismu, nebo také pamětní desku Franze Kafky z roku 1966 v Maiselově ulici. Roku 1966 utrpěl Karel Hladík ve svém ateliéru smrtelný úraz, na který v roce 1967 umírá.

Andrej Bělocvětov (8. 10. 1923, Praha – 19. 4. 1997, Praha)

Vystudoval ruské gymnázium, kde učil mj. Grigorij Musatoc, dále Státní grafickou školu u profesora Josefa Solara, studoval malbu na Akademii výtvarných umění v Praze u profesora Emila Mináře a soukromě u akademického malíře Nikolaje Bakulina. Absolvoval desítky společných i samostatných výstav, byl členem skupiny Máj 57. Po roce 1945 se přiklonil k vlně poválečného surrealismu. Koncem padesátých let se jeho rukopis naprosto změnil a Bělocvětov začal pracovat v duchu abstraktního expresionismu. Jeho umělecká cesta byla svébytná a pro komunistický režim nepřijatelná. Za neochotu ke kompromisům v uměleckých i občanských názorech platil zákazem samostatných výstav. Zájem o jeho dílo se zvýšil až v posledních letech jeho života.

Andrej Bělocvětov: *Velký chléb*, 1955, olej, plátno

Zdeněk Šimek (19. 4. 1927 – 27. 10. 1970) – český sochař a malíř. Silnou a trvalou inspirací pro něj byla příroda a hudba. Po celý život budoval sbírku nerostů, hornin a fosilií, používal optický mikroskop i vlastní hvězdařský dalekohled, zabýval se astronomií, botanikou, morfologií bezobratlých, budoval fonotéku vážné hudby a jazzu. Roku 1946 byl přijat ke studiu na VŠUP, nejprve do ateliéru Karla Dvořáka. Po jeho smrti (1950) dokončil studia v ateliéru Josefa Wagnera, kde se seznámil i se svou budoucí ženou Dagmar Vinklerovou a navázal přátelství s výtvarníky, kteří roku 1954 zakládali tvůrčí skupinu Trasa (Zdena Fibichová, Vladimír Preclík, Eva Kmentová, Olbram Zoubek aj.).

V letech 1952-1967 podnikl řadu zahraničních cest (Petrohrad, Moskva, Paříž, Řím, Neapol, Benátky, Florencie). Ze sňatku s Dagmar Vinklerovou (1953) se narodili synové Ondřej (* 1954) a Lukáš (* 1957). V padesátých letech pracoval na veřejných zakázkách – sochách pro kašny v Mariánských Lázních a Třeboni a kromě toho se věnoval i vlastní volné tvorbě. V roce 1964 vystavoval se skupinou Trasa a měl první samostatnou výstavu ve Špálově galerii.

Od roku 1965 žila rodina střídavě v Praze a letním domě v Šestajovicích, který Šimek sám postavil a později používal i jako sochařský ateliér. Zdeněk Šimek se zúčastnil prvního sochařského sympozia v Hořicích v Podkrkonoší (1966) a sympozii v Krystalu a Neukirchen (1967). Roku 1968 vážně onemocněl plicní chorobou a několik měsíců strávil v sanatoriu. Přesto dál pracoval na veřejných zakázkách v Praze, Třeboni a Prachaticích a roku 1969 se zúčastnil sochařského sympozia v Oggelshausenu. V roce 1970 podlehl nemoci a zemřel 27. října ve věku třiadvaceti let.

Prof. Zdeněk Beran (7. 3. 1937, Dolní Dobrouč – 7. 11. 2014, Praha) – český malíř, autor objektů a instalací, vysokoškolský pedagog. Zdeněk Beran začínal na konci padesátých let figurativními obrazy expresivního stylu. Inspiroval se českou avantgardou, ale souvislosti nalezneme i s moderní, zejména francouzskou malbou. Poté se obrací k tašismu (např. *Akční studie z roku 1958*). Svůj první debut pak zaznamenává přihlášením se k informálnímu okruhu Konfrontací, které se uskutečnily v roce 1960 a které vnesly do vývoje značný zvrat. Konfrontačníci odvrhli jakékoli pokračování v předválečné tradici a obrátili se k aktuálnější tendencím, které pro ně představovalo např. dílo Jeana Dubuffeta. V pozdější malbě je význačným představitelem českého hyperrealismu.

Směr emocionálního uvažování Beranovy tvorby se plně uplatnil v jeho slavném environmentálním díle *Rehabilitační oddělení Dr. Dr. a jeho transformace*. Instalace vznikla nejprve v letech 1970-71 jako interiérová záležitost v prostoru jednoho karlínského domu. Prostor, sámsk podléhající nezadržitelné devastaci, připomínal vykachličkovaný nemocniční pokoj, byl naplněn kovovými lůžky, věšáky a podivnými zařazovanými torzy figur. Později, již po roce 1989, byla instalace „pohřbena“ do hluboké jámy a překryta skleněnou deskou. Poté byla zasypána a v roce 2000 znovu exhumována, aby části instalace mohly být vystaveny v Národní galerii.

Zdeněk Beran: *Rehabilitační oddělení Dr. Dr.*, 1970-2000

Josef Drahoňovský (27. 3. 1877, Volavec pod Kozákovem – 20. 7. 1938, Praha) – sochař, medailér, glyptik skla. Ve státní odborné škole pro broušení, rytí a zasazování drahokamů v Turnově působil kolem roku 1890, kdy byl Drahoňovský přijat, známí pedagogové a umělci. Z nich nejvíce dali talentovanému žákovi Josef Malina, prof. Čapek a zejména Karel Zapp. Čtyři roky pracoval Drahoňovský se Zappem a získával téměř všechny znalosti spojené s řezáním do drahokamů a vyspěl i jako sochař a malíř. Drahoňovský, který neměl na studia peníze, začíná pracovat v Dörflingerově dílně ve Vídni jako rytec. Naučil se německy a důvěrně poznal vídeňské umělecké památky a díla. Díky řediteli Malinovi se podařilo pro Drahoňovského získat stipendium ke studiu na Vysoké umělecko-průmyslové škole v Praze. Škola měla tehdy v sochařském oddělení znamenité umělce: Celda Klouček, Stanislav Sucharda, Jan Kastner, J. V. Myslbek.

Pečeť Drahoňovského práce nesou mnohé domy v Pařížské ulici, v ulici 28. října a jinde. V té době potřebovala svatovítská kamenická huť sochaře, který by vymýšlel a dodával modely k plasticky zdobeným klenákům, fialám, konzolám, svorníkům. Klouček doporučil Drahoňovského, a tak se mladý umělec dostává k práci pro chrám sv. Víta. Po absolutoriu na umělecko-průmyslové škole v Praze si zařídil vlastní sochařskou dílnu ve Smetanově ulici a díky svým příznivcům z řad učitelů si nemohl na nedostatek zakázek stěžovat. Pracoval na novostavbě obchodní a živnostenské komory v Praze, na Umělecko-průmyslovém muzeu v Plzni, zdobil školu na Smetance u Riegrových sadů, a mnoho dalších budov v Praze a Plzni. V roce 1911 se stal učitelem na Vysoké umělecko-průmyslové škole v Praze. To už měl za sebou pozoruhodné sochařské dílo nazvané *Poutník*, pracoval na *Rozhovoru* a výtvarným vrcholem období byla *Růže tetínská*, zralé sochařské dílo, které předznamenalo jeho další tvorbu, z níž jsou nejvýznamnější *Vrba*, *Poklad*, *Dívčí portrét*. Kromě toho dál pracuje na výzdobě budov.

Drahoňovského díla se dostávala do předních světových sbírek a galerií a bývala často předmětem vzácných státních darů. Tak například v roce 1924 dostala královská jugoslávská rodina darem od vlády ČSR Drahoňovského velkou křišťálovou intaglii s krojovanými postavami českých žen. V roce 1927 dokončil soubor rytých váz a intaglií, které se dostaly do sbírek Umělecko-průmyslového muzea v Hradci Králové. Velká váza *Vinobraní* byla určena pro zakladatele francouzského družstevnictví Charlese Gida. Drahoňovského gemy byly umístěny ve výstavních prostorách slavného Cabinet des médailles v Paříži. Kromě glyptiky se věnuje i plastikám a vytváří pozoruhodné práce. Z intaglií vyniká portrét Josefa Mánesa a dlouhá řada honosných, bohatě řezaných váz. Poprvé od dob Rudolfa II. zase někdo řeže vázy v horském křišťálu, které představují velmi cenná, finančně náročná díla.

V posledních letech pracoval rovněž na vázách z vrstveného skla. V seznamu organizací, které vlastní Drahoňovského díla, jsou kromě jiných někdejší evropské králové, papežové, Museo Vaticano, Morgan Museum v New Yorku, Musée de la manufacture v Sèvres, muzea v Moskvě a soukromníci v mnoha zemích světa. V seznamu domácích majitelů najdeme téměř všechna někdejší ministerstva, muzea a mnohé další instituce.

VZPOMÍNKA

Architekt Richard Ferdinand Podzemný (16. 3. 1907, Křivé u Valašského Meziříčí – 17. 1. 1987, Praha) – významný žák P. Janáka, který navrhoval ušlechtilou funkcionalistickou architekturu a uplatnil se několika výraznými stavbami i po druhé světové válce. Je absolventem Vysoké školy umělecko-průmyslové Praha (P. Janák, 1931), pracoval v Janákově soukromé architektonické kanceláři (1931-35), byl samostatným architektem (1935-, od roku 1939 společný ateliér s A. Tenzerem), byl zaměstnán v Pražském projektovém ústavu (1950-74). Byl příslušníkem architektonické avantgardy v meziválečném období; těžiště tvorby tkví v bytových stavbách. Byl členem Sdružení architektů, Spolku výtvarných umělců Mánes, členem předsednictva Ústředního svazu výtvarných umělců, Levé fronty a čestným členem Svazu českých architektů (1973).

Architekt Josef Zítek (4. 4. 1832 – 2. 8. 1909) je označován za nejvýznamnějšího českého architekta 19. století a rovněž patří k nejznámějším architektům v zemi. Zásahu na tom má především jeho podíl na stavbě pražského Národního divadla. Profesor Zítek nevytvořil pouze tuto budovu, podílel se také na návrhu pražského Rudolfinu a jeho stavby byly zrealizovány i v ostatních částech Čech. Angažoval se také v zahraničí. A právě na zakázce Zemské galerie a muzea ve Výmaru, kterou prováděl v letech 1863-1868, si Zítek získal mezinárodní renomé. Celý rok 1863 tam osobně řídil stavbu, v dalším roce se však vrátil do Vídně, kde získal stavitelskou koncesi a ještě v témže roce přijal profesorské místo na pražské polytechnice.

Zítek ovšem nestavěl pouze v Praze. V Čechách patří k jeho nejvýraznějším realizacím především karlovarská Mlýnská kolonáda z let 1871-1881. Podepsán je i pod návrhem hlavní budovy pivovaru v Petrohradu na Lounsku, výletní restaurace u Jindřichova Hradce, bývalé radnice v Humpolci, průčelí školní budovy v Děčíně a je i autorem návrhu náhrobku Karla Havlíčka Borovského a jeho ženy Julie.

Ačkoli Zítek mluvil převážně německy, byl považován za velkého vlastence. Po konfliktu v Národním divadle sice přestal pracovat na vlastních návrzích, ale působil jako poradce různých akcí, například dostavby katedrály sv. Víta či úpravy Karlštejna. Především ale vychoval řadu následovníků, vyhledával a podporoval talenty. Též se zasloužil o ochranu mnoha památek.

Poslední desetiletí života trávil převážně na svém zámku a velkostatku Lčovice na Prachaticku, který koupil od tchána. Rok před smrtí získal od císaře Františka Josefa I. titul barona. Pochován je v Malenicích, obci u Lčovic.

Pavel Janák (12. 3. 1882, Praha – 1. 8. 1956, Praha) – architekt, designér a významný teoretik, jehož stavby i myšlenky měly zásadní vliv na vývoj české architektury. Dosud u nás ojedinělá Janáková regulace osady „Baba“, uskutečněná přes všechny překážky, i celá výstavba této osady jsou přínosem pro vývoj bydlení. Stavební místa po délce místa po hloubce, k jihovýchodu, po vrstevnicích, umožnění

pokusů o malý rodinný dům, o nové, nebývalé rozměry, výšky, dispozice i technické provedení jsou kladné stránky tohoto dobrého počínu Svazu českého díla, Pavlem Janákem vyvolaného a řízeného. V této kolonii vedle vlastního domu sám navrhl ještě několik dalších, které nemají snahu po radikálním typu, spíše po individuálním řešení. Často se zabýval i obnovou památek, kde chtěl zúročit celoživotní zájem o historii a umění předků. První velkou prací na památce je úprava Černínské paláce, další v řadě byla práce na Staroměstské radnici z roku 1936. V tomto roce byl jmenován architektem Pražského hradu. Rekonstruoval jízďárnu Pražského hradu, kdy bylo nutné změnit barokní jízďárnu v prostor, který by vhodně reprezentoval a sloužil k výstavám. Zřejmě nejpracnější dílem byla na Hradě záchrana Míčovny, která byla zahájena v roce 1950. Jednou z posledních architektonických prací byla úprava letohrádku v Královské oboře z let 1952-1955.

Pavel Janák

Jan Kaplický (18. 4. 1937 – 14. 1. 2009) – architekt a vizionář moderní architektury, žijící od své emigrace v roce 1968 ve Velké Británii. Společně s Davidem Nixonem založil architektonické studio Future Systems. Získal sice nejprestižnější britské ocenění za architekturu, Stirlingovu cenu, ale v Česku se staveb architekta Jana Kaplického jen tak nedočkáme. Prohlédnout si bylo možno alespoň modely, a to na retrospektivní výstavě s názvem *JKOK Neko-nečno Jana Kaplického* v Galerii Tančící dům.

„Jan Kaplický byl architekt, designér, umělec. Jeho dílo podává svědectví o současnosti s neobyčejným otevřením jeho pohledu do budoucnosti,“ říká garantka výstavy Ing. arch. Eva Jiříčná. „Výstava ukáže Jana Kaplického jako neotřelého vizionáře, ale také jako designéra šperků, nádobí či módy, ekologicky zodpovědného architekta i zdravého vlastence. Návštěvníci budou moci nahlédnout pod pokličku jeho originálního způsobu tvorby a projít si jednotlivé tvůrčí fáze,“ řekl kurátor výstavy Ladislav Zikmund-Lender.

VÝSTAVY

Marie Terezie se narodila před 300 lety

Také Pražský hrad si letos bude připomínat 300. výročí narození Marie Terezie (1740-1780), arcivévodkyně rakouské a královny české. Tuto významnou osobnost a jedinou ženu, která usedla na český královský trůn, připomene série výstav. Velké vladařce je věnována již výstava *Předjaří* na Pražském hradě, která byla 3. března zahájena v Empírovém skleníku v Královské zahradě na Pražském hradě. Návštěvníci se v této zajímavé expozici mohou seznámit mimo jiné i s pozdně barokní rekonstrukcí Hradu.

S Marií Terezií bude také spojeno zahájení letní sezóny na Pražském hradě, která začne 13. května. Ta bude v letošním roce symbolicky zahájena v sobotu 13. května, neboť to bude přesně v den 300. výročí narození této panovnice.

Marii Terezii pak bude také od podzimu patřit stálá expozice v někdejší Rožmberském paláci, známém jako Ústav šlechticů. Právě jeho úpravami začala přestavba Pražského hradu pod vedením královnina dvorního architekta a stavitele Nicola Pacassiho. Stavební práce vedl v letech 1753-1774.

K 300. výročí narození Marie Terezie bude také vydána stříbrná pamětná mince v nominální hodnotě 200 Kč, jejímž autorem je Vojtěch Dostál.

(mk)

Výstava o módě v Dobříši

Dobříšské muzeum, které zachycuje především tradici výroby rukavic v regionu, přichystalo v letošním roce výstavu věnovanou módním doplňkům z osmdesátých let 19. století. Expozice pod názvem *Tajemství spodniček* byla otevřena 1. dubna. Muzeum bylo v Dobříši otevřeno v květnu roku 2015 a jeho cílem je přiblížit návštěvníkům zejména tradici místní rukavičkářské výroby. Založilo jej občanské sdružení Muzejní spolek Dobříšska.

Po druhé světové válce se rukavičkářská výroba soustředila do dvou národních podniků – v Praze a Abertamech na Karlovarsku s pobočkou ve Svitavách. V roce 1948 se oba podniky sloučily a vznikl národní podnik Rukavičkářské závody se sídlem v Dobříši. Ten se postupně rozrůstal až na osm závodů, které zaměstnávaly 3 500 lidí. V devadesátých letech minulého století se historie podniku uzavřela. Areál někdejšího rukavičkářského závodu vy-

užívají v současné době různé společnosti. Rukavice se ale na Dobříši vyrábějí i nadále.

(mk)

Sklárna Moser slaví 160 let, její historii připomněla výstava

Karlovarská sklárna Moser v letošním roce slaví 160 let existence. Její historii připomněla výstava nazvaná *Příběh křišťálu Moser* v pražském Obecním domě. Návštěvníci viděli mimo jiné ručně vyráběné umělecké objekty z celé historie značky. Sklárna Moser od svého založení používá výhradně bezolovnatý křišťál. Sklo se stále vyrábí podle původních nákresů a postupů, díky ručnímu zpracování je každý výrobek jedinečný. Moser je v současnosti prezentován ve více než padesáti zemích světa a nachází se v nejprestižnějších obchodních domech světových metropolí.

Výstava *Příběh křišťálu Moser* v pražském Obecním domě

Výstava ukáže přípravné kresby pro slavné gotické obrazy

Jak vznikaly dnes vzácné středověké obrazy, ukáže výstava *Očím skryté. Podkresba na deskových obrazech 14.-16. století ze sbírek Národní galerie v Praze*, která začala 24. února v Anežském klášteře. Díky nejmodernějším technologiím nahlíží pod povrch více než padesátky deskových obrazů z galerijních sbírek. Představena budou touto formou stěžejní díla Sbírkyně starého umění NG od nejstarších památek deskového malířství z dílen Mistra Vyšebrodského oltáře, Mistra Theodorika, Mistra Třeboňského oltáře a Mistra Rajhradského oltáře. Vedení NG Ioni zpřístupnilo rekonstruované zahrady Kláštera sv. Anežky České, nyní se snaží oživit tamější expozice středověkého umění. Návštěvníci budou moci na známých a vzácných malbách vidět i jejich přípravné kresby. To umožnil technologický průzkum pomocí speciální kamery schopné snímat obraz v infračerveném spektru. Divák bude moci porovnat skrytou podkresbu přímo s originální malbou. Detaily některých děl lze navíc studovat na větší počtu snímků umístěných na elektronických nosičích.

Obnova a restaurování Müllerovy vily, 1997-2000

Muzeum hlavního města Prahy připravilo ve Studijním a dokumentačním centru Norbertov již druhou výstavu. Výstava, která bude probíhat od 9. 3. do 28. 5. 2017, se věnuje obnově a restaurování Müllerovy vily, jedinečné památky moderní architektury ve správě Muzea hlavního města Prahy.

Výstava představuje mozaiku fotodokumentací z obnovy exteriérů a interiérů vily, při níž byla uplatněna kritéria charakteristická pro metodu restaurování, nikoliv rekonstrukce architektury. Zásadní bylo v tomto ohledu restaurátorským přístupem ošetřit veškeré původní součásti stavby a jejího vybavení, čemuž předcházely rozsáhlé odborné průzkumy. V závěrečné fázi zahrnovala rehabilitace Müllerovy vily instalaci nábytku, koberců a uměleckých předmětů do interiérů objektu. Pojetí instalace interiérů přesně kopíruje stav po dokončení stavby v roce 1930, kdy lze doložit přítomnost a tvůrčí vliv architekta Adolfa Loose.

Obnovená a restaurovaná Müllerova vila s expozicí založenou převážně na originálním historickém vybavení nábytkem a uměleckými díly a doplněnou studijním a dokumentačním centrem Adolfa Loose byla zpřístupněna v květnu roku 2000. Po sedmnácti letech Muzeum hlavního města Prahy otevírá výstavu věnovanou obnově Müllerovy vily v objektu Studijního a dokumentačního centra Norbertov, kam bylo v nedávné době přesunuto i Studijně-dokumentační centrum Müllerovy vily a osobnosti a díla architekta Adolfa Loose, kterému již původní prostory nepostačovaly.

Vzhledem k hodnotám objektu Müllerovy vily, umocněným originalitou architektonické koncepce prostorového řešení, tzv. Raumplanu, a existencí původního vybavení interiérů, Muzeum hlavního města Prahy touto výstavou opět připomíná jedinečnou obnovu a restaurování tohoto vrcholného díla Adolfa Loose. Výstava byla původně instalována roku 2006 v prostorách Illinois Institute of Technology v Chicagu, kde získala veliký úspěch a ocenění tamní odborné veřejnosti. Ani po deseti letech však neztratila nic na své výpovědní hodnotě a svěžesti vyobrazení, naopak sama o sobě se stala archivním materiálem dokumentujícím tehdejší styl prezentace procesů obnovy.

Dne 20. 4. od 17:00 hodin proběhne k výstavě doprovodná přednáška autora projektu restaurování a rekonstrukce Müllerovy vily prof. Ing. arch. akad. arch. Václava Girsy.

Müllerova vila architekta Adolfa Loose

V Emauzích byla zahájena výstava o sudetoněmeckých odpůrcích nacismu

V Emauzském klášteře v pražském Podskalí byla zahájena výstava mapující osudy sudetských Němců, kteří se z křesťanského přesvědčení postavili nacismu a zaplatili za to životem. Úvodní slovo pronesl kardinál Dominik Duka a ministr kultury Daniel Herman. Expozice nese název *Svědčkové lidskosti – Odpůrci nacismu z řad sudetoněmeckých křesťanů v letech 1938-1945* a je součástí víkendové konference Ackermannovy obce, která se snaží o rozvoj česko-německých vztahů.

LITERATURA

Knihovna vydala básnický sešit Jana Zahradníčka z vězení

K obdivovatelům spisovatele Jana Zahradníčka se v nové knize dostává svědectví o jeho víře ve smysl básnického poslání tváří v tvář nejtěžším zkouškám. Moravská zemská knihovna vydala nedávno objevený básnický sešit, který si vedl ve vězení. Literární historici jej téměř šedesát let pokládali za ztracený. Katolický básník Zahradníček si v roce 1952 vyslechl v politickém procesu třináctiletý trest vězení. Za mřížemi zůstal do roku 1960, brzy po propuštění zemřel.

Zemřel překladatel a publicista Antonín Přidal

V Brně zemřel 7. února ve věku jednaosmdesáti let spisovatel, překladatel, pedagog a publicista Antonín Přidal.

Antonín Přidal vystudoval anglistiku a hispanistiku s literárněvědným zaměřením na Filozofické fakultě Univerzity J. E. Purkyně (nyní Masarykovy univerzity) v Brně. Od začátku šedesátých let spolupracoval s Československým rozhlasem v Brně jako autor popularizačních pořadů o divadle i literatuře. Po ztrátě zaměstnání v důsledku perzekucí po srpnu 1968 zůstal až do roku 1990 spisovatelem

a překladatelem ve svobodném povolání, před listopadem 1989 publikoval pod cizími jmény. V letech 1990-1991 byl dramaturgem Filmového studia Barrandov. Jako pedagog působil od roku 1990 na Divadelní fakultě JAMU v Brně (od roku 1993 jako profesor) v ateliéru rozhlasové a televizní dramaturgie a scénaristiky. Počátkem devadesátých let byl autorem a moderátorem televizních cyklů *Klub Ne-topýr* a *Z očí do očí*. V roce 1998 získal novinářskou Cenu Ferdinanda Peroutky.

Dílo Antonína Přídala zahrnuje řadu rozhlasových, televizních i divadelních her (*Malé noční hry*, *Noc potom*, *Pěnkava s Loutnou*, *Komedie s Quijotem*, *Sáňky se zvonci*, *Oblak a valčík* aj.), básnické sbírky *Nahý v trní*, *Hlavy nehlahy*, *Sbohem, ale čemu*, *Zpovědi a odposlechy*, věnoval se i publicistice (*Slovník do hrsti*) a ediční činnosti (*Kouzlo nechtěného*). Překládal z angličtiny i španělštiny prózu (Joseph Heller, John Updike, J. B. Singer, Leo Rosten) i poezii (Edward Lear), českým čtenářům přiblížil anglicky (William Shakespeare) i španělsky (F. García Lorca) psanou poezii i drama. Měl vytříbený smysl pro jazyk. Zabýval se také teorií a kritikou překladu.

(mk)

Velký knižní čtvrtek nabídl v březnu patnáct nových titulů

Patnáct novinek napříč žánry, které organizátoři považují za výběr toho nejzajímavějšího z jarního knižního trhu, nabídl 16. března Velký knižní čtvrtek. Na pultech knihkupců se objevila jména jako Mariusz Surosz, Lenka Horňáková-Civade, Jozef Kollár, Petr Bergmann nebo Petra Dvořáková. Na rozdíl od předchozích ročníků nesází na velká jména typu Hájíček nebo Tučková a představují méně známé autory.

Největším domácím lákadlem letošního ročníku je kniha *Ach, ty Češky!*, ačkoliv ani ta není čistokrevně česká. Napsal ji polský novinář Mariusz Surosz, který posledních šest let žije v Praze. Ve svém díle se věnuje osudům osmi úspěšných Češek včetně olympijské gymnastky Věry Čáslavské, herečky Adiny Mandlové nebo profesorky Růženy Vackové. „Tu knihu jsem psal hlavně pro Poláky. O Češích mají Poláci představu, že všichni chlastají pivo a vrcholem jejich kultury je Helena Vondráčková a Karel Gott,“ řekl Surosz, který vystudoval historii a filozofii. Jeho kniha má ambici odhalit širší souvislosti českých dějin i národní povahu. Ze zahraničních publikací nejvíce táhne autobiografie populárního autora *Tří mužů ve člunu* Jeroma Klapky Jeroma. Hlavně mladému čtenáři nabídl Velký knižní čtvrtek titul *Každý má svou lajnu*, který může mylně vzbuzovat dojem drogové tematiky, jak sama jeho autorka Petra Dvořáková přiznala. Ve skutečnosti je to příběh ze světa florbalu, ke kterému ji částečně inspirovali její synové. České autory pak zastupuje ještě Lenka Horňáková-Civade, která žije ve Francii. Román *Marie a Magdaleny* tak napsala nejdříve francouzsky. Posledním českým zástupcem je Jozef Kollár, který zmapoval odvážné útoky československých občanů za hranice v knize *55 minut*. „Za vůbec nejzajímavější považuji osud Roberta Hutyra, který dlouho šil vzdušný balón a za jeho pomoci poté odletěl do Rakouska,“ láká Kollár.

Zemřel překladatel Dušan Karpatský

Ve věku jednaosmdesáti let zemřel v Praze překladatel z chorvatštiny a srbštiny Dušan Karpatský. Uvedla to předsedkyně Obce překladatelů Hana Linhartová. Obec překladatelů svému místopředsedovi Karpatskému Ioni na podzim udělila zvláštní cenu, když byl při předávání Ceny Josefa Jungmanna uveden do Síně slávy českého překladu.

VZPOMÍNKA

Spolek spisovatelů Svatobor

13. 3. 1862 byl v Praze ustaven Svatobor, první spolek českých spisovatelů. Spolek byl založen „ku podpoře spisovatelův českých prostředky peněžními a ku oslavení jejich památky“. Ideou Svatoboru bylo pomáhat českému písemnictví, které bylo nejpodstatnějším prvkem vzniku a rozvoje národního obrození, a to i v době Bachova absolutismu. V jeho čele a ve výboru působila řada osobností – z dodnes známých či povědomých to byli kromě zakladatele Františka Palackého F. L. Rieger, K. J. Erben, Vojta Náprstek, Julius Grégr, Karel Sladkovský, V. V. Tomek, Jan Gebauer, Josef Hlávka, F. A. Šubert, Josef Thomayer, Alois Jirásek, Albín Bráf, Václav Štech, Jar. Charvát, Bohumír Kozák, Václav Vojtíšek a další, ve své době stejně významní lidé. František Palacký vyjádřil ideu Svatoboru heslem *Pomáhej! Osvěcuj! Pamatuj!*

Vilém Mrštík (14. 5. 1863 – 2. 3. 1912) – spisovatel, dramatik, literární kritik a překladatel. Část Vilémova literárního díla vznikla v ojedinělé spolupráci s bratrem Aloisem.

Nejdůležitějším výsledkem této spolupráce bylo drama *Maryša* (1894). Je to klasické dílo českého dramatického umění o nerovném manželství, které skončí rodinnou tragédií. Hra se stala součástí klasického repertoáru českého divadla. Velký ohlas zaznamenala *Pohádka máje* (1892, přepracována 1897). Děj románu se odehrává v Ostrovačicích u Brna. Je o navazování vztahu mezi Helenkou, dítětem přírody, a Ríšou, znuděným studentem. Příběh je zasazen do impresionistického obrazu ostrovačické krajiny. Sám název knihy ale zřetelně naznačuje, že to vše je tak trochu pohádka, sen, ideální představa. Ani zde však Vilém Mrštík neustupuje od svých realistických východisek. Podle románu byl natočen i film.

Josef Svatopluk Machar (29. 2. 1864 – 17. 3. 1942) – básník, prozaik, satirik, publicista a politik, spoluautor Manifestu České moderny a představitel kritického realismu. V roce 1899 přijal místo v Ústavu pro pozemkový úvér ve Vídni. Do Čech se vrátil až v roce 1918. Josef Machar udržoval velmi čilý styk s českým kulturním prostředím, přispíval do Herbenova *Času* a Masarykovy *Naší doby*. Přáte-

lil se Aloisem Jiráskem a T. G. Masarykem. Výrazně se podílel na bojích mladé literární generace devadesátých let 19. století. Stal se zakladatelem a mluvčím České moderny, jejíž Manifest byl vydán v roce 1895. Jednalo se o básnickou skupinu, která prosazovala proti starší generaci svobodu jedince a jeho tvorby bez poplatnosti tezím a obecným ideálům. V roce 1916 byl Josef Machar krátce vězněn pro čtyři básně ze sbírky *Krůpěje*. Po návratu do Prahy působil do roku 1924 jako generální inspektor armády. Zklamán politickými poměry v nové republice se vzdal této funkce a rozešel se i s T. G. Masarykem. Svě kritiky uveřejňoval v extrémních pravicových periodikách.

František Xaver Šalda (22. 12. 1867 – 4. 4. 1937) – literární kritik, prozaik, básník a vědec. Věnoval se literární tvorbě a od začátku devadesátých let 19. století působil jako kritik. Vytvořil z kritiky, do jeho doby používané jen občas, samostatný literární útvar. Psal výtvarná a literární hesla do *Ottova naučného slovníku*. Od roku 1916 přednášel literaturu na pražské univerzitě a tím se zbavil existenčních problémů. Literárními a výtvarnými kritikami přispíval do řady časopisů, několik z nich sám redigoval (*Volně směry, Česká kultura, Tvorba*). Šalda se také podílel na volném seskupení mladých spisovatelů a novinářů v devadesátých letech 19. století, toto seskupení neslo název Manifest české moderny. F. X. Šalda se významně zasloužil o vývoj kritického myšlení o literatuře.

Jaromír John, vlastním jménem Bohumil Markalous (16. 4. 1882 – 24. 4. 1952) – středoškolský a vysokoškolský profesor, výtvarný estetik a kritik, spisovatel a novinář. Od roku 1946 až do své smrti 24. dubna 1952 působil Jaromír John jako profesor obnovené Palackého univerzity v Olomouci, kde založil katedru estetiky. Patří do skupiny autorů psychologické prózy. Byl výtvarným kritikem, estetikem a prozaikem, jehož doménou byly povídky s psychologickým mírně ironickým nádechem. Na začátku své literární tvorby psal drobné povídky, později pak i romány a novely.

Karel Poláček (22. 3. 1892 – 19. 10. 1944, nebo dle nových informací 21. 1. 1945) – spisovatel a novinář, představitel meziválečné humoristické a satirické prózy. Stal se redaktorem *Lidových novin*. Přispíval do nich svými sloupky, reportážemi ze soudních případů, povídkami a fejetony. V roce 1943 byl odvezen do Terezína (přihlásil se dobrovolně do transportu poté, co do něj byla zařazena jeho životní družka) a pak transportován do koncentračního tábora v Osvětimi. Poláček přežil transport z Osvětimi do tábora Hindenburg, kde napsal krátkou divadelní hru, a potom se účastnil pochodu z Hindenburgu do tábora Gleiwitz. Zde již neprošel selekcí a byl nacisty popraven.

Námětem Poláčkových próz je lidská malost, viděná humorně i tragicky. Satirický je *Dům na předměstí* s postavou jeho nesnášenlivého majitele nadstrážníka Faktora. Naopak komický ráz má román *Muži v offsidu* o otci a synovi – fotbalových fanoušcích, s výstižným popisem psychologické sportovních diváků. Komický je i hrdina románu

Michelp a motocykl – svými „výhodnými“ nákupy (například motocyklu, i když neumí řídit). Za okupace vydal Poláček pod jménem Vlastimila Rady román opět z maloměstského prostředí – *Hostinec u Kamenného stolu*. Posmrtně pak byla vydána Poláčková humorně laděná kniha *Bylo nás pět*. Pro děti je také určena pohádka *Edudant a Francimor*. Poláček byl mimo jiné i velkým znalcem a sběratelem židovských anekdot.

František Kožík (16. 5. 1909 – 5. 4. 1997) psal prózu, poezii, dramata, rozhlasové hry, filmové scénáře, operní libreta, literaturu pro děti a další. Když skončil vojenskou službu, nastoupil do rozhlasu v Brně a po třech letech odešel do Prahy jako rozhlasový dramaturg, kde pracoval v letech 1941-1951. V letech 1936-1942 byl členem Literárního uměleckého kruhu Aktivisté. Dvě desítky let (1956-1974) působil František Kožík jako dramaturg Čs. filmu, dva roky vyučoval na Divadelní fakultě AMU loutkářství. Rozsáhlá a žánrově bohatá tvorba Františka Kožíka zahrnuje přes sto knižních titulů. Bohatá fantazie, velká pohotovost a kombinační schopnosti mu umožňovaly zpracovávat nejrůznější témata i bez hlubšího poznání skutečností.

Karel Štorkán (5. 5. 1923 – 12. 4. 2007) – český spisovatel a scénárista, napsal také řadu odborných prací z oboru žurnalistiky. Tematicky čerpal ze života mládeže, sportovců a z oblasti kriminalistiky, spolupracoval s Československou a Českou televizí a filmem.

Egon Bondy, vlastním jménem Zbyněk Fišer (21. 1. 1930 – 9. 4. 2007) – básník, prozaik a filozof, výrazný inspirátor českého undergroundu. Jeho texty zhudebňovala například tehdejší režimem kriminalizovaná skupina The Plastic People of the Universe.

Totální realismus (ukázka)

I.

Chtěl jsem si vzpomenout na Marii
ale nemohu
chtěl jsem si vzpomenout na lásku
ale nemohu
chtěl jsem si vzpomenout na soudruhovu popravu
ale venku už svítá
a já zbůhdarma promarnil noc
zatímco to všechno je pryč
a my vlastně nechceme-li umřít
musíme začít znovu

A musíme začít znovu
nechceme-li vlastně umřít
zatímco všech no je pryč
zbůhdarma jsem promarnil noc
venku už svítá
chtěl jsem si vzpomenout na soudruhovu popravu
ale nemohu
chtěl jsem si vzpomenout na lásku
ale nemohu
chtěl jsem si vzpomenout na Marii

DIVADLO, BALET

První scéna představila plán inscenací pro sezónu 2017/2018

Činohra Národního divadla chystá na příští rok pouze jednu premiéru do historické budovy, v květnu zde uvede *Maryšu* bratří Mrštíků v režii Štěpána Pácla. „Já tomu říkám těžkotonážní klasika. Rozhodli jsme se pro ni nejen proto, že je to hra spojená s historickou budovou Národního divadla. Považuji ji za nejlepší českou hru vůbec,“ svěřil se umělecký šéf činohry Daniel Špinar. Právě ve Špinarově režii se pak ve Stavovském divadle dočká premiéry britská hra *Vítejte v Thébách*. Podle Špinara půjde o ostré drama, kde vedle intrik a egoismu hraje roli i idealismus. Na stejném místě dále uvede svou verzi Goethova *Fausta* Jan Frič. Mladý režisér, který loni debutoval na Nové scéně kusem *Dotkni se vesmíru a pokračuj*, se od nastávající sezóny stane kmenovým režisérem činohry. Frič před dvěma lety slavil úspěch v Divadle Na zábradlí se svým kusem *Velvet Havel*. Vedle *Fausta*, kterého Špinar označil za další těžkotonážní klasiku, uvede Frič na první scéně ještě kus *Zbyhoň!*, jež chystá spolu s dramaturgem Milanem Šotkem. Podle Špinara se diváci dočkají mystifikace o záporné postavě českých dějin, jejíž předobraz vychází z Rukopisů. Činohra dále počítá ještě se dvěma premiérami. Jednak kusem *Noční sezóna*, jenž podle uměleckého šéfa nabídne divákům osobnostní herectví s Janou Preissovou v hlavní roli, a další premiérou bude komedie *Jsmo v pohodě* amerického autora Paula Rudnicka.

Opera chystá mimo jiné premiéru Verdiho *Maškarního plesu* a Massenetova *Werthera*, nových nastudování se pak dočká Mozartova *Figarova svatba* a Verdiho *Nabucco*. Největší pozornost však bude upřena k nové *Libuši*, již scéna chystá ke stému výročí založení Československa. „V režii Jana Buriana a se scénografií Daniela Dvořáka. Věřím, že bude státotvorná, jde o současného a bývalého ředitele,“ řekl umělecký ředitel opery Petr Kofroň.

Vedle nového šéfa baletu čeká změna i Laternu magiku, ředitel Jan Burian řekl, že divadlo vypisuje konkurz na jejího ředitele. Kromě dlouho plánované rekonstrukce Státní opery, kde se začne pracovat za několik dnů, začalo loni Národní divadlo opravovat další část Anenského kláštera, kde působí baletní soubor a měla by v něm působit také činohra, jež přišla o Kolowratský palác. Chystá se projekt rekonstrukce Nové scény a budovy Themos v jejím areálu, které by se podle Buriana měly začít opravovat po rekonstrukci opery. V plánu má také výstavbu dílen na jiném místě, než jsou nyní poblíž Apolináře. Pozemek již divadlo má.

Zdroj: ČTK

Po 400 letech se v létě odehraje velkolepé barokní představení

Přípravou rekonstrukce barokního divadelního představení *Pražské zjevení dionýské*, které se v Praze uskutečnilo přesně před 400 lety, se zabývala mezinárodní konference. Sešli se na ní umělci mnoha oborů i vědci zabývající se historickým divadlem, tancem a hudbou. Na letošní červe-

nec se pak připravuje inscenace rekonstruovaného představení, které uspořádaly české stavy pro císaře Matyáše na Pražském hradě 5. února 1617. Je považováno za jedno z prvních baletních představení v českých zemích. Podle pramenů se jednalo o dramatické pásmo různých scén s postavami antických bohů, héroů, umělců a alegorických figur v kombinaci zpěvu, hudby a tance – jaké se pořádaly od 16. století ve Florencii nebo Mantově. Přesně na výroční den uvedení hry v neděli 5. února proběhla pro účastníky konference exkurze do Starého královského paláce, kde se představení odehrálo. V prostorách Hudební akademie múzických umění na Malostranském náměstí se debatovalo o významu představení. Badatelé oblasti historické, literárně-jazykové, hudební, divadelní, výtvarné a taneční zkoumali a konfrontovali různé aspekty vzniku i realizace této slavnosti. Zaměřili se na historický kontext události v předvečer třicetileté války, návaznost na italskou tradici hudebně tanečních představení, evropskou divadelní a taneční scénu té doby, výklad dochovaných rytin či literární analýzu libreta. Konference se zúčastnil i dirigent Marek Štryncl či italský režisér Lorenzo Charoy, kteří 4. července uvedou rekonstrukci inscenace v Praze a 13. července ve Valticích, kde je jedno z dochovaných barokních divadel.

Hvězda baletu Sergej Polunin zatančí 1. května v Národním divadle

Na prvního máje vystoupí v Národním divadle hvězda světového baletu, ukrajinský tanečník Sergej Polunin. V historické budově zatančí svou choreografii *Take Me To Church*, díky jejímuž uvedení na YouTube se proslavil po celém světě. Video zhlédlo téměř 18,5 miliónu lidí. Tanečník, který se stal v devatenácti letech sólistou Anglického královského baletu, už v Praze v listopadu představil dokument *Dancer (Tanečník)*, jež vypráví jeho příběh.

V Praze začal festival Malá inventura, přehlídka nového divadla

V Praze proběhl festival Malá inventura, přehlídka inscenací tanečního, pohybového i všemožně alternativního divadla. Akce, která se konala popatnácté a na dvanácti scénách trvala do 1. března, chtěla pomoci divákům v orientaci na scéně nového divadla, ale i tvůrcům a pořadatelům v této oblasti ke vzájemným kontaktům.

Národní divadlo Brno připravuje večer k počtě choreografa Kyliána

Národní divadlo Brno připravuje poctu choreografovi Jiřímu Kyliánovi, který 21. března oslavil 70. narozeniny. V brněnském Janáčkově divadle lidé už 22. února zhlédli dvě Kyliánovy choreografie v podání domácího souboru a hostujících tanečnic z Ostravy. O akci informoval ČTK Michael Kořínek z propagace Národního divadla Brno. Brněnský soubor přispěje choreografií *Petite Mort* na hudbu Wolfganga Amadea Mozarta, kterou má dlouhodobě na

repertoáru. Kylián ji vytvořil pro šest mužů, šest žen a šest šermířských kordů.

Jiří Kylián se narodil se v Praze, kde také vystudoval konzervatoř. Po absolvování Královské baletní školy v Londýně začal v roce 1968 působit v Německu v Stuttgartském baletu pod vedením Johna Cranka. V roce 1973 přijal angažmá v Nizozemském tanečním divadle (Nederlands Dans Theater, NDT) v Haagu jako hostující choreograf. V tomto divadle úspěšně debutoval s *Viewers* – první z více než šedesáti choreografií, které pro NDT vytvořil. V roce 1975 byl Jiří Kylián jmenován uměleckým ředitelem NDT. Mezinárodní uznání získal v roce 1978 s choreografií *Sinfonietta* vytvořenou na hudbu Leoše Janáčka. Věhlas ve světě nadále rostl díky takovým dílům jako *Žalmová symfonie* (1978), *Zapomenutá země* (1981), *Svadebka* (1982), *Stamping Ground* (1983) a *Dítě a kouzla* (1984). V druhé polovině devadesátých let 20. století se Kyliánovo umělecké zaměření odklonilo od lyrické tvorby k abstraktnímu a často surrealistickému baletu. Při příležitosti 25. výročí nástupu Královny Beatrix na nizozemský trůn na objednávku města Haag vytvořil choreografii, kterou nazval *Chapeau*. V srpnu 1999 Jiří Kylián odstoupil z funkce uměleckého ředitele Nizozemského tanečního divadla. S ohledem na další rozvoj společnosti však zůstal v NDT působit jako umělecký poradce. Nadále také tvoří produkce pro všechny skupiny divadla. V současnosti se také věnuje tvorbě tanečních filmů.

V dubnu 1995 obdržel nejvyšší nizozemský řád a stal se Officier in de Orde van Oranje Nassau. Kromě různých osobních vyznamenání Kylián a „jeho společnost“ získali četné „kombinované“ ceny na celém světě, z nichž si zaslouží pozornost zejména Angel z edinburského festivalu (1996,1997) a Arch-Angel (2000), Cena Sira Laurence

Oliviera (Londýn, únor 2000), a Cena Nižinského (Monte-Carlo, prosinec 2000) ve třech kategoriích: choreograf, dílo a soubor.

Zemřel Michal Pavlata

Ve věku jednadsmdesáti let zemřel 21. ledna 2017 po dlouhé těžké nemoci herec, dabér, publicista a pedagog Michal Pavlata. Během své kariéry prošel nejprve divadly v Kladně a Mladé Boleslavi a od roku 1969 pak hrál přes dvacet let v Praze Na Poříčí v Divadle E. F. Buriana. Po třech sezónách v Divadle ABC se stal v roce 1994 na další téměř čtvrtstoletí členem souboru Činoherního klubu. Jeho nezaměnitelný hlas z něj udělal vyhledávaného rozhlasového a také dabingového herce, namluvil tisíce větších i menších rolí – například Michaela Winslowa v sérii *Policejních akademií* nebo pilota T. C. v detektivním seriálu *Magnum*.

Rodák z Kvasic na Kroměřížsku vyrůstal na severu Čech u Jablonce nad Nisou a už v dětském věku se objevil na jevišti jako recitátor. Koncem šedesátých let vystudoval Divadelní fakultu Akademie múzických umění a přes komplikace, způsobené otcovou emigrací do Švýcarska, se stal uznávaným divadelním hercem. Jen před kamerou Michal Pavlata nikdy nedostal žádnou opravdu výraznou příležitost, přestože jeho filmografie čítá na osm desítek snímků.

Michal Pavlata měl také literární vlohy, napsal například několik textů pro kapelu Rangers, tvořil scénáře rozhlasových pořadů o populární hudbě a uplatnil se i v novinách jako sloupkař. Psal pro *Lidové noviny*, jeho fotbalové postřehy vydával také deník *Sport*. Mezi roky 1999 a 2006 byl také členem Rady Českého rozhlasu.

(mk)

HERCI A HEREČKY

Herec Josef Dvořák 75!

Josef Dvořák se narodil v roce 1942 v Horní Cerekvi. Nejprve hrál v ochotnickém divadle v Kadani a později v ústeckém Kladivadle. V roce 1969 se seznámil s Jiřím Suchým během natáčení filmu *Nevěsta*, kde exceloval v roli podivínského sběratele panenek. Díky tomu Suchý o tři roky později přizval Dvořáka do divadla Semafor. Zde během zkoušek hry *Kytice* oslnil Dvořák v roli Polednice, když zaskočil za nepřítomnou herečku, a rázem se z něj stala hvězda, druhá role v *Kytici* – Vodník – se stala dokonce na dlouhá léta jeho vůbec nejslavnější. Se Suchým a Jitkou Molavcovou vytvořili trio Kašpar, Baltazar a Melicharová a hráli tak ve hrách *Zuzana v lázni* a *Elektrická puma*. Poté se se Suchým názorově i umělecky rozešli a Dvořák založil v Semaforu vlastní skupinu (např. představení *Má hlava je včelín*, *S Pydlou v zádech* nebo Hrabalovy *Taneční hodiny pro starší a pokročilé*), což se roku 1990 stalo důvodem jeho výpovědi z divadla. Založil proto Divadelní společnost Josefa Dvořáka, se kterou slaví úspěchy stále.

Kromě herectví a filmu se Josef Dvořák věnuje také dabingu. Svůj hlas nezapomenutelným způsobem propůjčil mnoha animovaným postavčkám, jako jsou např. *Bob a Bobek* nebo *Maxipes Fík*. Ačkoliv není zpěvák, během

spolupráce s Jiřím Suchým také nazpíval i několik písní na desky (*Vesnická romance*, *Stádo velocipedů*, *Hojivá mast*, *Tak a teď jsme tu*).

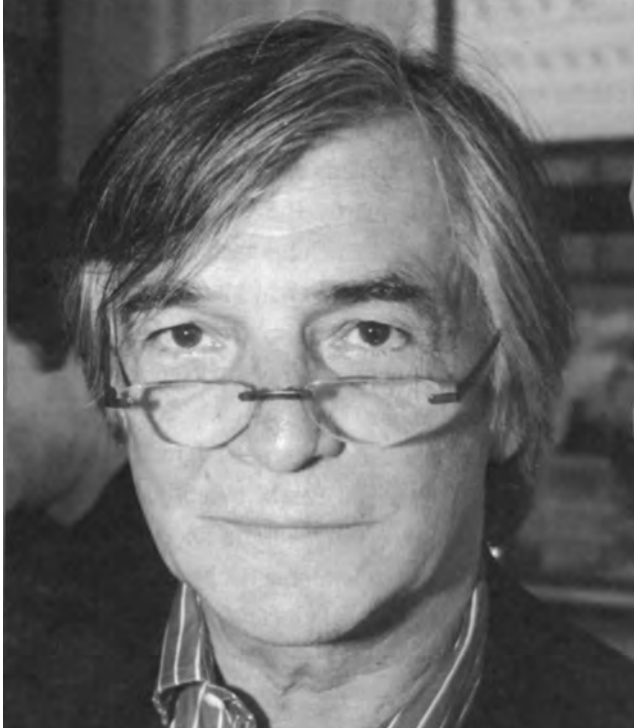
Letos v dubnu čekají Josefa Dvořáka 75. narozeniny. Jeden dárek – zdraví – dostal už před dvaceti lety. Jako druhý si nadělil obnovenou premiéru populárního vodníka Čochtana, kterého hrával před mnoha lety. Chystá se s ním objet celou republiku. Bude to ta nejlepší oslava půlkulatin. „Ten věk si opravdu neuvědomuju. Je to jenom číslo,“ říká oslavenec přesvědčivě.

Sedmdesáté narozeniny oslavil 24. března charismatický herec s jedinečným hlasem

Jiří Bartoška

Je jednou z nejvýznamnějších a nejpopulárnějších osobností na české filmové scéně. Jako herec začínal v brněnském Divadle na Provázku, pak přešel do ústeckého Činoherního studia a pak do Divadla Na Zábradlí. Od roku 1991 působil v Divadle bez zábradlí, kde hrál s Karlem Heřmánkem ve své nejznámější inscenaci *Jakub a jeho pán*. Za svoji hereckou kariéru natočil nespočet filmů a seriálů – z nejnovějších film *Teorie tygra* nebo pohádka *Anděl*

páně 2. Často propůjčuje svůj hlas jako voiceover při komentování cestopisných a dokumentárních filmů – například televizní pořad *Na cestě*. Od roku 1994 působí jako prezident Mezinárodního festivalu v Karlových Varech. V roce 2015 Jiří Bartoška onemocněl rakovinou mízních uzlin, ze které se úspěšně vyléčil. Velkou oporou mu vždy byla manželka Andrea Bartošková a dvě děti dcera Kateřina a syn Janek.

Jiří Bartoška

Viktor Preiss 70!

Viktor Preiss (* 13. 3. 1947) patří k nejlepším českým hercům současnosti. Které osobnosti ho ale v životě nejvíc ovlivnily a kdo ho inspiroval k tomu, aby se vydal na nejistou uměleckou dráhu?

Na počátku byla jistě jeho maminka Jindřiška, která jako herečka strávila řadu let ve Vesnickém divadle. Dnes si Viktor Preiss vybavuje zážitek, kdy se jako asi pětiletý chlapec ocitnul v divadle Rokoko na generální zkoušce jisté dobové satiry, v níž jeho maminka hrála. Pak ji viděl ještě v Sezimově Ústí v Ibsenově inscenaci *Gabriela Borkmana* a to na něj mocně zapůsobilo.

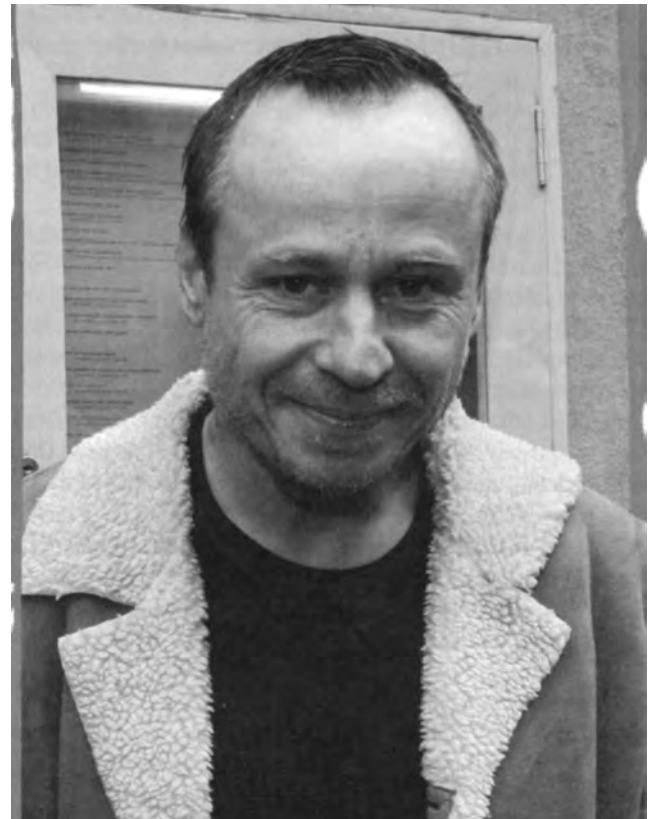
Největší kariéru zažil Viktor Preiss na prknech Divadla na Vinohradech, kde je v angažmá od roku 1983. I tady se setkal s řadou lidí, kteří ho posunuli v jeho vývoji a na něž rád vzpomíná. Na čelním místě to byli režiséři Jaroslav Dušek, Luboš Pistorius či Jan Kačer a pak samozřejmě herci Vlastimil Brodský, Jiřina Jirásková, Jana Hlaváčová a mnoho dalších.

Preiss jako by přitahoval starší herecké legendy – a zřejmě i ony jeho. Velmi blízký vztah s ním navázala Meryčka Rosůlková. Hráli spolu v inscenaci *Harold a Maud*, kde vytvořili ústřední dvojici mladého pesimisty se sklonem k sebevraždě a osmdesátileté ženy, která naopak dokáže optimismus a radost ze života rozdávat druhým. Diváci na ně přicházeli do Divadla ABC opakovaně a Meryčka, tehdy již na sklonku svého života, si s pokorou a cudností na-

bírala nekonečné ovace. Měla velkou radost, že Harold za ní chodí na návštěvy do jejího bytu v kubistickém domě na nábreží, kde jako by se zastavil čas. Viktor Preiss jí dokázal celé odpoledne naslouchat – a nakonec mu bylo souzeno mluvit i na jejím pohřbu. Po hereččině smrti obdržel dárek, který mu ještě za svého života připravila: byl to svícen. A právě svícen zapaloval v roli Harolda na konci jejich společné hry, kdy se s ním Maud loučí slovy „Harolde, já neodcházím, já přicházím...“

Karel Roden 55!

Karel Roden (* 18. 5. 1962, České Budějovice) je předním českým hercem, který si zahrál v několika desítkách tuzemských filmů. Postupně se rozrůstá i jeho zahraniční filmografie. Jeho otec i dědeček byli herci. Nejprve vystudoval keramickou školu v Bechyni, poté byl přijat na DAMU. K jeho kolegům na akademii patřilo několik dnes velmi známých osobností filmu a divadla – Ivana Chýlková, Vilma Cibulková, Jitka Asterová, Eva Holubová, Petr Kracík, Veronika Žilková nebo Tomáš Turek. Po absolvování DAMU působil v Divadle na Vinohradech, odkud odešel v roce 1988 do Činoherního studia v Ústí nad Labem. Posléze působil i na dalších scénách (Národní divadlo, Divadlo Na zábradlí, Labyrint, Divadlo na Starém Městě). Na začátku devadesátých let následoval odjezd do Velké Británie (1993-1994), kde se Karel Roden zdokonalil v angličtině a navštěvoval herecké kurzy. Po návratu pokračoval v hraní v nejrůznějších divadlech. Za postavu Bruna ve hře *Velkolepý paroháč* získal v roce 1999 cenu Alfréda Radoka za nejlepší mužský herecký výkon. Byl několikrát nominován na Českého lva v kategorii hlavní mužská herecká role. Účinkoval v řadě televizních her.

Karel Roden

Hana Vítová, vl. jménem Jana Lašková (24. 1. 1914, Praha – 3. 3. 1987, Praha)

Její rodiče byli operní pěvkyně Nina Lašková a operní pěvec a učitel hudby Hanuš Laška. Už od dětství se jí dostalo dobré hudební vzdělání. Pseudonym Vítová vymysleli Voskovec s Werichem (prý k tomu dal podmět vtíp se jménem Vítězslava Nezvala). Její krásná, jemná a melancholická tvář s modrýma očima, úzkými rty a havraními upravenými vlasy se skvěle vyjímal na divadelních prknech (*Golem, Caesar, Kat a blázen, Slaměný klobouk, Osel a stín, Karolina, Asagao* atd.) a o to více ve filmovém ateliéru, v němž s Adinou Mandlovou, Lídou Baarovou, Jiřinou Štěpničkovou, Trudou Grosslichtovou a Věrou Ferbasovou patřila ve třicátých letech k nejobsazovanějším filmovým milovnicím a herečkám.

Hana Vítová

Poprvé se před kameru dostala s pomocí svého přítele skladatele Johna Gollwella do filmového týdeníku v hrané písni *Já miluji jen vás a vaše oči sedé*. Většinou hrála stále ty samé role ubřečených dcerušek či chudinek, které nakonec přijdou ke štěstí. Pouze několikrát hrála v cennějších filmech, v nichž měla možnost dokázat, že je velkou charakterní herečkou. Ale ve druhé polovině čtyřicátých let se ještě blýskla ve dvou titulních úlohách pohřešované Pavly Markové v dramatu *Znamení kotvy* (1947) Františka Čápa a Elén Hadrboľcové ve Fričově parodii *Pytlákova schovanka aneb Šlechtný milionář* (1949), kde měla možnost parodovat své předválečné melodramatické úlohy. S českým filmem se rozloučila rolí referentky MNV Koubové v Cikánově komedii *Muž v povětří* (1955). Naposledy před filmovými kamerami stanula v západoněmeckém snímku Kurta Hoffmanna *Dům v Kaprově ulici / Das Haus in der Karpfengasse* (1964). Tím její filmová kariéra ustala. Pod upraveným jménem Hana Witt hrála ve dvou německých filmech (*Der zweite Schuss / Druhý výstřel* a *Freunde / Přátelé*), což jí připravilo po válce ne jeden problém. Mohla se tak vrátit jen do okrajových divadel Alhambry (1953), kabaretu U svatého Tomáše (1953-1959) a do konce šedesátých let vystupovala v zájezdových estrádách. V pozděj-

ších letech se živila pod civilním jménem Jana Rádlová jako překladatelka z angličtiny, němčiny a ruštiny.

Svatopluk Beneš (24. 2. 1918 – 27. 4. 2007)

Legenda stříbrného plátna, proslulý filmový milovník českého prvorepublikového filmu. Zůstaly po něm jeho role, jen ve filmu jich měl osmdesát. První angažmá získal v devatenácti letech ve Vinohradském divadle, následovala Městská divadla pražská (1950-1990), kde vytvořil na 200 postav. V roce 1997 obdržel Cenu Thálie za celoživotní dílo. Posledních 4,5 roku byl upoután na lůžko v LDN Vinohradské nemocnice. „Herectví jsem dělal rád a bez něj jsem nedokázal žít. Do dnešního světa už ale nepatřím.“ „Po válce musel být ve filmech socialismus a ideologie, a dělníci v továrně – to nebyly role pro mě. Já jsem měl buržoazní zvyky, přestože jsem byl mladý.“

„Nikdy na něj nezapomenu, říká Zlata Adamovská. „Jednou mi vyprávěl historku o Adině Mandlové. Když Svatoopluk chodil s Adinou, byli jednou spolu na horách. Pohádali se a on schválně koketoval s jinou ženou. Adina nic, ale když usnul, vrazila mu vši silou pohlavek. Pak předstírala, že tvrdě spí. Od té doby, když je u nás výměna názorů, říkáme si s Radkem (tehdejší manžel Radek John, pozn. red.): Počkej, až usneš!“

Jan Pivec (19. 5. 1907 – 10. 5. 1980)

Jan Pivec byl vynikající český divadelní a filmový herec. Vždycky rád říkal, že se stal hercem, protože se nikdy nenaučil deskriptivní geometrii. Jeho studium bylo opředeno neúspěchy, a tudíž se rozhodl přidat ke kočovné divadelní skupině. Stal se tedy divadelním hercem a posléze i hercem filmovým. Po vystřídání několika divadelních scén zakotvil v Národním divadle, ve kterém setrval bezmála čtyřicet let. Vrcholem Pivcova divadelního herectví byla role Falstaffa v Shakespearových *Veselých paničkách windsorských*. V prvním období filmu nikoliv vlastní vinou byl obsazován do milovnických rolí. Sám považuje roli Stáni Javorského v komedii *Muži nestárnou* za svou nejlepší. Po válce se již pro něho nenašla nějaká významnější role. V roce 1962 se s filmovým herectvím rozloučil. To, co mu nedal film – velkou tragikomickou roli, po které toužil, mu nabídla televize. Trpěl srdečním astmatem a ucpáváním cév, zemřel ve svých třiasmdesáti letech ve Vinohradské nemocnici v Praze.

Jan Pivec a Jiřina Šejbalová v televizní komedii *Láska jako trám* (1967)

Karel Höger (17. 6. 1909 – 4. 5. 1977)

Byl významný český herec. Byl to velice jemný člověk s mimořádně citlivým hereckým projevem a kultivovanou výslovností. Po absolvování prezenční vojenské služby nemohl získat vhodné učitelské místo, namísto učitelování přijal v roce 1932 nabídku od brněnského Zemského divadla na stálé angažmá. Zde hrál až do roku 1940 a vytvořil asi 120 různých rolí. Současně v divadle vykonával funkci dramaturga a vedoucího představení pro děti.

V roce 1940 se odstěhoval do Prahy, neboť přijal nabídku na angažmá v pražském Národním divadle, kde pak působil až do roku 1977. Dva dny před smrtí odešel z angažmá v Národním divadle, neboť byl nespokojen s tím, jak se divadlo (konkrétně tehdejší ředitel Přemysl Kočí, který Högera osočoval z hereckého neumětelství) zachovalo při nuceném odchodu jeho herecké kolegyně Vlasty Fabiánové.

Za druhé světové války byl zapojen do protinacistického odboje. Finančně pomáhal několika rodinám, které měly někoho v koncentračním táboře, spolupracoval s podzemním hnutím na Moravě, podporoval nejmenovaného parašutistu, který se ukrýval na Moravě a po nějakou dobu byl kurýrem šifrovaných zpráv.

Karel Höger

Za svůj život si zahrál mnoho vážných, tragických postav, ztvárnil několik významných mužů z české národní historie. V padesátých letech se také etabloval jako úspěšný představitel soudobé filmové kriminalistiky coby kapitán – detektiv Sboru národní bezpečnosti po boku Josefa Beka. Jedna z jeho posledních filmových rolí byla role ve známém komediálním muzikálu *Zdeňka Podkalského Noc na Karlštejně*, kde si zahrál další historickou postavu, arcibiskupa Arnošta z Pardubic.

V letech 1945-1949 vyučoval na pražské konzervatoři, v období 1950-1952 a 1959-1963 byl externím pedagogem na pražské DAMU, od roku 1951 i na FAMU. Zde získal v roce 1963 stálý úvazek a v roce 1966 byl jmenován profesorem. Na FAMU působil až do roku 1971, kurz herectví vedl i na brněnském JAMU.

Disponoval jemným, měkkým a konejšivě melodickým hlasem s lehkým moravským ténbrem, který byl jako stvořený pro rozhlasovou četbu či pro práci v pořadech pro děti. Nezapomenutelným se stal, mimo jiné, například jeho televizní hlas, jenž propůjčil jičínskému ševci a hodnému loupežníkovi Rumcajsovi, jeho synovi Cipískovi a loupežnické mamce Mance. Několik rolí vytvořil i v Československé televizi a rozhlasu.

Jeho první manželkou byla herečka Zdenka Procházková, v roce 1962 se oženil s Evou Vachkovou. Dne 14. prosince 1995 byla jeho jménem nazvána jedna z ulic městské části Brno-Královo Pole.

Ladislav Boháč (14. 4. 1907 – 4. 7. 1978)

Studoval herectví na konzervatoři, v roce 1929 získal angažmá v pražském Národním divadle. Divadlo bylo jeho životem, věnoval se mu nepřetržitě až do smrti. Postupně prošel všemi obory, od milovníckých rolí k charakterním. Pro film se báječně hodil díky svému příjemnému zjevu a hlasu. Později bohužel ve filmu vytvářel jen okrajové postavy ředitelů, stranických funkcionářů, lidí pochmurných a arogantních, ale přesvědčoval v divadle. O své práci a tvorbě napsal knihu *Tisíc a jeden život*, která vyšla v roce 1981.

Miloš Kirschner (16. 3. 1927 – 2. 7. 1996) – český loutkář, herec, zpěvák, dlouholetý ředitel a hlavní interpret Divadla Spejbla a Hurvínka. Chtěl se věnovat mezinárodnímu právu, ale před ukončením studií byl v padesátých letech zatčen a odsouzen za protistátní činnost. Po vykonání trestu byl zařazen do trestního oddílu mezi tzv. Černé barony. Po skončení vojenské služby byl v roce 1951 přijat do Divadla Spejbla a Hurvínka.

Už v roce 1952 začal, zprvu anonymně, interpretovat titulní role, aby ho v roce 1956 prof. Skupa jmenoval svým nástupcem. Ke klasickému lidovému humoru přibyl i jeho intelekt. Tradici sice přijal, ale pokračoval v ní s novými podobami jevištními i tematickými. Obracel se k otázkám generačním, společenským. Řešil problémy charakteru, morálky, lásky i postoje individua ke společnosti a absurditám života. Zasloužil se tak o to, že se Spejbl s Hurvínkem nestali muzeálními exponáty. Na rozdíl od Skupy začal svoje role interpretovat i v cizích jazycích. Spejbl s Hurvínkem tak promluvili osmnácti jazyky. Navštívil s nimi třicet zemí čtyř kontinentů. V Japonsku dostal vítězný pohár za zásluhy o rozvoj loutkového divadla. Byl jmenován čestným členem amerických loutkářů a uváděn ve světové encyklopedii *Who's Who in the World*. Napsal nesčíslně odborných článků, scénářů a divadelních her.

Vystupoval v televizi, rozhlase a filmech nejen u nás, ale i v zahraničí. Podílel se na několika knížkách se S+H. Natočil spousty gramofonových desek. Jen u firmy Supraphon získal kupříkladu zlatou desku za 250 000 kusů desek v cizojazyčné verzi, prodaných do zahraničí (což je světový unikát). Zanechal po sobě svého nástupce Martina Kláska a své žáky, které učil zákonům tvrdé profesionality, nekonečného úsilí o moderní jevištní výraz se zachováním základních rysů tradice tohoto ojedinělého divadla, aby zůstalo divadlem syntetickým, básnivým, pravdivým a přesto iluzivním.

Film Agnieszky Hollandové zahájil 23. března festival Febiofest

Česká premiéra filmu polské režisérky Agnieszky Hollandové *Přes kosti mrtvých* zahájila 23. března v Obecním domě v Praze 24. ročník mezinárodního festivalu Febiofest. Americký režisér Abel Ferrara přitom převzal cenu Kristián za přínos světové kinematografii. „Febiofest uvede přehlídku jeho vybraných filmů včetně dokumentu *Hledání Otce Pia*, zásadního filmového díla *Poručík* v hlavní roli s Harveyem Keitelem a pocty italskému klasikovi s temnou minulostí *Pasolini*, kterého ztvárnil Willem Dafoe,“ oznámil prezident přehlídky Fero Fenič. Předsedou poroty bude Juraj Herz, kterého proslavily například snímky *Spalovač mrtvol* a *Petrolejové lampy*.

Na koprodukčním trhu Berlinale se představí český snímek *Šarlatán*

Producentky nejúspěšnějšího filmu loňského roku *Anděl Páně 2* připravují s polskou režisérkou Agnieszkou Hollandovou celovečerní snímek *Šarlatán*. Představí ho na koprodukčním trhu festivalu Berlinale, kam byl vybrán s dalšími devatenácti projekty z 323 uchazečů z celého světa. „Příběh inspirovaný životními osudy léčitele Jana Mikoláška je nyní ve stadiu příprav,“ uvedla mluvčí snímku Uljana Donátová. Podle scénáristy Marka Epsteina je příběh tohoto muže v jistém smyslu fantastický – a tím možná až neuvěřitelný. „Všechny systémy se těchto samorostů pokoušejí využít a posléze je zahubit. Obdiv a strach. To je emoce, která ve mně zůstává z Jana Mikoláška,“ uvedl scénárista.

Bohdan Sláma by chtěl natočit film o svatém Vojtěchu

Režisér Bohdan Sláma by chtěl natočit film o svatém Vojtěchu, který byl v 10. století druhým pražským biskupem a šiřitelem křesťanské víry. „Vojtěch byl veliká osobnost našich dějin, téměř obecně neznámá. Obecně si myslím, že v Čechách se pořád zamýšlíme nad tím, kdo jsou naši hrdinové a kde jsou naši hrdinové. Pro mě je hrdina Vojtěch, který při vši problematičnosti svého celého působení byl člověkem přesvědčeným o své pravdě a za tou pravdou dokázal jít až za hranice života,“ uvedl Sláma. Projekt je zatím ve stadiu příprav, řekl Sláma v New Yorku, kde jeho nejnovější film *Čtyři slunce* zahájil přehlídku nových českých filmů. Kromě příprav projektu o svatém Vojtěchu nyní pracuje i na novém scénáři ke snímku, který by se měl stejně jako jeho ostatní dosavadní filmy odehrávat v současnosti.

Jeho poslední snímek *Čtyři slunce* se již letos ve Spojených státech představil na prestižním filmovém festivalu Sundance. Na přehlídce byl vybrán do soutěžní sekce, což se předtím jinému českému filmu nepodařilo. Sláma nyní divákům v jednom z kinosálů Brooklynské hudební akademie řekl, že snímek inspirovala jeho osobní tragédie, když mu při dopravní nehodě zemřel syn. Kromě *Čtyř slunců*

američtí diváci na putovní přehlídce, která po New Yorku navštíví dalších sedm měst, uvidí například snímky *Pouta* režiséra Radima Špačka či *Alois Nebel* od Tomáše Luňáka, který zavítá na projekci v New Yorku a Los Angeles. Špaček pak absolvuje celou putovní přehlídku, jež postupně navštíví ještě Salt Lake City, San Francisco, Chicago, Portland, Washington a Seattle.

Filmy Jana Němce byly uvedeny na festivalu v Rotterdamu

Mezinárodní filmový festival v Rotterdamu, jehož 46. ročník se konal od 25. ledna do 5. února 2017, připravil ve spolupráci s Českým filmovým centrem a Jan Němec – Filmem dosud největší retrospektivu filmů této zásadní osobnosti nejen československé nové vlny. Uskutečnila se mezinárodní premiéra Němcova posledního filmu *Vlk z Královských Vinohrad*, který byl poprvé uveden loni v létě na MFF Karlovy Vary. Dále byly na festivalu promítnuty režisérovy filmy ze šedesátých let včetně děl *Démanty noci* a *O slavnosti a hostech*. K vidění byl také výběr exilových snímků vyrobených pro různé televizní stanice, mimo jiné i ojedinělý projekt *Czech Connection* nebo dokument o mnichovské dohodě *Mír podle Mnichovské dohody*, který natočil Jan Němec s Ottou Olejářem pro britskou stanici Channel. Představeny byly i všechny Němcovy porevoluční filmy včetně obnovené mezinárodní premiéry filmu *Heart Beat 3*. Rotterdamské publikum mělo také možnost seznámit se s osobností Jana Němce skrze epizodu z dokumentárního seriálu České televize *Zlatá šedesátá*.

„Nápad připravit retrospektivu vznikl poté, co byl *Vlk z Královských Vinohrad* před dvěma lety prezentován jako připravovaný projekt na festivalu v Karlových Varech,“ řekl Evgeny Gusyatskiy, dramaturg Mezinárodního filmového festivalu v Rotterdamu. „Retrospektivu nevidíme jako posmrtnou poctu nebo cokoliv podobného. Ve skutečnosti sama neuvěřitelná hravost Němcovy tvorby napovídá, že on sám by byl proti jakémukoli formálnímu pomníku. Je to také nejrozsáhlejší retrospektiva jeho tvorby, jaká byla kdy sestavena. Mnoho z filmů bude v mezinárodním kontextu prezentováno vůbec poprvé, což – jak doufáme – přitáhne více pozornosti k Němcově různorodému a velmi výjimečnému dílu,“ dodal.

(mk)

Film *Bába z ledu* režiséra Bohdana Slámy bude soutěžit na festivalu Tribeca

Rodinný film *Bába z ledu* českého režiséra Bohdana Slámy bude soutěžit v mezinárodní sekci newyorské přehlídky Tribeca, za kterou stojí americký herec Robert De Niro. Přehled soutěžních snímků zveřejnili organizátoři festivalu, který se koná od 19. do 30. dubna. Film, natočený v česko-slovensko-francouzské koprodukcii, bude v New Yorku představen v zahraniční premiéře. Soutěžní sekce čítá celkem 32 filmů – deset amerických, deset zahraničních a dvanáct dokumentárních. Organizátoři vybírali z 8 700 přihlášek.

V roce 2006 zde získala česká herečka Eva Holubová ocenění za nejlepší ženský herecký výkon ve snímku *Účastníci zájezdu*. Cenu za výborný herecký výkon získal také celý herecký tým z tohoto snímku; ocenění tehdy porota vymyslela speciálně pro tento případ.

Vítězové Českých lvů 2017

Nejlepší film: *Masaryk*, režie Julius Ševčík

Nejlepší dokument: *Normální autistický film*, režie: Miroslav Janek

Hlavní ženský herecký výkon: Michalina Olszanská – *Já, Olga Hepnarová*

Hlavní mužský herecký výkon: Karel Roden – *Masaryk*

Vedlejší ženský herecký výkon: Klára Melíšková – *Já, Olga Hepnarová*

Vedlejší mužský herecký výkon: Oldřich Kaiser – *Masaryk*

Nejlepší televizní film nebo minisérie: *Zločin v Polné*

Nejlepší dramatický televizní seriál: *Pustina*

Nejlepší scénář: Petr Kolečko, Alex Koenigsmark, Julius Ševčík – *Masaryk*

Nejlepší kamera: Martin Štrba – *Masaryk*

Nejlepší střih: Marek Opatrný – *Masaryk*

Nejlepší zvuk: Viktor Ekrt, Pavel Rejholec – *Masaryk*

Nejlepší hudba: Michal Lorenc, Kryštof Marek – *Masaryk*

Nejlepší scénografie: Milan Býček – *Masaryk*

Nejlepší kostýmy: Katarína Štrbová Bieliková – *Masaryk*

Nejlepší masky: Lukáš Král – *Masaryk*

Cena Magnesia za nejlepší studentský film (nestatutární cena): *Kyjev Moskva*, režie: Anna Ljubinecká

Nejlepší filmový plakát (nestatutární cena): Lukáš Veverka – *Já, Olga Hepnarová*

Cena filmových fanoušků (nestatutární cena): *Anthropoid*

Klára Melíšková uspěla v kategorii nejlepší herečka ve vedlejší roli za film *Já, Olga Hepnarová*. „Jsem moc šťastná,“ smála se. Ocenění je už třetím Českým lvem, kterým se může chlubit. České lvy za mimořádný umělecký přínos českému filmu si za ovací celého Rudolfa převzala Eva Zaoralová společně s Jiřím Bartoškou. „Ty ceny my přebíráme v zastoupení za celý tým, kteří karlovarský festival dělají,“ řekl Bartoška. „Jsem rád, že dnes dostáváme tuto medaili. Tím pádem děkuji svým spolupracovníkům a Akademii,“ dodal.

Na Berlinale se ve světové premiéře představil film *Masaryk*

Na mezinárodním filmovém festivalu Berlinale se ve světové premiéře divákům představil film o Janu Masarykovi, velvyslanci, politikovi a synovi prvního československého prezidenta. Snímek režiséra Julia Ševčíka, který vznikl v česko-slovenské koprodukci, se promítal mimo hlavní soutěž v rámci přehlídky Berlinale Special. V českých kinech se životopisné drama s Karlem Rodenem v hlavní roli nakrátko objevilo už v prosinci minulého roku. Do širší distribuce film ale vstoupil až 9. března. Toto datum je přitom symbolické. V noci z 9. na 10. března 1948 totiž za dosud nevyjasněných okolností československý ministr zahraničí Jan Masaryk zemřel na následky pádu z okna Černínského paláce. Snímek se věnuje různým rysům syna prvního československého prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka. Na jedné straně ho ukazuje jako diplomata, který v le-

tech 1937 a 1938 vyjednával s předními evropskými státníky a ještě si dokázal užívat jazzu, žen i kokainu. Na druhé straně Masaryka zobrazuje jako zlomeného a depresivního muže, který se po uzavření mnichovské dohody uchýlil do péče psychiatra v sanatoriu na východním pobřeží Spojených států.

Filmový archiv do kin uvedl Machatého drama *Ze soboty na neděli*

Národní filmový archiv do kin vrací digitálně restaurovanou podobu snímku *Ze soboty na neděli*. Progresivní psychologické drama podle scénáře Vítězslava Nezvala natočil začátkem třicátých let režisér Gustav Machatý. „Na oceňovaném, leč méně známém snímku Gustava Machatého o jednom nočním dobrodružství dvou stenotypistek se podílela řada významných představitelů československé avantgardy. Na scénáři už pod jeho původním názvem *Chťič* pracoval Vítězslav Nezval, hudbu složil Jaroslav Ježek,“ uvedla mluvčí archivu Jana Ulipová. Dobová kritika považovala snímek za tehdejší nejzdařilejší zvukový film.

Gerlíková natáčí další film o Valašsku, jmenuje se *Tehdy spolu*

Režisérka Marta Santovjaková Gerlíková po snímku *Děda*, který měl premiéru loni, natáčí další autorský film věnovaný Valašsku. Celovečerní snímek z období druhé světové války se jmenuje *Tehdy spolu*, premiéru bude mít v květnu na zlínském filmovém festivalu, poté půjde do distribuce. „Na rozdíl od předchozího snímku, kdy bylo Valašsko představeno spíše v komediální a idealizované podobě, chtěli tvůrci filmu ukázat život na Valašsku takový, jaký ve skutečnosti byl, tvrdý a chudý, ale přitom chtěli vyzdvihnout jeho prostou krásu,“ uvedla Gerlíková. Film vypráví o mladé židovce Tereze Zágorové, která se ukrývá ve valašských kopcích. „Terezka se snaží zapadnout do nového prostředí a poznává, jak je život na vesnici jiný oproti městu. Avšak tíha válečné doby doléhá i na venkov a dívka si musí dávat pozor, aby její tajemství nikdo neodhalil,“ uvedla Gerlíková.

Festival Febiofest ocenil Kristiánem herce Jana Třísku

Kvůli ceně Kristián za přínos světové kinematografii přicestoval na Febiofest z USA, kde žije, herec Jan Tříška. Převzal ji 23. března v pražském Obecním domě stejně jako americký režisér Abel Ferrara a britský kameraman polského původu Peter Suschitzky, který ocenění dostal v průběhu přehlídky. V soutěži Nová Evropa byly uvedeny snímky *Špína* režisérky Terezy Nvotové a *Doma je tady* Terezy Kotykové, které vznikly v české koprodukci.

Jeden svět představil 121 dokumentů, hlavním tématem byla spolupráce

Celkem 121 dokumentů ze sedmi desítek zemí světa představil letošní festival dokumentárních snímků o lidských právech Jeden svět, který se v Praze uskutečnil od 6. do 15. března. Hlavním tématem 19. ročníku přehlídky byla spolupráce a sdílení. Snímky ukázaly i úskalí života uprch-

líků v Evropě či vzestup populistických hnutí ve volbách. Z metropole se akce přesunula do dalších 32 měst v Česku a také do Bruselu. Festival zahájil snímek *Dobrý pošťák* z vymírající vesnice na bulharsko-tureckém pomezí, kolem níž procházejí uprchlíci. S dalšími jedenácti filmy ho diváci viděli v hlavní soutěži.

Asociace českých kameramanů předala již po dvacáté na slavnostním večeru v pražském kině Lucerna své výroční ceny

V televizní kategorii vyhrál seriál *Rapl*, ve filmové *Anděl Páně 2*, za celoživotní dílo byl vyznamenán František Němec.

Cenu za vynikající kameramanské televizní dílo se rozhodla porota udělit kameramanovi Marku Jandovi za televizní seriál *Rapl*. Janda tak porazil kolegy, kteří stáli za kamerou rovněž nominovaných děl *Pustina, Já, Mattoni, Pět mrtvých psů, Modré stíny* či *Hlas pro římského krále*. Za nasnímání *Anděla Páně 2* získal cenu Martin Šec, jehož soky byli kameramani dalších osmi navržených titulů včetně *Masaryka, Polednice, Lídy Baarové* nebo *Rodinného filmu*. Uznání pro studenta oboru kamery připadlo Stanislavu Adamovi za film *Sen*.

Nositel čestné ceny František Němec se narodil roku 1932 v Hodoníně, studia FAMU absolvoval v roce 1959 filmem *Hřbitov, který zemřel*, poté nastoupil do Československé televize, kde se věnoval hlavně tvorbě pro děti a mládež. Snímal tituly *Jana Eyrová, Evženie Grandetová*, ale nejvíce pohádkové příběhy v čele s *Krkonošskými pohádkami*. Právě *Krkonošské pohádky* z roku 1974 vyhrály anketu o nejlepší večerníček. První díl se tehdy vysílal 30. dubna.

Již před televizními nominacemi vyhlásili členové České filmové a televizní akademie také nominace filmové

Vybírali z 71 celovečerních hraných, animovaných a dokumentárních filmů uvedených loni do distribuce, nejvíce šancí napříč všemi kategoriemi získala díla *Masaryk, Anthropoid* a *Učitelka*. Druhý ročník televizních cen iDNES.cz se na rozdíl od Lvů odehrával v pěti kategoriích. Z domácích seriálů vyhrál *Rapl*, z dovezených *Westworld*, ze zahraničních *The Grand Tour*, z filmů či minisérií *Pět mrtvých psů* a zábavě či reality show kraloval cestopis *Trabantem z Austrálie do Asie*.

VZPOMÍNKA

Emil Sirotek (20. 3. 1937 – 1. 10. 1999)

Kameraman Emil Sirotek patřil mezi nejspolehlivější osobnosti československého a později i českého filmu, snad i mezi nejvíce zaměstnáváné. Dlouhá je řada filmových i televizních režisérů, se kterými spolupracoval. Často propůjčoval zručnost svého kameramanského oka do služeb režisérů Václava Vorlíčka, Věry Plívové-Šimkové nebo Jaromila Jireše. Od roku 1974 spolupracoval s Laternou magikou,

např. na představeních *Kouzelný cirkus, Sněhová královna* ad. Byl jedním z těch, kdo se záhy zabývali využitím nových technických možností audiovizuální techniky, což dokladuje úzká spolupráce se skupinou SCARS. Byl dlouholetým členem České filmové akademie. Kameraman a audiovizuální tvůrce Emil Sirotek zemřel v Praze 1. října roku 1999 ve věku dvašedesáti let.

FOTOGRAFIE

Jan Šibík a poslední dekáda světa

Výstava, která mapovala tvorbu poslední dekády fotografa Jana Šibíka, měla název *Deset let*. Probíhala do 13. března v gotických interiérech pražské Staroměstské radnice a ukázala některé zásadní historické milníky našeho moderního světa prostřednictvím barevných snímků.

Fotograf Jan Šibík byl téměř u všech zásadních milníků současného světa a některé humanitární katastrofy, které znejistily naši evropskou civilizaci, zachytil svým fotoaparátem a prostřednictvím objektivu dění na odvrácených stranách dobra vizuálně popsal a rozprostřel mezi lidmi. Dobře však ví, že zaznamenávat takové události je nevděčná práce. Veškeré utrpení, které vidíme na snímcích, vnímal totiž naplno a velmi zblízka. Musí se s ním umět vyrovnat, protože vstřebená zážitky se mu neukládají pouze na paměťovou kartu.

Co se týče fotografického řemesla, v něm je Šibík pokorný profesionál. Umí vytvořit velmi atraktivní výtvarnou kompozici, do které dokáže zakomponovat několik

vizuálních a do jisté míry i nezávislých příběhů. Divák se na ní občas upne na dění v popředí, ale velice často se to podstatné objeví teprve ve vzdálenějších rovinách. Taková příběhová mozaika patří k typickým znakům Šibíkovy tvorby. Důležitá je i jeho pokora k tomu, co zobrazu-

Jan Šibík

je. Je si sice vědom, že zlo a temnota jsou fotogenické, ale nezneužívá toho. Při pohledu do dětských očí malých holčiček na snímcích z ostrova Lesbos či uprchlického tábora divák pochopí, že to v celkovém kontextu působí nejen emotivně, ale také hluboce lidsky. Obrazově se sice dílo trefuje do lidských srdcí, ovšem zároveň je v něm tragika okamžiku i hmatatelnost naděje.

Na vernisáži výstavy mluvil psychiatr Cyril Höschl o tom, že tato dekáda světa končí masivní uprchlickou vlnou, kdežto ta následující jí začne, ale že se zároveň zdráhá odhadnout, co všechno dále přinese. Takovou otázku si však musí s nutkavou naléhavostí klást každý, kdo bude prostřednictvím fotografií Jana Šibíka konfrontován s celosvětovou realitou.

(mk)

Antonín Kratochvíl

Antonín Kratochvíl je český fotograf žijící v USA. Narodil se 12. dubna 1947 v Lovosicích, kde měl jeho otec fotoateliér. V roce 1949 musela rodina Lovosice opustit, otec byl nucen pracovat v továrně. Antonín Kratochvíl vyrůstal v pražském Karlíně. Z politických důvodů nemohl studovat, a tak v roce 1967 odešel do zahraničí. Vystudoval Akademii Gerrita Rietveltda v Nizozemí. V roce 1972 odjel do Spojených států, kde fotografoval pro prestižní noviny a časopisy. Věnuje se hlavně dokumentární fotografii, za kterou byl mnohokrát oceněn (např. obdržel tři ceny World Press Photo).

Antonín Kratochvíl

Paříži začíná výstava fotografií Josefa Koudelky

V pařížském Centru Georgetse Pompidoua začala výstava světově proslulého českého fotografa Josefa Koudelky, první ve francouzské metropoli po téměř třiceti letech. Expozice, která bude otevřena do 22. května, je věnována zejména jeho fotografickému souboru *Exily*. V něm Koudelka zachytil své prožitky z cest po Evropě ze sedmdesátých let a osmdesátých let poté, co po roce 1968 emigroval z tehdejšího Československa. Na výstavě vedle slavných fotografií z jeho cyklu *Exily* (1968-1984), který jeho autor loni Centru Georgetse Pompidoua daroval, budou k vidění i dosud nezveřejněné autoportréty, které vytvořil během svých cest. Expozice nazvaná *La fabrique d'exils* čítá několik desítek fotografií a vstup na ni je zdarma.

Jan Reich (21. 5. 1942 – 14. 11. 2009)

Umělecký fotograf Jan Reich byl v české fotografii ojedinělý tvůrce. Snímky k sobě nechával přijít. Do poloviny šedesátých let se živil kupříkladu jako betonář, osvětlovač nebo fotograf ve výrobním družstvu Fotografia. Pak se dostal na studia na FAMU, která absolvoval v roce 1970 – přitom krátce předtím přijel z Paříže, kde na konci šedesátých let získal stipendijní pobyt. Profesionální fotografickou dráhu Jan Reich tedy začal na samém počátku husákovské normalizace. Z tvůrčích a profesních dilemat, která ta doba před něho postavila – jako ostatně před každého dospělého člověka té doby – vyšel se ctí. Živil se například produkcí pohlednicových záběrů, ale vedle zakázek nikdy nerezignoval na volnou tvorbu. Rozvíjel ji systematicky a absolutního tvůrčího vrcholu dosáhl vlastně až kolem šedesátky. V průběhu sedmdesátých let vznikl cyklus *Mizející Praha*, v němž Reich zvětšoval místa v takových pražských čtvrtích, jako jsou Radlice, Holešovice, Smíchov či Podolí; knižní podobu cyklus získal až roku 2000. Záhy na něj navázal svazek *Vltava a Praha*, do něhož předmluvu napsal spisovatel Milan Kundera.

Výstava *Proti času*

Před nedávnem bylo možné navštívit v nově otevřeném Czech Photo Centre krásnou a zajímavou výstavu *Proti času – Opravy pražských památek* ve fotografiích Martina Frouze, držitele grantu primátora Prahy 2015.

Martin Frouz získal grant CPP na základě projektu, který zobrazuje opravu památníku Mistra Jana Husa na Staroměstském náměstí v Praze v letech 2013-2015. Nedávná výstava unikátních fotografií, které autor pořizoval posledních patnáct let, představila pražské památky a jejich proces oprav. Díky spolupráci s mnoha odborníky – od archeologů, přes památkáře, restaurátory, stavbaře atd. – má Martin Frouz možnost dostat se během výzkumu a oprav do míst, které běžným návštěvníkům zůstávají skryté. Výstava tato „tajná“ místa poodhalila. Na výstavě byl také ve výloze představen průřez všemi granty The Best of Grant Prahy, které v průběhu dvaadvaceti let byly uděleny a vytvořily tak neocenitelnou fotografickou kroniku hlavního města Prahy.

(mk)

Zemřela Jarmila Šuláková, královna lidové písně

Celý život otvírala posluchačům krásu a poezii lidových písníček. „Zpěv a muzika jsou můj svět“, říkala nestorka moravského folklóru Jarmila Šuláková a dodávala, že „to dělá ze srdca“. Zemřela ve vsetínské nemocnici ve věku sedmasmdesáti let. Rodačka ze Vsetína zůstala svému kraji věrná. Kromě zpěvu proslula i malebným valašským nářečím, optimismem i smyslem pro recesi. Její pěvecká technika a spontánní výraz vynikly v mnoha pořadech, také v rozhlasu a televizi nebo při natáčení desek. Také díky tomu se jí podařilo udělat z lidových písníček hity. Lítost nad úmrtím Šulákové vyjádřil prezident Miloš Zeman i ministr kultury Daniel Herman (KDU-ČSL).

Vždycky si přála studovat muziku, to se jí nesplnilo. „Tož přesto všechno, i bez té školy jsem to snad zvládla i na tu jedničku,“ okomentovala svou kariéru. Společně s Jožkou Černým a dalšími bylo její jméno skoro synonymem pro lidovou písníčku, stala se i národní umělkyní. To všechno stihla prakticky ve svém volném čase při občanském povolání. Od roku 1950 stála pětatřicet let za pultem vsetínské prodejny gramodesek. Sama měla ráda i vážnou hudbu, jazz či folk.

Colours of Ostrava přivítá Michala Hrůzu s Janáčkovou filharmonií

Zpěvák Michal Hrůza se svoji Kapelou Hrůzy bude jednou z největších tuzemských hvězd letošního festivalu Colours of Ostrava, který se uskuteční od 19. do 22. července v bývalém areálu hutí, dolů a železáren v Dolních Vítkovicích. Hrůza vystoupí s více než padesáti členy Janáčkovy filharmonie Ostrava pod vedením dirigenta Martina Hyblera.

Soul Marty Kubišové

Na albu *Soul* najde posluchač dvanáct skladeb, které jsou známé třeba v podání Arethy Franklin nebo Diany Ross. České texty jsou pak nejčastěji dílem Václava Kopty a Marty Skarlandtové, třeba jako *Hlas nejtíšší*. Nové album připravila Marta Kubišová spolu s hudebníkem Petrem Maláskem a mnoha dalšími muzikanty, na nahrávce nechybí ani sboristky nebo Pražský studiový symfonický orchestr. V duetu *Protihráč* se Marta Kubišová sešla s Matějem Ruppertem. Bylo to vlastně na oplátku, s jeho kapelou Monkey Business zpívala Kubišová zase na albu *Sex and Sport? Never!*

I když by mělo být album *Soul* poslední studiovou nahrávkou, poslechnout si Martu Kubišovou naživo stále mohou třeba návštěvníci divadla Ungelt. Úplně ukončit svou pěveckou kariéru chce Kubišová 1. listopadu letošního roku, v den svých 75. narozenin.

Jaroslav Hutka 70!

Jaroslav Hutka (* 21. 4. 1947) je český folkový hudebník, skladatel a písničkář. Studoval na pražské Uměleckopří-

myslové škole. Od konce šedesátých let začal vystupoval se svým vlastním hudebním programem, ve kterém popularizoval moravské lidové písníčky. Získal si velké množství příznivců, několikrát byl vyhodnocen jako písničkář roku. Byl zakladatelem a členem folkového sdružení Šafrán. Stal se signatářem Charty 77. Kvůli politickému nátlaku opustil v říjnu 1978 Československo a žil v emigraci v Nizozemsku. Po pádu komunismu se ihned v roce 1989 vrátil a již v listopadu zpíval na Letenské pláni. Postupem času se z něho stal kritik české postkomunistické demokracie.

Dnes si vydává svou tvorbu sám. Vypaluje si CD na svém domácím počítači, sám si kreslí a tiskne obaly a sám je prodává nebo rozdává na svých koncertech. Svou edici pojmenoval *Samopal* a dal si za úkol vydat veškerou svou tvorbu na CD. Pravidelně publikuje své fejetony. Je členem čestného předsednictva občanského sdružení Společnost pro trvale udržitelný život a Čestné rady sdružení Děti Země. Podílel se na tvorbě cyklů ČT *Příběhy železné opony* a *V zajetí železné opony*.

Arnošt Kavka (4. 3. 1917 – 2. 5. 1994) – zpěvák, skladatel a estrádní umělec. Arnošt Kavka byl pionýrem českého swingového zpívání, přezdívali mu Doktor Swing. Byl to právě zpěvák, klavírista a skladatel Arnošt Kavka, který jako jeden z prvních nabídl a prosadil ve čtyřicátých letech minulého století moderní, swingově založený pěvecký projev.

Karel Vacek (21. 3. 1902 – 18. 8. 1982) byl český hudební skladatel českých lidovek a zpěvák. Je autorem písní, jako je tango *Cikánko ty krásná* a *Nikdy se nevrátí pohádka mládí*. Narodil se v liberecké Perlové ulici (čp. 232) v rodině truhláře a muzikanta. Někdy v letech 1909-1910 se s rodiči přestěhoval do Prahy, kde se naučil mimo jiné hrát na housle, klarinet, trubku, lesní roh a kontrabas a již od svých patnácti let hrál v pražských lidových kapelách. Díky své nástrojové mnohostrannosti byl vyhledávaným muzikantem. Své znalosti rozšířil v letech 1919-1924 během své vojenské služby u vojenské hudby v různých posádkách. Roku 1925 se zúčastnil s českým cirkusovým orchestrem zájezdu do Francie. Po návratu do Prahy působil v orchestru kina Lucerna, jazzové kapele Haryho Hardena a kvintetu Melody Boys R. A. Dvorského. Tři roky hrál také v Osvozeném divadle, poté se však roku 1938 vrátil k Dvorskému. Za druhé světové války vedl vlastní orchestr, se kterým objížděl česká města. Vlastního hraní zanechal v roce 1956, od té doby se věnoval už jen skládání a občasnému dirigování. Roku 1982 mu byl udělen titul národní umělec. Během svého života složil téměř devadesát polek, valčíků a jiných skladeb.

V Praze se opět tleskalo Morriconemu ve stoje

Italský skladatel filmové hudby Ennio Morricone již počtvrté sklízел ovace ve vyprodané pražské O2 areně. Na

koncertu, který byl součástí turné 60 Years of Music World Tour, osmaosmdesátiletý hudebník dirigoval Český národní symfonický orchestr.

Orchestr, se kterým již léta spolupracuje a natáčí filmovou hudbu, dirigoval vsedě, což je v jeho osmaosmdesáti letech pochopitelné. Přivezl také dva sbory, maďarský Kodály Chorus a rumunský Oradea Chorus. Součástí koncertu byla i účast portugalské zpěvačky Dulce Pontesové a italské sopranistky Sussany Rigacciové. Publikum nadšeně zdravilo známá westernová témata, jakož i proslulé hobojové sólo a bubínky z *Misie*. Zazněla i muzika z televizního seriálu *Nostromo*, dostalo se i na Oscarem odměněnou hudbu z *Osmi hrozných* natáčenou v Praze. Mezi přídatky po dlouhých ovacích diváků ve stoje zazněla vokalizou sopranistky Rigacciové zpívaná melodie *Jednoho dne se vrátíš* z filmu *Tenkrát na Západě*.

(mk)

Před deseti lety zemřel prof. Václav Žilka

Prof. Václav Žilka (19. 9. 1924, Ostrava – 13. 4. 2007, Praha) byl český flétnista a hudební pedagog, otec herečky Veroniky Žilkové, provdané Stropnické. Veřejnosti byl známý díky dlouholetému vedení zábavné školy hrou nazvané *Dřevěná píšťalka*. Hrál na zobcovou flétnu a vyučoval dechovou gymnastiku pro léčbu astmatu hraním na decho-

vé nástroje v projektu *Léčivá píšťalka*. V roce 1961 nahrál na flétnu znělku rozhlasového pořadu pro děti *Hajaja*. Někteří si jistě vzpomenete na staršího pána plného životního elánu a na jeho vystoupení na pozvání Kulturního klubu v Českém centru Vídeň.

Ve věku 65 let zemřela Věra Špinarová

Ve věku 65 let zemřela v pražské motolské nemocnici zpěvačka Věra Špinarová. Oznámil to její syn a producent Adam Pavlík. Zkolabovala při koncertu v Čáslavi, měla zástavu srdce.

Věra Špinarová se na hudební scéně pohybovala více než půl století. Jejím poznávacím znamením byl chraplavý hlas, bez kterého si českou populární hudbu už ani nelze představit a který jí vždy tak trochu odlišoval od ostatních zpěvaček české pop music. Největší slávu zažívala v sedmdesátých a osmdesátých letech. Poté nastalo období, kdy uvažovala o konci kariéry, přišel rozpad manželství a také problémy s alkoholem. Všechno však dokázala překonat a v roce 2000 svou kariéru „restartovala“. Špinarová se vrátila na pódia a její první album z „nové éry“, které obsahovalo staré hity, si koupilo přes 15 tisíc lidí, což jí vyneslo zlatou desku. Našla si také o dost let mladšího partnera a její úspěšný comeback vlastně trval až do její nečekané smrti.

VZPOMÍNKA

Josef Mysliveček (9. 3. 1737 – 4. 2. 1781) – významný český hudební skladatel období pozdního baroka a klasicismu, který působil v Itálii.

Jan Václav Antonín Stamic (19. 6. 1717 – 27. 3. 1757) – český skladatel a houslista světového významu. Ten tkví v objevu klasické cyklické sonátové hudební formy, podílu na výstavbě čtyřvěté symfonie a rozšíření nástrojového obsazení orchestru. Barvitost jeho hudby, svěží a odvážné nápady obdivoval i Mozart. Byl považován též za nejlepšího dirigenta své doby. Zpočátku se proslavil převážně jako houslový virtuos. Založil tzv. mannheimskou školu, z níž vyšli další skladatelé klasicismu.

František Ondříček

Syn Jana Ondříčka narozený 29. dubna 1857 hrával v otcově kapele ještě dříve, než začal chodit do školy. Soustavně se učil v letech 1870-1872 u Jana Webera a pak studoval u Antonína Bennewitze na pražské konzervatoři, kterou absolvoval skvělým přednesem Beethovenova koncertu a hned nato zahájil dráhu koncertního umělce. Byl ostatně typickým zázračným dítětem.

Mladý houslista však ještě toužil pokračovat ve studiu a nakonec se mu to díky mecenáši Aloisi Olivovi podařilo. Vzdělával se u známého profesora Lamberta Josepha Massarta v Paříži, který jej představoval: „Hle, to je můj druhý Wieniawski.“ Poté, co v Paříži získal roku 1879 první cenu Národní konzervatoře a s ní i mistrovské housle, On-

dříček působil dva roky jako sólista a koncertní mistr Pasdeloupova orchestru. V roce 1881 se oženil s členkou pražské opery Annou Hlaváčkovou a s plnou vervou se vrhl na dráhu sólisty. V roce 1882 vystupoval v Londýně a pak ve Vídni, kde dobyt rozhodujícího úspěchu. Jako šestadvacetiletá vycházející hvězda tu 2. prosince 1883 premiéroval *Houslový koncert a moll* Antonína Dvořáka, a to jen několik týdnů po úspěšném pražském uvedení. Ondříček Dvořákovu hudbu miloval a ve světě se nejvíce proslavil právě interpretací tohoto díla. Rakouský kritik ostrého pera Eduard Hanslick opěvoval „svěží, čistý, sladký projev“ mladého houslisty. A v roce 1883 sám velký Johannes Brahms prohlásil, že svůj houslový koncert uslyší v naprosté dokonalosti jenom od Ondříčka. Ten však mistrně ovládal veškerý klasický houslový repertoár – od skladeb Johanna Sebastianiana Bacha, přes klasicistní houslové sonáty až po nejslavnější koncerty světové literatury. Na konci 19. století byl jedním z nejslavnějších světových houslistů, obdivován pro vrcholnou techniku, plnokrevnou hudebnost, monumentalitu i podmanivost příkladného, zároveň však silně osobitého i realisticky pravdivého podání.

František Ondříček zemřel v nedožitých pětadesáti letech 12. dubna 1922. Ještě čtyři dny před svou smrtí koncertoval naposled v Ženevě. Smrt jej náhle zastihla ve vlaku na nádraží v Miláně, když chtěl se svou druhou ženou Ellou Stillerovou strávit Velikonoce u přátel v italské Luce. Zemřel na náhlou zástavu srdce v okamžiku, kdy na vedlejší koleji Stazione centrale právě přijel vlak s italským králem.

Je v ČR střední třída?

Všechny parlamentní strany v České republice pilně zbrojí na podzimní volby a hledají takřka zoufale témata, která by jim pomohla získat co největší množství hlasů. Patrně v nejsložitější situaci jsou dosud vládnoucí sociální demokraté premiéra Bohuslava Sobotky, kteří v průzkumech dramaticky zaostávají za svým koaličním partnerem, populistickým hnutím ANO ministra financí a miliardáře Andreje Babiše. Loňské volby do regionálních zastupitelstev i do Senátu PČR jasně ukázaly, že hnutí ANO nezískává jen dřívější přívržence pravicových stran, ale i hlasy lidí, kteří se v minulosti přiklínili ke komunistům nebo právě sociálním demokratům. Navíc Bohuslav Sobotka není ve veřejnosti příliš oblíben a většina lidí ho pokládá za slabého lídra, jenž není schopen konkurovat razantnímu a obratnému Andreji Babišovi. Není proto divu, že právě Bohuslav Sobotka neaktivně vyhledává možná témata, jimiž by získal alespoň část voličů od Andreje Babiše zpátky. Jeho snahy však silně komplikuje i skutečnost, že jeho hlavní konkurent Babiš vlastní nemalou část médií včetně vlivných deníků *Mladá fronta Dnes* a *Lidové noviny*.

Jednou z hlavních myšlenek kampaně Bohuslava Sobotky je prezentace sociální demokracie jako levicové strany, jež jako jediná dokáže hájit chudší lidi. Naopak o šéfovi hnutí ANO se pak vyslovuje zásadně jako o miliardáři a dává najevo, že od něj méně vydělávající nemohou očekávat žádnou pomoc. Jako logický krok se tak jevil návrh na výrazné zvýšení progresivity daní z příjmu jak firm, tak zejména fyzických osob. V současné době zajišťuje alespoň určitou progresivitu pouze tzv. solidární daň ve výši 7 % uvalená na nejlépe vydělávající skupinu ještě předchozí pravicovou vládou Petra Nečase. V oblasti firem návrh počítal s odstupňováním daňové sazby i podle sektoru, v němž společnosti především působí. U daně z příjmů fyzických osob by změny v sazbách podle sociálnědemokratického návrhu prospěly těm, kteří vydělávají méně než 50 000 korun hrubého (tedy asi 1 850 euro), což je naprostá většina zaměstnanců. Sociálnědemokratické návrhy však vyvolaly v médiích (a to nejenom těch vlastních A. Babišem) doslova bouři, podle některých komentátorů až vlnu hysterie.

Jak přitom část odborníků upozorňuje, progresivní zdanění nelze chápat jako nějaký experiment, ale jako nástroj používaný k financování státního rozpočtu ve většině vyspělých evropských zemí. Samozřejmě část tradičních pravicových kritiků plán označila za návrat k socialismu, jako ekonomického šílenství a jako po celém světě začala tvrdit, že jde o trestání pracovitých a úspěšných, o krok, který bude lidi pouze demotivovat a povede k větší míře zatajování příjmů. To však je skutečně tradiční rétorika a na obě strany byly již sneseny celé hory sofistických argumentů. Z rakouského pohledu možná zaujme jen bouřlivost protestů proti progresivnímu zdanění, ale to je takový folklór v zemích bývalého sovětského bloku, kde spousta lidí cítí přímo nutkání osvědčovat vždy a všude svoji pravicovost. Nijak zvláště zajímavé nejsou ani posměšky na nedomyšlenou a zpackanou daňovou kalkulačku, kterou sociální demokracie zveřejnila na svém webu.

Ale jeden aspekt spojený s ohlasem tohoto návrhu rozhodně za zmínku stojí. Velkou pozornost totiž vzbudila ona

hranice příjmu – tedy 50 000 korun měsíčně – a s tím spojená otázka, kdo tvoří v České republice střední třídu. Sociální demokracie se dušuje, že její návrh střední třídu nijak nepostihuje a zvyšuje zátěž pouze těm nejbohatším. Její oponenti naopak uvádějí příklady, které to zpochybňují. Např. lékaře s příjmem 70 000 korun, se ženou na mateřské a splácejícího hypotéku. To například ukazuje, že definice střední třídy se nepojí ani tak s příjmem jednotlivce jako s příjmy celé rodiny. A v České republice je pravidlem, že pracují oba manželé. Na výtky nakonec reagoval i předseda sociálních demokratů B. Sobotka prohlášením, že 50 000,- není zcela závaznou sumou a hranice se může posunout např. až na 80 000. Návrh tak ovšem přestane být daňově neutrální a přinese státnímu rozpočtu patrně spíše ztráty.

Ale jádro problému tkví ještě jinde a zřejmě nejlépe ho v *Hospodářských novinách* vystihl komentátor Stanislav Biler – prostě se ukazuje, že i zdánlivě dobře vydělávající zaměstnanci z České republiky z pohledu vyspělé západní Evropy jsou vlastně chudí. Dokládá to mj. i rozhodnutí banky J. P. Morgan přeřadit Českou republiku ze skupiny vyspělých zemí do zemí rozvojových, což firma zdůvodnila hlavně nízkými příjmy obyvatelstva na hlavu. Do určité míry je to dáno uměle udržovanou slabou korunou vůči euru, ale nejde ani zdaleka o hlavní důvod. Spíše se ukazuje, že Česká republika zůstává především lacinou montovnou Evropy a ani u jedné z významných politických stran není vidět snaha tuto situaci zvrátit.

Totálně a dlouhodobě v České republice selhává také odborové hnutí, které stále v očích veřejnosti nese obrovskou zátěž věrného služebníka předlistopadového režimu. Proto také v České republice prakticky neprobíhají žádné stávky, přestože platové podmínky jsou často zoufalé. Další problém představuje minimální podpora vzdělání a přechodu na výrobu s vysokou přidanou hodnotou. Formálně sice jde již od devadesátých let o vládní prioritu, ale skutečnost vypadá značně odlišně. Naopak mnozí špičkoví politici pobízení podnikatelskými svazy doporučují, aby děti raději chodily na učňovské obory, což je podle S. Bilera vlastně volání po stagnující chudobě celé společnosti. Asi těžko lze ale očekávat, že spásu přinese podnikatel, který značnou část prostředků získal v potravinářském průmyslu, kde se v mnoha případech vyplácejí mzdy nepříliš vzdálené od minimální mzdy (ta činí v České republice i přes poměrně výrazné zvýšení v posledních letech jen 11 000 korun, tedy necelých 410 euro). A pochopitelně nic nevyřeší ani samotné posílení progresivity daně. Diskuse, která jasně ukázala, že z určitého úhlu pohledu na tom není pražský lékař o mnoho lépe než prodavačka z Bruntálu, však může stát na počátku zajímavého posunu v české společnosti, který přinese výraznější tlak na zvýšení obecné úrovně platů a na přehodnocení některých myšlenkových stereotypů, bránících rychlejšímu sblížení českých poměrů se situací v Německu či Rakousku.

(MaFr)

Český ministr průmyslu musel odejít

Když v druhé polovině února letošního roku premiér Bohuslav Sobotka oznámil, že navrhne odvolání ministra průmyslu a obchodu, svého spolustraníka ze sociální demokracie Jana Mládku, z funkce, většina komentátorů se pta-

la proč až takto na poslední chvíli. Mládkova pozice byla dlouhodobě velmi komplikovaná – vedl věčné a obvykle neúspěšné spory s ministrem financí Andrejem Babišem a byl téměř neustále vystaven útokům médií, zejména těch, jež ministr a šéf hnutí ANO Babiš ovládá. Munici pro ataky ovšem často dodával iniciativně sám svými nešťastnými výroky a kontroverzními kroky.

Bývalý pracovník proslulého Prognostického ústavu ČSAV a předlistopadový člen KSČ je považován za velmi schopného ekonomu a v dobách, kdy sociální demokracie vedla vládní koalici, opakovaně zastával funkce náměstků nebo ministrů (mj. byl v letech 1999-2001 prvním náměstkem ministra financí, 2005-2006 ministrem zemědělství). Opakovaně neúspěšně kandidoval ve volebním okrsku Tábor na senátora, po loňském neúspěchu, kdy v druhém kole prohrál s kandidátem hnutí ANO, sliboval rezignaci na ministerskou funkci, premiér Sobotka ho však tehdy podržel. Obecně je považován za politika s velmi dobrými vztahy k Rusku a při jednáních vlády jednoznačně hájil zájmy průmyslové lobby. Z rakouského hlediska není bez zajímavosti, že patří mezi velké příznivce vybudování dalšího bloku v jaderné elektrárně Temelín a otevření nových uranových dolů v České republice. Zároveň prosazoval prolomení těžebních limitů uhlí v okolí Horního Jiřetína a Litvínova, což by mohlo vést i k bourání dalších domů. V této věci nakonec došlo ke kompromisu, když byla nakonec schválena varianta, jež žádné obydlí neohrožuje. Do povědomí veřejnosti se ale ministr Mládek dostal především svými nepromyšlenými výroky. Již před parlamentními volbami v roce 2013 prohlásil, že živnostníci parazitují na sociálním a zdravotním systému. Ne že by jeho kritika neměla určité racionální jádro, protože skutečně část živnostníků se snaží minimalizovat svoje příspěvky na zdravotní a sociální pojištění a tím ohrožují jeho stabilitu. Ale povrchní paušální odsouzení celé rozsáhlé skupiny samozřejmě sociálnědemokratickou stranu před volbami těžce poškodilo.

A mnoho Jan Mládek své straně nepomáhal ani v roce 2017. Velmi neobratně manévroval zejména v otázce regulace mobilních operátorů. V České republice příliš nefunguje trh v oblasti telekomunikací a za služby operátorů musí běžní zákazníci dlouhodobě platit podstatně více než v jiných srovnatelných zemích – např. v Polsku. Naproti tomu operátoři nabízejí mimořádně výhodné kontrakty různým firmám apod. Řada českých občanů doufala ve snížení svých účtů za provoz mobilních telefonů díky připravované celoevropské regulaci a snahám o odstranění roamingu mezi jednotlivými státy Evropské unie. Jenže se ukázalo, že ministr průmyslu Mládek patřil k menšině, která se přikláněla k menší než původně navrhované redukci poplatků mezi jednotlivými národními operátory. Při odůvodňování svého postoje přejímal argumentaci samotných mobilních operátorů – podle nich by likvidace roamingových poplatků, respektive jejich redukce na minimum, mohla mít naopak negativní dopad na tarify pro spotřebitele, protože se mobilní operátoři budou snažit vynahradit si ztracený zisk. Ministr Mládek k tomu navíc podotkl, že zahraniční roaming je exkluzivní službou, kterou ve skutečnosti využívá jen pět procent zákazníků. Korunu nešťastným výroky nasadil novopečený náměstek ministra Bokštefl, který v online diskusi na dotaz, proč nejsou ceny mobilních operátorů v České re-

publice tak nízké jako v sousedním Polsku, odpověděl, že pokud chce dotyčný ceny jako v Polsku, tak ať se do Polska přestěhuje. To ovšem se odehrávala za situace, kdy se premiér Sobotka s ministrem financí Babišem předháněli, kdo dá radikálnější slib regulace mobilních operátorů a snížení především cen za datové služby. Jan Mládek se přešlap svého náměstka, kterého povýšil do této funkce z pozice poradce údajně hlavně proto, aby ho mohl zastupovat v televizní debatě, snažil řešit propuštěním šéfa PR ministerstva.

Nebylo mu to však příliš platné, protože míra trpělivosti premiéra evidentně přetekla. Jestliže na začátku celé kauzy se ještě ministra průmyslu a obchodu snažil udržet, během několika dní poznal, že je nutný Mládkův odchod. Premiér zvoleným postupem navíc dokazuje, že je daleko tvrdším politickým předákem, než se dosud zdálo. Hned po oznámení odvolání Jana Mládka se objevily spekulace, že se jeho nástupcem má stát dosavadní státní tajemník pro evropské záležitosti a koordinátor digitální agendy ČR Tomáš Prouza, blízký premiérovův spolupracovník. S napětím se očekávalo, jak zareaguje prezident Miloš Zeman, který má velmi špatný osobní vztah k premiérovi a nesnáší i T. Prouzu (naopak s Janem Mládkem vychází výrazně lépe). B. Sobotka se však střetu vyhnul, když prezidentovi sdělil, že zatím resort povede osobně on. Tím ale zase zpochybnil svoji image tvrdého a razantního politika. O obsazení funkce ministra průmyslu a obchodu prý definitivně rozhodne až po sjezdu sociální demokracie, který konal v první polovině března. Podle odpůrců tak pozici využije jako velmi výhodnou „trafikou“ pro některého ze spojenců v očekávaném vnitrostranickém boji.

Premiérovi totiž na výsledku sjezdu mimořádně záleží nejen s ohledem na vlastní funkci předsedy strany, ale především kvůli skladbě jeho nejbližšího okolí. Strana na rozdíl od autoritářsky řízeného hnutí ANO nevyniká jednotností a křídlo dříve spojované hlavně s bývalým jiho-moravským hejtmanem Michalem Haškem a nyní především s jihočeským hejtmanem Jiřím Zimolou si udržuje stále silné pozice. Protože se všeobecně očekává, že sociální demokracie v nadcházejících parlamentních volbách příliš neuspěje, dojde na podzim či v zimě dost možná na změnu předsedy. Celý proces by proběhl hladším způsobem, kdyby se oponentům Sobotky podařilo již nyní ovládnout pozice v nejužším vedení, především místa místopředsedů. Nový předseda by navíc mohl být podstatně přijatelnějším partnerem pro vítězné hnutí ANO při vyjednávání vládní koalice než Sobotka, který opakovaně deklaroval, že do vlády, v níž by ANO hrálo hlavní roli, by nevstoupil. Z hlediska fungování ministerstva je podle většiny odborníků vcelku lhostejné, kdo ho bude do voleb vést, protože v takto krátkém čase se stejně nestačí v agendě dostatečně zorientovat. Komplikace však může působit pozice prezidenta, který rozhodně nehodlá pasivně plnit premiérovu návrhy. Nelze však vyloučit, že funkce nakonec připadne právě někomu z tábora příznivců Miloše Zemana, kterého si premiér bude chtít naklonit.

A jestli se nakonec běžní občané dočkají snížení cen služeb mobilních operátorů? To se teprve ukáže. Nicméně prostor pro předvolební dárky tu jistě je. Teď jde jen o to, zda rozdělovat je budou sociální demokraté, nebo hnutí ANO. Předseda ANO vyniká schopností, že sociálnědemokratické návrhy si dokáže bleskově osvojit a vydávat je

za své. Nebo se přinejmenším tváří, že to byl on jako ministr financí, kdo na ně dokázal získat finanční prostředky. A v tomto případě to nepochybně proběhne stejným způsobem.

(MaFr)

Visegrád si přeje reformu EU, vadí mu problém kvality potravin

Premiéři čtyř zemí visegrádské skupiny, Česka, Slovenska, Polska a Maďarska, ve Varšavě schválili společné stanovisko k budoucnosti Evropské unie – přejí si reformu společenství při rovnosti všech členů. Kromě toho vyzvali Evropskou komisi, aby věnovala větší pozornost problému rozdílné kvality potravin v různých unijních zemích. Prohlášení se společným stanoviskem k budoucnosti EU šéfové vlád skupiny V4 předložili na unijním summitu koncem března v Římě.

Stropnický a Gajdoš podepsali dohodu o ochraně vzdušného prostoru

Smlouvu o spolupráci při vzájemné ochraně vzdušného prostoru České republiky a Slovenska v Bruselu podepsali ministři obrany obou zemí Martin Stropnický a Peter Gajdoš. Stalo se tak na okraj jednání ministrů obrany NATO v Bruselu. Podle českého ministra by měla smlouva začít platit kolem poloviny letošního roku, až ji potvrdí parlamenty a prezidenti obou zemí.

Babiš a Chovanec doprovodí Zemana na cestě do USA

Ministr financí Andrej Babiš (ANO) a ministr vnitra Milan Chovanec (ČSSD) doprovodí prezidenta Miloše Zemana při jeho dubnové cestě do Spojených států. Součástí jeho cesty bude návštěva Bílého domu, kde bude jednat s novým americkým prezidentem Donaldem Trumpem. Americký prezident pozval českou hlavu státu na návštěvu v prosinci. Podle Zemana k tomu přispěly jejich podobné názory i skutečnost, že se český prezident jako jeden z mála vrcholných politiků otevřeně postavil na Trumpovu stranu už během americké volební kampaně. Zeman se s Trumpem shoduje například v požadavku na omezení imigrace z islámských zemí. Uvítal například kontroverzní Trumpův dekret, který zakázal občanům sedmi států cestování do USA. Oba prezidenty spojuje i kritický postoj vůči médiím.

Kmoníček získal souhlas USA s působením ve funkci velvyslance

Dosavadní ředitel zahraničního odboru prezidentské kanceláře Hynek Kmoníček se stane velvyslancem ve Spojených státech. Kancelář prezidenta obdržela oficiálně prostřednictvím ambasády ve Washingtonu informaci, že dostal takzvaný agrément, tedy souhlas, informoval v tiskové zprávě mluvčí Hradu Jiří Ovčáček. Kmoníček v minulosti působil jako velvyslanec v Austrálii a Indii a byl náměstkem ministra zahraničních věcí. V USA už působil jako velvyslanec ČR při OSN. Předchozí velvyslanec Gandalovič už ve funkci skončil. Od letošního ledna je volné i křeslo ame-

rického velvyslance v Česku. Andrew Schapiro post opustil v den Trumpovy inaugurace.

Füle se stane českým kandidátem na místo šéfa OBSE

Diplomat Štefan Füle bude kandidátem České republiky na místo generálního tajemníka Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) pro nadcházející tříleté funkční období. Vláda to vzala na vědomí. Mandát současného šéfa OBSE Lamberta Zaniera skončí 30. června. Čtyřiapadesátiletý Füle nyní působí na ministerstvu zahraničí jako zvláštní zmocněnec ministra pro OBSE. Podle ministra zahraničí Lubomíra Zaorálka (ČSSD) by v čele OBSE mohl zúročit bohaté zkušenosti a znalost bezpečnostní problematiky.

Sněm ANO podle očekávání zvolil Babiše, do vedení jdou ministři

Nedávný sněm hnutí ANO podle očekávání potvrdil v předsednické funkci vicepremiéra Andreje Babiše. Prvním předsedou zůstal šéf poslanců ANO Jaroslav Faltýnek, do předsednictva nově vstoupili ministři obrany a životního prostředí Martin Stropnický a Richard Brabec. Sněm rovněž posílil pravomoci předsedy při přípravě volebních kandidátek. Babiš na vrcholném shromáždění ANO mluvil o tom, že chce zvítězit v podzimních volbách do Sněmovny takovým způsobem, aby hnutí nemohlo skončit v opozici.

ČSSD na sjezdu podpoří Fico a Kern

Sociální demokracie na sjezdu v Brně podpořili slovenský premiér Robert Fico a rakouský kancléř Christian Kern.

Sobotka: Nový program ČSSD je založen na svobodě a solidaritě

Návrh dlouhodobého programu ČSSD získal podporu stranického ústředního výkonného výboru, schvalovat jej bude po konečných úpravách sjezd. Sociální demokracie chce podle premiéra Bohuslava Sobotky hájit zájmy zaměstnanců, rodin s dětmi, seniorů nebo lidí s průměrnými příjmy. „Myslím si, že je důležité si uvědomit, že zájmy normálních lidí nehájí miliardáři,“ prohlásil předseda ČSSD. Navzdory koaličním rozmíškám mezi sociální demokracií a hnutím ANO je podle Sobotky cílem ČSSD, aby nynější vláda těchto dvou uskupení a KDU-ČSL mandát dokončila.

ČSSD měla na konci roku 20 349 členů, ženy tvořily asi 35 % členské základny. ČSSD loni ztratila podle údajů ze zprávy 1 007 členů. Hospodaření ČSSD už nebude mít na starosti volený místopředseda strany, ale ekonomický ředitel. Stane se jím dosavadní místopředseda pro hospodaření Martin Starec. Oznámil, že brzy na místo ve stranickém vedení rezignuje.

„Zemanova“ SPO chce jít do voleb s SPD Okamury, ten to spíš odmítá

Strana práv občanů (SPO) by chtěla kandidovat do sněmovních voleb společně s hnutím Svoboda a přímá demokracie (SPD) Tomia Okamury. Na volebním sjezdu to

řekl předseda Jan Veleba. SPD ale chce jít do voleb sama. Sjezd Strany práv občanů, kterou spoluzakládal prezident Miloš Zeman, si zvolil nové vedení. Funkci obhájil Jan Veleba, který neměl protikandidáta. Prezident delegátům poradil, aby ve spolupráci s Okamurovou SPD pokračovali i ve sněmovních volbách, protože obě strany spojuje blízký program. Odmítl koalici, která by znamenala nutnost překonat desetiprocentní hranici. Navrhl, aby byla vytvořena společná kandidátka SPD s podporou SPO, i když to označil za obcházení volebního systému. Podle Okamury nic nebrání tomu, aby jednotlivé kraje na své kandidátky nominovaly mimostranické osobnosti. Vyloučil ale, že by mohly obě strany vytvořit kandidátku formou takzvaného zipu, jak navrhl Zeman.

V ČR loni výrazně ubylo cizinců, kteří byli v zemi nelegálně

Policie loni v Česku chytila 5 261 cizinců, kteří byli v zemi nelegálně. Oproti roku 2015 je to o 3 302 zadržených cizinců méně. Hlavním důvodem byl pokles tranzitní migrace. Loni už přes Česko do států západní či severní Evropy tolik neputovali uprchlíci v souvislosti s migrační krizí, která vypukla v roce 2015, kdy počet zadržených cizinců v tuzemsku prudce vzrostl. Nejčastěji byli loni v zemi nelegálně občané Ukrajiny, kteří tvořili téměř třetinu zadržených. Informovalo o tom vedení cizinecké policie. Podle ředitele cizinecké policie Milana Majera se statistiky chycených migrantů vrátily do stavu před rokem 2015, než vypukla migrační krize.

Neschválená smlouva s Vatikánem podle velvyslance není překážkou

Dosud neschválená česko-vatikánská smlouva není podle vatikánského velvyslance Paula Richarda Gallaghera problémem pro bilaterální vztahy. Velvyslanec to uvedl v Praze při setkání s ministrem kultury Danielem Hermanem (KDU-ČSL). Gallagher přijal také ministr zahraničí Lubomír Zaorálek (ČSSD), který s ním mluvil o humanitární pomoci Sýrii, nárůstu extremismu v Evropě nebo náboženské svobodě ve světě.

Gallagher s Hermanem probírali i plány v oblasti kultury. O užší spolupráci má zájem Národní galerie v Praze, jejíž generální ředitel navázal první pracovní kontakty se zástupci vatikánských muzeí a tamních restaurátorských dílen. Zastupitelský úřad ve Vatikánu letos plánuje zorganizovat vzpomínkovou akci k 75. výročí vyhlazení Lidic. Ústředním bodem bude předání obrazu *Lidická Madonna* od českého malíře Zdirada Čecha do titulní baziliky kardinála Duky v Římě.

Zemřel Eda Krása, jenž přežil holocaust a zpíval v Terezíně

Ve věku třiadvadesáti let zemřel Edgar (Eda) Krása. Přežil holocaust i pochod smrti, v koncentračním táboře Terezín zpíval ve sboru v *Requiem* Giuseppe Verdiho. Od šedesátých let 20. století žil v USA. Narodil se v židovské rodině v roce 1924 v Karlových Varech, vyučil se kuchařem v restauraci U Rozvařilů, na podzim 1941 odjel s prvním transportem do terezínského ghetta. V září 1944 byl de-

portován do vyhlazovacího tábora v Osvětimi, odkud odjel do tábora v Gleiwitzu, kde opravoval vagóny. V lednu 1945 se mu podařilo uprchnout z pochodu smrti a vrátil se do Prahy. V listopadu 1949 se oženil a o rok později se mu podařilo s manželkou dostat se po několika pokusech do Izraele. V šedesátých letech se přestěhoval do USA, usadil se v Bostonu, kde vlastnil restauraci.

Zemřel Václav Hanf, který patřil k dětem z vyhlazených Lidic

Po dlouhé nemoci zemřel ve Vojenské nemocnici v pražských Střešovicích Václav Hanf, jeden z dětských pamětníků vyhlazení Lidic za druhé světové války. Dožil se dvaosmdesáti let. Informaci České televize potvrdil Památník Lidice. Z takzvaných lidických dětí zůstává naživu dvanáct lidí. Hanf po nacistické likvidaci Lidic v červnu 1942 zamířil ve svých osmi letech na převýchovu. Díky své sestře se spolu s ní dostal do německé rodiny jako Hans Joachim Strauss. Jako „neposlušný a nezvladatelný“ ale podle svých slov zbytek války strávil v různých výchovných zařízeních pro mládež. Josefina Napravitlová, která se po válce angažovala v pátrání po českých dětech, ho našla v Salcburku v prosinci 1945. Válku přežil on i obě jeho sestry. Po válce se Hanf k nevoli komunistického režimu oženil s dívkou, která měla být jako dcera kulaka vystěhována do pohraničí. Nesměl pak podle svých vzpomínek pokračovat v poddůstojnické škole a byl zařazen k Pomocným technickým praporům.

V 96 letech zemřel válečný veterán a novinář Bedřich Utitz

Ve věku šestadevadesáti let zemřel válečný veterán a novinář Bedřich Utitz. Bojoval u Tobruku a poté u Dunkerque. Po válce pracoval mimo jiné v Československé tiskové kanceláři nebo v Československém rozhlasu. V roce 1998 převzal Řád Tomáše Garrigua Masaryka, před třemi lety se pak stal laureátem Ceny Arnošta Lustiga.

Utitz se narodil 20. listopadu 1920 ve Vídni v židovské rodině. V jeho dvanácti letech rodina zamířila zpět do Prahy, odkud pocházel Utitzův otec. Po okupaci se mu podařilo emigrovat do Palestiny. V roce 1940 se konečně dostal do armády, sloužil v československé jednotce v Tobruku a v roce 1943 se přesunul do Británie. V řadách Československé samostatné obrněné brigády se Utitz na podzim 1944 zapojil do obléhání přístavu Dunkerque. Po válce zamířil zpátky do Prahy. Na podzim 1945 jej i díky znalostem jazyků přijali do ČTK. Jako její redaktor působil například v Berlíně. V roce 1949 nastoupil do tiskové agentury Telexpress, která sloužila k vysílání propagandy do zahraničí. Po zániku agentury, která se v roce 1951 stala nepřímou obětí procesu s Rudolfem Slánským, pracoval Utitz jako knihovník v Ústavu pro experimentální chirurgii v pražské Krči. Do médií se vrátil v roce 1954, kdy nastoupil do rozhlasu. Začínal v německojazyčném vysílání a vypracoval se až na vedoucího ústřední redakce zahraničního vysílání. V letech 1963-1965 pobýval na Kubě, nejprve pracoval v kubánském vysílání pro Ameriku, později se stal zpravodajem Čs. rozhlasu. Po návratu z Kuby vedl až do okupace v roce 1968 německou sekci zahraničního vysílání rozhlasu. Po srpnu 1968 se Utitz podílel na protiokupačním vy-

sílání a ještě v roce 1968 zamířil do SRN, nejprve na roční neplacenou dovolenou. Zůstal v emigraci, kde sehnal práci na tiskovém oddělení německého ministerstva zahraničí. V roce 1971 spolu s Adolfem Müllerem založil v Kolíně nad Rýnem nakladatelství Index, které do konce osmdesátých let vydalo na dvě stě titulů v Československu zakázaných autorů.

Před 75 lety byl proveden atentát na Reinharda Heydricha

Reinhard Tristan Eugen Heydrich byl prominentní nacist, blízký spolupracovník Heinricha Himmlera a druhý nejvyšší představitel SS (Obergruppenführer SS) a generál policie, šéf Hlavního úřadu říšské bezpečnosti (RSHA) a Bezpečnostní služby (SD), v letech 1941-1942 zastupující říšský protektor protektorátu Čechy a Morava. Byl jedním z hlavních architektů holocaustu. Jako říšský protektor prosazoval politiku cukru a biče – sociální výhody dělníkům versus brutální perzekuce vůči nelояlním a nepřátelským živlům. 27. května 1942 provedli z Anglie vyslaní českoslovenští parašutisté Jozef Gabčík a Jan Kubiš aten-

tát (operace Anthropoid), na jehož následky Heydrich posléze zemřel. Jozef Gabčík a Jan Kubiš zahynuli v červnu 1942 v pravoslavném chrámu Cyrila a Metoděje v pražské Resslově ulici. Okamžitě po atentátu na Heydricha v zatáčce pod Vychovatelnou bylo vyhlášeno stanné právo a začaly popravy. Gabčík se těžce vyrovnával s vyhlazením Lidic, o kterém se jako o odplatě Němců za atentát dozvěděl ve svém úkrytu v kostele v Resslově ulici v Praze. Společně s Kubišem dokonce uvažovali o tom, že se dobrovolně vydají gestapu. Po zradě výsadkáře Karla Čurdy přešlo gestapo 18. června gestapo; Gabčík spáchal v bezvýhodné situaci sebevraždu, Kubiš vykrvácel po zranění v lazaretu SS v Podolí. Z Kubišovy široké rodiny bylo postupně zatčeno 250 lidí, nejbližší rodina byla odeslána do koncentračního tábora Mauthausen, kde byla 24. října 1942 popravena společně se spolupracovníky parašutistů a rodinou parašutisty Valčíka. Po Kubišovi je pojmenována ulice v Praze 8 či ulice v Třebíči a Pardubicích. Po Gabčíkovi byla po roce 1948 pojmenována jihoslovenská obec Gabčíkovo (do té doby Beš, maďarsky Bös) v okrese Dunajská Streda a přeneseně i nedaleká stejnojmenná přehrada na Dunaji. Oba byli několikrát vyznamenáni.

VZPOMÍNKA

Jiří Dienstbier

Jiří Dienstbier

20. dubna 1937 se narodil Jiří Dienstbier, novinář, politický vězeň a politik, signatář a mluvčí Charty 77, ministr zahraničních věcí, místopředseda vlády a senátor. Jiří Dienstbier byl jedním z těch, kteří bouřlivé dny a noci po okupaci republiky 21. srpna 1968 prožili v rozhlasu a promlouvali k posluchačům. V září 1968 odjel na dovolenou do Jugoslávie a koncem měsíce byl vyslán rozhlasem jako korespondent do Washingtonu, odkud byl v listopadu 1969 povolán zpět do Prahy. Byl členem KSČ (vyloučen 1969). V letech 1970-1979 pracoval jako dokumentátor Projektového ústavu VHMP, patřil mezi první signatáře Charty 77 (1979 a znovu 1985 jeden z jejích mluvčích). Byl zakládajícím členem Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných a za tuto činnost byl odsouzen na tři roky do vězení (1979-1982). Po propuštění pracoval jako noční hlídač a topič. Na konci osmdesátých let byl předsedou redakční rady samizdatového měsíčníku *Lidové noviny*. Po 17. listopadu 1989 byl krátce mluvčím koordinačního centra Občanského fóra a 10. prosince téhož roku byl jmenován ministrem zahraničních věcí. Jako ministr působil až do roku 1992 (současně vykonával i funkci místopředsedy vlády). V roce 2007 se jeho jméno objevilo i v souvislosti s volbou prezidenta. V roce 2008 byl zvolen senátorem a tuto funkci vykonával až do své smrti. Zemřel 8. ledna 2011 v Praze.

Karel Kramář

26. 5. 1937 zemřel Karel Kramář, právník a politik (* 27. 12. 1860). JUDr. Karel Kramář byl český a československý politik, první ministerský předseda ČSR, účastník 1. odboje, předseda Československé národní demokracie, předseda Národního sjednocení. V roce 1889 se podílí mimo jiné spolu s Tomášem Garriguem Masarykem na založení České strany lidové – realistické. V roce 1891 je Karel Kramář zvolen za mladočechy do vídeňské Říšské rady. V této straně posléze zůstává a je zvolen jejím předsedou. Do vypuknutí první světové války byl Kramář zastáncem federalizovaného Rakouska-Uherska, v jehož rámci by spolupracovaly slovanské národy. Organizoval všeslovenské sjezdy v Praze (1908) a v Sofii (1910) a propagoval myšlenku novoslovanství. Ještě před vypuknutím první světové války však Kramář vypracoval dokument s názvem Slovanská ústava, který již s existencí Rakouska-Uherska nepočítá a české země plánuje jako součást slovanské federace. V Říšské radě i nadále vystupuje ve věci české samostatnosti. Po vypuknutí první světové války začal organizovat domácí odboj, roku 1915 byl za to zatčen a v procesu, který trval od 6. prosince 1915 do 3. července 1916, byl spolu s Aloisem Rašínem, Vincencem Červinkou a Josefem Zamazalem odsouzen k trestu smrti pro velezradu a vyzvědačství (v tomto procesu jej obhajoval Eduard Koerner). Trest mu byl později změněn na dvacet let a v červenci roku 1917 byl spolu s dalšími odsouzenými amnestován nastoupivším císařem Karlem I. Kramář byl 14. listopadu 1918 vyhlášeným Národním shromážděním zvolen prvním ministerským předsedou ČSR. Ve funkci ministerského předsedy zůstal do 8. července 1919, kdy jeho vláda padla po obecních volbách, které skončily pro národní demokracii neúspěchem. V žádné další československé vládě již nepůsobil.

Muzeum Karlova mostu přiblíží osobnost sv. Anežky a křižovníků

Osobnost svaté Anežky České a činnost rytířského řádu křižovníků s červenou hvězdou, který založila, přiblíží nová stálá expozice Muzea Karlova mostu v Praze, které se nachází v několika sálech původního špitálu křižovníků a kostela sv. Františka. Anežka byla královského původu, místo života u dvora si ale zvolila cestu řeholnice a pomáhala chudým a nemocným. Založila špitál a útulek v Praze Na Františku, ve kterém vzniklo bratrstvo, z něhož se následně ustavil církevní křižovníký řád. Za stěžejní z vystavených předmětů považuje kurátor Michal Cihla relikviář svaté Anežky. Na světě jsou pouze tři. Jeden je ve španělském klášteře El Escorial a dva v Česku, přičemž jeden z nich je v pražském kostele svatého Františka na Křižovnickém náměstí.

Tradiční Popelec umělců

Tradiční Popelec umělců se konal v kostele Nejsvětějšího Salvátora v Praze u Karlova mostu. Byla uvedena loutková hra, kterou napsal v roce 1943 čtrnáctiletý vězeň terezínského ghetta a již nastudovali studenti pražského gymnázia. Bohoslužbu s udílením popelce sloužil farář Tomáš Halík. Závěr setkání patřil představení gotického fragmentu reliéfu Krista v Getsemanské zahradě. Maličká, ale působivá, šest století starý zlomek výzdoby někdejšího kostela sv. Klimenta byl zcela náhodně nalezen v loňském roce.

Na místě dnešního kostela Nejsvětějšího Salvátora stál ve 14. století dominikánský klášter, jedno z intelektuálních center tehdejší Prahy. Husité jej v roce 1420 vypálili. Fragment Krista byl v podstatě pohřben při barokní přestavbě kostela. Historici umění reliéf považují za jeden z nejvýznamnějších objevů středověkého umění za posledních deset let.

Po Velikonocích bude reliéf podroben dalšímu zkoumání a bude o něm také odborná konference.

Zrekonstruovaný památník Karla Čapka

Ve Staré Huti na Příbramsku zrekonstruovali památník Karla Čapka. Oprava prvního patra, podlah a nových vitrín stála 800 tisíc korun. Návštěvníci si můžou nově prohlédnout i málo zveřejňované spisovatelovy fotografie nebo staré písemnosti. Podívat se budou moct i do dobového prádelníku, kde najdou třeba Čapkovu frakovou vestu nebo kapesníky s monogramem.

Hřebčín v Kladruzech v září předá nominaci do UNESCO

Národní hřebčín v Kladruzech nad Labem v září předá nominační dokumenty pro zapsání na prestižní seznam světového kulturního dědictví UNESCO. Komise podklady zhodnotí, do února příštího roku si ještě může vyžádat doplňující informace. Poté dva tři roky bude zkoumat, zda je žádost hřebčína oprávněná. ČTK to řekl náměstek hejtmana Roman Línek (KDU-ČSL). Základem nominačních dokumentů je srovnávací studie hřebčínů zejména v Evropě, ale i na celém světě. Má potvrdit unikátnost kladrubského areálu. V květnu se ještě uskuteční na toto téma konference s mezinárodní účastí.

Historie Dětského domu v Praze

Kdo půjde po pražské ulici Na Příkopě, nutně narazí na rohu s Haviřskou ulicí na budovu, které se dodnes říká Dětský dům. Budova v konstruktivistickém stylu zde byla postavena v letech 1925-1929 pro účely obchodního domu. Jeho součástí byla hala s ochozy, přízemí tvořila pasáž a v horních patrech byly kanceláře. Projektantem budovy byl Ludvík Kysela.

Vznik názvu budovy se datuje do poválečných let – Dětský dům byl tady otevřen v roce 1951. Myšlenka na jeho zřízení údajně pochází od Rudolfa Slánského, tehdejšího generálního tajemníka Ústředního výboru Komunistické strany Československa, který byl ovšem právě v tomto roce zadržen a rok nato popraven v rámci politických procesů. V Dětském domě mělo být k sehnání veškeré oblečení na děti, obuv, hračky, kočárky, sportovní vybavení, nábytek, knihy a psací potřeby. V suterénním divadélku Sluníčko se měla konat loutková i činoherní představení a promítání pohádek. K dispozici měly být i dílny, kde by si děti vyzkoušely svoji zručnost při různých rukodělných činnostech, dále pak chemická laboratoř, kadeřnictví i a portrétní fotograf. Nakupující maminky měly možnost odložit malé děti do herny, kde byly pod dohledem zdravotní sestry, a větší děti mohly počkat v čítárně. V tehdejší době se hovořilo o první etapě. Ta druhá už zřejmě zůstala v oblasti science fiction – v plánu byla totiž i hvězdárna a sluneční terasa. V prvním patře Dětského domu byl bufet s červenými koženkovými křesílky a malými stolky. Stěny bufetu byly údajně vyzdobeny přírodními motivy malířky Ludmily Jiřincové. V sedmdesátých letech došlo k modernizaci interiéru a útulný nábytek byl nahrazen neutrálními stoly a židlemi, které už neměly žádné kouzlo. Právě v tomto bufetu si děti pochutnávaly na vanilkovo-čokoládovém polárkovém dortu, který prý měl tehdy údajně nejlepší chuť v celé Praze. Neméně oblíbenou pochoutkou byly i jahody se šlehačkou. Prodávaly se zde rovněž výborné vanilkové sušenky, které se vyráběly přímo na místě. Do Dětského domu jezdily i rodiny z venkova, a to zejména v sobotu, když koncem šedesátých let konečně přestaly být soboty pracovní. Nakupovaly tu oblečení, hračky, boty i zašly na nějaké občerstvení.

Pro mnohé bude možná překvapením, že právě v Dětském domě si v šedesátých letech testovala reakce publika pozdější populární semaforová dvojice Miloslav Šimek a Jiří Grossmann. Oba protagonisté hledali po návratu z vojny místo, kde by mohli pořádat svoje literární večery, k nimž se později přidaly i koncerty bigbeatových kapel – Flaminga, The Matadors, George & Beatovens. Začali s tím v klubu Olympik ve Spálené ulici, ale ten časem obsadil hlavně Olympik, tak hledali další scénu a tou se stalo právě Sluníčko. Tyto jejich pořady se konaly v jakémsi poloutajení, propagoval je pouze ilegální časopis, který pak byl v noci tajně expedován po spolehlivých lidech. V roce 1967 tady byla uzavřena osudová dohoda mezi Š + G s Jiřím Suchým o tom, že je principál Semaforu přijme do tehdy velmi populárního divadla. Tam potom prožili svoji nejslavnější éru, kterou ukončila smrt Jiřího Grossmanna v roce 1971.

Zajímavostí je například také to, že fotograf, publicista a cestovatel Zdeněk Thoma měl svoji úplně první výstavu v Dětském domě. V prosklených vitrinách u vstupních prostor do Sluníčka, kde se běžně vystavovaly dětské kresby,

si Zdeněk Thoma s kamarádem Alešem Valentou troufl na výstavu černobílých fotografií.

Dětský dům ukončil svůj provoz v polovině devadesátých let, kdy už stejně z jeho původní náplně nezbylo téměř nic. V dnešní době slouží jeho přízemí i první patro obchodu s módním zbožím španělské značky a v patrech jsou kanceláře.

(mk)

Poslední firma v Evropě, která vyrábí masopustní masky tradičním způsobem, je PVO v Zákupích na Českolipsku

Ostatní skončily kvůli dovozu levného čínského zboží z plastů. ČTK to řekl majitel společnosti Zdeněk Rydygr. Medvěd, kobyla, vodník. Tyhle masky patří neodmyslitelně k masopustu. Poslední firma v Evropě, která vyrábí tradičním postupem papírové masopustní a karnevalové masky, je v Zákupích na Českolipsku. Možná už na konci letošního roku bude zdejší výroba masek patřit na národní seznam nemateriálního dědictví tradiční a lidové kultury.

Historie firmy sahá do roku 1884, kdy Eduard Held založil První rakouskou továrnu na patentní listy a luxusní papír. Mezi první a druhou světovou válkou tady měl asi 360 zaměstnanců. Asi čtyřicet jich pracovalo v továrně a zbytek byli domácí pracovníci. „Chtěl si otevřít koloniál, ale na to neměl peníze. S vozíkem začal objíždět domy. Sbíral starý papír a hadry a posílal to do Mimoně, kde byla tehdy papírna. Jako protihodnotu mu dávali papír a jeho zaměstnankyně tady v Zákupích z něj dělaly sáčky pro obchodníky a další papírové výrobky. Pak začal dělat ozdobné kmotrovské listy, které se dávaly dítěti ke křtu, pak církevní obrázky. Po zkušenostech nabytých v Německu začal dělat vánoční zboží, lampióny, masky a v roce 1907 už měl zastoupení v pěti velkých městech Evropy,“ upřesnil Zdeněk Rydygr.

Zájem o masopusty v posledních letech mírně stoupá a lidi se začínají vracet k lidovým tradicím. Před prvním májem se začínají prodávat čarodějnické čepičky a přes léto je boom v námořnických čepičkách. Masky ze zdejší firmy si zahrály i ve filmu a lampióny s vlastní podobiznou má odsud i bývalý prezident Václav Klaus. „Spolupracujeme se studiem Barrandov, děláme výpravy k různým filmům. Před dvěma lety se natáčel v Čechách německý film *Himmelsleiter*. Odehrával se v roce 1947 v Kolíně nad Rýnem. Byla to love story dvou lidí při opravě rozbombardovaného Kolína. Byla tam velká scéna kolínského karnevalu a Silvestra. Dělali jsme za sto tisíc výpravu pro tento film,“ dodal Zdeněk Rydygr.

Putovní výstava připomíná historii Ostravy i obvodů

Putovní výstavu připomínající historii Ostravy si v únoru mohli prohlédnout obyvatelé ostravských městských obvodů Michálkovice a Krásné Pole. Expozice nazvaná *Od Petřkovické venuše k Dolní oblasti* byla sestavena k letošnímu výročí 750 let od první písemné zmínky o Ostravě. Expozice sestává vždy z pěti velkoplošných panelů, z nichž jsou čtyři vyhrazeny historii města a jeden důležitým dějinným událostem na území dané městské části. Expozice mapuje nejdůležitější milníky v dějinách města a postupně ji uvidí

obyvatelé všech 23 městských obvodů. Zahájena byla symbolicky v Petřkovících, kde historii teritoria města Ostravy začali psát před 25 000 lety lovci mamutů. K vidění byla také ve Vítkovicích, jejichž Dolní oblast se stala nejznámějším symbolem nové, moderní Ostravy. Výstava byla v Michálkovících a Krásném Poli do konce února, poté se přesunula do Hrabové a Svinova.

Odborníkům se podařilo získat DNA spisovatelky Boženy Němcové

Týmu odborníků se podařilo po dvouletém výzkumu získat mitochondriální DNA spisovatelky Boženy Němcové, mohlo by to pomoci při vyjasnění jejího původu. ČTK to řekl člen týmu a ředitel Muzea Boženy Němcové v České Skalici Milan Horký. „My jsme zatím udělali krok číslo jedna. Ověřili jsme si, že ten genetický materiál, který máme, jsou opravdu vlasy příbuzných. Předpokládám, že jsme vyvrátili pochybnost, že by snad šlo o nějaký podvrh,“ řekl Horký. Odborníci zkoumali vzorky vlasů spisovatelky a jejího syna Hynka, které jsou uloženy v českoskalickém muzeu. Prameny vlasů Boženy Němcové pocházejí z roku 1862 a byly zřejmě ustříženy po jejím úmrtí, Hynkovy vlasy rodina Němcových uchovávala jako vzpomínku na předčasně zesnulého syna. V roce 1919 se oba tyto prameny vlasů dostaly do majetku Muzea Boženy Němcové v České Skalici prostřednictvím dcery Dory.

Unikátní sbírka telefonů

I když od smrti herce Vlastimila Brodského uplyne již patnáct let, teprve nyní má veřejnost možnost seznámit se s částí jeho sbírky historických telefonů. Před nedávnem získalo Národní technické muzeum od hercova syna Marka Brodského větší část sbírky, která zahrnuje devětadvacet přístrojů, mezi nimiž je i několik unikátů. K nejcennějším patří například hotelový sloupkový telefon firmy Priteg – niklový držák se slonovinovým sluchátkem, zvaný Nickelhochständer, který herec získal patrně z barrandovského fundusu. Další přístroje již měl možnost zakoupit přímo v obchodech s tímto artiklem.

Vlastimil Brodský si vedl o své sbírce záznamy, ale ty bohužel nejsou k dispozici. Herec měl ve svém bytě v Jičínské ulici na Vinohradech v předsíni zavěšenou telefonní ústřednu Telegrafia z roku 1930, na níž jsou doposud čitelné nápisy „Pokoj“, „Koupelna“, „Pracovna“, „Ložnice a „WC“. Brodský si nechal s touto ústřednou propojit aparát do všech místností, takže mohl hovory přijímat kdykoliv a odkudkoliv.

Sbírka obsahuje rovněž secesní telefon s ornamenty z roku 1910 od české firmy Deckert a Homolka, která měla licenci švédské firmy Ericsson. Dalším unikátem je telefon Priteg z dvacátých let minulého století, na němž je nápis „šéf“, z něhož mohla sekretářka přepojovat hovory pro ředitele. Z roku 1927 pochází telefon značky Telegrafia, kterému se vzhledem k jeho designu říkalo kopýtko.

Kromě sbírky Vlastimila Brodského získalo Národní muzeum v Praze do své sbírky také historické telefony skladatele Petra Hapky, protože i ten byl známý jako sběratel starožitností.

Sbírka telefonních přístrojů se buduje v muzeu od jeho vzniku v roce 1908. K jejímu rozhodujícímu rozšíření do-

šlo až v roce 1955, když se pražské Poštovní muzeum rozhodlo nadále věnovat především známkové tvorbě a předalo svoji kolekci telefonních aparátů Národnímu technickému muzeu.

V souvislosti s tím jistě stojí za to navštívit výstavu *Člověk a telefon*, která probíhá v současné době a již připravil ve spolupráci s Národním technickým muzeem (NTM) T-Mobile Czech Republic u příležitosti 20. výročí svého vstupu na český trh. Výstava zábavným a interaktivním způsobem zachycuje, jak se díky telekomunikačním technologiím změnil život člověka během posledních několika desítek let, a připomíná hned několik letošních výročí: 140 let od zapsání patentu Alexandra Grahama Bella, pětadvacet let od doby, kdy do České republiky přišel internet, a dvacet let od vstupu společnosti T-Mobile na český trh.

Návštěvníci mohou vidět nejen historické telefonní přístroje a připomenout si největší mobilní hity předchozích dvou desetiletí, ale budou moci nahlédnout i do budoucnosti. Moderním způsobem jsou na výstavě prezentovány i jednotlivé funkce mobilních telefonů – mobil jako zábavný i užitečný společník či jako hudební přehrávač, herní konzole nebo fotoaparát; důležitou roli hraje samozřejmě také internet v mobilu. „Snad žádný vynález si lidstvo nepodmanil tak rychle a tak masově jako mobilní telefon. Naše životy se za poslední dvě desetiletí díky němu zcela zásadně změnily,“ vysvětluje Milan Vašina, generální ředitel T-Mobile Czech Republic a Slovak Telekomu, a dodává: „Naše výstava chce připomenout, jak bouřlivým vývojem mobilní technologie prošly. Ale nechceme jen vzpomínat, proto je významná část expozice věnována budoucnosti.“

Podle generálního ředitele NTM Karla Ksandra se podařilo v současné výstavě navázat na odkaz Vojty Náprstka, zakladatele českého technického muzejnictví, jednoho z vůbec prvních majitelů telefonu v Praze, který ve své době sbíral a zpřístupňoval veřejnosti tehdejší novinky světové techniky. Na výstavě *Člověk a telefon* je připomenuta nejen bohatou sbírkou historických telefonů ze sbírek NTM, ale představuje se zde současně i jedna z nejrychleji se rozvíjejících technologií, která výrazně ovlivnila a bude i nadále ovlivňovat život lidí.

Velcí i malí návštěvníci mohou jednotlivé funkce telefonů a komunikačních technologií nejen vidět, ale také vyzkoušet – čeká na ně funkční historická telefonní ústředna či poštovní schránka, z níž mohou poslat pohled a která zároveň hlásí, zda je plná, či nikoli. Děti, které vyrostly s dotykovým displejem, budou moci poslat SMS z „tatranky“ nebo zavolat z klasického ciferníkového aparátu. Návštěvníci mají unikátní možnost vyzkoušet prototypy „chytřích“ IoT řešení nebo zažít náročné pracovní podmínky telekomunikační technika simulované za pomoci 3D brýlí a stepperu.

Historický vývoj telefonů dokládají poklady ze sbírek NTM. Vystaveny zde jsou historické originály z poslední čtvrtiny 19. století: např. Bellův telefon z roku 1884 nebo telefon Siemensův z roku 1890, dále telefon z kanceláře Františka Ferdinanda d'Este ze zámku Konopiště nebo luxusní telefonní přístroj Príteg se slonovinovým sluchátkem (ze sbírky Vlastimila Brodského), který si zahrál v roce 1942 ve filmu Vlasty Buriana *Zlaté dno*. Zachycen je i vývoj stolních telefonních stanic až do osmdesátých let 20. století.

Výstava *Člověk a telefon* potrvá do 30. dubna 2017.

(mk)

Praha vyhlídkové kolo nepotřebuje

Prague Wheel nebo také nazývané „ruské kolo“ by mělo vyrůst na smíchovském břehu Prahy. Radnice Prahy 5 si od něho slibuje zvýšení turistického ruchu na smíchovské straně břehu Vltavy. Smlouva s investorem je již podepsaná, a to i přesto, že stále naráží na odpor památkářů. Těm se nelíbí, že obří kolo zasáhne do pohledu na historické Hradčany. Navíc Praha není na rovině a velmi atraktivní vyhlídky se nabízejí z mnoha pražských věží a kopců – kousek nad Smíchovem je třeba Petřín s krásným výhledem. Podle památkářů navíc vyhlídkové kolo nepomůže ani tomu, aby na Smíchov zavítalo více turistů – k tomu by ostatně městská část Prahy 5 mohla využít i jiné možnosti, napří-

klad se pokusit o záchranu některých historických usedlostí, například Cibulky nebo Budánek. Jako další z možností se jeví i zamyšlení se nad dalším osudem klášterního areálu svatého Gabriela v Holečkově ulici. Ten je vyzdobený ve vzácném beuronském stylu a mohl by se z něho stát turistický magnet evropského významu, a to i v případě šetrného hotelového využití.

Všichni se určitě shodují na tom, že je důležité, aby se turisté rozptýlili víc po Praze. Praha totiž zůstává na špičce navštěvovaných míst v Čechách, každý si přitom chce projít známou Královskou cestu a na vzhledu centra hlavního města je nápor turistů znát čím dál tím víc. Přitom centrum města v okolí Královské cesty je už z hlediska turistického ruchu skutečně na hranici únosnosti. Tato situace by se dala řešit a určitě by se dalo zabránit nejhoršímu. Je důležité, aby se na Prahu 1 vrátili obyvatelé. Centru chybí lidé, kteří by ho hájili a chránili jako svůj domov, ovšem otázkou zůstává, jak a jestli vůbec je možné obyvatele zpět do centra nalákat.

Podle historiků musí rovněž o svoji tvář bojovat také další pražská ikona – Václavské náměstí. Kdysi za první republiky byl Václavák výkladní skříní republiky, v dnešní době tam lze nalézt jen pobočky řetězců se stejným zbožím jako na periferii. V okruhu historiků také převládá názor, že by se na Václavské náměstí měly vrátit tramvaje, které byly jedním z atributů jeho největšího rozkvětu v minulém století a i v dnešní době by ho mohly oživit a vrátit mu jeho původní význam.

(mk)

Největší český rozcestník

Největší český rozcestník stojí v Mladoňově. 196 šipek ukazuje do hlavních měst států uznaných OSN a právě tímto počtem destinací je zdejší rozcestník unikátní a dělá z Mladoňova pomyslnou křižovatku světa.

Hraběšická vrchovina patří k jižnímu předhůří Jeseníků a kousek pod jejím nejvyšším vrcholem se malá osada Mladoňov rozkládá.

Mladoňovský rozcestník je vůbec největším svého druhu minimálně v Čechách. Přestože je rozcestník dílem nadšenců z celé obce, hlavní zásluhu na jeho vytvoření má místní patriot Petr Hloušek. Kmen objevil mezi palivovým dřevem na pile. „Původně to byl strom, který vyrostl v nějaké škole, snad ve Šternberku. Rozsocha byla ale už tak velká, že ji bylo nutné pokácet. A tak jsem ji objevil, koupil a stal se z ní základ rozcestníku,“ vysvětluje Petr Hloušek. Jednotlivé destinace po dokončení základny co nejpřesněji odměřil GPS lokátorem a pak je nechal zapsat na šipky. Jsou rozlišené také barevně. Cedula směřující do zemí v Asii jsou žluté, do Austrálie a Océánie zelené, do Ameriky červené, do Afriky černé a pro evropské země byla zvolena barva modrá.

Nejkratší vzdálenost z Mladoňova byla odměřena do Prahy, kam je to 183 km. Jen 200 km je to odsud i do Vídně. Naopak nejvzdálenějším místem je patrně město Suva na Fidži, které je od Mladoňova 16 128 km. Vzdálenosti jsou uvedeny vzdušnou čarou, a protože v Mladoňově chybí letiště, ve skutečnosti bude cesta případného poutníka mnohem delší.

Rozcestník najdou návštěvníci Mladoňova před zdejší bývalou školou, kde dnes sídlí vyhledávané středisko

ekologické výchovy. Kousek odtamtud je k vidění pomník padlým a také nejstarší a nejviditelnější památka Mladoňova – kostel sv. Mikuláše.

(mk)

Pátera Toufara připomíná v Zahrádce socha od Olbrama Zoubka

Kněze Josefa Toufara připomíná socha v zahrádeckém kostele svatého Víta, kde působil osm let před svým odchodem do farnosti v nedaleké Číhošti. Více než dvoumetrovou kovovou plastiku pro Zahrádku vytvořil sochař Olbram Zoubek. Kněz zemřel 25. února 1950 po mučení příslušníky StB, kteří se ho snažili donutit k přiznání, že v číhoštském kostele 11. prosince 1949 zinscenoval údajný zázračný pohyb kříže na oltáři, tzv. číhoštský zázrak.

Ústav pro studium totalitních režimů vydal v souvislosti s výročním úmrtí kněze Josefa Toufara netradiční vzdělávací materiál s názvem *Dějepisné sešity: Toufar*. Jde o komiks propojený s dobovými prameny, který by měl školy i veřejnost seznámit s nástupem komunistů k moci na začátku padesátých let. Dějepisné sešity jsou dostupné i na internetu.

Pohnutá historie šicího stroje Lada

V šedesátých a sedmdesátých letech minulého století patřil šicí stroj k vybavení většiny českých domácností. Většinou se jednalo o stroj značky Lada.

Továrna na šicí stroje byla založena v Soběslavi v roce 1920. Díky tehdejšímu starostovi města Bohuslavu Hubertovi byl získán provizorní prostor pro rozjezd výroby a už na podzim roku 1920 byly první výrobky na světě. Jednalo se o šicí stroje pro domácnost typu „CB 7“ (systém Central Bobin) s rovným stehem, jejichž výroba trvala až do roku 1946.

Brzy přestaly provizorní prostory stačit rozvíjející se výrobě a bylo nutno postavit novou, lépe vybavenou továrnu. Podařilo se vykoupit pozemky poblíž železniční tratě a během necelého roku mohla být výroba převedena do nových hal. Zároveň byla také zahájena výstavba činžovních domů pro rodiny pracující v podniku, a na okraji města tak vyrostla čtvrť malých rodinných domků.

Šicí stroje se zpočátku vyráběly a prodávaly pouze pod pracovním označením. Pozdější název Lada vzešel z anonymní soutěže. Konkurenční šicí stroje měly značku Minerva. Prodejcem však tehdy chodily i stroje s jinými jmény, například Vlasta, Perla, pro vývoz se používal název Heros.

Již v roce 1922 se šicí stroje Lada vozily do Francie a v následujících letech se prodávaly v dalších státech Evropy. Výroba se neustále rozšiřovala – zatímco v roce 1921 vyrobila továrna necelých 2 600 kusů strojů, v roce 1930 stoupla výroba již na 23 000 šicích strojů. Velký úspěch zaznamenala továrna s novým typem „CB 77“, který začala vyrábět v roce 1932 – jednalo se o moderní a na svoji dobu velmi výkonný šicí stroj určený pro domácnost, který soběslavskému podniku zajistil vývoz na mnohé zahraniční trhy. Hospodářská krize v třicátých letech se ale nevyhnula ani Ladě. V roce 1934 se vyrábělo na sklad, zkrátila se pracovní doba a 25 procent zaměstnanců dostalo výpověď. Situace se trochu zlepšila v dalších letech, kdy se podniku podařilo získat odběratele v Jižní Americe. Veliký úspěch slavil šicí stroj Lada 5-Vibrating, který byl díky

maximálnímu snížení mzdových nákladů velmi levný, stál pouhých 360 korun.

V průběhu války dostala Lada další úder – podnik byl zařazen do zbrojní výroby, šicích strojů pro domácnost se vyrábělo stále méně a přednost dostaly řemeslné šicí stroje, které Němci potřebovali pro vojenské účely. Výroba se rozjela až po válce, ale v říjnu 1945 byla Lada znárodněna. V padesátých letech se potom design Lady proměnil – začaly se vyrábět barevné varianty, kov postupně nahradil plast a místo dosavadních stojanů se začaly vyrábět skříňky ve dvou velikostech s různou povrchovou úpravou. Oblíbené byly hlavně skladné kufříkové šicí stroje, které umožňovaly i šití klikatým stehem.

V roce 1957 továrna v Soběslavi již nestačila pokrývat zvýšenou poptávku, a proto se přistoupilo k založení pobočného závodu v Jindřichově Hradci. Následoval poté úspěšný rok 1960, kdy se dařilo především vývozu, což se ovšem projevilo na tuzemském trhu a čeští zájemci byli nuceni vzít zavděk polskými, německými nebo ruskými výrob-

ky, které ale zdaleka nedosahovaly kvality Lady. I přesto, že bylo v roce 1964 vyrobeno celkem 109 000 kusů šicích strojů, chystala vláda snížení výroby, údajně kvůli očekávanému poklesu zájmu. V roce 1968 byl ještě na trh uveden nový typ kufříkového šicího stroje L 136 a L 137, ale to už se konec výroby v závodě Lada Soběslav blížil. V průběhu roku 1973 došlo k postupné likvidaci skladu, staré modely a prototypy se prodaly a v podniku již nezůstaly žádné šicí stroje, které by dokumentovaly jejich dlouhou historii.

V devadesátých letech minulého století se na trhu objevily nové modely pod označením Lada 600 a zdálo se, že tato značka vstala z mrtvých, ale po změně vlastníka v roce 1996 se výroba opět zastavila. Dobrá zpráva ale nakonec je ta, že navzdory všem zvratům, které proběhly, výroba úplně nezanikla a to i přes to, že měla tolikrát namále. V Olomouci byla v roce 2007 zahájena výroba nových moderních šicích strojů pod značkou Lada, které mají podsvícený LCD displej, volbu stehů pomocí číselné klávesnice, automatický navlékač horní nitě a další vymoženosti.

I když se ještě před nedávnem zdálo, že domácímu šití už odzvonilo, šicí stroje se stále dobře prodávají. Šití doma už není nutností, ale stalo zábavou a možností, jak uplatnit výtvarné nadání a zručnost.

(mk)

Festival Mene Tekel varuje před bezprávím a nesvobodou

Několika výstavami a koncertem v klášteře Panny Marie Sněžné začal další ročník festivalu proti totalitě Mene Tekel. Projekt Cesty víry, cesty ke svobodě zahrnuje několik expozic, které byly v ambitu kláštera přístupné do 9. března. Připomínají pronásledování katolíků v Československu po roce 1948 nebo deportace litevských občanů po anexi Litvy Sovětským svazem v roce 1941. Výstava *Tváře Cejlu* byla věnována lidem, kteří byli kvůli svému přesvědčení po roce 1948 perzekvováni, vězněni, nebo popraveni totalitním režimem v brněnské věznici na Cejlu 71. Přináší příběhy vězňů, mezi nimiž byli básníci a spisovatelé Jan Zahradníček, Václav Renč, Bohumil Robeš či Zdeněk Rotrekl.

V rámci 11. ročníku mezinárodního festivalu Mene Tekel v Praze ocenil ministr kultury Daniel Herman (KDU-ČSL) Rytíře, Dámy a Mecenáše české kultury. Dámami se staly cembalistka Zuzana Růžičková a zakladatelka českého hospicového hnutí Marie Svatošová. Rytíři pak jsou sochař Otmar Oliva, houslista Eduard Vokurka a evangelický duchovní Svatopluk Karásek. Titul Mecenáš české kultury dostali lékařka Karola Hejlová a zakladatel centra DOX Leoš Válek. Oceněno bylo také několik osobností in memoriam.

V Kafkově domě proběhl veletrh Art Prague, představil na 30 galerií

Na tři desítky galerií se představily na veletrhu současného výtvarného umění Art Prague, která začala vernisáží v Kafkově domě poblíž Staroměstského náměstí a trvala do 5. března. Návštěvníci veletrhu měli možnost během týdne zhlédnout díla až 250 autorů. Letos třicet galerií nabídlo díla téměř všech výtvarných oborů – malbu, kresbu, grafiku, sochy, umělecké sklo, instalace i videoprojekce.

23. 4. 997 zemřel Vojtěch Slavníkovec, druhý český biskup (* okolo 957). Svatý Vojtěch Slavníkovec je český katolický biskup, misionář a mučedník z rodu Slavníkovců, druhý biskup pražský. Po vyvraždění Slavníkovců Vojtěch pobýval v klášteře sv. Alexia na Aventinu, později se odebral do Polska ke knížeti Boleslavu Chrabrému s cílem podniknout misijní cestu k pohanským Prusům. Zde byl 23. dubna 997 i se svými druhy zavražděn. V roce 999 byl Vojtěch papežem Silvestrem II. na žádost císaře Oty III. prohlášen za svatého. Vzápětí císař vykonal pouť k jeho hrobu, část Vojtěchových ostatků pravděpodobně odvezl do Říma a nechal nad nimi vystavět chrám dnes sv. Bartoloměje na Tiberském ostrově. Kolem jeho portálu býval nápis, který oznamoval, že v tomto kostele spočívají dvě ruce sv. Vojtěcha, z nichž jedna držela arcibiskupskou berlu v Praze a druhá křtila v Uhrách sv. Štěpána. Od 11. století byl svatý Vojtěch pokládán za druhého patrona české země po svatém Václavovi, stal se také hlavním patronem polské církve a Uher (roku 994 měl Vojtěch podle tradice pokřtít budoucího prvního uherského krále Štěpána I.). Papež Pavel VI. jej apoštolským listem Praga urbis z 26. listopadu 1965 prohlásil hlavním patronem pražské arcidiecéze (stolec sv. Vojtěcha).

2. 3. 1282 zemřela sv. Anežka Česká (Anežka Přemyslovna), česká světička, princezna a abatyše, žena, která se měla stát císařovnou, ale vzdala se světského pohodlí a vybrala si službu potřebným (* okolo 1205-1211). Byla posledním dítětem českého krále Přemysla Otakara I. a jeho druhé manželky Konstancie Uherské. Jako královská dcera a sestra měla prostředky na vybudování špitálu sv. Františka (v roce 1232) podle vzoru své sestřenic Alžběty Durynské. Vedle špitálu nechala postavit mužský klášter sv. Františka a také ženský klášter sv. Kláry, učednice sv. Františka z Assisi. Svůj podíl také nesla na založení mužského rytířského řádu křižovníků s červenou hvězdou. V roce 1277 přijala do kláštera Přemyslovu dceru Kunhutu, která po její smrti převzala Anežčiny klášterní povinnosti. Zemřela ve svých zhruba sedmdesáti letech a pohřbena byla v kapli Panny Marie v klášterním kostele sv. Františka. O nějakou dobu později ale byly její ostatky vyzdvíženy a přeneseny na jiné místo. Stále však nevíme, kdy přesně její ostatky byly přeneseny, ale hlavně neznáme místo, kam byly uloženy. Teprve roku 1874 byla prohlášena za blahoslavenou a 12. listopadu 1989 ji papež Jan Pavel II. svatořečil.

20. 4. 1292 král Václav II. založil na Zbraslavi klášter cisterciáků. Ve 13. století ve vsi jménem Zbraslav nechal vybudovat pražský biskup své sídlo, jehož se poté vzdal ve prospěch krále Přemysla Otakara II., který zde vybudoval královský lovecký dvůr. Jeho syn Václav II. v těchto místech založil cisterciácký klášter, aby odčinil smrt Závěje z Falkenštejna, kterého dal popravit. Klášter dostal jméno Aula Regia – Královská síň, což dokládalo značný vliv cisterciáků na Přemyslovce. Václav II. určil klášterní mariánský chrám s kryptou za královské pohřebiště panující přemyslovské dynastie a jako první zde byl roku 1305 pohřben. Po něm

sem bylo uloženo i dalších třináct členů rodu Přemyslovců a Lucemburků včetně Václava III. a Elišky Přemyslovny, naposledy roku 1419 tělo Václava IV. Archeologický průzkum v sedmdesátých letech minulého století objevil základy chrámu s pohřebištěm v kryptě. Ostatky pochovaných jsou pod náhrobkem Přemyslovců v kostele sv. Jakuba Staršího na Zbraslavi, který se nachází hned vedle zámku. Pravidelné komentované prohlídky jsou vždy první neděli v měsíci od 14 hodin.

Kostel sv. Jakuba st., Zbraslavské náměstí, v areálu zámecké zahrady, 156 00 Praha 5, tel.: +420 607 204 605.

25. 3. 1297(?) se narodil Arnošt z Pardubic, politik, první pražský arcibiskup († 30. 6. 1364). Arnošt z Pardubic byl posledním pražským biskupem a zároveň prvním arcibiskupem a metropolitou českým. Arnošt se narodil na přelomu 13. a 14. století – přesné datum není známo, byť se tradičně uvádí 25. březen 1297. Jeho otec Arnošt z Hostýně (dnes Hostinka u České Skalice) zastával úřad královského purkrabího v Kladsku. V Itálii Arnošt z Pardubic poznal budoucího českého krále Karla a navázal s ním přátelské vztahy. Po návratu do Čech byl Arnošt v roce 1339 vysvěcen na kněze a na Karlovu přímluvu byl nejen přijat za člena svatovítské kapituly, ale již v roce 1340 se ujal jejího vedení. Nový metropolita se aktivně zapojil do církevní i světské politiky Lucemburků. Požehnal počátkům přestavby baziliky sv. Víta, Václava a Vojtěcha a v září 1347 vedl korunovační obřady, při nichž byli Karel s manželkou Blankou pomazáni na české krále a královnu. Velmi se angažoval při založení pražské univerzity – jako vzdělaný člověk dokázal ocenit přínos vysokého učení a v dalších letech bděl nad rozvojem univerzity jako její kancléř. Doprovázel císaře na jeho zahraničních i domácích cestách, podílel se na vytváření důležitých listin a právních dokumentů a Karel s ním bezpochyby konzultoval většinu svých zásadních rozhodnutí. Byl to právě Arnošt z Pardubic, který Karla korunoval českým králem a vyjednal jeho císařskou korunovaci.

Pokud máme věřit Vilémovi z Lestkova, který napsal arcibiskupův životopis, nescházelo mnoho a Arnošt z Pardubic se mohl ujmout řízení celé církve: „Po smrti papeže Innocence toho jména šestého, any mravy a ctnosti jeho k tomu pobádaly, skrze jisté kardinály za nejvyššího biskupa byl ponavržen, i býval by beze vší pochybnosti vyvolen ode všech, kdyby povýšení tomuto nebyla překážka cizí národnost.“

Arnošt z Pardubic nebyl samozřejmě pouze obratným státníkem či štědrým donátorem. Snažil se rovněž zreformovat svěřenou církevní provincii a církevní život. V roce 1349 vyhlásil provinciální statuta, tedy církevní zákoník zavádějící jasná pravidla pro fungování církevních institucí. Inicioval konání vizitací a dohlížel na obnovu církevních pořádků. I díky jeho přispění s konečnou platností zmizely z českého práva tzv. Boží soudy neboli ordály, které sloužily k prokázání viny obžalovaného skrze zkoušku žhavým železem či ponořením do vody. Založil několik klášterů, největší význam měly kanonie augustiniánů kanovníků v Kladsku, Jaroměři a Rokycanech. Arnošt z Pardubic

zemřel v roce 1364 na svém hradě v Roudnici nad Labem, ale místo posledního spočinutí našel tam, kde podle jeho svědectví začalo jeho duchovní obrácení – v kostele Panny Marie v Kladsku.

14. 3. 1402 se stal **Mistr Jan Hus kazatelem v Betlémské kapli v Praze.**

9. 3. 1422 byl **popraven Jan Želivský**, husitský kněz a kazatel. Narodil se v druhé polovině 14. století (nejspíše po roce 1380), a to patrně v Humpolci. Bližší údaje nejsou známy. Do Prahy přišel někdy v roce 1418. Zde se sblížil s okruhem Mistra Jakoubka ze Stříbra, který mu byl svým založením nejbližší. Nedostatek teologického vzdělání mu nahradila jeho přirozená inteligence, tvůrčí fantazie a sklon k radikálnímu vizionářství. Působil jako kazatel nejprve v kostele sv. Štěpána na Novém Městě a od roku 1419 u Panny Marie Sněžné – jeho sociální radikalismus jej brzy postavil do čela lidových mas. Jeho plamenná kázání s ohromujícím řečnickým patosem a četnými starozákonnými citacemi byla pronášena česky, ale zachovala se i v latinských přípravách. Ve svých názorech se blížil stanovisku venkovských radikálů (mj. prosazoval mši v mateřském jazyce). Neustále brojil proti prospěchářům, lenochům a podvodníkům, ale zároveň neodmítal učení o trojím lidu. Podle něho žil poctivě nejen prostý člověk, ale i představitelé vládnoucí moci žijící v souladu s božím zákonem. Horlil proti kupcům a řemeslníkům, kteří poškozovali své bližní. 30. července roku 1419 byl Jan Želivský hlavním organizátorem útoku na pražskou Novoměstskou radnici, který skončil (tzv. první) defenestrací novoměstských konšelů a radikalizací Prahy a v konečném důsledku byl předzvěstí husitských válek.

V čele husitské Prahy Jan Želivský stál až do roku 1422 – jeho přičiněním bylo sloučeno Staré a Nové Město pražské v jeden celek, v jehož vedení měl rozhodující vliv. V čele Prahy se pak Jan Želivský zasazoval o spojenectví pražanů s tábority, toto spojenectví mělo podle něj ochránit Prahu proti vojenskému ohrožení zvenčí. Při uskutečňování svého programu se přitom Želivský opíral zejména o radikální novoměstskou chudinu, panstvu nedůvěřoval. 9. března 1422 byl Jan Želivský vyzván, aby se dostavil na Staroměstskou radnici. Byl prohlášen zodpovědným za násilnosti, které se udály za jeho vlády nad Prahou, a spolu se svými stoupenci byl pak na radnici popraven. Období radikální revoluce ve městech bylo smrtí Želivského definitivně skončeno.

13. 5. 1717 se ve **Vídni narodila Marie Terezie**, celým jménem Maria Theresia Walburga Amalia Christina, z rodu Habsburků, arcivévodkyně rakouská, královna uherská a česká, markraběnka moravská atd. Byla jedinou vládnoucí ženou na českém trůně. Bývá označována také jako „císařovna Marie Terezie“, ale jako žena se nikdy nemohla stát vládnoucí císařovnou Svaté říše římské. Císařem byl 13. září 1745 zvolen její manžel František I. Štěpán Lotrinský, čímž se stala císařskou manželkou. Marie Terezie nezůstala jen dcerou císaře a císařovnou, ale stala se i matkou dvou císařů, Josefa II. a Leopolda II. 29. listopadu 1780 Marie Terezie umírá. Zanechala po sobě dobře fungující stát a sedm potomků na sedmi evropských trůnech (celkem měla šestnáct dětí). Marie Terezie patří mezi

nejvýznamnější panovníky habsburské dynastie a českých zemí.

Marie Terezie

Reformy Marie Terezie:

- dokončení tereziánského katastru – byla sepsána půda sedláků a jejich majetek. Katastr byl později doplněn i o šlechtu a církve;
- vytvoření společných úřadů pro všechny habsburské země;
- zavedení společné měny – tereziánské toлары, zlatky, krejčary, grešle, groše;
- zvýšení počtu manufaktur – plátenické, soukenické, vlnářské, bavlnářské;
- zrušení cla mezi zeměmi rakouské monarchie;
- sjednocení měr a vah – dolnorakouské míry a váhy. Části lidského těla pro délku, libry pro váhu a pro objem máz, kolba a žejdlík;
- zrušení jezuitského řádu – výsledek církevního jednání z roku 1773;
- zavedení všeobecné vzdělávací povinnosti – pro děti od 6 do 12 let. Na vesnici se do školy chodilo jen v zimě.

Několik dat

- 2. 3. 1902** Vršovice povýšeny na město.
- 27. 4. 1907** Břevnov povýšen na město.
- 5. 4. 1937** Zahájen letecký provoz na starém letišti Praha-Ruzyně, první letadlo České letecké společnosti přistálo po letu na lince Piešťany – Zlín – Brno – Praha.
- 22. 4. 1947** Jiří Hanzelka a Jiří Zikmund vyjeli na svou první cestu do Afriky a Ameriky, vrátili se v roce 1950.
- 5. 5. 1982** V areálu bývalých holešovických jatek byla otevřena nová Pražská tržnice.
- 1. 4. 1987** Založení Letecké záchranné služby.
- 30. 5. 1997** Slavnostní otevření nové budovy Archivu hl. m. Prahy v Praze 11 na Chodovci.

Mezinárodní den žen a rovnoprávnost

Svět jí znal jako Nellie Bly a její reportáže, které psala pro Josepha Pulitzera, byly tak závažné, že měnily společenské poměry. Američanka Nellie Bly, vlastním jménem Elizabeth Jane Cochrane, byla americká novinářka, spisovatelka, podnikatelka a charitativní pracovnice, která zemřela před pětadevadesáti lety.

V roce 1887 se třiadvacetiletá Nellie Bly přestěhovala do New Yorku a opustila noviny *Pittsburgh Dispatch*, aby zkusila štěstí u známého vydavatele Josepha Pulitzera a jeho renomovaného titulu *New York World*. Její první úkol zněl popsat poměry v ústavu pro choromyslné na Blackwellově ostrově, o kterém se mluvilo, že je místem brutálního zacházení s pacienty. Nejprve si opatřila ošuntělý a rozedraný oděv, nacvičila si vyšitý výraz v obličeji, rozcuchala si vlasy a zamířila do dělnické ubytovny požádat o nocleh. Přespat sice mohla, ale ráno nicméně zavolali policii. Nellie putovala před místního soudce, kde se hrála roli, že neví, kdo je. Povolání lékaři usoudili, že jde o „naprostou demenci“ a beznadějný případ a dívku přemístili do ženského ústavu pro choromyslné.

„Co může, kromě mučení, vyvolat šílenství než tato léčba?“ ptala se Nellie Bly za deset dní, když Pulizerovi kolegové dorazili do blázince a prozradili pravou totožnost pacientky. „Odborní lékaři předvedli svoji kompetenci na mně, když mě nechali zavřít. Nechali zavřít úplně zdravou a přičetnou ženu, donutili ji nehybně sedět ve vzpřímené poloze na tvrdé lavici od šesti ráno do osmi večer, zakázali jí v těchto hodinách mluvit, kamkoli odcházet, nedali jí nic ke čtení, nosili jí špatné jídlo, zkažené hovězí, ovocnou kaši a pít špinavou vodu a nechali ji snášet velmi hrubé zacházení. Jak dlouho bude trvat, než ta zdravá žena zešílí? Postací dva měsíce a udělají z ní psychickou i fyzickou trosku.“

Nellie Bly ve své rozsáhlé reportáži *Deset dní v blázinci* popsala, jak byly ženy, které odmítaly dodržet čtrnácti-hodinové nehybné sezení na lavici, prohlášeny za nebezpečné a svázány dohromady lasem. Popsala, jak proseděla nedostatečně oblečená hodiny v chladu, zatímco po zemi běhaly krysy. Občasné koupání znamenalo, že jim agresivní sestry vychrstly na hlavu kbelík s ledovou vodou. Kdo se bránil, toho srazily na zem a tloukly. Reportáž Nellie Bly způsobila skandál a lékaři a personál blázince stanul před vyšetřovací komisí. Ministerstvo pro charitu a pomoc významně zvýšilo dotace na péči o duševně nemocné.

Od začátku byla Nellie novinářkou investigativní, která chtěla napravovat křivdy a upozorňovat na společenské zlořády. Ve třiceti letech si vzala o dvaadvacet let staršího milionáře Roberta Seamana a žurnalistiku pověsila na hřebík. K psaní se vrátila v padesáti letech reportážemi o hnutí za ženská práva a o první světové válce. Zemřela na zápal plic 27. ledna 1922.

Mezinárodní den žen, připadající každoročně na 8. března, je mezinárodně uznávaný svátek stanovený Organizací spojených národů k výročí stávk newyorských švadlen v roce 1908. Původní základní myšlenkou MDŽ je občanská a politická rovnoprávnost mužů a žen, zapojení žen do rozhodovacích procesů, zavedení volebního práva pro ženy a odstranění genderové diskriminace. Mezinárodní den žen má svůj původ v době sociálních krizí a příprav států na nadcházející světovou válku. V této době se

začaly ženy zasazovat o svá práva a pronikat tak do veřejného života. Počátky můžeme spatřovat v roce 1907, kdy se konal první mezinárodní sjezd socialistických žen ve Stuttgartu. Právě zde padl návrh, aby se ženy určitý den v roce scházely a požadovaly volební právo. Této konferenci se účastnilo téměř šedesát delegátek z patnácti zemí. Důvodem, proč se měly ženy v boji za svá práva scházet v jeden určitý den, byla snaha upozornit na tuto problematiku širokou veřejnost, jak ženy, tak také muže. V roce 1908 se pak sešlo několik tisíc žen a pochodovaly ulicemi v New Yorku. Demonstrovaly za zkrácení pracovní doby, zvýšení mezd, volební právo a za politická a hospodářská práva pro ženy. Od tohoto roku se pak ve Spojených státech začal slavit poslední únorovou neděli „Národní den žen“. V Evropě byl den žen zaveden o dva roky později, v roce 1910, na druhé mezinárodní konferenci socialistických žen v Kodani, kdy se z tohoto dne stal mezinárodně oslavovaný den na návrh Clary Zetkinové, německé socialistky a zakladatelky dělnického ženského hnutí. Clara Zetkinová prosadila pořádání mezinárodního svátku za účelem boje za volební právo žen. V Kodani tak došlo k proklamování Mezinárodního dne žen na počest boje žen za svá práva a dosažení volebního práva. Poprvé se ženy takto organizovně sešly o rok později, v roce 1911, v několika evropských zemích, mimo jiné také v Rakousko-Uhersku. Později se dnem žen stal 8. březen, který se ustálil po první světové válce, a to především vlivem demonstrace žen a jejich protestních akcí proti první světové válce konaných v Petrohradě 23. února roku 1917. Po abdikaci cara byla ustavena prozatímní vláda, která schválila volební právo žen. Podle gregoriánského kalendáře je 23. únor vlastně 8. březen, a proto se tento den ustanovil jako Mezinárodní den žen.

Elizabeth Jane Cochrane známá jako Nellie Bly

DUBEN – KVĚTEN

Duben – pranostiky

Před Jiřím sucho, po něm mokro.
 Ondřej mosty staví, Jiří je odplaví.
 Na svatého Jiří rodí se jaro.
 Co se před svatým Jiřím zazelená, to se po něm ztratí.
 Na svatého Jiří vylézají hadi a štíři.
 Svatý Jiří na bochník míří.
 Na svatého Jiří nezašlápnu trávu ani čtyři.
 Do svatého Jiřího nebojte se hada žádného.
 Na svatého Vojtěcha v polích samá potěcha.
 Když na Vojtěcha prší, nebude ovoce.
 Prší-li na Boží hod velikonoční, budou všechny neděle až do letnic deštivé.
 Na velikonoce jasno – bude laciné máslo.
 Jasné počasí o velikonocích – nastane léto o lomenicích.
 Když prší do božího hrobu, bude žíznlivý rok.
 Prší-li v noci na Bílou sobotu, bude málo třešní.
 Prší-li na Velký pátek, je k doufání úroda.
 Velký pátek vláha – úrodu zmáhá.
 Když na Velký pátek hřmí, na poli se urodí.
 Je-li Zelený čtvrtek bílý, tak je léto teplé.
 Když duben laškuje, bývá mnoho sena a obilí.

Květen – zvyky, obyčej a pranostiky

S příchodem měsíce května bylo spojeno stavění „staročeských májů“. Tento lidový obyčej je velice starý. Vychází z tradice přinést do vesnice 1. května zrání březové stromky – máje – a stavět je dívkám před dům. Postavení máje znamenalo veřejnou poctu a současně vyjadřovalo mládežnickou náklonnost k děvčeti. Kromě těchto májek stavěli mládenci i jednu velkou máji pro celou obec, obyčejně na návsi, nebo před hospodou. Májí se rozumí zvláště vybraná, pěkně rostlá jedle, jejíž kmen se od spodu oloupal a zelený vršek se různě zdobil papírovými květy, zeleným věncem s barevnými fábory, pestrým šátkem nebo praporcem, někde i lahvemi vína. Bylo zvykem, že si mládenci máji přes

noc hlídali, aby jim ji chasa ze sousední vesnice neskácela, neboť by to byla velká ostuda nejen pro chlapce, ale i celou obec. Máj bývala totiž zdaleka viditelným znakem květnových dnů, a tak snaha ubránit ji měla své opodstatnění. Tento obyčej dodnes přetrvává ve spoustě obcí v různých podobách, přičemž nic neztratil ze svého původu.

Sníh v máji – hodně trávy.
 Studený máj – v stodole ráj.
 Suchý březen, chladný máj – bude humno jako ráj.
 Suchý březen, mokrá máj – bude humno jako ráj.
 Chladno a večerní mlhy v máji, hojnost ovoce a sena dají.
 Není-li květen ani příliš studený, ani mokrá, naplňuje stodoly i sudy.
 V máji vlhko, chladno – bude vína na dno.
 Mokrá máj – v stodole ráj.
 Mokrá máj – chleba hoj.
 Májová vlažička – naroste travička; májový deštiček – poroste chlebiček.
 Májová kapka platí dukát.
 V máji aby ani hůl pastýřova neoschla.
 Na mokrá květen přichází suchý červen.
 Deštivý květen – žíznlivý říjen.
 V květnu vrtel deště – hrstka bláta.
 Májová voda vypije víno.
 Večerní rosy v máji hodně sena dají.
 Je-li už máj zahradníkem, není stodol milovníkem.
 Když máj vláhy nedá, červen se předá.
 Suchý květen – mokrá červen.
 Jestli v máji neprší, červen to dovrší.
 V máji hřímoty nedělají trampoty.
 Když se v máji blýská, sedlák si výská.
 V květnu-li hrom se ozývá, v červnu zřídka mrholívá.
 Jsou-li májové hříby červivé, bude suché léto.
 Roj, který se v máji rojí, za plný vůz sena stojí; ale o svatém Jáně ani za vodu džbáně.
 Bujný květ – plný úl.

(mk)

Kamil Bednář: Sladkost hořkosti**Náš svět je všude****Jaro**

Cedilo jako umíráčkem
 Pro ztýřenou trávu
 to bylo vzkříšení
 Včely dosud spaly
 Nebe si ještě bílým mráčkem
 neutíralo pot

Zahrada po bitvě zimy,
 horší než ona třicetiletá
 Jak nenaladěná ještě harfa
 A vítr už preluduje
 své vzdušné rýmy,
 jež roznese do světa

Jako kost trčí člověk z času
 Nezlomen
 Jen trochu do běla odrán mrazem
 Ohryzán trochu jako kmen
 hladovou zimní zvěří

Přichází jaro
 Čas protřít zemi olejem a mazem
 Výkresy příštích skutků,
 jež přezimovaly za almarou,
 rozvine vítr, už beze smutku
 Člověk si klekne
 na syrovou zemi
 a znovu dobyde život,
 území po území

Smysl jara

(mk)

Stanislav Kostka Neumann: *Kniha lesů, vod a strání****Jarní zvěstování***

Tak dlouho čekali jsme rozechvěni touhou
a chladem, který váł ze sněhů svítících,
den žití chtěli jsme dát za sněženku pouhou,
však blesky chladnými jen vysmál se nám sníh.

Až náhle začalo tát a vzedmula se řeka, divadlo veliké pod
lesy hrály kry;
my zřeli s rozkoší, jak dole proud se vzteká,
a připravovali své jarní mimikry.

Však březen závistně nám nové poslal sněhy,
sen sněženkových spoust nade vším rozestřel;
tou bílou pohádkou, již z hebké utkal něhy,
my šli jsme zmateni a v srdcích měli žel.

A neupřímný květ co jitra sněžil venku,
by slunci vzdoroval, jež přišlo k poledni;
kůl každý v plotě sníh měl skvělou za členku;
však my jen čekali na sněhy poslední.

Tak dlouho čekali jsme touhou rozechvěni.
Dnes... atmosféra jest jak brána dokořán
ve svěžest, modro, jas a jitřní kuropění,
dnes první sladký vznět byl země lůnu dán.

Zdrávas, země,
plná milosti,
požehnaná jsi mezi světy,
země,
požehnaný plod života tvého,
člověk!

Cos méně zřejmého než nádech neurčitý
a jistějšího přec nad všechnu jistotu,
v kraj spánkem znavený se sune s mdlými svity
a klade první šlář na jeho nahotu.

Již ptáku moudrému po milence se stýská,
již roucho svatební má pěnkava i drozd;
ze sterých hrdélek změt tónů ryzích tryská:
za sedmi řekami spí chladná minulost.

Však naší řeky proud již klesající zvolna
ke ptačím písničkám svůj zpívá doprovod,
jenž stoupá po stráních jak hudba sladkobolná,
jak snění dívenky, jež v první klesla svod.

Ve skrytých poupatech se rodí cudné tvary,
proud barev mladistvých již čeká v pupenech;
by v tělech roznítíl nám sladce tajné žáry,
na každé haluzi se jitřní vonný dech.

To dekor slavnostní se pro dny snubní staví,
pro hříčky milostné se stelou koberce...
Jak lačné kalichy své vztyčujeme hlavy
a vůně omamná nám stoupá ze srdce.

Zdrávas, země,
plná milosti,
požehnaná jsi mezi světy,
země,

požehnaný plod života tvého,
člověk!

(mk)

Franz Werfel: *V domě dětství****První jaro***

Jdeš-li v tomto čase městským parkem,
už je sláma smetená
ze záhonů a též semtam v hnědi
trávníků se něco zelená.

Stezka: suché listí, stébla trávy,
písek dosud není nasypán,
ve vzduchu to silně bzučí, hučí,
na co si dnes vzpomínám?

Na svůj pokoj, na skloněnou hlavu
u šicího stroje.
Jeho drnění a sykot svítíplynu,
Ó dvojzpěvy moje!

Neležely tam jak loňské listí,
stébla, která vítr prohání,
pestré pruhy, ústřížky a pentle,
hedvábí a volány?

(mk)

František Gellner: *Teplo zhaslého plamene****Píseň jarního dne***

Tož tedy jsme opět v měsíci máji!
V radostné jarní náladě
stromy se vesele zelenají
zas v Luxemburské zahradě.

Mé okno je dokořán otevřené
a slunce vrhá mi v světnici
na moje svršky zaprášené
své paprsky jasné a hřející.

Jak mě zas vábíš na dálnou cestu,
ty velké oko plamenné!
Ihned bych paty ukázal městu –
sbohem, ty moře kamenné!

Hvězdo dne ve své vzkříšené slávě,
tvůj vliv na mě je podivný.
Jako ještěrka ležel bych v trávě.
Jak je mi světa shon protivný!

Vše jedno mi, osobní, politické
zájmy, pravda i předsudek.
Ach, když si vzpomenu na věci lidské,
tak se mi zdvihá žaludek.

Nejraději bych teď v ruce své s holí
od vesnice šel k vesnici
mezi slibnými lány polí
po dlouhé bílé silnici.

Z plných plic bych vykřikl prudce
a na očisty znamení
umyl bych svoje hubené ruce
v křišťálném horském prameni

(mk)

Konec intervencí České národní banky se blíží

Od listopadu 2013 intervenuje Česká národní banka na trhu ve snaze udržet kurz koruny vůči euru kolem úrovně 27 Kč za 1 euro. To vedlo k znehodnocení české měny, která se před zásahem pohybovala kolem úrovně 25,50 korun za euro. Krok banky vyvolal hned na začátku velké pobouření u značné části veřejnosti, jíž se v mezinárodním srovnání snížily příjmy i hodnota úspor na korunových účtech, a nijak nadšená z něj nebyla ani část ekonomických odborníků. Banka své rozhodnutí vysvětlovala především sňahou předejít deflaci, která podle ní má ničivý dopad i na úroveň spotřeby (protože spotřebitelé čekají na další snížení ceny). Podpořili ji také exportéři, jejichž výrobky se díky intervencím staly levnější, a tím i konkurenceschopnější na světových trzích. Banka v intervencích proti koruně pokračuje až do současnosti a konec svého jednostranného závazku nedopustit posílení koruny nad stanovenou úroveň již několikrát posunula. Většinou při tom argumentovala křehkostí dosavadního hospodářského růstu a zejména přetrvávajícím nebezpečím deflace, daným ovšem především relativně nízkými cenami ropy. V posledních měsících však inflace v České republice velmi rychle vyskočila a přesáhla dokonce míru požadovanou Českou národní bankou, tedy 2 %. Navíc tlak spekulantů na korunu stále sílí a banka musí na intervence vynakládat stále větší obnosy. Česká národní banka opakuje, že k exitu z dosavadního režimu nedojde před druhým čtvrtletím letošního roku, ale nezdá se příliš pravděpodobné, že by i tentokrát dokázala termín posunout, zejména když noví členové bankovní rady už nejsou tak nadšenými stoupenci intervencí jako rada ve svém dřívějším složení.

Blížící se konec intervencí však budí čím dál větší rozpačky a obavy. Jako hrozba působí příklad Švýcarska, kde okamžitě po konci intervencí cedulové banky proti kurzu franku vůči euru došlo k prudkému posílení měny, což tvrdě zasáhlo především mnohá odvětví švýcarského hospodářství. I v České republice největší znepokojení cítí na export orientované průmyslové podniky. Nepříjemně zasažen by však mohl být i např. turistický ruch. Není tak jasné, jak na opuštění dosavadního režimu zareagují úrokové sazby státních dluhopisů. Ty se totiž v současnosti s vidinou posílení koruny prodávají dokonce s poměrně výrazným záporným úrokem. Mezi ekonomy nepanuje úplná shoda o dalším vývoji kurzu koruny k euru. Někteří varují, že všeobecně očekávané posílení nakonec nemusí být tak jednoznačné. Buď počítají jen s malým posunem maximálně na úroveň 26,00-26,50 za euro, nebo dokonce nevylučují ani sice spíše krátkodobé, ale možná poměrně výrazné oslabení koruny. Na velké volatilitě kurzu krátce po konci intervencí se ovšem shoduje většina ekonomů. Někteří členové bankovní rady České národní banky už také zmínili, že nelze vyloučit ani variantu intervencí cedulové banky opačným způsobem, pokud by hrozil nějaký dramatický pád koruny.

Zrovna tak ale asi Česká národní banka nepřipustí větší posílení koruny než na úroveň zhruba 25 korun za euro. Lze přitom předpokládat, že slabší koruna by vyhovovala i očekávanému novému premiérovi Andreji Babišovi, který podniká v oblasti potravinářství (i když formálně se byznysu vzdal a převedl ho do svěřeneckého fondu) a obává

se zahraniční, zejména polské konkurence. Na druhé straně však udržování extrémně slabé koruny vede k nespokojenosti mezi veřejností a nepříznivě ovlivňuje mezinárodní srovnávací statistiky. A Babiš musí prokázat, že občanům se podle původních slibů jeho hnutí skutečně daří lépe. Při zvážení všech těchto faktorů lze očekávat ve střednědobém horizontu úroveň kolem 25,50-26,00 Kč za euro, tedy spíše jen mírné posílení. Odhadnout vývoj bezprostředně po uvolnění je prakticky nemožné, může skutečně dojít k výrazným výkyvům oběma směry a trend se asi bude měnit hodinu od hodiny nebo dokonce minutu od minuty.

Zbývá ale otázka, kdy skutečně Česká národní banka svůj závazek opustí. Naprostá většina analytiků předpokládá, že se tak stane hned na počátku druhého čtvrtletí, tedy na počátku dubna. Pro banku by však bylo výhodné trhy poněkud překvapit. Vzhledem k již teď mimořádně vysokým spekulativním sázkám na posílení koruny by asi nebylo výhodné, aby banka termín konce intervencí stanovila na dřívější datum, spíše se možná pokusí zabrnkat na nervy spekulantům oddalováním tohoto kroku. To ale nemůže zase dělat příliš dlouho, protože například inflace narůstá skutečně rychlým tempem. Takže pravděpodobně přijde konec intervencí proti kurzu koruny již před létem. Nedá se však očekávat, že by to okamžitě vedlo k rychlému snížení cen výrobků dovážených do České republiky z Evropské unie ani že by prudce vylétly ceny českých produktů na evropském trhu. Většina exportérů se zajistila proti kurzovým ztrátám, takže posun se dá očekávat spíše pozvolný. A domácí obchodníci v časech relativní konjunktury a růstu spotřeby jistě nebudou se snižováním cen jakkoliv spěchat. Koneckonců, i když elektronickou evidenci tržeb v restauracích zavedenou v České republice počátkem prosince minulého roku doprovázelo snížení DPH na připravovaná jídla, ve skutečnosti došlo k značnému růstu cen na jídelničkách. Pravděpodobně se ale zvýší počet občanů, kteří za nákupy vyrazí do Německa, případně i do Polska (i vůči zlotému by koruna měla posílit) nebo Rakouska. Limitem se však může stát trvale rostoucí cena benzínu. A co se změní z hlediska rakouského turistů? Pokud nakoupí české koruny včas a nepočká až do léta, může na tom trochu vydělat. Ale dramatické zbohatnutí rozhodně nečekejte.

(MaFr)

Co je EET?

Možná jste se ve zprávách z České republiky opakovaně setkali s trochu záhadnou zkratkou EET. Jedná se o jeden z hlavních předvolebních trumfů, ale i kontroverzních kroků spojených s ministrem financí a šéfem hnutí ANO Andrejem Babišem. Podpořila ho však celá stávající vláda, i když koaliční lidovci měli do poslední chvíle nejrůznější výhrady. EET je tzv. elektronická evidence tržeb. Jedná se o model vyzkoušený v minulosti především v Chorvatsku a založený na povinném evidování veškerých tržeb v živnostenských a maloobchodních provozech, aby se tak přesně zjistily příjmy a z nich vyplývající daňová povinnost.

Při obnově podnikání v Československu na počátku devadesátých let vycházel stát různým živnostem velice vstříci i v daňovém systému. Snaha po rychlém odstátnění (a oddružstevnění) převážila nad úsilím důsledně vybi-

rat daně. Navíc pravicové strany, především dlouho dominující Občanská demokratická strana, se opíraly především o drobné podnikatele a podřizovaly tomu svoji legislativu. I kvůli tomu daňové předpisy zůstávaly dlouho velmi děravé a kontroly krajně nedostatečné. V mnoha oblastech se různé formy obcházení daňové povinnosti staly spíše normou než výjimkou. Za této situace pochopitelně tvrzení mnoha živnostníků, že oni jsou jediní, kteří tvoří opravdové hodnoty a přitom od státu nic nepožadují, působilo notně farizejsky. Nemalé procento živnostníků prakticky trvale vykazovalo nulové příjmy nebo ztrátu, přesto se na první pohled rozhodně nezdálo, že by nuzovali. Nakonec to vypadalo tak, že právě drobné podnikání je spojeno s velkolepým státním dotačním programem, dotace však získávali hlavně ti, kteří na to měli žaludek a naopak netrpěli žádnými ohledy. Zároveň pravicové vlády dlouho vycházely drobným živnostníkům velmi vstřícně i ohledně nutnosti placení zdravotního a sociálního pojištění. Zejména u sociálního pojištění tak skutečně hlavní zátěž průběžně financovaného systému nesli zaměstnanci společně s hrstkou poctivých živnostníků.

Samozřejmě tento systém nemohl dlouhodobě vydržet nejen pro svoji nákladnost, ale i proto, že nežádoucím způsobem deformoval podmínky pro podnikání v České republice. Síla Občanské demokratické strany však jakékoliv pokusy o nápravu, ať již zleva nebo zprava, dokázala dlouho úspěšně rozbíjet. Situace se zásadně změnila až po parlamentních volbách v roce 2013, kdy Občanská demokratická strana výrazně ztratila a přestala, alespoň dočasně, hrát významnější roli. Nový leader na pravici, populistické hnutí ANO, se ani zdaleka tolik neopírá o drobné živnostníky. Ani sociální demokraté, kteří s ANO tvoří jádro vládní koalice, se příliš nezaměřují na získání hlasů malých obchodníků či řemeslníků a trvale se orientují hlavně na zaměstnance. Obě strany se dohodly na sérii opatření, která mají zabránit dosavadním masovým únikům, a hlavní složkou tohoto kontrolního mechanismu se jeví elektronická evidence tržeb.

V principu každý obchodník či poskytovatel služeb nejen musí vystavit účtenku, ale prostřednictvím systému ji zaevidovat ve státním registru. Stát tak získá daleko přesnější přehled o jeho tržbách. Elektronická evidence tržeb se zavádí u jednotlivých oborových skupin – jako první byla zavedena v prosinci 2016 pro restaurační a hotelové služby, tedy pro oblasti, kde nedostatky v placení daní byly patrně nejrozšířenější. Na počátku března se do systému musí zapojit maloobchody a velkoobchody, od března příštího roku dopravci, představitelé svobodných povolání (účetní, právníci nebo lékaři) a některé výrobní profese (pekaři, cukráři apod.). Poslední čtvrtá vlna započne 1. června 2018 a v ní budou poskytovateli osobních služeb (kadeřnice, ale např. i kartářky), další část výrobců a dále poskyvatelů různých služeb spojených např. s bydlením (malíři pokojů apod.). Výjimek se nakonec podařilo prosadit jen naprosté minimum, přestože zejména vládní lidovci vyvinuli v tomto směru značnou aktivitu.

Evidence se ovšem týká jen plateb v hotovosti nebo kartou, nikoli těch prováděných bankovním převodem. Naprostá většina podnikatelů si však musí pořídit pokladnu se zabudovaným systémem EET a zajistit také příslušné propojení své provozovny (což byl v některých případech docela velký problém). Na hodnocení výsledků první

vlny je ještě přece jen dost brzo, navíc jednotlivé údaje se neshodují. Na jedné straně se zdá, že celý systém pracuje s relativně malým výskytem poruch a podle ministerstva financí přiznané tržby v pohostinství a ubytování stouply na plný dvojnásobek. To ovšem zpochybňuje Statistický úřad, podle nějž tržby vzrostly o zanedbatelných 8 %, což by šlo vysvětlit jiným způsobem – elektronickou evidencí tržeb totiž provázelo masivní zdražování, přestože zavádění EET ministr financí podnikatelům trochu „osladil“ přesunem jídel ve veřejném stravování do nižší sazby DPH. Pro spotřebitele tak znamenala elektronická evidence tržeb ve skutečnosti právě ono zvýšení cen, které vybudilo inflaci přesahující 2 procenta. Ale mnozí lidé stále věří, že zároveň dojde k narovnání podnikatelského prostředí a poctiví již nebudou doplácet na ty, kteří se placení daní dlouhodobě všemožně vyhýbali. Druhá vlna od března 2017 prověří technickou spolehlivost celého systému daleko jednoznačněji než vlna první. Jestli však EET naplnila očekávaní faktická, bude možno říci až na počátku příštího roku a plně vlastně až na jaře 2019. Pokud tedy mezitím se politická elita nerozhodne elektronickou evidencí tržeb zase zrušit.

(MaFr)

Podnikatelem roku se stal spolumajitel Tescoma Petr Chmela

Vítězem ocenění Podnikatel roku se za loňský rok stal spoluzakladatel a spolumajitel zlínské společnosti Tescoma Petr Chmela. Tescoma patří mezi světové výrobce kuchyňských potřeb. Je jedničkou na českém a slovenském trhu, přední pozici si vybuodovala také ve světě. V zahraničí má tisíce prodejen, najít je lze ve světových metropolích, expanduje ale i do Číny a rozvojových zemí.

Titul technologického podnikatele získal majitel společnosti PSI Martin Trtílek. PSI se zaměřuje na výrobu a vývoj měřicích zařízení určených na výzkum rostlin, řas a sinic. Společnost má záběr od vědeckých přístrojů pro univerzity, výzkumná pracoviště a velké firmy až po praktické přístroje pro drobné zemědělce. Titul začínajícího podnikatele byl udělen majiteli firmy Prusa Research Josefu Průšovi. Od svých devatenácti let navrhuje a staví 3D tiskárny a je považován za jednoho z největších talentů v oboru.

Kellnerova PPF rozjždí banku ve Velké Británii

Investiční skupina PPF, kterou ovládá nejbohatší Čech Petr Kellner, spouští ve Velké Británii vlastní banku. Finanční ústav nazvaný Clear Bank se zaměří na převody peněz především mezi jednotlivými britskými bankami. Napsal to server iHNed.cz, podle kterého už Clear Bank funguje v testovacím provozu a naplno má být spuštěna na podzim. Skupina PPF, která dosud v Británii měla jen několik nemovitostí, drží podle serveru v Clear Bank podíl 35 procent. Dalších 35 % vlastní společnost CFFI UK Venture a zbývajících 30 % má v držení management Clear Bank. Clear Bank byla založena před třemi lety jako start-up. Odhaduje, že svým vstupem ušetří britské ekonomice na transakčních poplatcích ročně kolem tří miliard liber (v přepočtu 95 miliard Kč).

Mezi Čechy roste obliba vkladomatů

V Česku přibývá takzvaných vkladomatů. Po celé republice jich je téměř 800 a další desítky plánují banky zprovoznit i letos. Právě o vkládání hotovosti na účet je mezi lidmi stále větší zájem, a to hlavně u živnostníků. Celý vklad se dá zvládnout do minuty. Jak uvedl manažer bankomatové sítě UniCredit Bank Daniel Hůla, službu využívají hlavně podnikatelé. „Běžný klient využije náš vkladomat třikrát během měsíce, u živnostníků a drobných podnikatelů je to dvacetkrát měsíčně.“ Uložené peníze se na účtu klienta objeví téměř hned. Právě vkladomaty chtějí někde banky zřizovat místo poboček, které ruší nebo slučují.

Cestovní ruch přinesl v roce 2015 ekonomice 250 miliard Kč

Výdaje tuzemských i zahraničních turistů na cestovní ruch v Česku činily předloni 250 miliard korun, meziročně o 5,3 % více. V roce 2015 tvořil cestovní ruch 2,8 % hrubého domácího produktu a pracovalo v něm 228 000 lidí. V tiskové zprávě to uvedl Český statistický úřad (ČSÚ). Cizinci se na celkových výdajích podíleli 59 procenty. Zbývající dvě pětiny, konkrétně 102 miliard korun, utratili tuzemští návštěvníci prostřednictvím domácího cestovního ruchu. „Podíl cestovního ruchu na celkové zaměstnanosti v národním hospodářství činil 4,4 procenta. V turismu tedy pracoval každý třiatřicátý Čech,“ dodal Zdeněk Lejsek z oddělení statistiky cestovního ruchu ČSÚ. Podíl cestovního ruchu na zaměstnanosti v ČR je tak podobný jako ve Švýcarsku a Nizozemsku.

Ceny nemovitostí loni rostly o víc než 10 procent

Pořídít si bydlení – ať už dům, byt nebo pozemek pro stavbu – je stále dražší. Jen v loňském roce stouply ceny o více než 10 procent. Vyplývá to z indexu, který vydává Hypoteční banka. Češi preferují byt o velikosti 2+kk, nebo 2+1. Nejčastěji se prodávají nemovitosti v Praze a Středočeském kraji. Velká města a především metropole přitom mají cenovou hladinu nejvyšší. Ceny nových bytů v Praze vzrostly meziročně dokonce o 15 procent. Růst cen souvisí s tím, že zatímco lidé mají díky lepšímu vývoji ekonomiky větší chuť byty a domy kupovat, nabídka je nedostatečná. Podle stavebníků a developerů za to může hodně zdoluhavé schvalovací řízení – včetně stavebního povolení – na nové projekty. Kromě cen nemovitostí začaly růst i ceny nájemného. Jen za loňský rok zdražilo průměrné nájemné o 7 procent. Liší se to podle regionů a také podle kvality pronajímaných bytů. Nejvyšší nájem jsou samo-

zřejmě v Praze. Například pronájem průměrné garsonky o 30 metrech vloni vyšel na více než 7 a půl tisíce korun. Zájemci o byt 2+kk si museli připravit 9 a půl tisíce korun a za byt 3+kk s plochou 65 metrů čtverečních si pronajímatelé říkali o 12 a čtvrt tisíce. U větších bytů rostly nájem i v Libereckém, Jihočeském a Středočeském kraji. Vyplývá to ze statistik společnosti RE/MAX. Nájem v regionech ovlivnil i rozmach průmyslové výroby. Na realitním trhu už začíná být vidět, že se čím dál tím více lidí stěhuje za prací. Kromě růstu ekonomiky, nových pracovních příležitostí a dostatku peněz v kombinaci s malým množstvím nabízených nových bytů může hrát svoji roli třeba i turistický ruch – hlavně v Praze. Je velké množství bytů, které jsou využívány pro krátkodobé pronájmy. To znamená, že bytů na dlouhodobý pronájem v centru je méně, a o to víc se tlačí cena nahoru. V Olomouckém kraji stál pronájem garsonky necelé čtyři a půl tisíce. Je vidět, že v regionech, ve kterých je méně pracovních příležitostí, dochází k odlivu lidí, uvolňuje se větší množství bytů, a to samozřejmě tlačí ceny nájmu dolů, nebo je jejich nárůst minimální.

Český výrobce SOR Libchavy dodá 400 autobusů do Íránu

Hodnota kontraktu je 80 miliónů eur (2,1 miliardy Kč). Autobusy by se postupně měly začít vyrábět v Íránu. Smlouva byla podepsána na půdě Hospodářské komory v Praze. Podle viceprezidenta Hospodářské komory Bořivoje Mináře je kontrakt velkým úspěchem. Loni odjelo do Íránu z Česka několik podnikatelských misí, Hospodářská komora připravuje na letošek další. CzechTrade také loni otevřel své zastoupení v Teheránu. Tuzemské firmy mají o vývoz do země velký zájem. Letos by například měla na íránský trh vstoupit značka Škoda Auto. Írán se dostal z ekonomické izolace loni v lednu, kdy světové mocnosti pod vedením Spojených států a Evropské unie zrušily protiíránské sankce výměnou za to, že Teherán omezí svůj jaderný program.

Český export loni dosáhl rekordních čtyř biliónů korun

Export tuzemských firem dosáhl loni rekordních téměř 4 biliónů korun, co je meziročně o 2,3 % více. Závislost české ekonomiky na exportu do zemí Evropské unie dál mírně rostla, mířilo tam 83,6 % tuzemského vývozu. Vyplývá to z údajů Českého statistického úřadu. Export do Německa stoupl o 3 %, do Rakouska o 6,4 procenta. Do Francie se vyvezlo o 3,9 % zboží víc. Naopak vývoz do Ruska klesl o zhruba 5 % a na Slovensko o 4,2 procenta. Bilance zahraničního obchodu skončila loni přebytkem 183,9 miliard Kč, byl tak o 52,9 miliardy korun vyšší než v roce 2015.

VĚDA

Český chemik Hývl představil svůj výzkum v prestižním časopisu *Nature*

Prestížní časopis *Nature* v lednu zveřejnil článek o výzkumu mladého českého chemika Jakuba Hývla, který spolu-

pracuje s nositelem Nobelovy ceny za chemii Richardem Schrockem. Mladý vědec v něm představil svůj výzkum přípravy specifických katalyzátorů používaných k přípravě léčiv. Využití principů, které Hývl v článku popsal, může vést k efektivnější přípravě nových léků. ČTK to sdělil Bohumír

Valter z Nadace Experientia, která Hývlvi v minulosti poskytl na výzkum grant. Katalyzátory by měly umožnit vyrábět léky tak, aby při chemické reakci vzniklo co nejvíce látky a zároveň, aby v látce bylo co nejméně ostatních příměsí, které se jinak musí složitě odstraňovat. Nadace Experientia každoročně uděluje dva granty talentovaným mladým chemikům na financování jejich postgraduálních pobytů na prestižních zahraničních univerzitách a vědeckých ústavech. První grant na roční pobyt v hodnotě jednoho miliónu korun obdržel od nadace právě Hývl v roce 2013.

Klaudián, kniha o středověkém lékaři

V Mladé Boleslavi byla před nedávnem pokřtěna kniha pod názvem *Klaudián*, která má připomenout život a dílo všestranného člověka Mikuláše Klaudiána.

Středověký lékař, lékárník a tiskař Mikuláš Klaudián je autorem úplně první vytištěné mapy Čech, porodnické příručky nebo také herbáře. Tato zajímavá osobnost působila v Mladé Boleslavi na počátku 16. století a díky ní zde byla založena mimo jiné třeba tiskařská dílna. Mikuláš Kulhavý – Nikolaus Claudianus se narodil mezi lety 1460-70 v Žatci. V Mladé Boleslavi se objevil v roce 1504. Je právem považován za jednoho z nejslavnějších českých tiskařů všech dob a jeho tisky představují významnou etapu knihtisku v celé Evropě. Původně ve městě působil jako lékař a v domě Na Karmeli měl ordinaci a lékárnu. Velmi záhy ho zaujal epochální vynález knihtisku a Klaudián okamžitě odhadl jeho obrovský význam pro šíření informací, v jeho případě konkrétně šíření myšlenek Jednoty bratrské. V roce 1507 pracoval určitý čas v Norimberku jako pomocník tiskaře Jeronýma Hölzla, aby se seznámil s tiskařskou prací. Další znalosti v tomto oboru získal v Holandsku a Německu.

Ve své tiskárně v Mladé Boleslavi vydal Klaudián řadu spisů s náboženskou tematikou, ale i světská díla, jako např. *Knihu lékařskou, kteráž slove herbář aneb zelinář* a přeložil do češtiny odborný lékařský spis *Ženám těhotným a babám pupkořezným*. Klaudiánova tiskárna byla na svou dobu skvěle vybavená, a tím i velmi výkonná. Nejvýznamnějším Klaudiánovým počinem je rozhodně vytvoření a vytištění první mapy Čech v roce 1518. Je to první zachovaná mapa české země v měřítku asi 1 : 685 000. Má na svoji dobu vynikající úroveň a svou kvalitou je srovnatelná s tehdejšími anglickými mapami. Mikuláš Klaudián zemřel na cestě do Lipska v roce 1521.

Na nově vydané knize se autorsky podíleli kromě Evy Peškové především historik Karel Herčík, Přemysl Siřčec, Pavel Sosnovec a Jana Volfová. Součástí knihy je i kopie samotného alegorického listu s mapou Čech. Členové společnosti Mikuláše Klaudiána chystají i bustu nebo sochu, která by měla stát v Mladé Boleslavi. Bude ještě samozřejmě záležet na výši finančních příspěvků, které se podaří k tomuto účelu získat. Socha by měla být odhalena v příštím roce, kdy uplyne přesně 500 let od vytištění Klaudiánovy mapy v roce 1518.

(mk)

Vědci vyvinuli program, který poprvé porazil hráče pokeru

Čeští vědci vyvinuli ve spolupráci s kolegy z Kanady počítačový program, který poprvé porazil profesionální hráče pokeru. Článek, který popisuje výsledky jejich práce, publikoval prestižní americký vědecký časopis *Science*. Poker byl pro vědce, kteří vyvíjejí umělou inteligenci, dlouholetou výzvou. Je to hra, ve které hráči nemají stejnou informaci, protože v ní nevidí karty protihráče. Desetičlenný tým odborníků z Univerzity Karlovy, ČVUT a Albertské univerzity v Kanadě pracoval na řešení téměř rok. Výsledkem jejich úsilí je počítačový program DeepStack.

Jan Kašpar (20. 5. 1883 – 2. 3. 1927) – český inženýr, průkopník české aviatiky, nejznámější z prvních českých leteckých konstruktérů a pilotů. Proslavil se zejména svými průkopnickými dálkovými lety. První úspěšný let provedl Kašpar dne 16. dubna 1910, kdy proletěl dráhu dvou kilometrů ve výšce 20-25 metrů.

Uplynulo 65 let od úmrtí spoluautora české těsnopisné soustavy Svojmíra Mikulíka

Těsnopis je zatím nejrychlejší způsob zachycení mluveného slova. Stenografové jsou – na rozdíl od moderní techniky – schopni mluvené věty nejen zaznamenat, ale také logicky uspořádat do písemné podoby. Počátky těsnopisu se datují do 1. století př. n. l. Užívání novodobého těsnopisu je známo od poloviny 16. století a souvisí s rozvojem parlamentarismu. Soustava H-M, která byla zavedena do škol 23. dubna 1921 a během několika let byla přeložena dokonce do dvanácti jazyků, se jen s malými změnami používá dodnes. Spoluautoři těsnopisné soustavy jsou gymnaziální profesor Alois Herout (17. 11. 1860 – 6. 11. 1943) a Svojmír Mikulík (26. 3. 1869 – 27. 4. 1952).

Před třiceti lety zemřel dr. Emanuel Poche

Emanuel Poche (8. 10. 1903, Praha – 14. 3. 1987, Praha) byl historik umění, znalec pražské historie. Vydal množství publikací o pražských památkách, průvodce Prahou, monografie výtvarných umělců i dalších osobností kulturního života.

Před padesáti lety zemřel nositel Nobelovy ceny za chemii Jaroslav Heyrovský

Prvním Čechem, který kdy získal Nobelovu cenu, byl chemik Jaroslav Heyrovský (20. 12. 1890, Praha – 27. 3. 1967,

Praha). Stalo se tak 26. října 1959. Oceněn byl za objev polarografie. Na toto uznání čekala česká věda dlouhá léta. Jaroslav Heyrovský objevil polarografii už v roce 1922 a na Nobelovu cenu byl nominovaný celkem osmnáctkrát.

Polarografie je analytickou metodou měření elektrického proudu, který prochází rtuťovou kapkou a roztokem, do kterého rtuť odkapává. Tímto způsobem se dají získat cenné informace o druhu a množství látek, které roztok obsahuje. Polarografie slavila úspěchy po celém světě, protože byla jednoduchá a praktická. Ujednala práci v mnoha průmyslových odvětvích i v medicíně. O to, aby tato metoda přinášela užitek, se Jaroslav Heyrovský staral celý život.

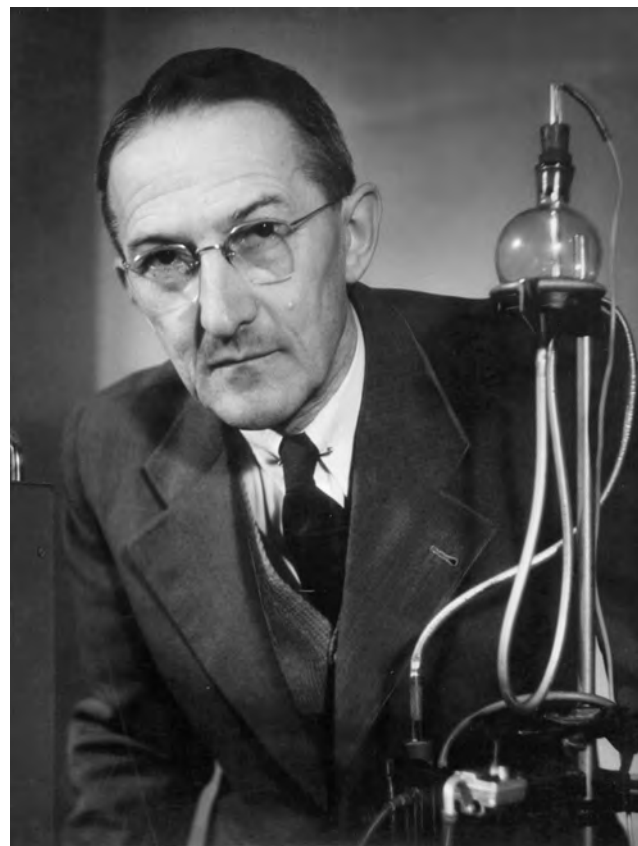
Profesor Jaroslav Heyrovský se dočkal řady dalších poct doma i v zahraničí. Odešel do penze a žil vcelku spokojeným životem až do své smrti v roce 1967. Doma měl přítom následovníka. Jeho syn, chemik Michael Heyrovský, pracovník Ústavu fyzikální chemie Jaroslava Heyrovského Akademie věd České republiky, kráčet celý život v jeho stopách; věnoval se stejnému oboru. Vědě se věnuje i vnuk nobelisty – astrofyzik David Heyrovský.

Z vysílání v Planétáriu č. 44/2009, 31. října – 6. listopadu 2009:

Nobelova cena je spojena i s poměrně zajímavou finanční premií. Dostal ji i váš otec. Ale neměl to s těmi penězi úplně jednoduché.

Michael Heyrovský: To byla zase taková překážka z důvodů politických. Ta cena je každým rokem vyšší. Všechno to pramení z kapitálu, který uložil Alfred Nobel za vynález dynamitu a každý rok se zvyšuje úrok. V roce 1959 to byly 42 tisíce dolarů, dneska už je to prý i milión. Ale i tenkrát to byla obrovská suma a otec dostal dovoleno uložit u svého kolegy ve Stockholmu asi 500 dolarů pro případ, že by bylo třeba koupit nějaký lék. Otcovi bylo tenkrát už devětašedesát let, a tak léky byly často zapotřebí a tady nebyly k dostání. To mu režim u nás povolil, ale ostatek si musel převést na takzvané tuzexové koruny, to byla ta povolená výměna našich peněz se západními valutami.

Takhle se to vyřešilo a otec tenkrát moudře použil velkou část té sumy, aby své dceři koupil takový malý rodinný dům; moje sestra neměla pořádně kde bydlet, a tak dostala od tatínka za Nobelovu cenu dům. No, a mně otec koupil auto – tedy koupil ho pro sebe, ale já jsem byl řidič. Takže já jsem tatínka vozil potom v autu a velká část Nobelovy ceny byla takhle využita. Ale bylo to za ty naše socialistické peníze.

Jaroslav Heyrovský

VZPOMÍNKA

Jan Amos Komenský, pedagog, reformátor, spisovatel a filozof, autor moderní evropské pedagogiky. Největší spisovatel pobělohorské emigrace a poslední biskup Jednoty bratrské se narodil 28. března 1592 v Nivnici u Uherského Brodu na jihovýchodní Moravě. Pocházel z českobratrské rodiny a jeho otec z obce Komny (odtud Komenský). Ve Švédsku v Holandsku i v Uhrách procházely školy reformou podle jeho zásad, představitelé Harvardské univerzity v Americe chtěli poznat učení Komenského. Do náboženských i filozofických spisů Komenského jsou vepsány jeho osobní i společenské rozpory a boj víry s rozumem. Komenský se snažil nalézt pevné životní jistoty a snažil se spojit umění s vědou a víru s naukou. Jan Amos Komenský zemřel 15. listopadu 1670 v Amsterdamu. I přesto, že zažil odloučení od vlasti, ztrátu svých žen a utrpení třicetileté války, nepřestal ani ve stáří věřit v lepší budoucnost. Je pohřben v Naardenu – jeho památník je pod ochranou České republiky.

Sdružení Plus 50: Mezi nezaměstnanými roste podíl padesátníků

Podíl lidí nad 50 let mezi nezaměstnanými v ČR roste. Zatímco na konci roku 2012 tvořili padesátníci a starší zhruba 26 % lidí bez práce, loni to byla třetina. Novinářům to řekla Monika Červíčková ze sdružení Plus 50, které se zaměřuje na problematiku věkové diskriminace a vzniklo ke zlepšení uplatnění padesátníků. Sdružení vycházelo ze statistik ministerstva práce. I když nezaměstnaných ubývá a je i velký počet volných míst, padesátníci práci hledají stále obtížně. Důvodem jsou přetrvávající předsudky, že se lidé nad 50 let nechtějí učit nové věci a neovládají jazyky a moderní technologie, míní zakladatelka sdružení. Červíčková zdůraznila, že řada padesátníků dokončila vysokoškolská studia až po listopadové revoluci a absolvovala stáže v cizině. Podle ní je naděje, že by úřady práce problém nezaměstnaných lidí nad 50 vyřešil, naivní. Na jednoho úředníka připadá celkem asi 400 lidí bez práce a musí se pak věnovat ještě několika stovkám příjemců různých dávek, uvádí sdružení. Podle něj je cestou ke zlepšení podpora zaměstnavatelů bez časového omezení i podpora podnikání lidí nad 50 let. Nutná je také reforma úřadů práce. Podrobnější návrh změn chce organizace představit koncem května.

Smog v Česku: Jen kvůli jemnému prachu v ovzduší v Česku předčasně zemře 12 tisíc lidí

<http://hlidacipes.org/smog-v-cesku-jen-kvuli-jemnemu-prachu-v-ovzdusi-v-cesku-predcasne-zemre-12-tisic-lidi/>

ČR musí zlepšit ochranu ovzduší

Třidvacet z celkového počtu osmadvaceti členských zemí Evropské unie a více než 130 evropských měst překračuje mezní hodnoty stanovené pro kvalitu ovzduší. Hlavním zdrojem znečištění je přítom doprava. Vyplývá to z materiálů Evropské komise, které popisují silné a slabé stránky unijní osmadvacítky v oblasti životního prostředí. Také pro Českou republiku je „zlepšení kvality ovzduší v kritických oblastech země,“ zejména ve městech, jedním z hlavních úkolů k nápravě. Materiál připomíná, že v Česku má ochrana přírody dlouhou tradici, problémem jsou ale konflikty s ostatními odvětvími.

Sedm zemí Evropy včetně ČR hlásí radioaktivní jód, zdroj nejasný

Měřicí stanice v sedmi evropských státech včetně České republiky zjistily v ovzduší nepatrné množství radioaktivního izotopu jódu 131. Množství izotopu, jehož vznik je vázán na lidskou činnost, je podle francouzského institutu pro ochranu před radiací IRSN natolik nízké, že nepředstavuje hrozbu pro lidské zdraví. Zdroj izotopu je nejasný, některá média spekulují o ruském původu, neboť ho poprvé zachytila norská stanice u ruských hranic. Důvod k jakýmkoliv obavám o lidské zdraví neexistuje ani podle předsedky

ně Státního úřadu pro jadernou bezpečnost Dany Drábové. Úřad se podle ní přesto zabývá snahou získat co nejvíce informací o množství vyskytující se radioaktivity v ovzduší a přispět k hledání její příčiny. „Takové situace nastaly již i v minulosti a jako zdroj byl například identifikován únik radioaktivního jódu při výrobě radioizotopů pro lékařské účely,“ dodala Drábová.

Češi pomohli na Filipínách rozhybat ochranu přírody

Čeští badatelé na Filipínách pomohli rozhybat aktivity v oblasti ochrany přírody. Na ostrově Dinagat před pěti lety znovuobjevili hlodavce, který byl považován za vyhynulého. Nedávno se do země vrátili a znovu nafilmovali velemyš dinagatskou a poprvé pořídili fotografii a video dalšího vzácného druhu, srstina dinagatského. O expedici ČTK informovala zooložka ústecké zoologické zahrady Milada Řeháková, která je zakladatelkou projektu Tarsius zaměřeného na ochranu filipínské fauny.

Velemyši, jejichž tělo je dlouhé 30 až 70 centimetrů, žijí pouze na Filipínách. Doposud byla známá pouze z jednoho jediného odchytu v roce 1975. Od té doby po ní pátralo mnoho vědeckých expedic a podařilo se to až české v roce 2012.

Člověk v tísní pomůže mongolským pastevcům zasaženým mrazem

Extrémní mráz zasáhl již sedmáct z jednadvaceti mongolských krajů. Meteorologický úkaz místně zvaný dzud, který se dříve objevoval zhruba jednou za deset let, zastihl mongolské pastevece již druhou zimu v řadě. Podle předběžných údajů hrozí, že až 157 000 mongolských pastevců přijde o svá zvířata a s nimi i o celé živobytí. Člověk v tísní ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí České republiky v několika dnech doručí pomoc pro více než 550 nejohroženějších rodin z Východního ajmagu. „Místní lidé od nás dostanou speciální krmivo a multivitaminy pro svůj dobytek. K tomu jim poskytneme také finanční pomoc, aby si mohli na místním trhu nakoupit, co pro své rodiny nejvíce potřebují. Naši kolegové na místě jsou připraveni poskytnout potřebnou podporu dalším zhruba 5 000 lidí,“ dodal Jaroslav Petřík, koordinátor pomoci Člověka v tísní pro Mongolsko.

V ZOO Plzeň se narodilo mládě vzácného nosorožce

V plzeňské ZOO se narodila samička vzácného nosorožce indického. Váží 47 kilogramů. Mládě i matka, osmiletá Manjula, jsou v pořádku. Samice porodila v Plzni už svého druhého potomka; první Marušku před třemi lety. Porod i první okamžiky života mláděte mohli lidé sledovat na www.zooplzen.cz. Zahrada spustila on-line přenos z vnitřního boxu samice už před třemi lety. Otec Baabuu, Manjula a mládě jsou jediní tři indiští nosorožci chovaní v Česku, řekl ČTK mluvčí ZOO Martin Vobruba.

ARCHEOLOGIE

Moravské zemské muzeum ukazuje unikáty související s životem Absolona a Wankla

Archeologické nálezy ze zemí západní Evropy ze soukromé sbírky Karla Absolona nebo milostný osobní deník jeho děda Jindřicha Wankla patří k unikátům, které poprvé vystavuje Moravské zemské muzeum. Odborníci v souvislosti s kulatými výročími obou archeologů rozšířili o tyto sbírkové předměty stálou expozici Památníku Karla Absolona v Dietrichsteinském paláci. Absolon je díky nálezům, mezi které patří i Věstonická venuše, považován za jednoho ze světově nejproslulejších archeologů. V expozici je prezentován i jako zakladatel české vědecké fotografie. Jak uvedl vedoucí Centra kulturní antropologie Petr Kostrhun, muzejníci vybrali kuriozity, které Absolona i Wankla přibližují z lidského hlediska. Kostrhun upozornil například na to, že Absolon, který patřil ke kapacitám v geografii, měl na gymnáziu řadu čtyřek, například ze zeměpisu.

Tišnov leží na pohřebišti z doby bronzové

Centrum Tišnova na Brněnsku leží na jednom z největších pohřebišť, které byly v době bronzové na Moravě, tedy zhruba před 4 000 lety. Rozsah pohřebiště již není možné zjistit, neboť na jeho větší části stojí domy. Archeologové odkryli při výkopových pracích nové hroby. Jedná se o takzvanou kulturu popelnicových polí. Lidé této kultury spalovali ostatky svých mrtvých a jejich popel ukládali v keramických nádobách společně s milodary do země – obvykle k hlavní nádobě s popelem přidávali další, ale není za-

tím jasné, zda v nich byly potraviny pro cestu do záhrobí nebo třeba některé části těla, vyjmuté před spálením ostatků. Ve starověkém Egyptě bylo zvykem z těla mrtvých vybírat srdce, které bylo umístěno do speciálních nádob. Je možné, že obyvatelé Moravy v době bronzové postupovali obdobně. Obsah nádob bohužel již zničil čas.

Vědci předpokládají, že pod centrem Tišnova je uloženo ještě několik desítek nádob s lidským popelem. Není jasné, proč si zemědělci a lovci z doby bronzové vybrali pro své pohřebiště právě toto místo, z něhož se o mnoho staletí později stalo centrum Tišnova. První z hrobů v centru Tišnova se našly již v padesátých letech minulého století. Tehdejší výzkum trval několik let, pak ale stavba nových objektů byla tak rychlá, že archeologové již nestihli tento prostor důkladně prozkoumat.

(mk)

DOPRAVA

V ČR by mohl vzniknout okruh pro testy vozidel bez řidiče

Ministerstvo dopravy chce iniciovat vybudování zkušebního okruhu pro testování vozidel s autonomním řízením – tedy vozidel bez řidiče. Okruh provozovaný státem by mohl vzniknout do pěti let. Plán předloží vládě. Na setkání manažerů autopřemyslu s ministry to uvedl ministr dopravy Dan Ťok (nestraník za ANO). U autonomního řízení půjde podle ministra zejména o nutnost vyřešení etických a právních problémů. Z technického hlediska jsou již automobilky schopné takové vozy vyrábět. Technologii ale bude nutné důkladně otestovat a část testů nelze provádět v běžném provozu, aby nebyl nikdo ohrožen.

Asi čtvrtinu produkce Škody Auto budou v roce 2025 tvořit elektromobily a hybridy. Vyrábět by se měly v Mladé Boleslavi. Na setkání manažerů automobilek se zástupci vlády to uvedl předseda představenstva Škody Bernhard Maier. Škoda již dříve oznámila, že první vůz s hybridním pohonem uvede na trh v roce 2019 a elektromobil by měl

přijít vzápětí. V roce 2025 by měla mít v nabídce čtyři až pět vozů na elektrický pohon. Podle premiéra Bohuslava Sobotky (ČSSD) by do roku 2020 mělo v Česku vzniknout aspoň 1 200 napájecích stanic pro elektromobily. Stát výstavbu podpoří více než jednou miliardou Kč.

Vláda má zrychlit přípravu vysokorychlostní železnice

Poslanci napříč parlamentními stranami podpořili výstavbu vysokorychlostní železnice v Česku. Vláda má podle nich plánovat tratě pro rychlost minimálně 300 kilometrů v hodině a uspořádat termín jejich výstavby. Současný termín zahájení stavby v roce 2035 je podle poslanců nepřijatelný. Výstavbu je možné zahájit v roce 2025 a v roce 2035 ji dokončit. Na setkání s novináři to uvedl místopředseda sněmovního hospodářského výboru Martin Kolovratník (ANO).

Sněmovna schválila usnesení, v němž mimo jiné žádá vládu, aby za prioritu považovala spojení z Drážďan do

Břeclavi a také do Ostravy. Dalším prioritním směrem by měla být osa Vratislav – Mnichov. Sněmovna také žádá vládu, aby do přípravy neprodleně zapojila zahraniční experty s praktickými zkušenostmi v této oblasti.

Česká vláda začíná posilovat konkurenci na železnici

Česká železnice má plán, jak se bude dál otevírat konkurenci. Vláda koncem března schválila postup liberalizace trhu, se kterým však nesouhlasí soukromí dopravci. Podle nich znamená de facto pokračování monopolu Českých drah.

Do konce roku 2021 se uskuteční soutěže na zajištění dopravy na pěti rychlíkových tratích. Vyplývá to z informací zveřejněných na stránkách Úřadu vlády. Nová strategie se od té původní hodně změnila. Proti předchozímu plánu ministerstva dopravy se posunula soutěž o provoz na trati z Liberce do Pardubic a v plánu byly také vyměněny některé tratě za jiné. Návrh ministerstva nedávno kritizova-

li soukromí dopravci RegioJet, Leo Express a Arriva. Podle nich je počet nabízených tratí v soutěžích nedostatečný. Vláda podle nich také de facto schválila, že bude i po roce 2019 zadávat zakázky v dotované dopravě přímo státním Českým drahám.

Premiér chce pracovní skupinu k rychlostní železnici

Předseda vlády Bohuslav Sobotka (ČSSD) chce vytvořit pracovní skupinu k přípravě vysokorychlostní železnice. Měly by v ní spolupracovat resorty dopravy, místního rozvoje a životního prostředí. Sobotka to řekl po jednání s ředitelem Správy železniční dopravní cesty (SŽDC) Pavlem Surým. Kromě vysokorychlostní tratě probírali využití zanedbaných nádraží nebo trať na pražské letišti. Nejbližší k výstavbě jsou vysokorychlostní tratě z Prahy do Německa přes Drážďany a z Prahy do Brna a do Břeclavi. Stavba však přichází v úvahu nejdříve kolem roku 2030.

Podľa verejného prieskumu by voľby vyhral SMER-SD

Agentúra AKO vykonala v období medzi 10. a 14. februárom 2017 prieskum verejnej mienky na tému politických preferencií. Dopytovanie sa konalo formou telefonického anketu, na ktorej participovala vzorka pozostávajúca z 1 000 respondentov. Najviac hlasov (27,7 %) získala strana SMER-SD premiéra Róberta Fica. Na druhom mieste (16,3 %) sa umiestnila opozičná Sloboda a Solidarita (SaS), ktorej predsedom je Richard Sulík, známy svojimi verejnými vystúpeniami v nemecky hovoriacich médiách. Tretie miesto (11,4 %) obsadila Slovenská národná strana (SNS), na ktorej čele vymenil známeho Jána Slotu jej terajší predseda Andrej Danko. Tretia koalíčná strana Most-Híd, na čele s Béloom Bugárom, sa umiestnila až na piate miesto (8,1 %). Predbehla ju Ľudová strana – Naše Slovensko (ĽSNS), ktorá si od posledných volieb polepšila a v prieskume dosiahla až 10,5 %, čo je o viac ako 2 % viac ako vo voľbách. Na štvrtom mieste (9,1 %) sa umiestnila strana Obyčajní ľudia a Nezávislé osobnosti (OĽaNo), ktorej predsedá podnikateľ Igor Matovič. V Národnej rade Slovenskej republiky (NR SR) by zostali strany Sme rodina (6,6 %), ktorej predsedá podnikateľ Boris Kollár, a strana Kresťansko-demokratické hnutie KDH (5,6 %) na čele s Alojzom Hlinom. Za dverami NR SR by ostali strany Slovensko-maďarská koalícia (SMK) s výsledkom 2,9 %, strana #Sieť s 1 % a Strana zelených Slovenska s 0 % hlasov.

DMN

Sporitelia v druhom dôchodkovom pilieri naďalej znevýhodnení

V roku 2015 schválil parlament právnu normu o minimálnom dôchodku. Podľa 66 opozičných poslancov NR SR dochádza týmto ustanovením k diskriminácii sporiteľov v druhom dôchodkovom pilieri. Poslanci vyhlásili novelu

za protiústavnú a podali návrh na Ústavnom súde Slovenskej republiky (ÚS SR), ktorý dňa 15. februára 2017 návrh zamietol. Proti schváleniu tejto právnej normy mal výhrady i samotný prezident republiky Andrej Kiska, ktorý ju v prvom kole vrátil NR SR na prerokovanie. V druhom kole však bola bez akýchkoľvek zmien opätovne schválená a nadobudla platnosť i bez súhlasu prezidenta.

DMN

SR a ČR podpísali spoločnú dohodu

Dohoda medzi Slovenskom a Českom sa týka obrany spoločného vzdušného priestoru. Dohodu podpísali ministri obrany Peter Gajdoš (SR) a Martin Stropnický (ČR) dňa 15. februára v Bruseli v rámci zasadnutia ministrov obrany členských krajín NATO. Dohoda nadobudne platnosť po ratifikovaní národnými parlamentmi a oboma hlavami štátov. Stropnický prejavil spokojnosť nad efektívnou a nadštandardnou spoluprácou medzi oboma štátmi. Gajdoš uviedol, že podpísanie tejto dohody má slúžiť ako príklad a podobné dohody ministerstvo pripravuje taktiež s Maďarskom a Poľskom.

DMN

Zloženie výrobkov v Rakúsku a na Slovensku je odlišné

Štátna veterinárna a potravinová správa (ŠVPS) uskutočnila porovnanie dvadsiatich dvoch potravinových výrobkov, ktoré ponúkajú nadnárodné koncerny ako v Rakúsku, tak aj na Slovensku. Rozdiely mnohých iste prekvapia. Laboratórne testy preukázali, že viac ako polovica (konkrétne trinásť) výrobkov predávaných na Slovensku je kvalitatívne menej hodnotných ako tie rakúske, i keď majú rovnakú cenu. Syr mozzarella značky Lovilio z Rakúska mal kompaktnjšie zloženie, belšiu farbu a bol v priemery o 7 g ťažší ako slovenský, a to pri rovnakej uvedenej gramáži. Podobne syr mozzarella značky Clever predávaný

v Rakúsku mal celistvejšiu konzistenciu a balenie rovnakej gramáže malo na Slovensku v priemere o 5 g menej. V prípade frankfurtských párkov Radatz bol obsah mäsa v slovenskej verzii nižší a chuť bola menej korenistá. Rybie prsty Inglo na Slovensku obsahovali 58 % rybieho mäsa, no v Rakúsku to bolo 65 %. Varená šunka Dulano mala v rakúskej verzii suchšiu konzistenciu, obsahovala menej vody a tuku a o 10 % viac mäsa. Čierny čaj Earl Grey značky Tee-kanne mal na Slovensku papierový obal, na rozdiel od rakúskeho alumíniového vrečka. Slovenská gramáž predstavovala 1,65 g na rozdiel od rakúskej gramáže 2 g a taktiež vôňa a chuť rakúskeho čaju bola výraznejšia. Pomarančová limonáda bez cukru značky Clever mala v slovenskej verzii silnú chuť umelých sladidiel a obsahovala niekoľko stabilizátorov. Rakúska verzia tohto nápoja mala prirodzenú chuť a vôňa a neobsahovala umelé stabilizátory, ale múku zo semien svätéhojánskeho chleba, ktorá je prírodným stabilizátorom. Limonáda taktiež obsahovala 3 % pomarančovej šťavy bez prídavku stabilizátorov. Východoeurópske krajiny spomedzi členských štátov v EU sa už dlhšiu dobu pokúšajú v Bruseli presadiť rovnakú kvalitu dovážaných výrobkov, no doteraz čelili argumentácii, že produkty sú prispôbené chuťovým preferenciám štátov. Ministerka pôdohospodárstva Gabriela Matečná však argumentuje, že nižší obsah mäsa a viac stabilizátorov nie je zloženie, ktoré by uprednostňoval akýkoľvek spotrebiteľ. Medzi krajinami, ktoré sa snažia o zmenu, sú okrem iného aj Rumunsko, Bulharsko, Litva, Lotyšsko a Česko.

DMN

Opustila nás dlhoročná členka činohry pani Viera Topinková

Dlhoročná členka Činohry SND pani Viera Topinková zomrela v pondelok 27. februára 2017 v Bratislave. Narodila sa 27. júna 1933 v Rimavskej Soboti. V roku 1960 absolvovala herectvo na Vysokej škole múzických umení v Bratislave. V rokoch 1952-1956 bola členkou činohry Divadla Jonáša Záborského v Prešove, v roku 1958 sa stala členkou Činohry SND. Recenzenti oceňovali prirodzenú komediálnosť umelkyne i výrazné tragikomické črty jej herectva. Viera Topinková vedela s presvedčivosťou vystihnúť psychologickú hĺbku každej zo svojich postáv. Okrem množstva divadelných kreácií si zahrala aj vo filme a jej hlas znel často z rozhlasového éteru.

Nový bestseller Lucie Saskovej

Po úspešných románoch *Zlatokopka*, *Zlatokopka 2*, *Nebezpečná* a *Prostitútka* prichádza nová kniha s názvom *Neznámych nemiluj*. Je to príbeh mladej vysokoškolačky, ktorá sa stane obeťou znásilnenia. Nie však na ulici v tmavej uličke, ale na kolaudačnej oslave v kamarátkinom novom byte. Príbeh sa začína in medias res a pokračuje cestou hrdinky k normálnej existencii. Hlavná postava, ktorá je zároveň rozprávačkou, prechádza rôznymi fázami. Snaží sa so zážitkom vyrovnáť a nájsť stratenú rovnováhu. Autorka sa vyrozprávaním tohto príbehu jednak snaží pomôcť ženám s podobným osudom a taktiež chce priblížiť čitateľovi psychologické pozadie obete. Kniha vyšla vo vydavateľstve Slovenský spisovateľ.

DMN

Slovenské národné divadlo bojuje proti extrémizmu

Inscenáciou *Natálka* reaguje Slovenské národné divadlo (SND) na prudkú spoločenskú zmenu, ktorá nastala zvolením Ľudovej strany – Naše Slovensko (ĽSNS) do parlamentu. ĽSNS sú v médiách vyčítané extrémne názory na riešenie tzv. rómskej otázky a kontroverzný prístup k prijímaniu utečencov z vojnových oblastí. Strana je často označovaná za krajne pravicovú, xenofóbnu a rasistickú. Inscenácia je príbehom dvojročnej Natálky, ktorá sa stane obeťou požiaru. Požiar vznikne, keď sa štyria mladí muži rozhodnú pomocou Molotovych koktejlův podpáliť dom, v ktorom býva rómska rodina, Natálkina rodina. Toto dokumentárne divadelné predstavenie tematizuje skutočný prípad z Českej republiky, ktorý otriasol nielen verejnou mienkou, ale predovšetkým postavil pred ťažkú skúšku súdnicstvo, ba i ľudskosť samu. Divadlo chce poukázať na to, akú silu majú nebezpečné myšlienky a apeluje na diváka, aby tieto myšlienky nepodceňoval. Môžu mať totiž tragické následky. Bezplatné predstavenie je súčasťou projektu Divadlo proti extrémizmu a je určené pre stredné školy. Strana ĽSNS reagovala po vystúpení na jednej zo škôl v meste Pezinok neďaleko Bratislavy podaním mimoriadne dvoch trestných oznámení na projekt. Anton Čulen, neúspešný kandidát na ombudsmana a člen strany, tak reagoval na hákový kríž prekrytý náboženskou soškou a žiada prokuratúru o preverenie, či týmto gestom nebol spáchaný trestný čin.

DMN

Tanečníci z Číny v Slovenskom národnom divadle

Dňa 1. februára 2017 hosťoval v novej budove Slovenského národného divadla súbor Pekinskej tanečnej akadémie (Beijing Dance Academy). Program vystúpenia sa niesol pod názvom *Chen Xiang*. Skupina čínskych tanečníkov sa na Slovensku predstavila v rámci svojho európskeho turné. Taneční umelci sa svojím predstavením v spojení s hudbou snažia priblížiť tradičné čínske umenie. Súbor pozostáva zo študentov prestížnej Pekinskej tanečnej akadémie. Spolu sa predstavilo dvanásť originálnych častí predstavenia tradičnej ľudovej hudby a tanca v pestrofarebných kostýmoch. Hlavnými inšpiráciami tohto čínskeho súboru sú slávne príbehy, legendy či predstavitelia kultúry z rôznych regiónov Číny. Vystúpenie v SND bolo zorganizova-

né v spolupráci s Veľvyslanectvom Čínskej ľudovej republiky v Bratislave a Ministerstvom kultúry SR.

Beijing Dance Academy je honorovaná tanečná inštitúcia vysokého vzdelania v Číne. Jej špecializáciou je najmä predstavenie, choreografia a tanečné štúdiá. Akadémia je jednou z najprestížnejších a najväčších tanečných škôl z celého sveta. Bola založená v 6. septembra 1954 a nachádza sa v tzv. Haidian District, Beijing. Momentálne na nej vyučuje takmer 600 učiteľov a pracovníkov a prihlásených má približne 3 500 študentov. Škola ponúka aj výučbu detí v predškolskom veku, detí na základnej či strednej škole. Študentov prijímajú len na denné štúdium, počas ktorého majú aj predmety ako matematika, literatúra a mnoho ďalších štandardných predmetov. Okrem týchto si musia študujúci vybrať aj svoj odbor, ktorému sa budú prehĺbene venovať. Na výber majú napríklad balet, tradičné čínske tance alebo umelecký dizajn.

Zomrela herečka Zdena Gruberová

Herečka Zdena Gruberová zomrela dňa 18. januára v Bratislave vo veku 83 rokov. Narodila sa 24. novembra 1933 v Šenkviaciach. Bola študentkou obchodnej akadémie, následne študovala herectvo na Konzervatóriu v Bratislave, vďaka odporúčaniam Júliusa Pántika a Františka Dibarboru. Svoje herecké začiatky absolvovala v Armádnom divadle v Martine, neskôr bola prijatá do Slovenského národného divadla. Členkou Činohry SND bola od roku 1954 do roku 1998. Počas svojho pôsobenia stvárnila 90 postáv – v Shakespearovi Júliu, Oféliu, Hermiu, Regan aj jednu z *Veselých paniien z Windsoru*, vytvorila psychologickú štúdiu Maggie v Millerovej hre *Po páde*, zažiarila ako Linda v jeho hre *Smrť obchodného cestujúceho*, bola skvelou

Zdena Gruberová

Evou v Madachovej *Tragédii človeka*, Anti v Karvašovej hre *Antigona a tí druhí*, Princeznou Eboli v Schillerovom *Donovi Carlosovi* aj Stellou v dráme *Električka zvaná túžba* T. Williamsa. Zaradila sa tak do generácie umelcov, ktorí tvorili tzv. Zlatý vek súboru Činohry SND. Okrem divadla vystupovala aj vo filmoch a seriáloch. Pietna spomienka na pani Zdenu Gruberovú sa uskutočnila 30. januára 2017 v historickej budove SND na Hviezdoslavovom námestí v Bratislave.

VÝSTAVY 2017

70 rokov Divadla Nová scéna / Divadlo v čase – Čas v divadle

Výstavu pripravil Divadelný ústav v Bratislave v spolupráci s Divadlom Nová scéna Bratislava pri príležitosti 70. výročia vzniku divadla. Návštevníci stálej expozície *70 rokov Divadla Nová scéna / Divadlo v čase – Čas v divadle* v priestoroch kaviarne Thália Divadla Nová scéna (na prízemí vedľa hlavného vstupu do divadla)vidia materiály z Archívu Divadelného ústavu, ako aj z osobného archívu Viery Helbichovej Vašekovej. 573 digitalizovaných fotografií, dobových dokumentov, scénických a kostýmových návrhov je rozložených na ploche 73 m². Autorom výtvarného a grafického riešenia je dlhodobý spolupracovník Divadla Nová scéna architekt a scénograf Pavol Andraško. Autormi vystavených fotografií sú Ctibor Bachratý, Pavol Breier, Štefan Bukšár, Vladimír Hák, Tibor Huszár, Anton Kralovič, Fedor Nemeč, Gejza Podhorský, Anton Sládek, Anton Šmotlák, Igor Teluch, Olga Triaška, René Miko. Návštevníci a diváci si budú môcť výstavu pozrieť vždy hodinu pred predstavením v priestoroch kaviarne Thália, a to počas celej divadelnej sezóny 2016/2017.

Jozef Palka – režisér (17. 2. 1924 – 3. 2. 1982)

Výstavu pripravil Divadelný ústav k nedožitému životnému jubileu – 90. výročie narodenia Jozefa Palku. Svojou tvorivou energiou a silou umeleckej výpovede ovplyvnil takmer všetky slovenské profesionálne divadlá. Autorom výstavy je Martin Timko, grafické riešenie pripravila Viera Burešová. Výstava je sprístupnená od 1. februára 2017 vo vestibule Divadla J. Palárika Trnava.

(DÚ)

Nová dráma/New Drama 2017

Ďalší ročník festivalu sa uskutoční v dňoch 9.-13. mája 2017. Dramaturgická rada (v zložení Martina Ulmanová, Elena Knopová a Milo Juráni) už navštívila všetky predstavenia a na konci januára uzavrela ich výber.

V programovej sekcii Focus pripravujeme pohľad na súčasné divadlo a drámu Izraela a v spolupráci so Stavovskou organizáciou divadelných kritikov AICT medzinárodnú konferenciu na tému *Súčasná dráma a performatívny priestor: od textu k imerzióne* divadlu.

Je nám obrovskou ctou a potešením, že úlohu patróna 13. ročníka festivalu *Nová dráma/New Drama* prevzal nórsky dramatik a spisovateľ Jon Fosse. Tešíme sa na jeho poslanstvo, ktorým otvorí festival, a na „majstrovskú lekciu“ pre divadelných profesionálov a odbornú verejnosť.

SLUK uvádza nový program *Genezis*

Slovenský ľudový umelecký kolektív (SLUK) obohatil vo februári svoj repertoár o premiéru nového programu *Genezis* s podtitulom *Príbeh o stvorení sveta a o prvých ľuďoch*.

SLUK prináša mnohé umelecké, výchovné a vzdelávacie programy, ktorých štylizácia, spôsoby interpretácie a umeleckého spracovania prepájajú na folklórne prejavy. Tým sa pripisuje k tradičnej ľudovej kultúre Slovenska a je to aj jeho hlavný inšpiračný zdroj. Najnovšie dielo s názvom *Genezis – Príbeh o stvorení sveta* premiérovalo v Mestskom divadle P. O. Hviezdoslava v Bratislave ako aj na svojej domácej scéne v divadle SLUK v Rusovciach. Tvorcovia sa nechali inšpirovať knihou *Genezis*, ktorá symbolizuje jeden z najvýznamnejších textov židovského Tanaču a kresťanského Starého zákona. Okrem religióznych kontextov sa stali postavy a príbehy z tohto fragmentu Biblie dôležitým inšpiračným zdrojom pre umeleckú tvorbu. Okrem hudobného a tanečného zážitku priniesol SLUK s týmto dielom aj predstavenie obohatené spektakulárnou videoprojekciou, ktoré ponúka odľahčený pohľad na morálny imperatív knihy *Genezis*. V hudobnom spracovaní, choreografiách, v textoch, v projekcii, scéne i v kostýmoch sa tvorcovia síce zamerali na súčasné inscenačné postupy, ale na scéne je ich štylizované spojenie s tradičnou ľudovou kultúrou viditeľné.

Slovenský ľudový umelecký kolektív je profesionálne umelecké teleso, ktoré sa venuje umeleckému spracovaniu a interpretácii tradičnej ľudovej kultúry na Slovensku už od roku 1949. SLUK spolupracoval s mnohými výraznými umeleckými osobnosťami – choreografmi, výtvarníkmi, skladateľmi a profesionálnymi interpretmi. Vplyv a inšpiráciu čerpá najmä od osobností ako Alexander Moyses, Ján Cikker, Eugen Suchoň, Tibor Andrašovan, Svetozár Stračina a ďalší. Spomedzi početných umelcov, ktorí v SLUKU pôsobili, sú napr. Heda Melicherová, bratia Ševčíkovci, bratia Antalíkovci, Rinaldo Oláh či Ján Berky. SLUK má svoje sídlo v Bratislave, v mestskej časti Rusovce, kde má aj svoju vlastnú scénu. Počas svojho pôsobenia SLUK reprezentoval Slovensko už vo viac ako 60 štátoch po celom svete. Kolektív pozostáva z vlastného tanečného súboru a malého ľudového orchestra.

Kunsthalle Bratislava – *Into the MU*

Bratislavská Kunsthalle zahájila výstavný rok 2017. Prvým projektom je experimentálny medzinárodný projektom s názvom *Into the MU*. Kurátorka tohto programu Elisa

Rusca si do výstavného priestoru Kunsthalle LAB pozvala štyroch umelcov pôsobiacich v zahraničí. Vernisáž výstavy prebehla 16. februára 2017. Výstava potrvá do 9. apríla 2017.

Kurátorka Elisa Rusca pôsobí v nemeckom Berlíne. Tohtoročný projekt v Kunsthalle Bratislava sa zoberá najmä otázkami o vzťahu absencie a prítomnosti trojrozmerného umeleckého diela, prázdna a jeho hmotného vyjadrenia v galerijnom priestore. Ústredný pojem „mu“ označuje vo východnej filozofii absenciu, ktorá vyplňa objem. „Mu“ je prítomnosť cez prázdnotu a doslova znamená „nič“, „neexistenciu“ či akýsi stav medzi činnosťou a nečinnosťou. Výstava zahŕňa práce Nathana Bakera, Myriam El Haik, Ciarána Walsh a Dušana Zahoranského. Prepojená je tak socha, videofilm a fotografia, ale aj literatúra a hudba súčasne. Spomínaní umelci tak pomocou svojich diel preberajú otázku zobrazenia „prázdna“ v trojrozmernom priestore.

Výtvarný umelec Ciarán Walsh je pôvodcom z Írska a v Kunsthalle prezentuje svoju minimalistickú drevenú inštaláciu, ktorá je zhmotnením prvej kapitoly jeho autorkej knihy *The Sickness, Book One*. Dielo spoločne s publikáciou prelínajú dve sféry: „absorbovať“ prázdno objektu a vytvoriť si vlastné asociácie, alebo ho významovo nasýtiť prečítaním literárneho fragmentu knihy. Záujemcovia budú mať počas celého trvania výstavy možnosť zakúpiť si jeho publikáciu v kníhkupectve LIC hneď vedľa galérie.

Dušan Zahoranský pochádza síce zo Slovenska, no aktívne pôsobí v Prahe, kde sa venuje vizuálnemu umeniu. Vo svojich dielach rád vyvoláva interakciu s divákom, pričom kombinuje slová, obrazy či významy. Pre výstavu *Into the MU* zhotovil video lokalizované v okolí bratislavského pamätníka Slavín.

Francúzsko-marocká výtvarníčka, skladateľka a performerka Myriam El Haik obohatila výstavu o svoju kompozíciu prerobenú do priestorového objektu – okrúhlej plastiky. Súčasťou jej diela s názvom *Toy Toy III* sú aj štyri detské hračkárske piana, vedľa ktorých je na stene umiestnená partitúra. Toto umelecké dielo je úvahou o abstraktnej a nehmotnej povahe zvuku, ktorý hudobné nástroje či notové zápisy síce sprítomňujú vo fyzickej realite, avšak hudba ako taká tu absentuje.

Nathan Baker je pôvodcom z Ameriky. Jeho abstraktne diela sú mixom médií a prístupov (kresba, maľba, fotografia atď.), ktoré majú vo väčšine prípadov vyvolať pocit osamotenosti. Na tento štýl bolo zhotovené aj dielo s názvom *Excavated Inkjet*. Na výstave ho autor predstavuje ako nástenný objekt, prostredníctvom ktorého skúma povrch a spôsob, akým spracúvame proces tvorby a vníma-

nia obrazov. Pôvodná atramentová tlač prechádza niekoľkými štádiami manipulácie, pričom každé zanecháva nejaký odtlačok, stopu – viac či menej viditeľne, viac či menej rozpoznateľne.

Na Berlinale boli tri slovenské a koprodukčné filmy

Na 67. ročníku filmového festivalu Berlinale sa po prvýkrát predstavili publiku až tri slovenské filmy. Druhý celovečerný film režisérky Ivety Grófovej *Piata loď* je majoritne slovenským zástupcom v programe berlínskeho festivalu. Ďalej boli prezentované aj dve koprodukcie, a to dráma *Masaryk* od českého režiséra Juliusa Ševčíka a film *Cez kosti mŕtvych* svetoznámej poľskej režisérky Agnieszky Holland. MFF Berlín sa začal 9. februára a ukončený bol 19. februára 2017.

Film *Piata loď* (2017) je rodinná dráma, ktorá vznikla na motívy rovnomenného románu slovenskej spisovateľky Moniky Kompaníkovej. Jedná sa o príbeh dvoch detí, ktorý bol inšpirovaný skutočnými udalosťami. Hlavná postava je desaťročná Jarka, ktorá si za zvláštnych okolností vezme dve batoláta do opustenej záhradnej chatky. Film mal na Berlinale svetovú premiéru v súťažnej sekcii Generation Kplus, zameranej na deti a mládež.

Súčasťou berlínskeho filmového festivalu bol aj celovečerný film českého režiséra Juliusa Ševčíka *Masaryk* (2016) v hlavnej úlohe s Karlom Rodenom. Dejovo ide o obdobie života československého diplomata Jana Masaryka potom, ako emigroval do Ameriky v roku 1939. Film uviedli v rade Berlinale Special. Do hlavnej festivalovej súťaže bola vybraná koprodukčná dráma *Cez kosti mŕtvych* (2017), ktorú podľa románu poľskej spisovateľky Olgy Tokarczuk vytvorila poľská svetovo známa režisérka Agnieszka Holland.

Slovensko bolo reprezentované aj počas sprievodných podujatí festivalu. Na Berlinale Talents, združení nádejných tvorcov z celého sveta, ktoré ponúklo panelové diskusie či workshop, sa zúčastnila slovenská režisérka a scénaristka Marta Prokopová. Má úspešne vyštudovaný ateliér animovanej tvorby Vysoké školy múzických umení (VŠMU) v Bratislave a na konte už tri krátke filmy. Na Berlinale Talents reprezentovala Slovensko v rámci platformy Short Film Station s pripravovaným projektom *Divoké bytosti*. Film je mozaikou príbehov dvoch zvierat a jedného ľudského mláďaťa zo spoločnosti, v ktorej je skoro nemožné nájsť si svoje miesto.

Ocenená bola študentka produkcie bratislavskej VŠMU Radka Babincová. Počas East European Brunch, ktorý organizuje Filmový festival Cottbus a koprodukčné fórum connecting cottbus, si prevzala cenu v podobe štipendia od nemeckej spoločnosti GWFF (Gesellschaft zur Wahrnehmung von Film- und Fernsehrechten, mbH). Štipendium umožňuje každý rok jednému talentovanému študentovi

filmovej produkcie z krajín strednej a východnej Európy zúčastniť sa zahraničného vzdelávacieho programu na jednej z elitných európskych alebo amerických univerzít. Spoločnosť GWFF ho udeľuje na podporu a rozvoj mladých talentov z audiovizuálnej oblasti v úzkej spolupráci s FF Cottbus.

Premiéra inscenácie *Projekt Onegin*

Autorské Divadlo SkRAT odštartovalo nový kalendárny rok 2017 s premiérou inscenácie *Projekt Onegin*, ktorá sa uskutočnila 24. januára v bratislavskej A4 – priestore súčasnej kultúry.

Projekt Onegin je originálnym divadelným experimentom, ktorý ukáže jeden z možných spôsobov, ako sa dá priblížiť ku klasickým dielam aj dnes. Dramatický text inscenácie vychádza z autorskej kolektívnej tvorby umelcov v zložení: Dana Gudabová, Lucia Fričová, Inge Hrubaničová, Lucia Arendášová Barcziová, Milan Chalmovský, Vlado Zboroň, Ľubo Burgr. Uvedení sú aj účinkujúcimi v inscenácii.

Inscenácia *Projekt Onegin* je zaujímavou aj v spolupráci so zborom Musica Falsa et Ficta, ktorý diriguje Miro Tóth. Režijnú zložku inscenácie majú v rukách Inge Hrubaničová a Ľubo Burgr.

(DÚ)

Projekt Pamäť mesta Bratislava

Na Slovensku, konkrétne v Bratislave, by mal byť aplikovaný projekt Pamäť mesta Bratislavy (PamMap). Ten má slúžiť ako sprístupnenie dejín mesta odborníkom, ale aj laikom, a to v elektronickej podobe. Za zásluhou komplexného pamäťového portálu so sofistikovaným systémom filtrovania informácií stojí Juraj Šedivý z Filozofickej fakulty UK (FiF UK).

Momentálne funguje portál www.PamMap.sk v testovacej podobe. Zámerom je zhromažďovať odborné texty s digitalizátmi historických prameňov dejín mesta od najstarších hmotných nálezov cez staré písomnosti, obrazové materiály typu pohľadníc a fotografií až po najnovšie audio a videospomienky pamätníkov na minulé desaťročia. Projekt je vedľajším produktom prípravy päťväzkových dejín Bratislavy, nakoľko bolo zhromaždených toľko informácií, že by sa do knihy nezmestili. Spočiatku bol plán vytvoriť špeciálne DVD nosiče, no potom vznikla myšlienka pamäťového portálu. Na projekte spolupracuje Univerzita Komenského, Archív Pamiatkového úradu SR, Archív mesta Bratislavy a súkromní zberatelia. Zatiaľ sa zdigitalizovalo ako 100 000 pamäťových jednotiek, ktoré budú postupne pridávané na portál.

Pedagogický projekt medzi Rakúskom a Slovenskom

Štátny pedagogický ústav (ŠPÚ) a Európsky úrad pre vzdelávanie vo Viedni uzavreli dohodu o spolupráci na projekte. Projekt sa bude zaoberať výučbou na základných školách. Projekt bude aplikovaný na školách v Bratislavskom a Trnavskom kraji, v Rakúsku pôjde o severný a stredný Burgenland, Viedeň a Dolné Rakúsko. V rámci projektu budú obojstranne navrhované a vytvárané

koncepty obsahu výchovy, vzdelávania a ďalšieho vzdelávania pedagogických pracovníkov. Ovplyvnené ním bude tiež aj zostavovanie učebných plánov alebo osnov.

Titul Slovenka roka 2017

Slávnostné odovzdanie titulu Slovenka roka bude 4. júna v historickej budove SND a v priamom prenose ho odvysiela Jednotka RTVS. Odovzdávanie organizuje týždenník *Slovenka* v spolupráci s RTVS a Slovenským národným divadlom. 15. februára bolo vyhlásených 27 nominantiek na titul Slovenka roka 2017 v deviatom ročníku čitateľskej ankety. Nominácia prebieha v ôsmich kategóriách: Biznis a manažment, Umenie a kultúra, Média a komunikácia, Veda a výskum, Vzdelávanie a podpora mladých talentov, Zdravotníctvo, Šport a Charita. Nomináčna komisia udeľuje aj titul Absolútna Slovenka roka a Mimoriadne ocenenie za celoživotný prínos pre Slovensko.

V kategórii Biznis a manažment sú nominované: generálna riaditeľka Divadla Nová scéna Ingrid Fašiangová, konateľka spoločnosti Granden Eva Gránska, vinárka Mária Macíková a farmaceutka Beáta Sichrovská. Speváčka Sima Martausová, herečky Zuzana Mauréry a Anna Šišková sú nominované v kategórii Umenie a kultúra. Nominované na titul v kategórii Média a komunikácia sú moderátorky Janette Štefanková, Zlatica Švajdová Puškárová a režisérka Táňa Tadolánková. Vysokoškolská pedagogička Alexandra Bražinová, prodekanica Adriana Kolesárová a vedecká pracovníčka Barbara Ukropcová sú nominované v kategórii Veda a výskum. Výskumná pracovníčka Iris Domancová, riaditeľka Strednej odbornej školy Mária Katreniaková, stredoškolská učiteľka Elena Kulichová a rektorka Akadémie policajného zboru Lucia Kurilovská sú nominované v kategórii Vzdelávanie a podpora mladých talentov. V kategórii Šport získa ocenenie jedna z trojice paralympijská reprezentantka v športe boccia Michaela Balcová, golfistka Lea Klimentová a snowboardistka Barbora Številová. Za oblasť Charita získali nomináciu projektová manažérka Ingrid Doležalová, občianska aktivistka v oblasti práv zvierat Jana Hospodárová a zakladateľka občianskeho združenia Jana Pitková. Prodekanica Erika Halašová, zástupkyňa prednostu kliniky Júlia Horáková, primárka Detského kardiocentra Ľubica Kováčiková a odborníčka na zubné lekárstvo Neda Markovská sú nominované v kategórii Zdravotníctvo.

O tom, kto získa jednotlivé tituly, rozhodujú čitatelia týždenníka *Slovenka*, diváci a poslucháči RTVS formou SMS hlasovania, kupónov a prostredníctvom internetového hlasovania. Hlasovanie sa začalo 15. februára. Slávnostný galavečer bude sprevádzať moderátor Štefan Skrúcaný a Kristína Farkašová.

Miroslav Frindt: Prípad Najdúch

Novinár Rozhlasu a televízie Slovenska (RTVS) Miroslav Frindt predstavuje svoju novú knihu zo slovenského mediálneho pozadia. *Prípad Najdúch* tematizuje prostredie televíznej stanice. Hlavnými protagonistami tohto fiktívneho príbehu sú ambiciózná novinárka a moderátorka TV Slovakia 24 Iveta Galanová a jej spolupracovník, atraktívny a u žien populárny zvukár Radovan Strempek. Medzi žurnalistami vzplanie vášň, no romantický príbeh neča-

kajte. Na ceste domov Radovan zakopne o krabicu ležiacu opodiaľ autobusovej zastávky. Keď sa však Radovan pozrie dovnútra, neverí vlastným očiam. Takto sa začína kolotoč mediálnych senzácií a zákulisných intríg. Pre našich čitateľov sme pripravili malú ukážku:

„Na zastávke autobusov vedľa zoo včera pokosili vysokú trávu. Len kríky, v ktorých občas prespávali bezdomovci, ostali holé, vyrastali do tvaru V a kývali sa zboka nabok. Na pokosenej sýtozelenej ploche udierala do očí škatuľa. Kartónová, veľká, zrejme z televízora. Časť veľa bola otvorená, v dvíhajúcom sa vetre búchala ako poklop, čo dobre neprilieha. „Ludia sú neuveriteľní bordelári,“ šomral Rado. Krútiac hlavou chytil škatuľu, chcel ju zložiť a oprieť o neďaleký odpadkový kôš. Pred rokmi sa angažoval v hliadkach mimovládnej organizácie Spolu za čistejšiu Bratislavu a zmysel pre poriadok v prírode a čistotu si uchoval dodnes. Obyvatelia Bratislavy sú neuveriteľné špiny.

Adrenalin v ňom stúpala, nazlostene schmatol kartón. Dno sa v okamihu pretrhlo a na zelenú, hladko pokosenú trávu vypadlo dieťa. Ani nemuklo, pokojne pozeralo na svet.

Strempek zdrevenel. Nahol sa nad chlapca, aby sa presvedčil, či je naozaj živý. Dvakrát silno zažmurkal očami, či sa mu to celé nezdá. Bez pohnutia zaškútil na autobusovú zastávku. To predsa nie je možné!

»Ježiškriste, a ty si odkiaľ... A čo tu robíš?!« zakričal a dvíhal zo zeme dieťa. Chlapec zamrčal.

Obzeral sa napravo-naľavo, nikde ani živej duše. Na semaforoch sa vytvorila malá kolóna áut. Z luxusného Mercedesu GL naňho hľadela žena a ťukala si na čelo, keď videla, ako nemotorne sa pokúša posadiť si dieťa na kolená. Taška mu spadla z pleca, keď chcel malého upokojiť. Váha vo položil chlapca na trávu, vybral telefón z pravého zadného vrecka a zavolať policajtov.

Hodinu sedel v služobnej dodávke a rozprával sa s dvoma mužmi v uniformách – policajti pochôdzkari dorazili na miesto prví. Čakali na vyšetrovateľku, poručičku Vargovú, ktorú stiahli z dovolenky. Aj na kriminálke sú dovolenky a koho stiahnu? Ju. Prečo? Lebo nemá deti! Dobře vedeli, že je v Bratislave, teda k dispozícii, a že príde. Zobudili ju v nedeľu ráno.

Nemala rada neplánované nasadenie, ale vyberte si, keď ste policajt. Piatok-sviatok, leto-zima. Keď sa voľačo stane, musí do terénu. Plánovaný tréning vo fitnesscentre a horúca sauna musia počkať.

Muži zákona uzavreli okolie celej zastávky bielo-zelenými páskami s nápisom Polícia, vstup zakázaný. Rado také pásky videl iba na fotografiách alebo v televízii. V skutočnosti vyzerajú hrozivejšie. Vzbudzujú strach a des už len z myšlienky, že za nimi sa prihodilo niečo vážne. V médiách sa to človeka netýka, teraz mu však udalosť dýchala na krk.

Štyria policajti chodili po tráve s rozriedenou sadrou a odlievali odtlačky stôp. Minú tu litre a litre, pomyslel si s nevôľou. Aj tí zagebria okolie. Pri autobusovej zastávke denne postávajú stovky ľudí, sadra bude všade.

Miesto nálezu obišla ďalšia tridsaťdvojka.

Zastávku zoo obkolesenú policajnými autami, páskami a mužmi v uniformách minul spoj bez zastavenia. Cestujúci sa nakláňali a obzerali. Jedni zo zvedavosti, iní prekvapení, že nemôžu vystúpiť.“

Sokolská župa rakouská
1010 Wien, Drachengasse 35
www.sokol-wien.com
E-mail: sokol@sokol-wien.at

Starosta:
Dr. Thomas FREY-MATERNA
E-mail: materna@aon.at
Tel./fax: ++43 1 604 87 04

Sokol informuje

Jako tělovýchovný spolek s dlouholetou tradicí Vám Sokol nabízí sportovní hodiny vedené školenými vedoucími s velkou praktickou zkušeností.

Přijďte se podívat, srdečně Vás zveme!

Náčelnictvo a cvičitelé
Sokolské župy rakouské

Informace:

s. Marie PÍBILOVÁ,
tel. 330 97 87
s. Irena FLORIÁNOVÁ,
tel. 0650/90 194 90

Sokolský adresář:
www.sokol-wien.com

Česká obec sokolská
Tyršův dům – Újezd 450,
118 01 Praha 1
Tel.: ++420 257 007 111
Fax: ++420 257 320 580
www.sokol.eu

Cvičení rodičů s dětmi

Cvičíme
každý pátek
16:00 – 17:00
Bližší informace:
Mag. I. MÜHLBERGEROVÁ
tel.: 480 49 14

Župní družstvo volejbalu (vedoucí odboru Anton Florián, tel. 01/586 86 86)

23, Anton-Baumgartner-Strasse – kulatá hala Alt-Erlaa

Čtvrtek	19:30 – 21:00	odbíjená (muži)
---------	---------------	-----------------

Župní trénink ve stolním tenise (info: Pavel Vlček, tel. 0680 3107573)

17, Steinergerasse 7 – sokolovna

Středa	19:00 – 21:00	stolní tenis
--------	---------------	--------------

Župní zdravotní cvičení

17, Steinergerasse 7 – sokolovna

Úterý	16:00 – 17:30	ženy a muži
-------	---------------	-------------

Sokol Vídeň I/V

3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Úterý	19:30 –	rekreační volejbal
-------	---------	--------------------

Sokol Vídeň II/XX/XXI (Info: Věra Mottlová, tel./fax: 01/2728326 od 10:00)

21, Roda-Roda-Gasse 7

Úterý	18:00 – 21:00	míčové hry (ženy + muži)
-------	---------------	--------------------------

Sokol Vídeň III/XI

Info (volejbal): N. Stěrbová, tel. 0650/967 80 80, e-mail: K.Sterba@gmx.at
3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Čtvrtek	19:00 – 21:00	gymnastika (ženy a muži)
---------	---------------	--------------------------

Sokol Vídeň X

Každou první středu v měsíci seniorské odpoledne od 15:00. Hosté vítáni.
Info: Werner Kallin, tel. 0699/19 68 20 53, e-mail: sokol-10@chello.at
10, Angeligasse 21 – sokolovna (tel. a záznamník: 01/600 20 20)

Úterý	18:00 – 19:00	showdance Sokol X
	19:00 – 20:00	aerobic Sokol X
	20:00 – 22:00	fotbal Sokol X
Středa	19:00 – 21:00	Volejbal Sokol III
Čtvrtek	09:00 – 10:30	jóga Sokol X
Pátek	15:30 – 19:00	SVS (dorostenci, Sokol V U-17)
	19:00 – 21:00	SVS (Sokol V)

Sokolská jednota Tyrš XII/XV

Info: jar.hovorka@gmx.at, tel. 0699/12 68 12 46
Jednota cvičí v sokolovně 10, Angeligasse 21.

Pondělí	19:30 – 21:00	míčové hry (muži)
Čtvrtek	16:30 – 17:20	rodiče s dětmi a předškolní děti
	17:30 – 18:45	základní sport. gymnastika (žactvo 6-14 let)
	19:30 – 20:30	kondiční a posilovací cvičení na hudbu (ženy + muži)

Sokol Vídeň XVI/XVIII

17, Steinergerasse 7 – sokolovna

Úterý	18:00 – 19:30	aerobik – ženy
Čtvrtek	16:30 – 18:00	florbal žactvo
	19:30 – 21:00	cvičení žen
Pátek	16:00 – 17:00	cvičení rodičů s dětmi
	17:15 – 18:30	cvičení žactva
	20:00 – 22:00	cvičení mužů

Oetz 2017

Každým rokem během svatodušních svátků začátkem června, od 3. do 5. 6., se tradičně sejdou sokolky a sokolové z Německa, Švýcarska a Rakouska, zástupci Sokola z Čech, Francie, Švédska, Anglie i USA a příznivci Sokola v tyrolském Oetzu. Letošní setkání organizuje Sokolská župa Rakouská, která v tomto roce slaví 150 let od založení.

Hlavní sportovní dny se konají v sobotu a neděli, po oba večery je možnost posedět a zazpívat si u táboráku, pokud to počasí dovolí. Za špatného počasí je možno si posedět v jednom ze dvou hotelů. V pondělí dopoledne je sloužena sv. mše. Zakončením slavností je pochod kolem řeky Aachy a slavnostní položení věnců k desce kritika, historika umění, estetika, profesora dějin na UK a na ČVUT v Praze, předsedy výtvarného odboru Umělecké besedy a člena poroty pro sochařskou výzdobu Národního divadla a hlavně jednoho ze zakladatelů Sokola Dr. Miroslava Tyrše.

Tyrš vytvořil pro Sokol Základy tělocviku (dokončil Vilém Kurz). Stanovil také sokolské zásady (síla a mužnost, činnost a vytrvalost, láska k volnosti a vlasti, dobrovolná práce a kázeň, vzájemný bratrský vztah členů). Při ozdravném pobytu zemřel tragickou smrtí – utonul v dravé říčce Aaše v Tyrolských Alpách.

Krásná krajina, obklopená hory, kvetoucí louka k Pi-burgskému jezeru, sportovní nadšení a pro mnohé setkání s přáteli je snad dostatečným odškodněním za dalekou cestu z Vídně.

155 let Sokola

155 let, tolik uplynulo 16. února od založení nejstarší české tělocvičné organizace – Sokola. Sokol patří také k nejstarším spolkům svého druhu v Evropě. Ustavující schůze Sokola se konala 16. 2. 1862 v Praze, u jeho zrodu stály

významné osobnosti českého společenského dění, především Miroslav Tyrš a Jindřich Fügner. Zprvu malý tělocvičný spolek se velice rychle rozrostl a zasáhl do rozličných odvětví kultury a společenského dění. Postupem času se ze Sokola stalo mohutné hnutí, které u nás nemá obdoby. Pro ilustraci – před likvidací komunisty v roce 1948 Sokol sdružoval více než 1,5 miliónu členů. Vliv sokolské myšlenky na národ byl obrovský. Sokol se stal hybnou silou našich legií v boji za samostatný stát, po jeho vzniku pak státotvornou organizací. Činovníci Sokola obsadili klíčové pozice během budování nového státu. Po vzniku protektorátu byl právě sokolský odboj tím nejpropracovanějším a pro nacisty se stala likvidace Sokola velkou prioritou.

Díky mimořádně skvělé metodice tělovýchovy pronikal Sokol i do ostatních států Evropy a světa a stal se tak reprezentantem Československa v zahraničí. Díky Sokolu Československo udržovalo politické i diplomatické vazby (členem Sokola byl například i jugoslávský král Petr II.). Sokolové se pravidelně účastnili mezinárodních soutěží včetně olympiád, kde excelovali především v gymnastice. I proto byla Československá obec sokolská dlouhodobě pověřena vedením a přípravou olympijských týmů. Sokol do českého prostředí také přinášel nové sporty (volejbal, basketbal, ragby...), z čehož po roce 1948 mohla těžit sjednocená tělovýchova. Výčet osobností, které sokoly byly nebo pro Sokol tvořily, by vydal na samostatnou kapitolu. Zmíjme několik nejvýznačnějších: Jan Evangelista Purkyně, Josef Mánes, Mikoláš Aleš, Josef Suk, Leoš Janáček, Bohuslav Martinů, František Drtikol, Tomáš Garrigue Masaryk, Milada Horáková a další.

Sokol Brno I k této příležitosti vydal sérii videí uveřejněných na kanále YouTube pod názvem *155 let Sokola*. Výraznější akce si však Sokol bude připomínat v roce 2018, kdy uplyne 100 let od vzniku republiky, uskuteční se XVI. všesokolský slet a bude tematizována také sokolská architektura a sokolské prapory.

Petr Pastrňák

SPORT

Tenistka Karolína Plíšková

Tenistka Karolína Plíšková porazila ve finále turnaje v Dauhá poprvé v kariéře Dánku Caroline Wozniackou a po vítězství 6 : 3, 6 : 4 získala druhý titul v sezóně. Celkově si čtyřiatřicetiletá Češka připsala osmý turnajový triumf na okruhu WTA. Světová trojka Plíšková si tak díky vítězství upravila letošní zápasovou bilanci včetně Fed Cupu na patnáct výher a jedinou porážku.

Lyžařka Šárka Strachová

Lyžařka Šárka Strachová dojela na svém posledním mistrovství světa ve Svatém Mořici ve slalomu na pátém místě. Po prvním kole byla devátá, díky druhému nejrychlejšímu času ve druhé jízdě si obhájkyňe bronz o čtyři příčky polepšila. Suverénně vyhrála americká favoritka Mikaela Shiffrinová, která získala třetí světové zlato ve slalomu za

sebou. Dvaatřicetiletá Strachová přišla o medaili ve střední části prvního kola, které stavěl její trenér Klaus Mayrhofer. Z devíti MS si ve své oblíbené disciplíně přivezla jednu zlatou, jednu stříbrnou a dvě bronzové medaile.

Evropský zimní olympijský festival mládeže

Běžkyňe na lyžích Zuzana Holíková získala na Evropském zimním olympijském festivalu mládeže v Turecku stříbro ve sprintu volnou technikou a zkompletovala českou medailovou sbírku. K ní přispěli biatlonista Vítězslav Hornig vítězstvím ve sprintu a sjezdářka Nikola Bubáková, která byla třetí v obřím slalomu.

Biatlonová štafeta

Štafetu biatlonistů na 4 × 7,5 km na mistrovství světa v Hochfilzenu vyhrálo Rusko před Francií a domácím Ra-

kouskem. Češi ztratili kontakt se špičkou hned na prvním úseku, na kterém musel Tomáš Krupčík na trestné kolo, a Ondřej Moravec, Michal Šlesinger a Michal Krčmář nakonec vytáhli české kvarteto na desáté místo. Čechům se v závodě nedařila střelba.

Běžec Pavel Maslák

Pavel Maslák zvítězil na halovém atletickém mítinku v Birminghamu v běhu na 400 metrů časem 45,89 sekundy a vyhrál celý seriál IAAF World Indoor Tour. Na čtvrtce žen triumfovala Zuzana Hejnová a výkonem 51,77 se zařadila na čtvrté místo letošních světových tabulek. Maslák potvrdil výbornou formu svým druhým nejlepším výkonem v sezóně. O prvenství v seriálu IAAF bojoval český rekordman s Bralonem Taplinem z Grenady.

Běžec Petr Svoboda

Ve svém nejlepším času sezóny obsadil Petr Svoboda druhé místo na halovém mítinku v Lodži v běhu na 60 metrů překážek. Český rekordman nestačil výkonem 7,57 sekundy jen na Mađara Bajiho Balázse, který byl o tři setiny rychlejší. Pro dvaatřicetiletého českého atleta, který se v minulých letech potýkal s vážnými zdravotními problémy, je to nejrychlejší čas od triumfu na halovém mistrovství světa v roce 2011 v Paříži (7,49). V letošních evropských tabulkách se zařadil na sedmé místo. Svobodův český rekord z roku 2010 má hodnotu 7,44 sekundy.

Sparta Praha

Fotbalisté Sparty prohráli v úvodním utkání druhého kola Evropské ligy v Rostově 0 : 4. Letenský celek hrál od 31. minuty bez vyloučeného Tiémoka Konatého, jenž musel ze hřiště po druhé žluté kartě, a v oslabení třikrát inkasoval. „Pokazilo se vše, co mohlo. Vstoupili jsme do utkání tak, jak jsme nechtěli. Byli jsme hluboko, prohrávali jsme soubore, byli jsme u míčů pozdě. Soupeř nás dostal pod tlak a ze standardní situace jsme inkasovali,“ litoval trenér Sparty Tomáš Požár.

Biatlonistka Gabriela Koukalová

Biatlonistka Gabriela Koukalová získala na mistrovství světa v Hochfilzenu kompletní sbírku medailí. Ve vytrvalostním závodě na 15 kilometrů skončila druhá. Po zlatu ve sprintu a bronzu ve stíhačce ta má všechny medaile. Celkem má ze světových šampionátů už šest cenných kovů.

Před 70 lety vybojovali čs. hokejisté první titul mistrů světa

Radost, zklamání i nadšení před sedmdesáti lety postupně prožili fanoušci v Praze či u rozhlasových přijímačů po celé zemi v mrazivých únorových dnech, kdy se na stadionu na Štvanici uskutečnilo první poválečné mistrovství světa v ledním hokeji. Po porážce se Švédy se zdálo, že premiérový titul hráčům se lvíčkem na prsou unikne, avšak díky nečekanému zaváhání Seveřanů a výhře domácích

nad USA zachvátila 23. února 1947 Československo zlatá horečka. Z kádry, který se o historický úspěch zasloužil, žije již jen Vladimír Zábrodský. Prakticky stejný kádr jako v Praze vybojoval o rok později na olympiádě ve Svatém Mořici stříbrné medaile, na prvenství na MS ve Stockholmu se v roce 1949 podílelo šest mistrů světa z Prahy. Mezitím však pět hráčů ze zlatého týmu zahynulo při leteckém neštěstí, tragický osud prvních světových šampiónů završil vykonstruovaný soudní proces v roce 1950, při němž bylo jedenáct hokejistů odsouzeno k více než sedmdesáti letům vězení.

Samková s novým „fíglem“ vyhrála SP ve Feldbergu

Olympijská vítězka Eva Samková vyhrála závod Světového poháru snowboardcrossařek v německém Feldbergu, kde jí vyšla netradiční taktika. Pro druhý triumf v sezóně si dojela poté, co se schválně zdržela na startu. „Měla jsem odstartovat tak o vteřinu za nimi. Nevěděla jsem pořádně jak, nemám to vyzkoušené a dělala jsem to poprvé v životě. Měla jsem ale větší rychlost, protože ony tři se tůkaly. Byl to skvělý závod,“ radovala se Samková. Ve druhé polovině finálové jízdy se dostala před Američanku Lindsey Jacobellisovou, Chloe Trespeuchovou z Francie i nakonec čtvrtou Australanku Belle Brockhoffovou, s níž se přetahuje o vedení v seriálu Světového poháru.

Biatlonista Ondřej Moravec

Biatlonista Ondřej Moravec skončil i ve stíhacím závodě na mistrovství světa v Hochfilzenu pátý. Po dvou chybách na střelnici zopakoval své umístění ze sprintu. Titul obhájil Francouz Martin Fourcade a slaví jedenácté zlato z MS, druhý skončil Johannes Thingnes Bø a třetí další Nor, třiadvacetiletý Ole Einar Björndalen. Moravec se po celý závod pohyboval kolem pátého šestého místa a po obou bezchybných střelbách vleže ztrácel jen pár sekund na medaili. Při „stojce“ však pokaždé jednou minul, ztratil kontakt s oběma Nory a od stupňů vítězů ho v cíli dělilo 8,4 vteřiny, zhruba stejně jako ve sprintu.

Snowboardistka Ester Ledecká na lyžích

Slovinská lyžařka Ilka Štuhecová potvrdila roli největší favoritky a stala se ve Svatém Mořici mistryní světa ve sjezdu. Zvítězila s náskokem 40 setin sekundy před Rakušankou Stephanií Venierovou, třetí skončila o dalších pět setin zpět americká hvězda Lindsey Vonnová. Česká reprezentantka Ester Ledecká, která se specializuje na snowboard, zaostala za vítězkou o 2,11 sekundy a obsadila 21. místo.

Skoky na lyžích

Druhý závod Světového poháru v Sapporu českým skokanům na lyžích nevyšel, jako jediný bodoval třicátý Jakub Janda. Roman Koudelka po pátém místě dopltil v prvním kole na zadní vítr a skončil šestatřicátý. Vyhrál polský lídr seriálu Kamil Stoch. Předvedl skoky dlouhé 137,5 a 140 metrů.

Hokejové Švédské hry

Čeští hokejisté zakončili své vystoupení na Švédských hrách v Göteborgu porážkou s Ruskem 2 : 4. Sborná vyhrála celý turnaj a s předstihem také celou Euro Hockey Tour. Češi díky závěrečné výhře Finska nad Švédskem 3 : 2 skončili v Göteborgu druhí.

Ve věku 70 let zemřel bývalý úspěšný hokejista a trenér Augusta

Ve věku sedmdesáti let zemřel bývalý hokejový útočník a poté úspěšný trenér Josef Augusta. Člen Síně slávy českého hokeje několik let bojoval s rakovinou slinivky. O jeho úmrtí informovali zástupci Dukly Jihlava, s kterou spojil podstatnou část své kariéry, i Českého svazu ledního hokeje (ČSLH). Prezident ČSLH Tomáš Král poukázal na Augustovo angažmá u reprezentace, kde se jako asistent a později i hlavní trenér podílel na titulech z mistrovství světa v letech 1999-2001. Rodák z Havlíčkova Brodu se jako hráč podílel na zisku stříbrných medailí na olympijských hrách v Innsbrucku a na světových šampionátech 1974, 1975 a 1978. Hrál i ve finále Kanadského poháru 1976 a s Duklou získal osm titulů mistra republiky.

Josef Augusta

Skikrosář Čech získal na univerziádě druhé české zlato

Lyžař Jiří Čech vyhrál na zimní univerziádě v Almaty skikros a v předposlední den soutěží získal pro českou výpravu druhou zlatou medaili. Svůj druhý bronz v Kazachstánu vybojoval snowboardista Michal Mikyska v disciplíně Big Air. Nejlepší český skikrosář Čech našel v Almaty přemožitele pouze v pondělní kvalifikaci, v níž obsadil sedmé místo. Nyní ale třiadvacetiletý student pražského ČVUT vyhrál všechny čtyři vyřazovací jízdy a ve finále za sebou nechal Rusa Kirilla Měrenkova, jenž byl do té doby stoprocentně úspěšný včetně kvalifikace. O dosud jediné české zlato v Almaty se postarali alpsští lyžaři v paralelním závodě družstev.

Rychlobruslařka Martina Sáblíková

Rychlobruslařka Martina Sáblíková se stala podeváté za sebou mistryní světa v závodě na 5000 metrů. Svou dominanci na této trati potvrdila i v korejském Kangnungu, kde zvítězila v nejlepším čase sezóny 6:52,38 minuty. V závodě na 1500 metrů Martina Sáblíková obsadila šesté místo. Devětadvacetiletá česká reprezentantka se díky triumfu v dějišti olympijských her 2018 stala neúspěšnější rychlobruslařkou v historii světových šampionátů na jednotlivých tratích. Ziskem třinácté zlaté medaile trojnásobná olympijská vítězka překonala Nizozemku Ireen Wüstovou a německou legendu Anni Friesingerovou-Postmaovou. Novým rekordem je i devátý triumf v jedné disciplíně, dosavadním maximem bylo osm výher Svena Kramera z Nizozemska na pětce. Rychlobruslařka Karolína Erbanová na mistrovství světa obsadila páté místo v závodě na 1000 metrů. Vyhrála Heather Bergsmaová z USA.

Martina Sáblíková (uprostřed) po triumfu na pětakilometrové trati v korejském Kangnungu, vlevo je druhá Claudia Pechsteinová a vpravo třetí Ivanie Blondinová

Plážové volejbalistky

Plážové volejbalistky Kristýna Hoidarová Kolocová s Michalou Kvapilovou se do bojů o medaile na Floridě nedostaly, nicméně pátým místem slaví společné maximum ve Světovém okruhu. Na turnaji ve Fort Lauderdale prohrály čtvrtfinále s domácí dvojicí Brooke Sweatová, Summer Rosssová 13 : 21 a 14 : 21.

Snowboardista Mikyska

Snowboardista Mikyska zopakoval v Big Airu třetí místo ze slopestylu. Devátý muž z této disciplíny na MS 2013 se kvalifikoval mezi finálovou dvanáctku jako druhý a nejlepší výkon předvedl hned v prvním finálovém pokusu, za který dostal od rozhodčích 87,75 bodu. Stejně jako ve slopestylu vyhrál Rus Michail Matvejev, druhý skončil Australan Joss McAlpin.

NĚCO Z HISTORIE

Čeští otužilci jsou světovým unikátem

Před čtyřiaředesáti lety, o Vánocích roku 1923, plaval poprvé veřejně v Praze zlatník Alfréd Nikodém.

Alfréd Nikodém vlastnil v Praze obchod s diamanty, nejprve v Celetné ulici a později na Staroměstském náměstí. V době, kdy předvedl v plavkách s lvíčkem a nápisem AC Sparta svůj otužilecký výkon Pražanům, mu bylo devětapadesát let. Nikodém byl náruživý sportovec a v roce 1928 na sebe upozornil i v Paříži, kde vyhrál pohár Napříč Seinou v kategorii starších pánů. V roce 1930, při slavnostním otevření bazénu pod Barrandovem, o jehož chladné vodě se zachovaly historiky dodnes, ho vyzval herec Vlasta Burian k plaveckému závodu na 100 metrů – v té době bylo Nikodémovi šestašedesát let. Ani v tomto věku ho nepřestávalo bavit poutat pozornost, a tak plaval v zimní Vltavě například ve vojenské uniformě s puškou na zádech nebo s nohama v pytlí. Naposledy se zúčastnil prvního veřejného vystoupení otužilců po válce, v roce 1945, v prosinci u Občanské plovárny v Praze.

V roce 1947 založil Nikodémův nepsaný nástupce Oldřich Liška Tělovýchovný otužilecký klub – TOK, který v podstatě existuje do dnešních dnů ve změněném názvu – I. plavecký klub otužilců Praha. Oldřich Liška – narozen 7. 8. 1910 – se stal pokračovatelem Alfréda Nikodéma, navázal na jeho popularizační aktivity a otužování propagoval po celém Československu. Jeho zásluhou existuje v České republice několik desítek otužileckých klubů. Legendární jsou jeho zájezdy po republice, na kterých s sebou vozil skládací branky na vodní pólo, které s ostatními otužilci hrál před užaslymi diváky. Metodiku otužování posouval dál pokusy na vlastním těle. V horách hledal a nacházel místa, kde otužilci mohli zvyšovat svou otužilost i v letních měsících. Založil tradici plaveckých maratonů na Lipně, které nesou zaslouženě jeho jméno. Je i zakladatelem otužileckých plaveb v ponorné říčce Punkvě v Moravském krasu. Touto plavbou v jeskyních za svitu reflektorů každoročně první říjnovou neděli začíná otužilecká zimní sezóna.

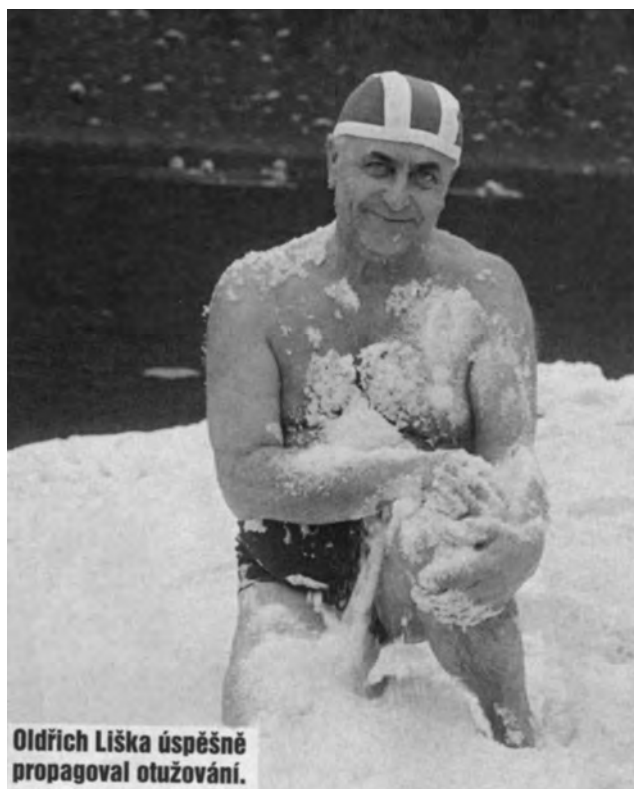
Svůj pedagogický talent uplatnil Liška při letních kurzech plavání v Hostivaři, ve kterých naučil nebát se vody a plavat několik tisíc dětí a zároveň učil plavat i dospělé. Svými někdy bizarními nápady a názvy přispěl Oldřich Liška i k rozvoji otužilecké terminologie. Snad nejtrvaleji se zapsal do povědomí otužilců svými „kapsami otužilců“. Kam si mohou otužilci za silných mrazů schovat ruce, když běží třeba za patnáctistupňových mrazů z cíle do vzdálené šatny a mají na sobě jenom plavky a gumové boty? Přece do kapes otužilců – do podpažních jamek!

Oldřich Liška zemřel 5. 3. 1981 a na jeho dům v Žitomířské ulici číslo 33 v Praze 10, v němž dlouhá léta bydlel, byla v roce 1997 umístěna jeho busta, zhotovená dlouholetým otužilcem a dálkovým plavcem Václavem Richardem Židkem.

Nejpopulárnější akcí pražských otužilců je memoriál, který dostal jméno právě po Alfrédu Nikodémovi. Tato sváteční plavba probíhá vždy 26. prosince – na Štěpána – ve Vltavě u Národního divadla a navazuje tak na proslulé Nikodémovy exhibice. Pauza otužileckého plavání nastala

pouze během druhé světové války, kdy Němci vydali zákaz koupání ve Vltavě pod trestem smrti. V roce 1946 se pak ale málem vánoční plavba nekonala, protože Vltava zamrzla tak silně, že členové klubu museli vytahovat kry a prosekávat koridor, v němž by se dalo plavat. Od té doby už žádný rok se memoriál nevynechal a kromě českých otužilců se na něj sjíždějí i plavci ze Slovenska, Polska, Rakouska a dalších zemí.

Otužilce lze samozřejmě nalézt na celém světě, ale v Čechách se začali organizovat velice brzy, celoročně

Oldřich Liška úspěšně propagoval otužování.

průkopník sportovního otužování a zakladatel řady plaveckých maratonů a otužileckých akcí v celé naší vlasti žil v tomto domě v letech 1969–1981. Plaketa připomíná také založení plavby ponornou říčkou Punkvou v Moravském krasu.

Oldřich Liška

trénovat a vykonávat osvětovou práci. Na tom má určitě největší zásluhy Oldřich Liška, který vymyslel propagaci otužování pomocí ledového vodního póla. Jezdil po vlasti a s dalšími nadšenci se střídal ve hře ve studené vodě. Zasloužil se tak o to, že v sedmdesátých letech vznikaly hromadně kluby otužilců po celé České republice. Liška se stal mimo jiné i zakladatelem otužileckých plaveb v ponorné říčce Punkvč. Jako zajímavost lze uvést, že tuto akci se mu podařilo domluvit v roce 1949 s tehdejším správcem Moravského krasu T. K. Divíškem, tatínkem známé české herečky Niny Divíškové. Tento muž se již ve dvacátých letech jako první potápěč zasloužil o prozkoumání řeky Punkvy.

K příznivcům otužování patřily odjakživa i známé osobnosti – ve studeném barrandovském bazénu se rád koupal

za první republiky kromě již zmiňovaného Vlasty Buriana i Oldřich Nový nebo Jiřina Štěpničková. Otužilecké rituály pěstují i současní herci, například Jiří Langmajer, Pavel Nový nebo Oldřich Navrátil. Světovou raritou je však Richard Haan, přední barytonista a sólista Národního divadla v Praze, který přeplaval kanál La Manche a je tak patrně jediným operním pěvcem na světě, který uplave patnáctikilometrový maratón, aniž by mu vadila voda chladnější než točené pivo.

Za zmínku k tomuto tématu určitě stojí nový film Bohdana Slámy *Baba z ledu*, jehož děj se odehrává v prostředí otužilců, kde hlavní hrdinka (Zuzana Krónerová) pozná po šedesátce pravého muže svého života a chce žít po jeho boku navzdory nesouhlasu své rodiny.

(mk)

VZPOMÍNKA

Gustav Frištenský (18. 5. 1879 – 6. 4. 1957)

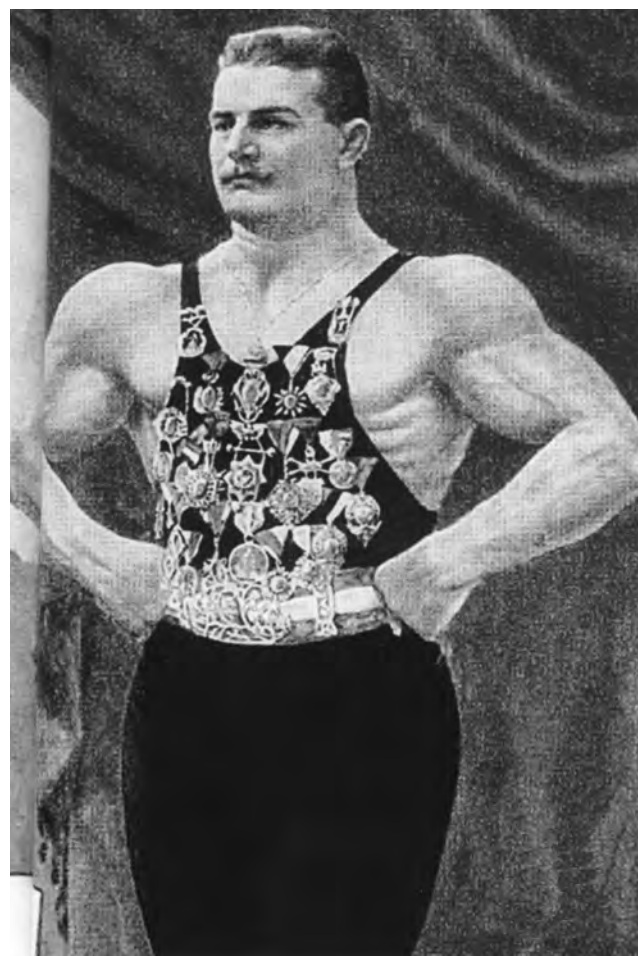
Gustav Frištenský byl český sportovec světového jména. Začátkem 20. století proslavil město Litovel i celou Českou republiku. Jeho jméno se stalo symbolem síly a rčení „jsi silný jako Frištenský“ zlidovělo. Jeho síla, technika i schopnost se v krátkém čase správně rozhodnout se stala vzorem pro několik generací. Na utkání Frištenského se Šmejkalem přišlo 1. června 1913 na hřiště pražské Slavie 8 000 diváků. V Americe byly na zápasech ve volném stylu návštěvy ještě větší. Pražská Lucerna, divadlo Varieté nebo třeba olomoucký Národní dům bývaly zaplněné do posledního místečka.

Jaká jsou čtyři nejslavnější jména českého zápasu první poloviny 20. století? Josef Šmejkal, Antonín Jirsa, Joe Dostál a bez nadsázky nejoblíbenější Gustav Frištenský. Za pět let amatérského zápasení vybojoval na 2 000 utkání a ani jednou neprohrál. Jako profesionál nastoupil k 8 000 zápasů. Diplom a medaili amatérského mistra Evropy získal už v roce 1903 a bylo mu právě padesát let, když se stal roku 1929 profesionálním mistrem Evropy v řecko-římském zápase. O dva roky později – to mu bylo již dvaapadesát let – obsadil na 1. mistrovství slovanských národů v pražské Lucerně druhé místo. S žíněnkou se oficiálně rozloučil až v šedesátce. Jeho profesionální kariéra trvala neuvěřitelných šestatřicet let (1903-1939). Odzápasil na 8 000 profesionálních bojů a odcházel z žíněnkou jen s minimálním počtem porážek. Pokaždé vzbudily údiv a byly spíše souhrnem nešťastných okolností než neuměním českého Golliáše. Jeho vystoupení odhadem sledovalo 25 miliónů diváků v Evropě, Asii a Americe.

Nikdy nekouřil a nepil a vždy se hrdě hlásil k svému češství. Zejména ve Vídni a v Americe důsledně dbal o správnou transkripci svého jména – s háčkem a čárkou. Za nacistické okupace finančně podporoval rodiny vězňů a popravených vlastenců. Pak také sám za to poznal „slasti“ Pečkárný, Pankráce a dalších vězňů nacismu. Pomáhal a radil mladým, radoval se ze života omladiny. Po válce žil velice skromně a bez stálých finančních příjmů. Nový režim bývalé profesionály neodměňoval. Prodával své těžce vybojované trofeje a nadále vystupoval v exhibičních zápa-

sech, aby se uživil. Slabou náplastí mu bylo udělení titulu zasloužilého mistra sportu v roce 1956.

V anketě *Rudého práva* v roce 1966 o nejlepšího československého sportovce všech dob se Gustav umístil na čestném sedmém místě. Ještě ve dvaasedmdesátiletých stál na zápasnických stupních vítězů na seniorském turnaji ve Vracově u Kyjova.

Gustav Frištenský

Dobro a zlo v literatuře a ve světě

Dobro a zlo nejsou jen pojmy, jimiž se zabývá náboženství, ale jsou to fenomény, které vnímá každý člověk bez rozdílu náboženské příslušnosti. V rádiu jsem zaslechl rozhovor s německo-rakouským spisovatelem Danielem Kehlmannem. Je to relativně mladý autor, narozený v roce 1975, přesto již publikoval celou řadu knih a divadelních her a v německy mluvících zemích je hodně známý. Těm českým či slovenským čtenářům, kteří jeho jméno dosud neslyšeli a chtěli by se o něm něco dovědět, připomínám možnost nahlédnout do Wikipedie. Rád bych nyní poukázal na některé z jeho myšlenek, které ve zmiňovaném rozhovoru zazněly.

„Jedním z principů humanismu, který je také předpokladem k napsání románu, je představa, že lidé se stávají jaksi lidštějšími, když se jimi zabýváme. Čím více o nějakém člověku víme, tím lépe mu rozumíme. A rozumět bude v konečném důsledku znamenat, že mu dokážeme i všechno – opravdu cokoliv – odpustit. V případě amerického prezidenta Donald Trumpa, tomu tak ale není.“ Tuto nelehkou formulaci uvedl Daniel Kehlmann nedávno v periodiku *Die Zeit* a dosti dlouze pak i v rozhlasu vysvětloval, jak to myslel. Důvodem, proč mne onen rozhovor zaujal, není jen fenomén „Trump“. Neuběhne přece den, aby světová média nekomentovala nějaký jeho sporný čin. Zaujalo mne Kehlmannovo zamyšlení nad existencí boje dobra a zla jako odvěkého faktu, se kterým je konfrontovaná každá generace, dříve nebo později i každý člověk. Daniel Kehlmann je pevně přesvědčený o tom, že to, co duši člověka povznáší, je kromě jiného také krásná literatura: poezie, dar umění dovedně rýmovat hloubku a moudrost života ve skromném počtu veršů, klást za sebe slůvka tak precizně a elegantně, až se z nich stane inspirativní a povznášející próza. Všichni pojem krásná literatura známe, vždyť jsme do ní od nejtěplejšího mládí vtahováni posloucháním pohádek a později povinnou četbou textů významných autorů na školách. Charakterizuje-li krásnou literaturu povznášení duše, hledání pravdy, pozvedání mysli k duchovnu, kráse a dobru, přestože často poukazuje také na záporné věci a klade do kontrastu to, co je dobré a co zlé, nemůže existovat krásná literatura, která vyzdvihuje jen zlo, krutost a násilí. Ovšem vyskytli se vždy i autoři, kteří zlo opěvovali, nebo ti, kteří zlo šířili a hlásali, ale takovou literaturu nelze nazývat krásnou. Bertolt Brecht prý kdysi napsal (řekl Kehlmann), že i kdyby jeho texty byly tak krásné a voňavé jako růže, nikdy by jimi nemohl opěvovat dílo Adolfa Hitlera, protože by to byla lež, a to se vzájemně vylučuje. V literatuře se často setkáváme s popisem zloby, krutosti, nenávisti, ničení, v krásné literatuře však jde o to poukázat v přímém protikladu zla také na to, čemu se říká dobro. Dobro nikdy není možné šířit nedobrem, tak jako lásku není možné šířit neláskou, toleranci netolerantností či humanitnost nehumanitností, nerespektováním práv a svobod člověka.

Kehlmann si v této souvislosti vzpomněl na řeč, kterou V. Solženicin přednesl při přebírání Nobelovy ceny za mír. Kromě jiného prý tehdy řekl, že „násilí potřebuje jako nástroj pro své šíření lež“. Tuto větu aplikoval Kehlmann na jiného Rusa, který po obsazení Krymu a východní Ukrajiny veřejně lhal před zrakem a sluchem celého světa, že

jeho země nemá s tímto konfliktem nic společného, ačkoliv satelitní záběry přítomnost Rusů jasně dokazovaly. Kehlmann si všimá také politiky pravicových populistů, včetně toho, který se právě stal americkým prezidentem. Jejich „dovednost“ je v tom, že dokážou skvělou rétorikou vytrhnout z kontextu celku jednu část, tu pak umně zabalit do nádherného obalu a šířit dál jako jedinou pravdu. A je to lež. To, co se do plánu nehodí, jednoduše zamtlá, překrutí.

V rozhovoru si Kehlmann vzpomněl i na interview, které kdysi dělal s Thomasem Buerghentalem, jenž přežil jako dítě holocaust a sám o tom kdysi napsal autobiografický text s názvem: *Ein Glückskind. Wie ein kleiner Junge zwei Ghettos, Auschwitz und den Todeshauch überlebte und ein zweites Leben fand, bzw. ein neues Leben (Dítě štěstěny. Jak malý kluk přežil dvě ghetta, Osvětím a pochod smrti, a našel pak druhý život, lépe řečeno život vůbec, 2007.)* Mimochodem, tento člověk se narodil v roce 1934 v Lubochni na Slovensku, po válce odešel s matkou nejdříve do Německa, potom se vystěhovali do USA, kde vystudoval právo, učil na různých univerzitách, hodně publikoval a věnoval se přednáškové činnosti. Ve své autobiografii píše o hrůzách deportací a koncentračních lágrů, které na vlastní oči viděl, ale teprve s odstupem času je dokázal pojmenovat. Z toho všeho, co zažil, postřehl, že zlo je banální, téměř běžné, nenápadné, každodenní, že ty největší krutosti nepáchají nějakí vybraní lidé, ale všichni ti, kteří splývají s tokem řeky – davem, ti, kteří nedokážou myslet svou hlavou, nechají se lehce oblnout, zmanipulovat, a jsou dokonce přesvědčení o tom, že dělají dobře. Uznává sice, že existovali a existují sadisté – jedinci, které oprávněně můžeme označit za ztělesnění zla, ale těch tolik není. Ona drtivá většina páchající zlo, to jsou nesčetné masy kolem nás, neschopné zdravě uvažovat, myslet a jednat charakterně, čestně, poctivě, pravdivě, láskyplně, smysluplně atd. Kehlmann šel v rozhovoru tak daleko, že si dovilil nazvat všechny ty lidi, kteří se nedokážou zamyslet sami nad sebou a následně také nad událostmi ve světě, kteří jen slepě přitakávají těm, kdož sami sebe prezentují jako držitele receptů na všechny neduhy, kdož mají na všechno pohotovost odpověď – všechny tyto lidi označil za více či méně přímé šířitele zla!

Naslouchaje myšlenkám Daniela Kehlmana jsem si jaksi mimoděk vzpomněl na postřehy Josefa Čapka, které se nacházejí v jeho knize *Psáno do oblak*. Cituji tři z nich: 1) „Ať je jakkoliv zle, ješitové, spekulanti, ziskuchtivci a podvodníci tě, hloupý dave, nespasí.“ 2) „To není to nejhlavnější, že náš svět je nedokonalý. Horší je, že my lidé jsme nenapravitelní. Musí se žádati od sebe sama, ne od těch druhých.“ 3) „Jen ten, kdo chce dobro pro všechny, zasluhuje ho sám.“

Peter Žaloudek, Vídeň, 12. února 2017

(Pozn. autora: K napsání textu mne inspiroval rozhovor s Danielem Kehlmannem, který vysílal rakouský rozhlas Ö1 3. února 2017.)

Květnové povstání

Přesně dvaasedmdesát let od prvního volání Československého rozhlasu o pomoc si lidé na Vinohradské třídě

v Praze budou připomínat oběti Pražského povstání z května 1945. Jen při bojích o rozhlas mezi 5. a 9. květnem 1945 padlo na 170 lidí. V celé Praze zemřeli tisíce lidí.

Historici se stále snaží zjistit přesný počet obětí bojů Pražského povstání z května 1945. Při předloňském 70. výročí od konce války dějepisci z Vojenského historického ústavu (VHÚ) vydali dosud nejpřesnější seznam padlých. Původní poválečný rozšířili o asi 1 200 jmen na 2 898. Nyní prochází matriky a kartotéky a snaží se dopátrat dalších obětí bojů o osvobození Prahy. Tomáš Jakl z VHÚ řekl ČTK, že očekává konečné číslo kolem 3 000 padlých. Během celého květnového povstání českého lidu podle něj padlo asi 6 000 lidí. Jasně není ani o počtu sovětských vojáků, kteří zemřeli při pomoci Praze.

První soupisy s téměř 1 700 padlými obránci Prahy vyšly krátce po válce, od roku 1948 je ale nikdo neaktualizoval. Komunistický režim se totiž snažil význam Pražského povstání snižovat a naopak z propagandistických důvodů uměle zvyšoval podíl Rudé armády. Přesný počet bojovníků na barikádách a dalších obětí povstání v Praze nikdo nezjišťoval. Bílé místo se pokusili zaplnit autoři knihy *Padlí na barikádách – Padlí a zemřelí ve dnech Pražského povstání 5.-9. května 1945*. Publikace byla vydána předloni před oslavami sedmdesáti let od konce války. Podle Jakla při jejím sestavování historici pracovali především s dobovými úředními seznamy.

Květnové povstání českého lidu je podle některých jeho účastníků stále nedocenené. Vadí jim nesplněné sliby politiků, jejich malý zájem i zapomínání na tehdejší události. Zaznělo to na ministerstvu obrany v Praze na setkání pamětníků povstání z května 1945. Příčiny ve snižování vojenského významu povstání byly zaviněny komunistickým režimem. Tomu vadilo, že Prahu osvobodili především čeští bojovníci s pomocí Vlasovců a Rudá armáda se tak účastnila až konce bojů. „Dnešní padesátníci, kteří měli trochu jiný dějepis, mají (k povstání) vlažný postoj. Je to škoda, protože děti dnes nemají dostatečné znalosti o našich moderních dějinách,“ řekl například ČTK a České televizi Lubor Šušník, který se v květnu 1945 mimo jiné účastnil dnes již legendárních bojů o Československý rozhlas.

Legendární tanky vlasovců T-34 s trikolórou carského Ruska přijely do Prahy o tři dny dříve než ty sovětské s hvězdou na věži. Svědčí o tom desítky dobových fotografií, které z rodinných archivů a kronik obcí sesbíral historik Pavel Žáček. Jeho publikace *Prahou pod pancířem vlasovců* je dosud nejobdivnější prací o podílu vojáků „přeběhlíka“ generála Andreje Vlasova na osvobození Prahy, Berouna či Příbrami od nacistických jednotek. Žáček v ní kupříkladu detailně mapuje významné zapojení početných obrněných sil vlasovců a jejich těžkých zbraní na straně povstalců při bojích o Prahu. Bojovaly mimochodem i na náměstí Kinských, kde byl po válce – paradoxně – odhalen pomník se sovětským tankem č. 23, po pádu komunismu přebarvený narůžovo a odsunutý do muzea pozemního vojska v Lešanech.

Pavel Žáček: „Vojáci někdejšího sovětského generála Andreje Vlasova, který přešel i se svou armádou na stranu Hitlera, se v samém konci války připlétli do pro nás stát naprosto zlomového okamžiku – osvobození se od šestileté nacistické okupace. Pro mě jsou vlasovci fenoménem neobyčejně složitě a těžké doby. A chcete-li: doslo-

va šílených a bezvýhodných situací, v nichž se lidé tehdy ocitali.

Zároveň jsou fenoménem zrady. Generál Vlasov ale nebyl zbabělcem. Patřil k hrdinům bojů o Moskvu, za což ho sovětský vůdce Stalin i vyznamenal. I to je nutné v diskusi o roli Ruské osvobozené armády (ROA), které velet, připomenout.

Fenomén vlasovců nekomplikoval v roce 1945 život jen našim předkům. Složitým je pro většinu lidí i dnes.

Najednou se tu totiž při studiu dokumentů o konci války v Čechách objevuje kromě sovětské a americké armády ještě »třetí síla – skvěle vycvičená a vyzbrojená«. A tuhle třetí sílu představují typicky slovanské tváře v uniformách wehrmachtu a bojující proti wehrmachtu. Netajili se přitom, že válčí proti Hitlerovi, ale i Stalinovi.

Téma vlasovců je obrovským fenoménem beznaděje, zrady, opozice vůči stalinismu a nakonec boje proti nacismu... Kdo bude dnes spravedlivým soudcem pohnutek těchto lidí, z nichž mnozí při osvobození Prahy – v samém konci války – padli?

Generál Vlasov padl do sovětského zajetí u městečka Lnáře na jihu Čech, v sobotu 12. května 1945. Čekala ho šibenice a na členy jeho Ruské osvobozené armády kulka nebo gulag.

Soud probíhal podle předem vypracovaného scénáře, v němž byl pevně určen a schválen trest smrti oběšením. Vlasov, Buňačenko, Truchin, Zverev a další byli odsouzeni 1. srpna 1946. Rozsudek byl vykonán.

Komu by to tedy nepletlo hlavu? Koho by to nenutilo k úvahám na téma »jak to s osvobozením Prahy v roce 1945 vlastně bylo«?

Vážení zahrádkáři a pěstitelé všeho možného,

Já si to namouduši nevymyslel, ale protože nemám zahrádku, abych mohl nastartovat během 20 minut se sklenicí, dávám to pouze dál k použití. Neúspěšné pokusy (vypěstované plísně a podhoubí) mi nedávejte, jakož mi také nenadávejte. Nejprve vyzkoušet v malých dávkách a pouze při skutečném úspěchu – rád přijímám pochvalné dopisy.

R.

Zavřeny ...není to chyba slova!!!

Pro zahrádkáře v nové sezóně.

Tak tohle vážně slyším poprvé – a určitě vyzkouším!!

Pokud je to pravda, tak nechápu, proč celé generace prababiček, babiček, maminek a teď my ovoce zavařujeme a zamrazujeme. Nedá mi, abych se s vámi nepodělila o toto příjemné překvapení se zavřeninami. V tom slově není chyba, opravdu se ovoce JEN ZAVŘE. A divili byste se, jak vypadá teď v lednu ve sklenici čerstvé ovoce, a přitom je natrhané v loňském roce. Pokud jste o tomhle způsobu uchovávání ovoce neslyšeli, tak vezte, že je naprosto jednoduchý. Stačí si vzít ke stromu nebo keřičku sklenici se šroubovacím víčkem, natrhat do ní ovoce a nejspoději do 20 minut ZAVŘÍT. Ovoce si vytvoří mikroklima a vydrží takto prý i několik let. Já jsem to zkoušela vloni poprvé a musím říct, že jsem tomu moc nevěřila. Ale ...už to nebudu dělat jinak!

Diskusní večer venovaný Janovi Patočkovi

Dňa 22. februára hostovalo České centrum vo Viedni diskusiu na tému *Jan Patočka a Charta 77*. Podujatie sa konalo pri príležitosti 40. výročia založenia Charty 77 a zaznamenalo vysokú účasť. Debátu moderovala moderátorka rádia Ö3 Renata Schmidtkunz, známa z rozhlasového cyklu *Im Gespräch*, a hosťami diskusie boli Ivan Chvatík, vedúci archívu Jana Patočku v Prahe, a Ludger Hagedorn, vedúci programu IWM Viedeň. Večer zahájil privítaním riaditeľ Českého centra Martin Krafl nasledovaný veľvyslancom Českej republiky Janom Sechterom. Čestným hosťom večera bol minister kultúry ČR Daniel Herman, ktorý vo svojom príhovore vyzdvihol Patočkov prínos nielen pre Chartu 77, ale pre celú Európu. Renata Schmidtkunz v úvode krátko načrtla, čo je samizdat a aký význam mal v období socializmu rozmach tejto literárnej kultúry. Je známe, že Patočka počas svojho života čelil represáliám zo strany štátneho vedenia. 1. júna 1972, práve v deň svojich narodenín odprednášal svoju poslednú prednášku na Karlovej univerzite v Prahe. Za publikáciu súhrnného diela *O smyslnosti* (1969), ktoré obsahovalo práce z obdobia medzi 1968 a 1969, bol predčasne odstavený do dôchodku. Patočka však naďalej prednášal na súkromných seminároch medzi blízkymi osobami a svojimi žiakmi. Po tom, čo sa ako hovorca Charty 77 spolu s Václavom Havlom a Jiřím Hájkom zúčastnil na stretnutí s holandským ministrom zahraničných vecí Maxom Van der Stoelom, bol Patočka niekoľkokrát vytažený československou tajnou službou. Jeden z výsluchov sa mu však stal osudným a 13. marca 1977 náhle podľahol mŕtvici. To, že sa tajná služba pričínila na jeho náhly skone, sa nepodarilo utajiť a Patočkov pohreb sa stal významným stretnutím odporcov komunistického režimu. Ivan Chvatík, ktorý Patočku poznal osobne, si zaspomínal na pokusy štátnej bezpečnosti znemožniť vystúpenia rečníkom hlukom helikoptér a motocyklov a taktiež na duchaplnú záchrannú akciu, vďaka ktorej sa včas evakovali Patočkove písomnosti. Tieto boli neskôr prevezené do Viedne a vydané v niekoľkých vydavateľstvách. Ludger Hagedorn v priebehu večera predčítal niekoľko ukážok z Patočkových diel. Podujatie bolo završené diskusiou s publikom pri pohári vína.

Viedeňský Wiesenthalův institut pro výzkum holocaustu

28. ledna 2017 se konalo slavnostní zahájení činnosti Vídeňského Wiesenthalova institutu pro výzkum holocaustu

(VWI) na nové adrese Rabensteig 3 v prvním okrese, přičemž nejstarší údaje o budově pocházejí z 12. století, v 19. století se na rekonstrukci podílel architekt Josef Kornhäusel, pověřený od roku 1823 přestavbou sousedící synagogy. Nové sídlo VWI se dnes nachází v moderně vybavené čtyřposchodové budově v centru města.

V roce 2008 založený institut VWI se zabývá výzkumem a dokumentací jakož i zprostředkováním všech aspektů týkajících se antisemitismu, rasismu a holocaustu, s ohledem na jejich vznik a následky. Na vypracování konceptu institutu, financovaným městem Vídeň a Spolkovým ministerstvem pro vědu, výzkum a hospodářství, se Simon Wiesenthal (1908-2005) podílel osobně ve spolupráci s rakouskými a zahraničními vědci.

Jak před četnými rakouskými a zahraničními hosty, mezi nimi také dcerou a vnučkou Simona Wiesenthala, zástupci rakouské vlády, politických stran, kulturních a vědeckých organizací jakož velvyslanci několika zemí, mezi nimi i Janem Sechterem, velvyslancem České republiky, zdůraznil ve svém projevu Dr. Andreas Mailath-Pokorny, kulturní rada města Vídeň, je posláním města Vídeň pokračovat v odkazu Simona Wiesenthala, nezapomínat na oběti holocaustu v době, kdy odcházejí poslední přeživší holocaustu, upozorňovat veřejnost na nebezpečí plynoucí z vytěšňování, nenávisti a antisemitismu. Vídeň se chce stát s VWI v příštích letech jedním z hlavních středisek na poli výzkumu holocaustu na světě. O slavnostním otevření VWI na novém působišti informovaly také média v zahraničí, mj. Česká a Slovenská televize, rozhlas a noviny.

Výzkum ve VWI (viz internetové stránky www.vwi.ac.at) probíhá na mezinárodní a interdisciplinární úrovni. Na jedné straně jsou každoročně vypisována stipendia pro tzv. Senior, Research a Junior Fellows, o jejichž udělení rozhoduje každoročně na jaře subkomise Akademického poradního sboru a vědecky činní členové VWI. Na druhé straně jsou realizovány výzkumné projekty odlišných rozměrů iniciované VWI. Různé projekty zabývající se dějinami antisemitismu a holocaustu byly již vypracovány a jsou ve stadiu výzkumu, nebo se nacházejí ve stavu podání žádosti.

Archiv VWI – sestávající z podkladů archivu Simona Wiesenthala a materiálů archivu Židovské obce souvisejících s holocaustem –, včetně soustavně rostoucí vědecké knihovny v současnosti obsahuje přes 13 000 odborných publikací v různých jazycích a je přístupná také veřejnosti, jsou koncipovány tak, aby vyhovovaly dokumentačním cílům institutu, zatímco akademické aktivity – jako přednášky, konference, workshopy a intervence ve veřejném prostoru – mají poskytovat a zprostředkovat informace a vzdělávání.

V elektronickém vědeckém časopisu institutu *S:I.M.O.N. – Shoah: Intervention. Methods. DocumentatiON.* se zveřejňují manuskripty přednášek Simon Wiesenthal Lectures, Working Papers stipendistů a články vybrané redakčním výběrem. Knižní řady VWI vycházejí ve vídeňském nakladatelství „new academic press“. Jednou za rok poskytuje v němčině publikovaný informační bulletin *VWI im Fokus* zprávy o nadcházejících akcích a aktivitách.

VWI pořádá pro uskutečnění svých cílů různé typy veřejných aktivit s cílem prohloubit připomínání šoa. „Simon

Wiesenthal Lectures“, které se mezitím staly charakteristickým znakem aktivit VWI, mají za cíl přiblížit výzkum holocaustu širšímu publiku prostřednictvím renomovaných rakouských a zahraničních vědců. Většina těchto přednášek je k dispozici na „YouTube“: Channel of the Vienna Wiesenthal Institute.

Na konci roku VWI organizuje každoroční „Simon Wiesenthal Conference“, zatímco na začátku léta pořádá malý workshop za účelem projednání nejnovějšího vývoje na poli studia holocaustu. Mezi přednášející patří také čeští a slovenští odborníci jako dr. Kateřina Čapková, dr. Michal Frankl, dr. Anna Hájková, dr. Miloslav Szabó, dr. Věra Vysloužilová aj. Řada „VWI-Visuals“ chce širšímu publiku představit neznámé nebo zapomenuté filmové klenoty zobrazující holocaust ve vizuálních médiích, např. také československý film *Obchod na korze* (1965, o rok později vyznamenaný cenou Oscar v kategorii cizojazyčný film).

Orgány podporující VWI tvoří sdružení sestávající z následujících institucí: Židovská obec Vídně (Israelitische Kultusgemeinde Wien, IKG), Dokumentační středisko Spolku židovských obětí nacistického režimu (Dokumentationszentrum des Bundes Jüdischer Verfolgter des Nazi-regimes, BJVN), Dokumentační archiv rakouského odboje (Dokumentationsarchiv des österreichischen Widerstandes, DÖW), Ústav soudobých dějin na Univerzitě Vídeň (Institut für Zeitgeschichte der Universität Wien), Židovské muzeum Vídeň (Jüdisches Museum Wien), Mezinárodní společenství paměti holocaustu (International Holocaust Remembrance Alliance, IHRA) a Středisko židovských kulturních dějin na Univerzitě v Salcburku (Zentrum für jüdische Kulturgeschichte, Universität Salzburg).

Mezinárodní akademický poradní výbor je rozhodujícím aktérem ve všech akademických záležitostech. Poradní výbor sestává z nejméně dvanácti mezinárodně uznávaných expertů, z nichž musí alespoň devět být činných v zahraničí a ne víc než tři z rakouských akademických institucí. Dbá se zvláště na to, aby výbor zůstal v interdisciplinárním složení.

Každodenní práci zajišťují ředitel institutu, vedoucí pro výzkumné programy a pětičlenná skupina spolupracovníků VWI, zodpovědných za knihovnu, archiv, publikace, kontakty s veřejností a sekretariát. Aktivity se dělí na tři hlavní kategorie: výzkum, dokumentace a vzdělávání, v jejichž rámci se institut zabývá všemi záležitostmi týkajícími se antisemitismu, rasismu a holocaustu.

Veřejnost má možnost seznámit se s osobností Simona Wiesenthala, jeho životem a činností v malém Muzeu Simona Wiesenthala v přízemí budovy, kde jsou vystaveny materiály z jeho archivu, promítány filmové záběry a některé z jeho publikací a četných knih o něm.

Foto: VWI
Jana Stárková

Karlovarský hřbitov sv. Ondřeje a Mozartův syn František Xaver Mozart

Objekt Městské knihovny v Praze v Městské části Praha 5 je zajímavý již sám o sobě – jedná se totiž o historickou Smíchovskou tržnici, postavenou v letech 1907-1908 v secesním stylu (architekt Alois Český). Tato tržnice našla po náročné rekonstrukci podle projektu pražské firmy Atrea nové využití – stala se jedním z kulturních center Smíchova.

Dne 6. února se zde konala přednáška věnovaná mozartovské problematice. Kromě členů Spolku Malostranský hřbitov se jí zúčastnili i vážení hosté – členky Klubu přátel Rakouska, který s tímto Spolkem úspěšně spolupracuje. Prezentace byla již sedmým pokračováním cyklu přednášek o historických hřbitovech v Česku a zahraničí organizovaných pražským Spolkem Malostranský hřbitov. Spolek se osudy Mozarta a jeho pražských přátel (mnozí z nich leží právě na Malostranském hřbitově) zabývá již velmi dlouho – v roce 2015 jim byla mj. věnována výstava v Okrskovém muzeu Landstrasse, Vídeň 3.

Tentokrát se přednášející Ing. Gabriela Kalinová a Alena Lehnerová ze Spolku zaměřily na karlovarský hřbitov sv. Ondřeje. Zde byl 1. srpna 1844 pochován mladší syn Wolfganga Amadea Mozarta, František Xaver Wolfgang Mozart (1791-1844). Hřbitov byl zrušen již v roce 1864 a v roce 1911 byl přeměněn v Mozartův park. Významné náhrobky (včetně náhrobku Mozartova syna) tvoří hrobový okrsek, jako tomu je u zrušených komunálních hřbitovů ve Vídni. Hřbitov má velmi krásnou polohu na svahu nad řekou Teplou – nabízí vyhlídku na celé Karlovy Vary. Výklad o tomto karlovarském hřbitově byl uveden podrobným životopisem obou Mozartových synů (Karla Tomáše i již výše zmíněného Františka Xavera). Oba měli, stejně jako jejich otec, úzké vztahy k Čechám a k Praze. Starší z nich, Karel Tomáš (1784-1858), našel jako chlapec

Průčelí bývalé Smíchovské tržnice – dnes
Městská knihovna v Praze 5

na několik let v Praze druhý domov. Bydlel tehdy u autora prvního samostatného Mozartova životopisu, pražského gymnaziálního profesora Františka Xavera Němečka, a navštěvoval dokonce malostranské gymnázium. Mladší syn, František Xaver, strávil jako malý chlapec v Praze necelé dva roky. Byl rovněž v péči Františka Xavera Němečka, který se později přestěhoval do Vídně a je pochován na hřbitově sv. Markuse, blízko svého milovaného Mistra.

František Xaver Mozart se do Prahy vrátil v roce 1820, kdy vystoupil na koncert v Redutním sále (dnes Masná ulice č. 2 na Starém Městě). Karel Tomáš Mozart zemřel v italském Miláně, ale nikdy na Prahu a na své pražské přátele nezapomněl. František Xaver Mozart prožil velkou část života v Haliči a jejím hlavním městě Lemberku/Lvově. Do rodné Vídně se vrátil teprve v roce 1837. Nikdy neměl příliš pevné zdraví, a proto se v roce 1844 vydal (již potřetí) do Karlových Varů. Jeho žaludeční choroba však již příliš pokročila a František Xaver zemřel uprostřed svých karlovarských přátel 29. července 1844. Tito přátelé (v čele se slavným kapelníkem Labitzkym, „českým králem valčíků“) v den jeho pohřbu (1. srpna 1844) uspořádali smuteční slavnost. Při ní zaznělo v hlavním karlovarském svatostánku, kostele sv. Maří Magdaleny, *Rekviem* jeho slavného otce. Do roka stál na hrobě Františka Xavera krásný náhrobek. Autorem nápisu byl přítel Františka Xavera, slavný básník a spisovatel Franz Grillparzer, který je také autorem básně *Na hrob Mozartova syna*.

Přednáška byla založena na fotografiích a na dokumentech, které laskavě poskytlo Městské muzeum Karlovy Vary, Hudební oddělení Národní knihovny v Klementinu a vedle Hudebního oddělení Národní knihovny ve Vídni také Okrskové muzeum Landstrasse – Vídeň 3. Z muzejního archivu pocházejí cenné informace o rodině Streicherových, která byla Mozartovi ml. velice blízká. Rodina Streicherových (jejíž hrobka se nachází v čestném okrsku na Ústředním vídeňském hřbitově) provozovala v 19. století v Ungargasse, Vídeň 3, manufakturu na výrobu klavírů a zároveň jedno z hudebních center Vídně. Vztahům rodiny Streicherovy k mladému Mozartovi bude věnována další přednáška, která se bude konat 24. října 2017 v budově Okrskového muzea Landstrasse, Sechskrügelgasse 6, Vídeň 3.

Ing. Gabriela Kalinová

Pohled do přednáškového sálu – Městská knihovna v Praze 5

Městská knihovna v Praze 5

Pohled na náhrobek Mozartova syna v Karlových Varech

Maškarní Čaj o páté

Čaj o páté v masopustu, který se vyznačuje veselím a dováděním, letos připadl na 19. února. Ovšem tentokrát byl tak trochu výjimkou, protože jsme my divadelníci i ve velké klubovně české školy ještě jednou oslavili našeho jubilanta Zdeňka Homolku. Po skeči z jeho režisérského života mu zazpívaly Katka s Janou Kolencovou. Nebyly to náhodně vybrané písně, ale obě se vztahovaly k repertoáru z dob Zdeňkova působení v Theater an der Wien. Janina dojemná píseň dívky Éponine *Samotářka* byla ze Zdeňkova nejoblíbenějšího muzikálu *Les Misérables*. *Evita* pak byl muzikál, s kterým v tomto divadle kdysi coby

hlavní technik začínal a Katka mu tuto dobu svou nádhernou písní připomněla. Zdeněk nám poté krátce vyprávěl o událostech, které provázely právě vídeňskou premiéru *Evity*.

Ovšem na své si přišli i tanečníci, protože diskžokej Viktor jun. uměl pro všechny najít tu správnou muziku. A opět jsme se kochali ke konci krásnými českými a slovenskými písničkami, které nás vždycky tak zahřejí! Těšíme se už na jarní Čaj s Demižónem 19. března, až nám bude vyhrávat i cimbálka a my se opět po roce budeme zdokonalovat v tancování čardáše. Těšíme se také na vás, naše návštěvníky – přijďte s námi pobejt!

aVa

Masopustní sobota

Všichni, kteří přišli 25. února slavit „fašank“ 2017 do Steinergerasse, vstupovali do rozzářené sokolovny nazdobené barevnými fábory a hned viděli a slyšeli, že je něco jinak. Ano, u muzikantského pultu stál již avizovaný hudebník z Trenčína, kterého jsme během večera zažili jako hráče na několik nástrojů. Kromě varhan a saxofonu to byla ještě kytara a klarinet. Kdo to neviděl, neumí si ani představit, že pan Jozef Králik také zpívá! Slyšeli jsme písničky mezinárodní, slovenské i české a jak šel večer, užívali jsme

si tuto skvělou muziku čím dál víc. Myslím, že i pan muzikant byl s námi rád, protože viděl, jak se s chutí veselíme a tancujeme. Samozřejmě se konal také již tradiční průvod masek, z nichž byly vyhodnoceny tři nejlepší, a tentokrát jsme též přichystali úžasnou laskominku. Jako třešničku na dortu jsme my divadelníci prezentovali mužské baletní sexteto s černou labutí! Pořad nacvičili návštěvníci tanečnických v hotelu Pošta a sklídili velké ovace! Bylo nám ten večer spolu moc dobře – Čechům a Slovákům ve Vídni!

aVa

Foto: aVa, Marie Pachta

Baletní skupina

Jubilant Zdeněk

Výborný muzikant Jozef Králik

Veselí „hippies“

Nejlepší masky

Kráska a zvíře

Takhle bylo plno!

Katka se chystá zpívat

CÍRKEVNÍ ZPRÁVY

Připravujeme letní tábor Semmering 2017

Již tradičně a nepřetržitě od roku 1961 pořádají salesiáni Dona Bosca se svými spolupracovníky letní tábory, v poslední době na Semmeringu u Vídně. Také letos nabízíme tábory dva: Pro děti 8-12 let v termínu od 2. do 9. července a pro mládež 12-18 let v termínu od 9. do 16. července 2017.

Srdečně zveme všechny zájemce, aby se co nejdříve závazně přihlásili přes e-mail: smdb.mission@gmx.at. Počet míst je omezený! Další informace obdrží pouze účastníci přes e-mail nebo facebook.com. V zájmu šetření papíru využíváme stále více internetu. Finanční příspěvek na jeden turnus je 290,- EUR, na dva turnusy 580,- EUR. Zaplatte laskavě na bankovní účet: Kath. Mission für Tschechen, IBAN: AT21 2011 1300 3230 1124 do 24. května 2017.

O dítě je plně postaráno: cestovné, ubytování, strava, nápoje, zábavný i sportovní a kulturní program, vstupné na koupaliště, úrazové pojištění apod. Kapesné pro dítě na jeden turnus asi 30,- EUR. Po našich zkušenostech žádáme, aby děti 1. turnusu odevzdaly kapesné k úschově vedoucím.

Tábor se koná ve vhodných prostorách a v příjemném prostředí, které je přínosné pro odpočinek a zdraví dětí.

Odpovídá programu i věkovému složení dětí. Pro letní pobyt dětí je zděná stavba ideální – nejsme tolik ovlivněni deštivým počasím jako stanové tábory, také pro alergiky je ubytování v domě vhodnější. Všechny prostory současně odpovídají požadavkům na bezpečnost.

Program tábora je pestrý, zajímavý, ucelený, odpovídá věkovému složení účastníků, vychází z dlouhodobé zkušenosti a je zajišťován s dostatečným předstihem. Dětem dává prostor k realizaci, využití a rozšíření jejich schopností a vědomostí. Zahrnuje nové různorodé zážitky, jež jsou nejlepším způsobem aktivního odpočinku od běžných stereotypů školního života. Soutěžení a kolektivní spolupráce poskytují mnoho příležitostí k výchově dětí k pozitivním hodnotám sounáležitosti a fair play a naši vedoucí tyto příležitosti beze zbytku využívají. Základem takového programu je pečlivě připravená tradiční celotáborová hra „Velký poklad“, která je doplněná o množství dalších programů a her v přírodě i pod střechem.

Tábor je přínosný pro rozvoj dětí – pomocí her mohou rozvíjet svou osobnost a schopnosti, naučí se spolupracovat v kolektivu, odpočinou si od všedního školního života a odnesou si mnoho zážitků i dovedností. Tábor je pro ně

vždy přínosem, rozvíjí jejich vědomosti i praktické dovednosti a v neposlední řadě schopnost začlenit se mezi ostatní a komunikovat s nimi. Pomáhá jim v pochopení základních životních hodnot. Vedoucí přistupují k dětem pozorně a ke každému i individuálně s ohledem na jeho možnosti, aby jim pomohli rozšiřovat jejich obzor. Děti se bez rodičů naučí mnohé věci řešit samy, což jim vždy pomáhá ve škole i později v životě. Provozovatel tábora je Kath. Mission für Tschechen, Hagenmüllergasse 31, A-1030 Wien.

Tábor organizují a vedou osoby s odpovídající pedagogickou a jazykovou kvalifikací, schopné práce s dětmi na základě dlouholeté zkušenosti. Ve Vídni nám předáte Vaše děti a tam si je opět převezmete. Naši zkušení vedoucí se o ně budou svědomitě starat. V zájmu harmonického průběhu rekreace si proto nepřejeme návštěvy rodičů a mobilní telefony u dětí prvního turnusu pouze v omezené míře.

Děkujeme za Vaše pochopení.

Don Bosco-Team

Další fotky z minulého roku najdete na adrese:

<http://rozhledy.jimdo.com/fotos>

Nyní nás můžete sledovat a sdílet na adrese:

<https://www.facebook.com/groups/113365158698237/?fref=ts>

Za Rokom milosrdenstva

„Trošku viac milosrdenstva mení svet, svet sa stáva menej chladným a viac spravodlivým...“ povedal pápež František vo svojom prvom prejave v marci 2013. Za Rokom milosrdenstva sa na jeho sklonku obzreli aj v diskusnom stretnutí v Nadácii POLIS.

O milosrdenstve, o tom, či vôbec rozumieme tomu slovu, diskutovali Juraj Jordán Dovala, biskup Česko-slovenskej cirkvi husitskej, salezián Ladislav Heryán a Martin Kováč, diakon Starokatolíckej cirkvi v Českej republike s poverením pre službu na Slovensku. Diskusiu moderoval Juraj Bohyník.

Otvorená cesta

„Pápež je kresťanská, morálna a duchovná autorita, ktorá prehovára a hoci nie sme v jednote s Rímom, vnímame s otvoreným srdcom, čo hovorí. Pápež František je nám veľmi blízky. Svojou neformálnosťou, prístupom k ľuďom, pretože to hovoril aj majster Jan Hus: »buď více člověkem«. To, že ustanovil Rok milosrdenstva, je krásne. V dnešnom svete je to cesta, ktorá je vytesnená, skôr sa presadzuje dravosť a ostré lakte. Je dobré, že ju pápež František otvára, pretože to je Kristova cesta,“ myslí si biskup Juraj.

Téma milosrdenstva je aj podľa Martina Kováča v dnešnej dobe veľmi potrebná. „Ľudí zničených životom, znechutených politikou, ale aj cirkevným životom je stále viac. Pohybujem sa v prostredí konfesiónálne rozdielnych teologických fakúlt a ten zážitok je veľmi podobný. Je veľa ľudí, ktorí dostali facku od cirkvi. Človek prirodzene očakáva, že spoločnosť a politika môže byť na tom veľmi zle, ale keď zažije podobnú skúsenosť v cirkvi, je totálne znechutený. A práve preto dôraz na milosrdenstvo ako základnú hodnotu evanjelia a základné poslanie cirkvi je veľmi potrebný. Návrat cirkvi k evanjeliu je vždy niečo, čo

cirkvi dáva život. Ak sa hovorí o reforme inštitúcií, zmeňte systém – je to síce pekné, ale ak sa hovorí o návrate k evanjeliu, je to kľúčová záležitosť. Ak chceme byť ako kresťania autentickí, malo by to byť niečo, čo žiari z našich životov.“

Milosrdenstvo ako cit pre utrpenie

Latinské slovo misericordia je zložený z dvoch koreňov: „miseria“, ktoré znamená ako bolesť (utrpenie) a „cor“ ako srdce, ale aj cit. Milosrdenstvo by sme mohli do slovenčiny preložiť ako „cit pre utrpenie“, súciti, ochotu zdieľať utrpenie druhých a vziať ho na seba. Don Heryán zdôraznil, že milosrdenstvo je Božia podstata. „Ježiš je vtelením tejto podstaty, vtelené milosrdenstvo. Z tohto uhlu pohľadu musíme čítať bibliu, pretože inak je nezrozumiteľná.“ „To, čo dáva zmysel slovám, je, do akého kontextu ich zasadíme. Pápež František zadal kľúč, akým k tomu pristupovať. A nielen slovom, ale aj skutkom. Videli sme veľa výnimočných stretnutí. Nie sú to len teologické výrazy, ale je to neformálny a ľudský človek, ktorý, to, čo hovorí, sa snaží aj žiť,“ doplnil M. Kováč. J. J. Dovala zas podčiarkol, že sme zvyknutí redukovat pojmy. „Láska, sloboda, milosrdenstvo – sú nesmierne sprofanované, tisíckrát zneužitá. A nemám na mysli len politikov. V cirkevných dejinách máme tragické okamihy, keď katolíci, protestanti, pravoslávni... medzi sebou viedli vojny. Kresťanskí králi vyražovali nevinné obeť a pri misiách dochádzalo k obrovskému krviprelievaniu. V mene čoho? Milosrdenstva, lásky, Pána Ježiša? To sú veci, ktoré pokiaľ my opäť nenaplníme tým pravým obsahom, tak nám sekulárny človek povie – vy nám môžete rozprávať... Pápež to nemôže zachrániť, on je človek, ktorý dá impulz a je dobré, že ho dal. Ak sme ľudia dobrej vôle, chceme naplňať zmysel svojej ľudskosti a dávať do života to, čo ľudskú dušu pozdvihuje a prináša človeku dobro. Milosrdenstvo vníma ako niečo univerzálne, nielen voči ľuďom, ale aj voči prírode. Kristus bol vtelená láska ku všetkým a ku všetkému. Tak sa to naučme znova v živote realizovať.“

„Som kňaz, ale nie som farár, pracujem so študentmi. Ľudia Rok milosrdenstva chápali ako vec navyše: že sa má chodiť bránami milosrdenstva, majú sa robiť rôzne aktivity, ale neviem, či sa dospelo k podstate. Milosrdenstvo je radikálne. Boh je veľkorysosť – On je ten, ktorý sa dáva zadarmo. Od človeka sa čaká, že sa tomu len otvorí. Máme sa otvoriť tomu, že sme milovaní, aby nás to premenilo. Máme sa otvoriť Božej veľkorysosti, aby sme my boli veľkorysí...“ myslí si don Heryán. Podobné niečo bolo podľa M. Kováča možné sledovať aj na Slovensku... „Pochádzam z oblasti, ktorá spadá pod Trnavskú arcidiecézu, pohybujem sa v okolí ľudí, ktorí sú zdecimovaní kauzou Bezák. Rok milosrdenstva v tomto prostredí sa niesol v očakávaní, že v nej nastane posun. Je premárnenou šancou, že sa poslanstvo Roku milosrdenstva nezasadilo do tohto kontextu a nevyužila sa tá príležitosť... Nie je podstatná ritualizácia, ale či sa cirkev dokázala poľudštiť. Že je to o prístupe k človeku, ktorý máme a o tom, ako sa zachováme v konkrétnej situácii. Je ťažké povedať, kde sa to akým spôsobom realizovalo, vždy je to o ľuďoch, ako zareagujú na to poslanstvo.“

Potrebuje viac milosrdenstva?

„Pápež hovorí, že Boh je k nám milosrdný. Ale oveľa väčšiu váhu má výzva, aby sme my boli milosrdní. Milosrden-

stvo je cesta, kde sa človek má možnosť zjednotiť s Bohom. Práve tým, že táto základná vlastnosť Boha sa začne stávať aj našou ľudskou podstatou. Mňa trochu deprimovalo na celom Roku milosrdenstva, že v tomto roku je k vám Boh veľmi milosrdný a treba to využiť. Sú percentá na milosrdenstvo, otvárajte brány, robte všetky tieto rituálne úkony, lebo teraz je dobrá šanca, aby ste si zachránili svoje duše. Boh nemá lepšie a horšie obdobie milosrdenstva, On je milosrdný stále. Tá výzva bola v tom: pozrite sa na Boha, aký je k nám milosrdný, pozrite sa na svoj život, ako vy žijete milosrdenstvo a buďte aj vy milosrdnejší... Vstúpil do debaty moderátor. „Vždy bude treba viac azylových domov pre matky s deťmi, ktoré utekajú pred agresívnym manželom. Vždy bude treba viac útulkov pre bezdomovcov, aby nezamrzli na ulici. Vždy môže byť viac lásky medzi nami navzájom...“ odpovedal na otázku, či potrebuje moderná doba viac milosrdenstva Juraj Dovala. „To, čo človek môže zažiť v cirkvi, je skôr zákon ako evanjelium, ak sa mám vyjadriť v tých luteránskych pojmoch, v ktorých som vyštudoval teológiu. Je tu strach zo stretnutia sa s inakosťou, s tým, čo by pre mňa mohlo byť výzvou, aby som mohol zmeniť svoje postoje. Česká spoločnosť je v tomto iná – cirkvi tam majú viacero podnetov, aby vykročili samy zo seba. My na Slovensku ešte máme pocit toho komfortu a utešujeme sa štatistikami. Spoločenská letargia, strach k niečomu sa prihlásiť, vykročiť zo seba, je na Slovensku dosť citelná. Aj moderná spoločnosť očakáva, že tu bude hlas, za ktorý sa bude dať postaviť,“ dodal M. Kováč. Je podľa neho škoda, že mnohí ľudia, ktorí na Slovensku majú moc politickú alebo cirkevnú, nedokážu nastavovať iné kritické zrkadlo voči väčšinovým názorom. Práve naopak, často sa vezú na celospoločenskej vlne strachu, ktorý sa tu nastáva. „To, čo som si všimol na politikoch a cirkevných predstaviteľoch v iných krajinách bolo, že stáli na opačnej strane. Na strane tých najslabších. Čo my na Slovensku vieme o situácii v Sýrii? CNN prinášala denne správy o utrápených a vysilených ľuďoch. U nás bol obraz utečencov ako tých, ktorí nás chcú zneužiť a ukradnúť nám naše hodnoty. A nebol tu celospoločenský hlas, ktorý by sa voči tomu postavil. Cirkvi a politici sú tu z väčšej časti previazaní. Cirkev sa bojí byť kritickým hlasom voči populistickým rečiam, ktoré v politike vznikajú. Bojí sa o svoju pozíciu spoločenskú i finančnú. Sú tu malé hlasy, ale ľudia sú trestaní za to, že prejavia svoj názor. Ježiš sa stretával s ľuďmi na okraji. My si to už nevieme dať do kontextu, čo to znamená podobstvo o milosrdnom samaritánovi.“ Láska však nie je naivná. „Kristus nebol naivný. Láska, ktorú hlásal, bola tvoriť, objímajúca a zároveň mala pedagogický rozmer. Krajiny, ktoré prijímajú utečencov, by si mali počínať láskavo, ale ten pedagogický rozmer by tam nemal chýbať,“ uzatvoril Juraj Jordán Dovala.

Beáta Jarošová

Videozáznam diskusie si môžete pozrieť tu:

www.youtube.com/watch?v=ekG0w3ifC5w

Redakčná poznámka: V nadaci POLIS ze Žiliny, jejž rediteľkou je Ing. Milena Prekopová, účinkoval již dvakrát vídeňský český literární kroužek s pásmem textů bratří Čapků a s texty Bohumila Hrabala. Text se také nachází na oficiální stránce města Žilina (informující o kulturních programech). Přeposlal Petr Žaloudek

Knihkupectví Petra Pastrňáka ve Vídni

V březnu 1982 otevřel Petr Pastrňák ve Vídni knihkupectví, které se stalo v československém exilu kulturním pojmem a největším obchodem s exilovou literaturou. Pastrňákův obchod přežil sametovou revoluci, ale nepřežil restituce. Nejdřív se musel přestěhovat a v roce 2007 zanikl úplně.

Exulant Petr Pastrňák se do povědomí krajanů v Rakousku dostal v sedmdesátých letech. Provozoval zásilkovou službu, u níž bylo možné objednat knihy z většiny exilových vydavatelství. Byla to velká výhoda, protože do té doby šlo objednávat knihy pouze přímo u vydavatelů, například u manželů Škvoreckých v Torontu, a zásilky chodily se značným zpožděním, někdy i poničené. Zasilatelský obchod vznikl v roce 1972 pod názvem Kulturní klub Čechů a Slováků ve světě – zásilková služba krajanům do celého světa. Na své začátky Petr Pastrňák vzpomíná: „Na začátku jsem nakupoval knihy z různých zdrojů hlavně pro sebe, ačkoli peněz nikdy nebylo nazbyt. Byl to koníček. Postupně jsem nashromáždil velkou sbírku českých knih, vytištěných v zahraničí od 19. století. Sbírkou jsem stále rozšiřoval také výkupy pozůstalostí.“ Od sbírky byl pak už jen malý krůček založení vlastního podniku.

Informace o službě Petra Pastrňáka se úspěšně rozšiřovaly a tak v roce 1982 Pastrňák otevřel vlastní kamenné knihkupectví na Lindengasse číslo 5 v sedmém vídeňském okrsku. Obchod se stal brzy oblíbenou destinací pro krajanů a exulantů. Také proto, že vedle knih nabízel videokazety, hračky a výkup starých knih. V Pastrňákově knihkupectví bylo živo zejména v sobotu, kdy bylo více času na výběr knih i konverzaci. Ta obvykle pokračovala v nedaleké restauraci Alte Tavern, kam se mnozí z návštěvníků odebrali na pivo nebo na oběd. V osmdesátých letech Pastrňákův obchod zažíval boom. Každý, kdo v exilu něco znamenal, se aspoň někdy zastavil u Pastrňáka: kromě rakouských exulantů Pavla Kohouta, Ivana Medka nebo Ladislava Mňačka to byli Pavel Tigrid, manželé Škvorectí, Ladislav Mňačko, Jára Kohout, Miloš Forman, Ivan Passer, Anastáz Opasek, Antonín Měšťan a mnozí další. Petr Pastrňák kromě obchodu prodával knihy i na krajaňských akcích v Rakousku i v Západní Evropě – na sjezdech SVU, na sokolských sletech apod. Vedle prodeje knih provozoval i řadu dalších aktivit, které by se daly označit jako osvětové nebo dobročinné: byl sponzorem české Komenského školy ve Vídni, vydával měsíčník *Česká a slovenská Vídeň dnes*, tiskl *Věstník sokolské jednoty*, pašoval knihy do Československa, pořádal výstavy exilové literatury.

Po listopadu 1989 Pastrňákův obchod překvapivě fungoval dál. Místo exulantů se v něm začali objevovat Češi, kteří sháněli exilovou literaturu. Rozjetý podnik zastavily restituce. Dům na Lindengasse, jehož prostory si Pastrňák pronajímal, připadly českému subjektu, který měl s nemovitostí jiné záměry a v roce 2004 dal knihkupectví výpověď. Petr Pastrňák přesunul obchod na Steingasse 24. Tato adresa nebyla tak dobře dostupná jako předchozí a prodej knih začal váznout. V roce 2007 Pastrňák knihkupectví definitivně uzavřel. Skončilo tak pětatřicetileté období, v němž Petr Pastrňák vybudoval z knihkupectví jeden ze stánků české kultury v rakouském i celosvětovém měřítku. Za to, co pro exil a českou kulturu v exilu Petr Pastrňák vykonal, mu patří velké uznání.

Miroslav Krupička, Radio Praha, s použitím informací z VL

OHLÉDNUTÍ

Generál Jan Kratochvíl

Stálá komise Senátu Parlamentu ČR pro krajiny žijící v zahraničí a Muzeum českého a slovenského exilu 20. století zvala 24. ledna 2017 na vernisáž výstavy *Zapomenutý Generál Jan Kratochvíl, velitel 1. čs. armádního sboru v SSSR*. Panelová výstava byla umístěna v předsálí Jednacího sálu Senátu v Praze a konala se pod záštitou předsedy Senátu Parlamentu ČR Milana Štěcha. Výstavu otevřel předseda Stálé komise Senátu Parlamentu ČR pro krajiny žijící v zahraničí senátor Tomáš Grulich, který představil osud bývalého legionáře a vlastence, generála Kratochvíla, a zdůraznil, že takových výstav je třeba, protože když budeme zapomínat na lidi, jako byl generál Kratochvíl, tak můžeme očekávat, že budou zapomenuti i ti dnešní dobří, kteří si to zaslouží.

Generál Jan Kratochvíl, který vedl československé jednotky v bojích na východní frontě na podzim roku 1944, byl neprávem sovětským vedením označen za viníka neúspěšné snahy prorazit německou obranu v karpatských průsmycích. Byl to hodně ambiciózní plán, který zcela pomíjel realitu prvních zářijových dnů roku 1944. Již ve chvíli, kdy tento plán narychlo vznikala, byl zcela neuskutečnitelný. Nepočítal s tím, že bude třeba čelním útokem překonat náročný horský masiv, že slovenské divize byly odzbrojeny německými jednotkami. Sověti při tom byli o této skutečnosti informováni (mj. prostřednictvím gen. Heliodora Píky). Přes to všechno operaci schválilo sovětské vrchní velení a 8. září 1944 ve tři čtvrtě na devět ráno vyrazily sovětské jednotky do útoku.

Podařilo se prolomit jen první německou obrannou linii. Ostatní zůstaly neporušeny. V předpolí sovětských jednotek navíc vládli chaos. Nástup útvarů, které měly být vrženy do průlomu, se zpozdňoval a dobře zastřílené německé dělostřelectvo jim působilo nemalé ztráty. Přesto následujícího dne zaútočily i jednotky 1. čs. armádního sboru pod velením brigádního generála Jana Kratochvíla. Za cenu velkých ztrát se podařilo postoupit jen o několik kilometrů.

Jak bylo v Rudé armádě zvykem, bylo třeba najít „viníky“ nezdaru. Maršál Koněv 10. září odvolal velitele 25. tan-

kového sboru, ale také generála Kratochvíla. Na jeho místo jmenoval brigádního generála Ludvíka Svobodu, čímž ovšem výrazně překročil své pravomoci. Čs. exilové vládě v Londýně nezbylo, než tuto svévoli Sovětů mlčky strpět.

Komunistická historiografie po únoru 1948 měla jasný názor – Kratochvíl, který přišel do SSSR z Londýna, byl prodlouženou rukou čs. buržoazie, která nedůvěřovala pokrokovým důstojníkům (tedy především Ludvíku Svobodovi), loajálním (tedy bezpodmínečně poslušným) k sovětskému velení a představitelům moskevského vedení KSČ. Na generálu Kratochvílovi tak během čtyř desetiletí komunistické vlády zcela nezaslouženě ulpělo stigma neschopného kariéristy, který nese za neúspěch karpatsko-dukelské operace spoluzodpovědnost. Nic při tom nemohlo být vzdálenější skutečnosti než takové tvrzení.

Po skončení války byl počátkem června 1945 ustaven velitelem II. (armádního) sboru v Hradci Králové a povýšen do hodnosti divizního generála, což byla jistě funkce i hodnost odpovídající jeho zásluhám a schopnostem. I to je důkazem toho, že jeho odvolání v září 1944 na Dukle bylo zcela účelové. Počátkem prosince 1947 se jeho zdravotní stav zhoršil natolik, že odešel na zdravotní dovolenou a k 1. dubnu 1948 pak do výslužby. Vzhledem k tomu, že jeho manželku zavraždili nacisté v roce 1942 v koncentračním táboře Osvětim, odstěhoval se za svým bratrem do Červeného Kostelce, kde strávil dalších sedmadvacet let. Zde se také 15. března 1975 jeho životní pouť uzavřela.

Jan Kratochvíl se narodil 11. ledna 1889 v Horní Radehovce v okrese Náchod. V roce 2015 dostal generál Jan Kratochvíl, někdejší velitel 1. československého armádního sboru v SSSR, ve svém domovském Červeném Kostelci pamětní desku. Osud a zásluhy generála Kratochvíla zůstávaly dlouhou dobu bez povšimnutí. To se změnilo, místním aktivistům se podařilo prosadit stavbu pietního památníku u generálova hrobu. Hrobové místo, kde generál Kratochvíl leží, bylo opraveno jeho příbuznými a město nechalo zhotovit náhrobek s pamětní deskou, na které je podobizna generála.

K výstavě v Senátu byl vydán katalog.

15. května uplyne 75 let od smrti skladatele Alexandra Zemlinského

Alexander Zemlinsky se narodil ve Vídni jako typické dítě habsburské monarchie. Jeho matka pocházela ze Sarajeva, otec – Adolf von Zemlinsky s nedoloženým šlechtickým predikátem – z rodiny katolických obyvatel východního cípu dnešního Slovenska. Odešel do Vídně, kvůli své ženě konvertoval k židovství a působil jako žurnalista a sekretář židovsko-turecké náboženské obce. Syn Alexander přišel na svět 14. října 1871 v Leopoldstadtu, čtvrti obývané převážně Židy. Sečtělý otec synovi předal kulturní zájmy, další podněty přinesla pestrá umělecká a myšlenková směs tehdejší Vídně. Roku 1884 byl Alexander Zemlinsky přijat na konzervatoř Společnosti přátel hudby, kterou absolvoval roku 1892 *Symfonií d moll*. Rozhodující pro něj bylo seznámení s Arnoldem Schönbergem, kterému se, ač jen o tři roky starší, stal mentorem a po Schönbergově svatbě se Zemlinského sestrou Mathildou i švagrem. Schönbergovým prostřednictvím se Zemlinsky seznámil s osobnostmi tehdejší umělecké Vídně, s Gustavem Mahlerem, Franzem Schrekerem, Hugem vom Hofmannsthaalem aj.

Mahler uvedl roku 1900 Zemlinského operu *Bylo nebylo* ve Dvorní opeře; tři představitelé rolí pocházeli z Čech, basisté František Pácal a Vilém Heš a brněnská rodačka, sopranistka Jenny Pohlner. Rychlá kariéra však Zemlinského nečekala, spíš nádenické kapelníčení. Našel místo jako kapelník Carlova divadla v rodné čtvrti, kde zůstal tři sezóny. Po mezistanici v Divadle na Vídeňce následovalo angažmá ve Volksoper, kde získal zásadní zkušenosti operního dirigenta. Nabídka z Dvorní opery přišla v době její krize, která vedla k Mahlerovu odchodu do Ameriky a Zemlinsky se po jedné sezóně vrátil do Volksoper.

Roku 1911 nastoupil Alexander Zemlinsky jako šéf opery Nového německého divadla v Praze. S ní jsou spjata jeho mistrovská léta jako dirigenta i skladatele, a Zemlinského působení také znamenalo vrcholná léta pražské německé opery. S divadelním orchestrem pokračoval v pořádání symfonických koncertů, které vedle podniků České filharmonie spoluvytvářely hudební charakter tehdejší Prahy. „Každý takt jako vybroušený krystal...“ psal o jeho dirigentském umění kritik Ernst Rychnovsky. V Praze mělo premiéru Zemlinského stěžejní dílo, *Lyrická symfonie* na verše Rabindranátha Thákura, definitivní verze opery *Šaty dělají člověka*, uvedl zde Schönbergovy *Gurrelieder*, ve světové premiéře jeho monodrama *Očekávání*.

Roku 1927 nastoupil Zemlinsky do Krollovy opery v Berlíně, nepřišel ale ve vhodnou dobu. Hospodářská krize pomohla vzestupu nacionálních socialistů a progresivní Krollova opera roku 1931 na základě úředního zásahu skončila. Existenčně byl Zemlinsky odkázán na pohostinské dirigování, často také u České filharmonie. Po Hitlerově nástupu k moci se vrátil do Vídně. Téhož roku se v Curychu uskutečnila premiéra jeho opery *Křídový kruh* a začátkem roku ještě následovalo přes protesty nacionálních socialistů a cenzurní zásahy několik uvedení v Německu; v prosinci 1934 měla opera premiéru i v Praze.

Také v Rakousku ale přestávalo být bezpečno. Po jeho připojení k hitlerovskému Německu odjel Zemlinsky se

svou druhou ženou, pražskou rodačkou Louisou Sachsel, a s dcerou z prvního manželství do Spojených států. Vystěhovalecký pas mu pomohly vyřídit československé úřady. V zavazadle vezl rozpracovanou partituru opery *Král Kandaules*, kterou už nedokončil. Zdravotně poznamenaný Zemlinsky neměl na nový nástup v cizině síly, zemřel 15. března 1942 v Larchmontu ve státě New York. Roku 1985 byl jeho popel převezen do rodného Rakouska a uložen na vídeňském Ústředním hřbitově.

Zdroj: Vlasta Reittererová

Alexander Zemlinsky

Alexander Zemlinsky zemřel v roce 1942 v USA, ale jeho přáním bylo být pohřben na vídeňském Ústředním hřbitově

Starosta a hejtman Vídně Michael Häupl převzal v Senátu ČR v Praze pamětní medaili Josefa Hlávky, kterou nejstarší česká nadace uděluje významným osobnostem vědy a umění. Vídeňský hejtman byl oceněn za dlouhodobý přínos při budování česko-rakouských vztahů.

Dr. Michael Häupl vykonává také funkci prezidenta Rakousko-české společnosti ve Vídni, resp. Rakousku.

Hugo Portisch: žurnalistická legenda slaví 90. narozeniny

Jeden z nejvýznamnějších novinářů po druhé světové válce v Rakousku Hugo Portisch, který se narodil v Bratislavě, oslavil 19. února své devadesátiny. Jeho otec Emil (1887-1985), který pocházel z Dolního Rakouska ze St. Pöltenu, byl v roce 1920 redaktorem a v roce 1924 posledním šéfredaktorem *Pressburger Zeitung* (založena 1764), liberálně demokraticky orientovaných novin. Jen několik hodin předtím, než Rudá armáda vpochodovala do Bratislavy, obdržel Hugo v dubnu 1945 maturitní vysvědčení a následoval své rodiče do St. Pöltenu. Rodina sice uvažovala o návratu do Bratislavy, ale tehdejší politická situace

Hugo Portisch vysvětluje publiku „svět“

toto nepřipustila. Vedle své grandiózní novinářské kariéry je známý jako znalec hub a se svou manželkou vydali knihu *Das Geheimnisvolle Leben der Pilze / Tajemný život hub*.

Přátelé a známí označují Hugo Portische jako muže s charakterem, skromného a humorného. Na otázku, jak oslaví své narozeniny, odpověděl: „Vor lauter Glückwünschen hab ich den eigentlichen Geburtstag vergessen – und mir für Sonntag eine Schreibhilfe organisiert, der ich das Vorwort für die 2. Auflage meines Trumpf-Buchs diktiere...“ – zcela Hugo Portisch.

Loučení

Honorakouský hejtman Josef Pühringer (vlevo) stejně jako jeho kolega dolnorakouský hejtman Erwin Pröll (vpravo) se loučí s úřadem. 9. února 2017 oznámil Josef Pühringer svou rezignaci na funkci Honorakouského hejtmana, kterou vykonával od roku 1955. Již v lednu 2017 oznámil jeho dolnorakouský kolega Erwin Pröll, že 6. března tohoto roku končí jako zemský předseda rakouské lidové strany a na následující zemské schůzi položil funkci hejtmana Dolního Rakouska, kterou vykonával od roku 1992. Jak nám názorně ukazuje snímek, ve funkci ale zůstává jejich dlouholetý politický kolega starosta a hejtman Vídně Michael Häupl, který 29. dubna opět kandiduje na funkci vídeňského předsedy zemského sněmu sociálních demokratů.

Anja Krystyn: Alles Liebe? Betrachtungen über unser Zusammenleben

Rebellen, Gutmenschen, Opportunisten, Lebenskünstler – keiner ist das, was er/sie auf den ersten Blick scheint. Genaues Hinsehen wäre gut, passiert aber selten. Entsprechend wirr gestalten sich unsere Beziehungen. Ist der Selbstoptimierer in Wahrheit eine lahme Ente? Der Versager ein Held?

Mit Witz und spitzer Feder zeichnet die Autorin eine Landkarte menschlicher Charaktere.

Autorka Anja Krystyn-Krulišová je lékařkou, která vedle společensko-politických textů a divadelních kusů vydala v roce 2015 román *Die Beine der Spitzentänzerin*. Dr. Krystyn-Krulišová byla představena v rozhovoru v časopise *Klub*, dále pak Kulturní klub zajistil ve spolupráci s Českým centrem ve Vídni v jeho prostorách prezentaci autorky a uvedeného románu v rámci cyklu „Křeslo pro hosta“. Pořad moderovala historička dr. Jana Starek. Knihu vydalo nakladatelství Der Verlag Dr. Snizek e. U., Wien 2017, 120 stran, brož., cena 14,90 €.

Přednáška Tovární města Baťova koncernu

V sobotu 25. 2. 2017 se v podvečer v klubovně České besedy sešli zájemci o další přednášku PhDr. Martina Jemelky s názvem *Tovární města Baťova koncernu: evropská kapitola globální expanze*.

Martin Jemelka je historik a publicista působící na filozofické fakultě Ostravské univerzity, který přijel, aby navázal na svou předchozí přednášku, která se uskutečnila na tomtéž místě před necelým rokem. Prezentoval zde také svou nově vydanou publikaci se stejným názvem, kterou na toto téma zpracoval se svým kolegou Ondřejem Ševelkou a kterou vydalo nakladatelství Academia.

Přednáška byla rozdělena na dvě části. V první části pan Jemelka velmi poutavě komentoval výsledky výzkumu, hlavně tedy expanze Baťových podniků v evropském kontextu. Nezapomněl zmínit různé dějinné souvislosti, které tyto Baťovy aktivity komplikovaly, a způsoby, jak se s nimi Tomáš Baťa po svém vypořádával. Obzvláště zajímavé bylo, jak se jeho firma vyrovnávala s hospodářskou krizí na přelomu dvacátých a třicátých let. Z přednášky bylo patrné, že Baťa často jednal hlavně ve prospěch své firmy bez ohledu na politické či sociální okolnosti té doby. Snažil se ob-

cházet nařízení a omezení, což se mu nejednou stalo osudným. Hra na více stranách fronty nebo korupce jsou i stíny vrhané na populární postavu české historie.

Druhá část byla věnována dotazům a komentářům. Otázky byly více praktického rázu. Například se diskutovalo o tom, jak se takovému „baťovskému“ dělníkovi v té době žilo, jinak řečeno, co znamenalo pracovat pro firmu Baťa. Mohlo to znamenat ekonomický vzestup a komfortní moderní bydlení, ale s tím souvisely v dnešní době už naprosto nepředstavitelné zásahy do soukromí zaměstnanců. Právě to by mělo být téma příští přednášky, která by měla proběhnout někdy na jaře během příštího roku.

Tomáš Baťa dodnes zůstává velmi důležitou osobou evropského obuvnického průmyslu, i když firma už není tak populární jako dřív. Se svými inovativními přístupy, perfektními manažerskými schopnostmi a zkušenostmi, které po „baťovsku“ nasbíral v zahraničí, totiž dokázal mnohé.

Až si budete někdy v Česku prohlížet výlohy obchodu Baťa třeba i pro tento účel speciálně postaveného, nechte na sebe působit ducha éry inovací a snů, které se Tomáši Baťovi částečně podařilo splnit.

*Ve Vídni, 6. 3. 2017,
Bc. Michaela Šikulová*

Reakce na snahy o omezování volného pohybu pracovních sil v Rakousku

Text byl připraven a podepsán velvyslanci zemí Visegrádské čtyřky, tj. České republiky, Slovenska, Maďarska a Polska v Rakousku.

Článek vyšel v rakouském deníku Die Presse dne 27. ledna 2017 a je rovněž přístupný v internetovém vydání Die Presse: <http://diepresse.com/home/meinung/gastkommentar/5160535/Binnenmarkt-als-Quelle-unseres-Wohlstands?from=suche.intern.portal>.

Seminář „Praktické otázky daňového poradenství a podnikání v České republice a Rakousku“

Seminář s tímto názvem pořádá pod záštitou velvyslance ČR v Rakousku komora daňových poradců ČR dne 21. dubna 2017.

Zahájení: 20. dubna proběhne neformální setkání účastníků spojené s ochutnávkou vína v Galerii Závodný.

Místo konání: zámek Mikulov.

Pro koho: Seminář je určen zejména pro české a rakouské daňové poradce.

Slavnostní vyhlášení výsledků soutěže TschechischQuiz

Dne 13. a 15. února se na Velvyslanectví České republiky v Rakousku konalo slavnostní vyhlášení výsledků soutěže TschechischQuiz (ve dvou věkových kategoriích). Hlavní cenou pro vítězné týmy je čtyřdenní pobyt v České republice, který organizují partnerské školy v Českých Budějovicích a v Kunštátě.

Vedle účastníků soutěže byli vyhlášení přítomni i velvyslanec České republiky Jan Sechter, hejtman Jihomoravského kraje JUDr. Bohumil Šimek, Mgr. Petr Soukup z kanceláře hejtmana Jihočeského kraje, zástupci vídeňské městské školské rady a dolnorakouské zemské školské rady, a samozřejmě také ředitelé partnerských škol z Českých Budějovic a z Kunštátu, kteří vítězům předali ceny. Všechny týmy, které se kvízu zúčastnily, obdržely diplomy a ceny sponzorované Jihočeským a Jihomoravským krajem.

Soutěž zaznamenala již v loňském roce velký úspěch, letos byla vyhlášena dokonce ve dvou věkových kategoriích (kategorie I pro žáky 2. stupně základních škol a kategorie II pro studenty středních škol). V první věkové kategorii řešili žáci kvízové otázky a kreativní úlohy na téma „Přeshraniční architektura“, ve věkové kategorii II se studenti zabývali společnou česko-rakouskou historií. Počet účastníků byl ve srovnání s předchozím rokem téměř dvojnásobný – do soutěže se zapojilo celkem 154 žáků a studentů, kteří si na slavnostním vyhlášení na velvyslanectví převzali za svou účast ocenění.

Velké poděkování náleží všem účastníkům a učitelkám, bez jejichž podpory a nadšení by nebylo možné soutěž uskutečnit. Rádi bychom poděkovali také našim partnerům, především paní Yvette Polášek, ředitelce CzechTourism v Rakousku, dále Jihočeskému kraji a Jihomoravskému kraji, kteří přijali nad soutěží záštitu, vídeňské a dolnorakouské školské radě, a stejně tak i partnerským školám, které se na soutěži ochotně podílely.

Ve věkové kategorii I zvítězil tým „Töne aus Laa“ z Neue Mittelschule Laa II (osmiletá střední škola Laa II), ve věkové kategorii II tým „Ahoj Bräuse“ z BHAK/BHAS Hollabrunn (obchodní akademie Hollabrunn). Oběma vítězným týmům srdečně gratulujeme a přejeme jim hezký pobyt v České republice!

ZÚ

Předání zabavených knih

Dne 13. února 2017 se v Rakouské národní knihovně uskutečnilo slavnostní předání knih, které byly v roce 1942 zabaveny Kulturně-historické komisi při vyslanectví Republiky československé ve Vídni. Jedná se o část knižního fondu, který byl v období nacistického režimu zabaven českým spolkům, Sokolu a především Komenského škole, v jehož budově se nacházel i knižní fond Kulturně-historické komise. Celkem bylo Kulturně-historické komisi nacisty zabaveno 4 500 až 4 800 kusů knih, které byly odvezeny do Rakouské národní knihovny. Po skončení druhé světové války byla v roce 1947 vrácena velká část zabavených knih. Komenského škole bylo například vráceno 124 tisíc kusů knih a dalšího materiálu. Z majetku Kulturně-historické komise bylo navráceno 1 579 kusů. Nicméně více než polovinu z celkového počtu zabavených knih se nikdy nepodařilo dohledat. Po mnoha letech se ukázalo, že část knih z majetku Kulturně-historické komise zůstala nedopatřením v Rakouské národní knihovně, ke ztracené zbývající části knih existuje hypotéza, že je německé úřady nechal odvážet do Berlína do centrálního skladu, ze kterého postupně zasílaly jednotlivé publikace do různých knihoven na celém území tehdejší Německé říše.

V roce 2004 rozhodl rakouský Poradní sbor pro navrácení kulturních předmětů, který funguje při Spolkovém kancléřství, o navrácení 97 kusů knih z majetku Kulturně-historické komise, které patřily Rakouské národní knihovně, Kulturně-historické komisi či jejím právním nástupcům. V roce 2015 Národní knihovna zahájila jednání s velvyslancem ČR a Slovenska v Rakousku – s právními nástupci Kulturně-historické komise. Zástupci České a Slovenské republiky se následně dohodli na klíči, dle kterého byly knihy rozděleny. Česká republika získala 88 knih a Slovensko 9 kusů knih.

Slavnostní předání knih se uskutečnilo v sále Van Swieten v Rakouské národní knihovně za přítomnosti velvyslanců České republiky Jana Sechtera a Slovenské republiky Juraje Macháče. Předání se rovněž zúčastnila ředitelka odboru administrativy a zpracování informací Ministerstva zahraničních věcí Blanka Fajkusová a zástupkyně Slovenské národní knihovny v Martině a Univerzitní knihovny v Bratislavě. Rakouskou národní knihovnu zastoupila generální ředitelka Johanna Rachinger, badatelky zabývající se proveniencí knih Margot Werner a Doris Pommerening. Předání se rovněž zúčastnili zástupci Spolkového kancléřství Dr. Heinz Schödl, Christoph Bazil, Doris Karner. Rakouské ministerstvo bylo zastoupeno sekční ředitelkou Evelyn Von Bülow a Teresou Indjein.

ZÚ

WFW – W FESTA

Po dobu pěti týdnů počínaje 12. květnem bude festival Wiener Festwochen svým divákům zprostředkovávat současné jevištní umění: 44 produkcí z 28 zemí – především z žánru performance art, ale i hudebního divadla, činohry, tance a klubové kultury, také výstavy jako jedné z nových programových linií festivalu.

Festival pod letošním vedením intendanta Tomase Zierhofer-Kina přinese nový program i nová místa konání akcí. Přivede do Vídně různé žánry a umělce, a to se záměrem

dosáhnout splynutí „performance art, hudby, vizuálního umění a divadla do podoby vesmírné lodi plné umění, vzájemně spojující minulost s budoucností“.

Zahájení festivalu Wiener Festwochen se bude jako každým rokem konat 12. května v 21:20 hodin na vídeňském náměstí Rathausplatz.

Pozornost na sebe upoutá mnoho produkcí. Zde je několik z nich: Zahajovací produkce (opera-happening) *Ishvara* inspirovaná hinduistickým eposem *Bhagavadgíta*, kanadský soubor Mammalian Diving Reflex v rámci svého programu *Haircuts by Children* se bude věnovat tabuizovanému tématu sexu v pokročilém věku (*All The Sex I've Ever Had*), ztvárnění se dočkají rovněž politické a globální vztahy a souvislosti, například v rámci performance art programu *Democracy in America* od Romea Castellucchio a v díle *Traiskirchen. Muzikál* v podání ansámblu Die Schweigende Mehrheit. Performeré Gintersdorfer/Klaßer předvedou ve spolupráci s režiséry Monikou Ginerstorfer a Benediktem von Peter adaptaci klasické Mozartovy opery *Únos ze serailu* – jejich dílo *Les Robots ne connaissent pas le Blues* bude mít premiéru 26. května.

Festival Wiener Festwochen láká v letošním roce publikum rovněž slavnými jmény: hollywoodská hvězda Jude Law si zahraje v představení *Obsession*, přičemž režie této divadelní adaptace vycházející ze stejnojmenného filmu Luchina Viscontiho se ujal Belgičan Ivo van Hove. Jonathan Meese podá, ve spolupráci se skladatelem Bernhardem Langem, nový výklad opery *Parsifal* Richarda Wagnera jako vesmírné opery, pojmenované *Mondparsifal Alpha 1-8 (Erzmotherz der Abwehrz)*. Hudební režie se zhostí Simone Young, přičemž premiéra se koná 4. června v divadle Theater an der Wien.

Mezi tři nové linie festivalového programu patří sekce interaktivního diskurzu „Akademie odnaučení“ s volně přístupnými přednáškami a akcemi.

V případě druhé z nových programových linií, projektu „Performeum“, jejíž jevištěm se stane areál Rakouských spolkových drah – Favoriten, bude pozornost zaměřena na různé disciplíny v rámci performance art, mezi nimi rovněž na „House of Realness“ pracující s queer identitou a estetikou.

Zámek Neugebäude se promění v jeviště „Hyperreality“, malého doprovodného festivalu věnovaného klubové kultuře jako poslední z nových programových linií. Zazní zde tóny klubové hudby a představí se elektronická scéna, přičemž mezi pozvané patří mimo jiné Holly Herndon, Merzbow nebo Forest Swords.

Festival Wiener Festwochen 2017: 12. 5. – 18. 6. 2017, různé scény.

Program, informace, vstupenky: www.festwochen.at.

Zemřel kardinál Vlk

Kardinál Miloslav Vlk, který v posledních měsících trpěl rakovinou, zemřel 18. března ve věku čtyřiaosmdesáti let. Papež František poslal kardinálu Dukovi soustrastný telegram. Vyjadřuje obdiv Vlkovi i za jeho činnost v době perzekuce církve. Německá agentura DPA zdůrazňuje, že Vlk se zasazoval o smíření mezi Čechy a Němci a že v roce 1999 obdržel německý Velký kříž za zásluhy. Všimá si, že Vlk byl i v silně ateistické České republice všestranně respektovanou osobností.

Kardinál Miloslav Vlk († 18. 3. 2017)

Miloslav Vlk se narodil 17. května 1932 v Líšnici na Písecku. Jeho život prošel řadou zvratů. V roce 1968 byl vysvěcen na kněze. Po deseti letech mu ale komunisté odebrali tehdy požadovaný státní souhlas k výkonu kněžského povolání. Vlk pak sloužil mše tajně v malých skupinách věřících. Ač vzděláním historik, archivář a teolog, byl z politických důvodů nucen žít se jako myč oken. Na začátku devadesátých let byl jmenován biskupem v Českých Budějovicích, poté se na jaře 1991 po rezignaci Františka Tomáška stal hlavou českých katolíků. Od října 1994 je kardinálem. Úřadu pražského arcibiskupa se ujal 1. června 1991, jeho rezignaci přijal papež Benedikt XVI. v únoru 2010 a v pořadí 36. pražským arcibiskupem jmenoval Dominika Duku. Poslední rozloučení s kardinálem Miloslavem Vlkem se uskutečnilo 25. března v katedrále sv. Víta na Pražském hradě. Zádušní mši sloužil arcibiskup Dominik Duka. Ostatky kardinála byly po pohřbu uloženy v arcibiskupské kapli svatovítské katedrály.

Instalace Magdaleny Jetelové v Národní galerii v Praze

Datum konání: 17. 03. 2017 – 03. 09. 2017

Místo konání: Veletržní palác, Praha

Instalace Magdaleny Jetelové, připravená speciálně pro Národní galerii v Praze, promění Malou dvoranu Vele-

tržního paláce v rozšířené pole, které návštěvníkovi galerie umožní bezprostřední setkání s autorčiným způsobem myšlení a práce. Prostor galerie se stává místem umění, které může být nahlíženo hned z několika perspektiv. Prezentovaná instalace intervenue a vede dialog s architekturou Veletržního paláce a zároveň připomíná zničenou krajinu evokující pocit nestability a křehkosti globální socio-politické situace a nutící diváka se ptát dále: Kdo je vůdčí osobností tohoto světa? Kdo má v rukou moc? Jak reagovat, když krajina, na kterou se díváme, už nadále nevypadá idylicky? Krajina je nositelem historie, která je skrytě vepsána do jejího povrchu. Člověk krácející krajinou se zároveň zakouší kolektivní paměť. Práce Magdaleny Jetelové pokračuje i do přilehlého výstavního prostoru v mezaninu, kde se diváci mohou seznámit s výběrem autorčiných prací od počátku osmdesátých let.

Magdalena Jetelová začala v raných osmdesátých letech vytvářet monumentální instalace a sochy, které se zaměřují na otázku moci, politického vykořisťování a povinnosti nezapomínat. V roce 1981 vystavovala spolu s dalšími umělci svá díla na významné akci *Malostranské dvorky*. Její práce byly od poloviny osmdesátých let prezentované v mnoha zahraničních institucích a na uměleckých přehlídkách včetně londýnské Tate, Bienále v Sydney, documenta 8 a na samostatných výstavách v londýnských Riverside Studios či newyorské MoMA.

Kurátor: Milena Kalinovská

Byl vydán katalog s názvem *Magdalena Jetelová: Dotek doby* s příspěvky Susanne Altmann, Mileny Kalinovské, Marie Klimešové, Petera Noevera, Jitky Šosové a Mariuse Winzelerera.

Magdalena Jetelová: *Dotek doby*

Ocenění Angely Merkelové

Zatímco v některých zemích států V4 politici a spolu s nimi mnoho obyčejných lidí Angelu Merkelovou kritizují a vyčítají jí naivitu a neschopnost v řešení uprchlické krize, v Německu se Merkelová těší popularitě u značné části obyvatelstva a jejího jednání si váží také katolická církev. Prvního února 2017 obdržela ve Stuttgartu cenu Eugena Bolze. Tato cena je udělována také osobnostem, které se na základě svého křesťanského přesvědčení výjimečným způsobem zasloužily o pokrok ve vědě, politice, publicistice

či upevňování právního státu. Předseda německé biskupské konference kardinál Reinhard Marx zdůvodnil ocenění Angely Merkelové jejím přijímáním uprchlíků a ochotou ujmout se lidí v obtížné situaci. Dala tak jasně najevo nejen svůj humánní postoj, ale také příklad křesťanské lásky k bližnímu, přitom navenek svou víru nikomu nevnucuje a praktikuje ji nenápadným a nevtíravým způsobem. Na adresu jejích kritiků kardinál pronesl, že pravice a populisté vyvolali ve společnosti vážné napětí a vyslovili otázku „změny systému“. Jedná se o to, aby to, co sice není perfektní, ale co je možné označit jako dobrý projekt moderní, nesehalo. Podle kardinálových slov pravice a populismus útočí na otevřenou, svobodnou a pluralitní společnost. Cesta zpátky však již není možná a ani není možné takovou cestu obhajovat tvrzením o návratu k víře.

Podle týdeníku „JA“ – Neue Kirchenzeitung z 12. 2., číslo 7, str. 2, jakož i podle www.eugen-bolz-stiftung.de zpracoval Peter Žaloudek, Vídeň

České literární centrum bude propagovat literaturu v zahraničí

Ministerstvo kultury zřídilo České literární centrum (ČLC). Má prezentovat a propagovat českou literaturu především v zahraničí. „Na základě výběrového řízení se jeho vedoucím stal překladatel a novinář Petr Janyška, který později zastával místo velvyslance v Paříži, velvyslance a stálého představitele ČR při UNESCO a ředitele Českého centra ve Varšavě. Janyška hodlá navázat spolupráci s partnerskými organizacemi v Evropě. „Jde o to, aby vzrostl počet českých spisovatelů na autorských čteních, festivalech a knižních veletrzích v zahraničí. Zároveň chceme organizovat rezidenční pobyty zahraničních překladatelů, bohemistů, odborníků z akademické obce či nakladatelů u nás,“ uvedl.

V ČR začalo vysílání 2. generace digitálního televizního vysílání

V Česku odstartovalo vysílání druhé generace digitálního televizního vysílání. České Radiokomunikace (ČRa) spustily v Praze a středních Čechách přechodovou televizní síť pro standard pozemního vysílání DVB-T2. Ta poběží souběžně s vysíláním v nynějším standardu DVB-T a má sloužit k tomu, aby měli diváci čas se na přechod na DVB-T2 připravit. ČRa to uvedly na tiskové konferenci. Vybavenost domácností přijímači, které nový standard zvládají, je ale malá, podle odhadu obchodníků do deseti procent domácností. DVB-T2 umožňuje především vysílat na nižším počtu frekvencí větší počet televizních programů.

MasterCard letos v ČR zavede autorizace plateb přes selfie

Společnost MasterCard plánuje v České republice ještě v letošním roce zavést autorizaci on-line plateb prostřednictvím selfie snímku tváře uživatele mobilního telefonu. V současnosti jedná s několika tuzemskými bankami o zavedení služby. V rozhovoru s ČTK to na veletrhu Mobile World Congress řekl generální ředitel MasterCard ČR a Slovensko Miroslav Lukeš. Takzvanou selfie pay už MasterCard nabízí například v Nizozemsku. V Česku již fun-

guje autorizace plateb prostřednictvím otisku prstu v mobilním telefonu. Podle Lukeše je v Česku fenoménem používání bezkontaktních platebních karet, které tvoří 83 % transakcí, což je nejvíce v Evropě.

Managing Migration Challenges Together

8. února se ve Vídni setkali ministři vnitra a ministři obrany zemí střední a jihovýchodní Evropy. Cílem této konference pod názvem „Managing Migration Challenges Together“ byla diskuse o aktuální migrační situaci na západobalkánské trase. Shodli se, že ačkoliv je nyní i díky spolupráci mezi jednotlivými státy situace stabilizovaná, Evropa musí být připravena na možné zhoršení situace. Zúčastněné státy proto přijaly společné prohlášení, ve kterém se zavazují udělat vše pro to, aby se neopakovala kritická situace z roku 2015 a aby migrace přes západní Balkán dále do EU zůstala zastavena.

Ministerstvo vnitra je pro tento cíl připraveno učinit vše potřebné. Už od vypuknutí migrační krize v roce 2015 Česká republika významně pomáhá partnerům v regionu, mimo jiné i prostřednictvím kontingentů policistů, kteří v hostitelských zemích asistují při ostraze a ochraně státních hranic. V lednu ministr vnitra předložil Bezpečnostní radě státu plán zapojení České republiky na Balkáně, který navrhuje postup České republiky pro všechny pravděpodobné varianty migrační situace v regionu, včetně kritického zhoršení stavu. Samotný plán není veřejný. Ministerstvo vnitra a Ministerstvo obrany se budou s plným zřetelem k tomuto plánu podílet na společném zapojení v regionu se všemi zúčastněnými partnery.

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR

Invalidovna a Lucerna se staly národními kulturními památkami

Pražská Invalidovna, kterou se loni stát pokusil neúspěšně prodat, se stala národní kulturní památkou. Rozhodla o tom vláda, stejně jako o zařazení dalších čtrnácti staveb na seznam chráněných pamětihodností. Spolu s barokní stavbou v pražském Karlíně se tak na seznam dostal palác Lucerna či ďáblický hřbitov, kde jsou pochováni političtí vězni. O schválení návrhu informoval ministr kultury Daniel Herman (KDU-ČSL).

Invalidovna Praha

Husákovo kvarteto

Dovolte, abychom Vás upozornil na dvě zajímavé novinky, které si pro Vás připravil Husak Quartet, a to nový videoklip a webové stránky:

<https://www.youtube.com/watch?v=vgoYBk6QUI>

<http://www.husakquartet.cz/>

martin@husakquartet.cz, +420 728 667 875

V roce 2015 vystoupilo úspěšně Husákovo kvarteto na pozvání Kulturního klubu na českém velvyslanectví ve Vídni.

Husákovo kvarteto

Cena Otokara Fischera

Institut pro studium literatury bude od letošního roku udělovat cenu za mimořádně přínosnou německou práci k dějinám české literatury, jazyka a kultury. Cílem ceny určené německy píšícím bohemistům je ocenit a zviditelnit nejvýznamnější německy psané a v Německu vydávané odborné práce s českými tématy. Cena pojmenovaná po významném bohemistovi, germanistovi a podporovateli tzv. germanoslavik bude za účasti laureáta i česko-německé poroty slavnostně předána v červnu 2017 v pražském Museu Kampa, a to spolu s renomovanou Cenou F. X. Šaldy za uměleckou kritiku. Více informací na www.ipsl.cz/cof.

Sternstunde in der Geschichte der Albertina

Mit über 6 000 Werken zählt die Sammlung Essl weltweit zu den größten Privatsammlungen zeitgenössischer Kunst. Werkblöcke u.a. von Karel Appel und Arnulf Rainer, Franz West und Georg Baselitz, Maria Lassnig und Alex Katz, Erwin Wurm und Anselm Kiefer, Valie Export und Cindy Sherman sowie Fotografien von Andreas Gursky bis Candida Höfer prägen den einzigartigen Reichtum und das Profil dieser Sammlung.

2014 drohte die Sammlung in die wirtschaftlichen Turbulenzen der Unternehmensgruppe der Familie Essl zu geraten. Noch im selben Jahr konnte die Sammlung Essl unter Mitwirkung von Dr. Hans Peter Haselsteiner in eine neue Besitzgesellschaft eingebracht und damit in ihrer Existenz gesichert werden. Nun erfolgt mit der Dauerleihe (bis 2044) der Sammlung Essl an die Albertina die Übergabe an ein österreichisches Bundesmuseum.

Spolek Radecký Praha

O navrácení pomníku maršála Radeckého na Malostranské náměstí se již řadu let vede seriózní odborná diskuse. Spolek Radecký Praha byl založen proto, aby navázal na všechny, kdo se už tomuto tématu věnovali, a chce přispět k udržení této živé a tvůrčí debaty. Spolek se snaží získat pro návrat tohoto výtvarného díla do veřejného prostoru odbornou i laickou veřejnost. Vítězný projekt ze soutěže, která se týkala rekonstrukce tohoto náměstí, s Radeckým počítá... Ale od toho je ještě dlouhá cesta k realizaci.

Součástí snah Spolku Radecký Praha je i představení osobnosti maršála Radeckého z Radče a jeho doby bez perspektivy „českého mýtu“, tedy v jiném světle, než bylo donedávna obvyklé.

Více o spolku na spolkové webové stránce: www.radecky.org. Spolek uvítá Vaši korespondenci i názory na e-mailové adrese info@radecky.org.

Klubová akce - přednáška ing. arch. Bárty, předsedy Spolku Radecký Praha

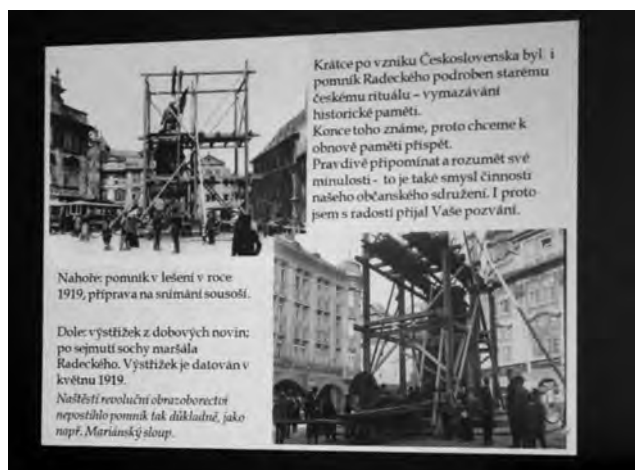

Foto z bourání Radeckého pomníku

Sport- und Kulturverein Sokol München

Program květen – červenec 2017

sobota 20. 05. spoluorganizace 52. ročníku dálkového pochodu Praha – Prčice, start Čerčany (www.praha-prcice.cz)

sobota – pondělí

03.-05. 06. 44. sokolské setkání v Tyršově Oetzu, organizuje Sokolská župa rakouská

neděle 23. 07. výšlap někam do hor, k horám nebo k jezeru, vše podle kondice a nálady účastníků

Klub přátel Rakouska, Praha

Program: duben – červen 2017

12. dubna 2017 (středa) – přednáška spojená s prohlídkou Malostranského hřbitova na Smíchově vč. kostela sv. Trojice. Jedná se o historicky cenný hřbitov, který je po rekonstrukci. Jsou zde vzácná sousoší (tzv. funerální plastiky) a pohřbeny zajímavé osobnosti žijící za Rakousko-Uherska, na něž bude rovněž přednáška zaměřena. Mnoho desetiletí se zde již nepohřbívá.

Sraz: ve 14:00 u stanice tram. Bertramka. Spojení tram. č. 9, 10, 15, 16.

Přednáší a provádí: Ing. Gabriela Kalinová.

25. dubna 2017 (úterý) – autobusový výlet na zámek Zákupy, kde se konal 1. 7. 1900 v zámecké kapli sňatek Ferdinanda d'Este, následníka trůnu, s hraběnkou Žofíí Chotkovou.

Sraz: v 7:00 na autobusovém nádraží Praha-Holešovice, nástupiště č. 2. Odjezd autobusem, cena je cca 200,- Kč tam a zpět.

Průvodkyně: Mgr. Hana Hrdá a Mgr. Julie Jindránková.

16. května 2017 (úterý) – autokarový zájezd do Polska, součástí někdejšího Dolního Slezska Rakousko-Uherska. Navštívíme nádherný zámecký park v Bad Muskau, jeden z největších v Evropě se dvěma zámky, a město Žitava (Zittau). Park býval majetkem knížete H. Prückel von Branitz und Muskau. Tento milovník zahradní architektury založil a po celý dlouhý život zušlechťoval nejen park v Bad Muskau, ležící dnes přímo na německo-polské hranici, ale i další areály. Park v Bad Muskau je od roku 2004 na seznamu UNESCO. Na konci svého života dokonce kníže konzultoval s Napoleonem III. otázky Boulogneského lesa v Paříži. Zájemci se hlásí pí M. Štědré (tel. 724 062 985 nebo večer 224 916 340 – během dne záznamník).

Odjezd v 6:30 z Prahy 8, ul. Ke Štvanici (u pavilonu metra „B“ a „C“ stanice Florenc). Návrat do Prahy v cca 22:00. Předběžná cena zájezdu: 550,- Kč, poplatek se bude vybírat ve čtvrtek 20. dubna 2017, 15:00-16:30 v sokolovně KČT Praha-Vyšehrad v Praze 2, Libušina č. 65, nedaleko stanice Výtoň – tram. č. 2, 3, 7, 17, 21.

Průvodce: Marie Štědrá.

29. května 2017 (pondělí) – přednáška o tanci a baletu jak u nás, tak ve Vídni (a nejen o baletu) – foto a promítání. Místo a čas konání: Revoluční 5, Praha 1, v mezipatře, od 15:30.

Přednáší: Mistr Vlastimil Harapes.

20. června 2017 (úterý) – výlet do Roztok u Prahy. Návštěva ateliéru české malířky Zdenky Braunerové, která za Rakousko-Uherska patřila mezi špičky výtvarného umění a patří dodnes. Prohlídka muzea. Její otec, JUDr. Brauner, o kterém bude rovněž přednáška, byl poslancem říšské rady, což byl nejvyšší zákonodárný sbor Rakousko-Uherska. Vstupné: 50,- Kč.

Sraz: 10:00 v Praze 6, na nároží ulic Evropská a Šolínova. Průvodce a přednášející: JUDr. Eva Roztočilová.

Upozornění:

Podzimní zahraniční autokarový zájezd do Rakouska se uskuteční v úterý 19. září 2017 opět do Podunají – oblasti Wachau.

Více informací na:

www.kprpraha.cz

e-mail: eroztocilova@seznam.cz

telefon: + 420 602 960 107

JUDr. Eva Roztočilová.

27. ledna si šest desítek pamětníků připomnělo výročí konce holocaustu

V Hlavním sále Valdštejnského paláce se přesně v den, kdy byla před 72 lety osvobozena Osvětim, sešly dvě stovky lidí, kromě šesti desítek pamětníků také zástupci politického, kulturního a náboženského života. Setkání zorganizovala Federace židovských obcí v ČR pod záštitou předsedy Senátu Parlamentu ČR Milana Štěcha, mezi hosty byli nejen představitelé českého Parlamentu a vlády, ale i pražský arcibiskup Dominik Duka, rabín Karol Sidon či předsedkyně Bavorského zemského sněmu Barbara Stamm.

Místopředseda Sněmovny Jan Bartošek ve svém projevu např. zmínil, že ten, kdo se nepoučí z dějin, je odsouzen k tomu, aby je zopakoval. Bývalý letec Pavel Vranský, který bojoval mimo jiné i u Tobruku, zdůraznil význam demokracie i s tím, že je stále nutné bojovat za svobodu, za svět bez válek a za sociální smír, jelikož podle něj toho zatím nebylo dosaženo.

Zleva v první řadě: místopředseda Mezinárodního osvětlimského výboru Felix Kolmer, předsedkyně Tereziánské iniciativy Dagmar Liebová, ministr kultury Daniel Herman, předseda správní rady Nadačního fondu obětem holocaustu Michal Klíma, předseda Federace židovských obcí v ČR Petr Papoušek, předseda Senátu Milan Štěch

*Redakčně zpracováno a zkráceno
Senát 1/2017, Denisa Čermáková*

25. výročí
otevření
Rakouské
knihovny
v Liberci

25-jähriges
Jubiläum
der Eröffnung
der Österreich-Bibliothek
in Liberec

Pozvánka

RAKOUSKÉ DNY V KNIHOVNĚ / 5. - 8. 4. 2017

U příležitosti 25. výročí otevření Rakouské knihovny v Liberci Vás zveme na neformální setkání v prostorách Krajské vědecké knihovny

středa 5. dubna 2017 v 17.00 hodin

Program: zahájení výstavy Josefa Hoffmanna, hudební vystoupení, pohoštění

Einladung

ÖSTERREICH-TAGE IN DER BIBLIOTHEK / 5. - 8. 4. 2017

Anlässlich des 25-jährigen Jubiläums der Eröffnung der Österreich-Bibliothek in Liberec möchten wir Sie sehr herzlich zu einer kleinen Feier in den Räumlichkeiten der Wissenschaftlichen Bibliothek in Liberec/Reichenberg einladen, am

Mittwoch den 5. April 2017 um 17.00 Uhr

Programm: Vernissage der Ausstellung von Josef Hoffmann mit Musikprogramm und Imbiss

Prosíme o potvrzení účasti do 17. 3. 2017 / Um Antwort wird gebeten bis 17. 3. 2017
Kontakt: Martina Sanetníková (sanetnikova@kvkll.cz), tel. 482 412 137

**SLOVENSKÝ ŠKOLSKÝ SPOLOK SOVA
SLOWAKISCHER SCHULVEREIN**
Otto-Bauer Gasse 23/11, A-1060 Wien
Tel.: +43 1 596 13 15
Email: sova@slovaci.at
www.slovaci.at

Nedeľa / Sonntag 23.4.2017

**DETSKÉ DIVADELNÉ PREDSTAVENIE
THEATERVORSTELLUNG FÜR KINDER**

Divadlo pre deti **NELINE a Nela Dušová** z Modry nás pozývajú na divadelné predstavenie *Das Kindertheater NELINE und Nela Dusova aus Modra laden ein*

**O LÚKE, MOTÝĽOVI
A KVETINOVEJ VÍLE**

Nad lúkou plnou farebných kvetov poletuje krásny motýľ. Pristáhol sa sem ako posledný... a vôbec to s ním nebolo ľahké.

Ak chcete, porozprávame vám, ako to bolo. Ale potichu, aby neuleteli...

**v nedeľu / am Sonntag 23.4.2017
o / um 16.00 hod./ Uhr
v spolku/ im Verein SOVA
Vstupné/ Eintritt:**

dobrovoľný príspevok/ freiwillige Spende

**Diese Veranstaltung in slowakischer
Sprache wird gefördert aus Mitteln
der Volksgruppenförderung**

Jarný jazykový tábor pre deti

Jarný jazykový tábor sa bude konať na západnom Slovensku **v Piesočnej, Moravský Svätý Ján od nedele 9.4.17 do piatku 14.4.17**

Podmienky účasti: vek od 6 rokov, vlastný pas, členstvo v spolku SOVA na rok 2017

Závážné prihlášky posielajte do 30.3.2017 na elena.mandik@utanet.at, 0680/ 12 60 341

Uviesť treba: meno, dátum narodenia, číslo pasu dieťaťa, adresu, telefónny a mailový kontakt

Cena: 135,- € na konto spolku SOVA:

IBAN: AT52 14000 03710071330

BIC: BAWAATWW

s poznámkou „Jarný tábor“ do 30.3.2017

V cene je zahrnutá doprava, ubytovanie, pestrý program, celodenná strava.

Letný jazykový tábor pre deti

Letný jazykový tábor pre deti vo veku od 6-15 rokov sa bude konať **na strednom Slovensku na Orave v Párnici od nedele 9.7.2017 do utorka 18.7.2017**

Podmienky účasti: vek od 6 rokov, vlastný pas, členstvo v spolku SOVA na rok 2017

Závážné prihlášky posielajte do 1.6.2017 na: elena.mandik@utanet.at, 0680/ 12 60 341

Uviesť treba: meno, dátum narodenia, číslo pasu dieťaťa, adresu, telefónny a mailový kontakt

Cena: 135,- € na konto spolku SOVA:

IBAN: AT52 14000 03710071330

BIC: BAWAATWW

s poznámkou „Letný tábor“ do 1.6.2017

V cene je zahrnutá doprava, ubytovanie, pestrý kultúrny, vlastivedný a športový program a celodenná strava.

**Diese Veranstaltungen in slowakischer
Sprache werden gefördert aus Mitteln
der Volksgruppenförderung**

Kath. Mission für Tschechen, 1030 Wien, Hagenmüllergasse 31
e-mail: smdb.mission@gmx.at, mobil: 0664 / 406 55 41

> 32. STUDIJNÍ DNY MLÁDEŽE

Sigmundsberg (Mariazell):
12. 05. – 14. 05. 2017

Téma: My jsme jedna rodina ...

Príspevek: biřmovací skupina 35,-- € ; děti a mládež do 18 let 55,-- € ; dospělí 95,-- €
>>> Zaplatte laskavě na bankovní účet: **Kath. Mission für Tschechen**, IBAN: AT21 2011 1300 3230 1124, BIC: GIBAATWWXXX do 10. dubna 2017.

Při balení pamatujte také na **teplé oblečení** (může tam být ještě zima), **ručník**, **plavky**, psací potřeby, hudební nástroje, složku z náboženství.

Odjždíme vlastním autobusem v pátek **12. května 2017** od školy „**KOMENSKY**“, Vídeň 3., **Schützengasse 31**, v **15:00 hod.**

Vrátíme se autobusem v neděli **14. května** ke kostelu Don Bosco „**SALESIANUM**“, Vídeň 3., Hagenmüllergasse 31, **asi v 17 hod.**

Za organizaci: PAss. Pavla Carmignato SMDB, Silvia Löschnig-Tratner SMDB

Za vedení: P. Dr. Jan Horák SDB

Provisorisches Ortszentrum Wien 3 – Tschechische Gemeinde (Kath. Mission für Tschechen)

Aufnahme zum Don Bosco Fest

Wir, die Tschechische Gemeinde, ein noch provisorisches Ortszentrum der Salesianischen Mitarbeiter Don Boscos (SMDB), feierten am 21. Jänner 2017 im Don Bosco Haus unser jährliches Don Bosco Fest mit P. Jan Horák SDB und gleichzeitig auch zwei SMDB-Aufnahmen, weil wir hier gemeinsam den Wert der Zugehörigkeit zur salesianischen Gemeinschaft erfahren haben.

Květa Apolin und Silvia Löschnig Tratner legten innerhalb der heiligen Messe ihr Apostolisches Versprechen vor Gott und der anwesenden Gemeinde ab. Alle Teil-

nehmerinnen und Teilnehmer haben es als sehr schön empfunden, dass es zuerst in tschechischer und dann in deutscher Sprache vorgetragen wurde. Es hat die Eucharistiefeier zu einem unvergesslichen Erlebnis werden lassen.

Gegen Ende der Feierlichkeiten sahen wir ein kleines Schauspiel von Viktor Kraus SMDB, das uns ein prägendes Ereignis aus dem Leben Don Boscos gezeigt hat – eine spannende Erfahrung!

Aus den Statuten

Die Vereinigung der SMDB ist in der Kirche durch den Apostolischen Stuhl als öffentliche Vereinigung von Gläubigen anerkannt und hat Anteil am spirituellen Erbe der Gesellschaft des Hl. Franz von Sales. Sie besitzt den Statut einer kirchenrechtlich öffentlich anerkannten juristischen Person und hat ihren Hauptsitz in Rom.

Eintritt in die Vereinigung der Salesianischen Mitarbeiter Don Boscos durch die Ortskoordinatorin Paula Carmignato SMDB und Provinzialkoordinatorin Christiane Liebl SMDB

Tschechische Gemeinde in der Erzdiözese Wien / Česká duchovní služba oblast Vídeň

POŘAD BOHOSLUŽEB

- CHRÁM "Panny Marie na Nábřeží", Vídeň 1., Salvatorgasse 12:**
 mše svatá každou nedělí a svátek v 08:30 hodin,
 votivní mše svatá 1. pátek v měsíci v 18:00 hodin.
- KOSTEL "Nejsvětějšího Vykupitele", Vídeň 3., Rennweg 63:**
 mše svatá každou nedělí a svátek v 10:00 hodin.
- KAPLE "Panny Marie Pomocnice", Vídeň 13., St. Veit-Gasse 25:**
 mládežnická mše svatá 3. sobotu v měsíci v 18:00 hodin.

Srdečně zvou duchovní správci
P. Ing. Dr. Jiří Šindelář CSsR a P. Dr. Jan Horák SDB
spolu s Českou církevní radou ve Vídni
Poštovní adresa: A - 1030 Wien, Hagenmüllergasse 31,
tel. 0664 / 406 55 41, <http://www.sweb.cz/farnost.viden>

VELIKONOCE 2017

- 09. 04. – Květná neděle – Mše svatá** v českém kostele „Nejsvětějšího Vykupitele“, Rennweg 63, Vídeň 3., v 10:00 hodin – svěcení ratolestí a průvod – vyprávění o Kristově umučení: pašije.
- 13. 04. – Zelený čtvrtek** v českém kostele „Nejsvětějšího Vykupitele“, Rennweg 63, Vídeň 3., v 19:00 hodin – mše na památku Večeře Páně – modlitba s Pánem Ježíšem na Olivové hoře.
- 14. 04. – Velký pátek** v českém kostele „Nejsvětějšího Vykupitele“, Rennweg 63, Vídeň 3., v 19:00 hodin – liturgie umučení a smrti Pána Ježíše, svatě přijímání.
- 15. 04. – Bílá sobota** v českém kostele „Nejsvětějšího Vykupitele“, Rennweg 63, Vídeň 3., ve 20:00 hodin – liturgie Svaté noci (žehnání ohně, velikonoční svíce, čtení ze Starého zákona, mše svatá vzkříšení).
- 16. 04. – Neděle Zmrtvýchvstání Páně** v českém kostele „Nejsvětějšího Vykupitele“, Rennweg 63, v 10:00 hodin.

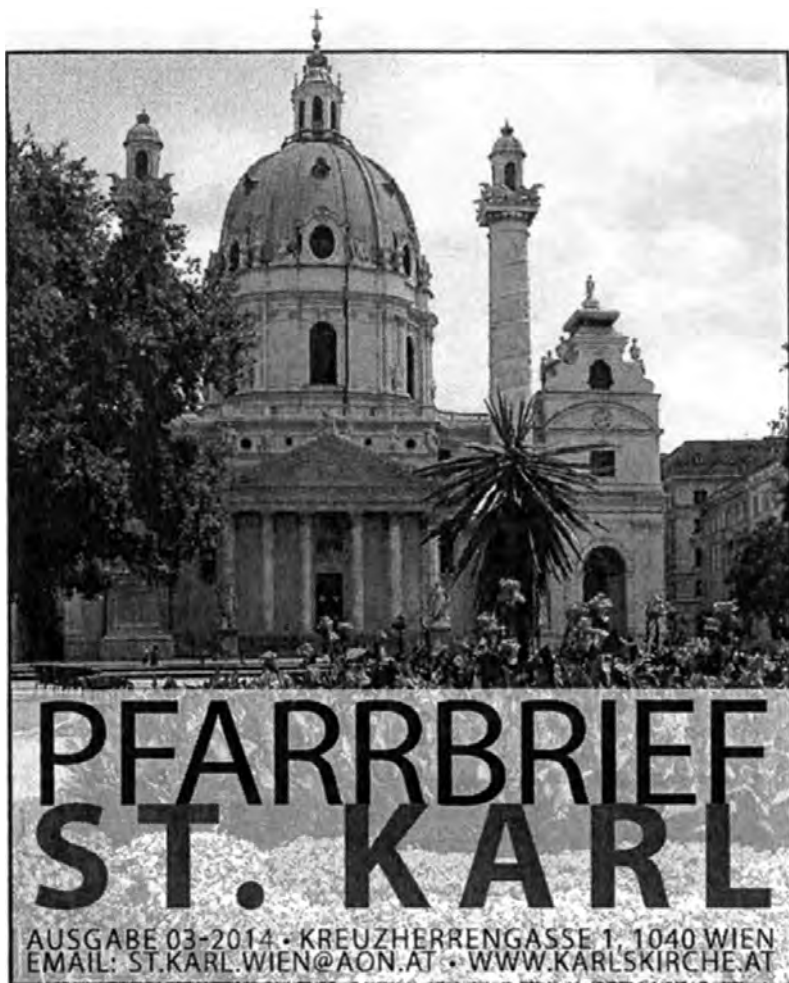
Poutní mše svatá v sobotu 13. května 2017 v 11 hodin.
STUDIJNÍ DNY MLÁDEŽE od pátku 12. 05. do neděle 14. 05. 2017
 v Sigmundsberg. Zájemci, laskavě se přihlaste písemně
 na e-mail: smdb.mission@gmx.at

SEMESTERFERIEN – 05. 02.–11. 02. 2017 – ZIMNÍ REKREACE

Vánoční bohoslužba v kostele na Rennwegu v neděli 25. prosince v 10 hodin ukončila tradičně zpívanými koledami menšíňový rok 2016. Pastorační asistentka a učitelka náboženství Pavla Carmignato-Novotny, která zpěv v minulosti řídila, zavzpomínala, že zde zpívala koledy každý rok od svého dětství – a tehdy jí nikdy nenapadlo, že zpěv českých koled po řadu let povede sama. O letošních Vánocích to bylo již přes více než 60 let, co se ve Vídni zpívají a tradičně udržují koledy, jak je vybral a seřadil bývalý ředitel české školy Komenský pan Ota Homolka. Díky úsilí české farnosti a české školy se koledy naučili žáci a žákyně, absolventi a učitelský i profesorský sbor. Hlavním celebrantem byl letos P. Jiří Šindelář, duchovní pro české studenty a spolky ve Vídni, koncelebroval P. Ludwig Pociask z kongregace těšitelů z Getsemány. Na varhany doprovází již řadu let absolvent české školy ve Vídni pan MUDr. Alfréd Klein-Watrycz. Letos poprvé dirigovala také absolventka téže školy paní Anna Buchal. Potěšující je na tom, že se křesťanské tradice předávají z generace na generaci, v tomto případě již na třetí a čtvrtou...

Tschechischsprechende Don Bosco-Familie / Salesiáni Dona Boska ve Vídni a v Linci

HEILIGE MESSE

Montag bis Freitag 18:00 Uhr,
Samstag Vorabendmesse 18:00 Uhr
Sonn- und Feiertage 9:30 und 11:00 Uhr
Rosenkranz täglich um 17:30 Uhr
in der Kapelle

Beichtgelegenheit eine halbe Stunde vor Beginn der Messen und nach Vereinbarung

Svatá zpověď také v českém jazyce!**Die Kirche ist geöffnet:**

Mo-Fr 7:30-19:00 Uhr
Sa 8:30-19:00 Uhr, So 9:00-19:00 Uhr

Kanzleistunden:

Mo-Fr 8:30-11:30 Uhr
Tel.: 504 61 87, Fax: DW 13
eMail: st.karl.wien@aon.at

Haus- und Krankenbesuche und Beichte
mit Kommunionempfang nach Vereinbarung
mit der Pfarrkanzlei

POKYNY PRO ČTENÁŘE

Přihlášky k členství/odběru časopisu zasílejte na adresu:

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9
A-1030 Wien

tel./fax/záznamník (od 10:00): **++43-1-79 88 454**

e-mail: **info@kulturklub.at, www.kulturklub.at**

Nemáme placenou sekretářku, a proto prosíme o pochopení, pokud se nedovoláte. Namluvte svá přání na záznamník, určitě se ozveme. Srdečně děkujeme všem novým odběratelům časopisu a věříme, že jsou s ním spokojeni. Zároveň prosíme o Vaše ohlasy, přání, návrhy a kritiky.

Vážení členové v Rakousku, příspěvek na rok 2017 činí **35,- €** (členský příspěvek 17 € + předplatné 18 €). Členství zahrnuje: zasílání časopisu, možnost inzerce na homepage Klubu, možnost inzerce s 20 % slevou v časopise *Kulturní klub* aj.

Vážení čtenáři v Rakousku, abo-příspěvek na rok 2017 činí **37,- €**. Prosíme, uveďte na složence zkratku ABO.

Vážení členové a čtenáři ve světě (s výjimkou ČR a SR), členský příspěvek či abo na rok 2017 činí včetně poštovného **50,- €**.

Bankovní spojení: Bank Austria
IBAN: **AT 03 1200000 683035901**
SWIFT: **BKAUATWW**.

POKYNY A CENÍK PRO INZERENTY

(platí od 1. 1. 2017, viz též: www.kulturklub.at)

Rozměry v cm	Měsíční poplatek v €
2,5 × 5,2	9,50
3,3 × 10,0	24,00
6,5 × 5,2	24,00
7,0 × 8,5	39,00
7,0 × 10,5	48,00
5,0 × 17,3	52,00
12,5 × 17,3	125,00

Inzeráty otiskujeme v černobílém provedení.
Jednorázový příplatek za rámeček a/nebo šedé pozadí: 4 €.

Kromě výše uvedených rozměrů a standardního černobílého provedení je možno po domluvě otisknout inzerát v barvě a/nebo jiné velikosti. Platba musí být uskutečněna s předstihem 14 dnů před otištěním inzerátu, a to převodem, složenkou, nebo hotově (zasláním v obálce).
Sleva pro členy Kulturního klubu: 20 %.

Bankovní spojení:

- Bank Austria Creditanstalt
IBAN: **AT03 1200 0006 8303 5901**
SWIFT: **BKAUATWW**
účel: **inzerce**

Kontakt:

- Tel.: **+43/(0)699/195 440 77**
Fax: **+43/(0)1/7988454**
e-mail: **inzerce@kulturklub.at**

TSCHECHISCHES ZENTRUM
ČESKÉ CENTRUM

Herrengasse 17, 1010 Wien
ředitel ing. Martin KRAFL
tel.: +43-1-53 52 360

www.czechcentres.cz/vienna
e-mail: ccwien@czech.cz

www.facebook.com/TschechischesZentrumWien

Po, St, Čt 10:00-17:00
Út 10:00-18:00, Pá 10:00-16:00

**Každou první sobotu v měsíci
otevřeno pro veřejnost
od 10:00 do 15:00 hodin!**

**RAKÚSKO-SLOVENSKÝ
KULTURNÝ SPOLOK**

Sekretariát: út 9:00-10:30, čt 18:00-19:30
Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien
tel. +43-1-596 13 15, fax +43-1-595 57 99
rsks@slovaci.at www.slovaci.at

DŮLEŽITÉ ADRESY

Ateliér JAN, Jan a Tamara Brabenc
Spittelberggasse 7, 1070 Wien
tel./fax: 526 54 22

MOKI - Theater für Kinder
tel. 505 98 06, www.theater-moki.at

**Slowakisches Institut
SLOVENSKÝ INŠTITÚT**

Wipplingerstrasse 24-26, 1010 Wien

Po - Štv 09:00-12:30, 13:00-17:00

Pia 09:00-12:30, 13:00-15:00

tel./fax: ++43-1 53 54 057

www.mzv.sk/sivieden,
si.wien@gmx.at

**Galerie auf der Pawlatsche
Institut für Slawistik**

Universitätscampus,
1090 Wien, Spitalgasse 2-4 / Hof 3
www.univie.ac.at/pawlatsche

Münzwardeingasse 2, 1060 Wien
theaterbrett@gmx.at, www.theaterbrett.at
Tel. Vorbestellungen unter 0676/7345566

**VESELÁ ŠKOLA
s celodenní péčí**

MŠ / Česká škola / doučování
7:00-17:00 hodin, 0-15 let
Barichgasse 21/4, 1030 Wien
Tel.: 0650 33 23 579

Obchodní právo a nemovitosti

Adresa právníka / právníčky v redakci
tel., fax a záznamník:
01 79 88 454 (od 11:00)

Hledáme domovnictví
0664 14875 35

STAROŽITNÍK: FIEDLER V.

Restauruje / nakupuje / prodává. Zájem
o nákup českých malířů. Zprostředkování
bude honorované. V. Fiedler, Vídeň 7,
Siebensterng. 20. Tel. 523 35 81,
mobil 0664/3566676.

Entdeckt die Freude an der Musik.

Kommt und musiziert mit.

Anmeldung der neuen Schüler ab sofort
Auch Erwachsene sind willkommen
Flexible Unterrichtszeiten (auch Samstags)
Elternfreundliche Preise

Musikschule bei der Karlskirche

Kreuzherrenmusikschule Wien
Kreuzherrengasse 1 / 1040 Wien (hinter der Karlskirche)
Telefon: +43 1 504 61 87 / +43 664 621 68 84
E-Mail: info@khms.at Web: www.khms.at

Fa. Malermeister Benedek Kolenyak

- Stuckarbeiten
- Putztechniken
- Innen- und Aussenputz
- Renovierung
- Trockenbau
- Malerarbeiten
- Ausbau

und alle Arbeiten rundum Hausbau wie Estrich, Boden, Fliesen, Maurer Arbeiten.
Wir sind eine kleine Firma, aber mit guten Referenzen und Super Preisen mit Sitz in:

A-2145 Hausbrunn, Bezirk Mistelbach, NÖ

Mehr Info unter www.malerei.eu.sk oder unter Tel.: 0043 676 7417 564

**Aircraft Gewerbekälte GmbH
KÄLTE- & KLIMATECHNIK**

Dipl. Wi. Ing. (FH) Markus Stefan
Brigittenauer-Lände 156-158, 6/15, 1200 Wien

E-mail: m.stefan@aircraft-gewerbekaelte.at
Tel.: +43 699 109 50 189, www.aircraft-gewerbekaelte.at

Otevřeno vždy od 15. března do 31. října

BIERGARTEN · RESTAURANT

Schweizerhaus

Familie Karl Kolařík
seit 1920

1020 Wien, Prater 116, Tel. 728 01 52

Raumdekor

ANTON FLORIÁN
MALERMEISTER

TEL.+FAX **586 86 86**

1060 Wien, Hofmühlgasse 18

E-mail: raumdekor.florian@aon.at

MALEREI - STUCK
JALOUSIEN - ROLLO
ANSTRICH - TAPETEN
TEPPICHE - VORHÄNGE
STIL- UND LIFTKARNISEN
WAND- UND BODENBELÄGE
FARBEN - LACKE - WERKZEUGE
>>> *sleva pro krajany*

KULTURNÍ KLUB

Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku

Informationszeitschrift der Tschechen

und Slowaken in Österreich

Mohsgasse 30/9, 1030 Wien

mobil (od 10:00): 0043-0-664-97 33 764

fax: 0043-1-79 88 454

e-mail: info@kulturklub.at

www.kulturklub.at

Restaurace
privátní pokoje

**BÖHMISCHER
HOF**

So-St 10:30-22:00 hod.

Čt 10:30-14:00 hod.

Laaerstr. 55
2111 HARMANNSDORF-
RÜCKERSDORF

Tel. 06 991 991 1111

www.hroch.at

Koniasch Latin Press s. r. o.

Na Hubálce 7, CZ-169 00 Praha 6

tel./fax: +420-220 511 681

KLP koniasch@gmail.com

Rudoleckého 23, CZ - Znojmo

tel./fax 515 22 57 30

e-mail: info@tiskarna-sladek.cz

www.tiskarna-sladek.cz

ofsetový tisk • barevné kopírování
• grafické studio •

Restaurace BÖHMERWALD – rodina Stuchlíkova

Česká kuchyně a speciality.

Oslavy pro malé i větší skupiny

v romantickém prostředí

české a slovenské restaurace.

Na Vaše objednávky se těší rodina Stuchlíkova,
1040 Wien, Argentinierstr. 66 / Wiedner Gürtel 20,

tel./fax: 505 72 34, e-mail: boehmerwald@aon.at,

www.restaurant-boehmerwald.at

otevřeno: po – ne 11:00-15:00, 17:00-23:00 hod.

Restaurant

Schönbrunner Stöckl

beim Meidlinger Tor

České a slovenské speciality!

rodina

Smadišova

10:00-22:00, otevřeno po celý rok

1130 Wien, Schönbrunn, Meidlinger Tor, tel.: +43-1-813 42 29

tel./fax: +43-1-812 82 71, www.schoenbrunnerstoekcl.com

Täglich ab 11:00 bis 23:00h

ALTÖSTERREICHISCHE & BÖHMISCHE KÜCHE
1050 Wien - Margaretenstraße 60 - Tel (0222) 586 09 67

KOREC und BLAŽEK OEG

Mo-Fr 09:00-19:00, Sa 09:00-15:00

17:00-18:00 – sleva 25%

Täglich Mittagmenü – Spezialitäten aus der ganzen

Monarchie – Trennkost- und Seniorenkarte

Simmeringer Hauptstr. 96a, 1110 Wien

Tel. +74 331 81

Přímo v nákupním centru Simmering

3 hod. parkování v garáži zadarmo

Danica Korecová, fa. Korec

tel./fax: 038-7486 159

Info v reštaurácii Pressburg

**ZLATNICTVÍ
HODINÁŘSTVÍ
RICHARD ARNOLD**

Opravy šperků
a hodin, předělávky,
vlastní výroba (též
u doneseného materiálu
1100 Wien, Buchengasse 88

Tel./fax: 604 54 85

po-pá 9-12 a 14-18 hod.,

so 9-12 hod.

Česky a slovensky mluvící lékaři ve Vídni

MUDr. Jiřina BODNAR
choroby kožní a pohlavní
po, čt 14-18:30, út 8-13, pá 8-11
Josefstädterstr. 3/4-5, Wien 8
tel. 406 99 41

MUDr. Vít DOLEŽAL
zubní lékař (všechny pokladny)
Kegelgasse 14 / Top 12 (vchod
ze Seidl-gasse 12), 1030 Wien
tel. 713 72 66

MUDr. Eva DRSATA
oční lékařka (všechny pokladny)
Favoritenstr. 8/2, 1040 Wien,
po, st – odpoledne; út, čt – dopoledne
termín po dohodě na tel. 587 54 27

MUDr. Kamila HAJEK
soukromá léčba homeopatií
Ada-Christen-Gasse 2/F/8, Wien 10
tel. 689 22 80

MUDr. Hana LION
zubní lékařka
Waltenhofengasse 5/2/301,
1100 Wien
Mo 11-17, Di 8-14, Mi 9-17, Do 10-15
tel. 615 46 10, všechny pokladny

MUDr. Kristina LION
všeobecná lékařka se specializací
na psychosomatiku a psychoterapii
Röttergasse 37, 1170 Wien
tel. 486-22-86, všechny pokladny

MR MUDr. Vladislav LIPTÁK
internista – sportovní lékař
Innere Medizin – Sportmedizin
gerichtlich beeid. Sachverständiger
Diplomsportarzt, všechny pokladny
Zelinkagasse 12, 1010 Wien-City
po, út, st 14:00-16:00, čt 9:00-11:00
tel. 533 58 34, fax 533 58 34 16

Digitale Praxis: **Dr. med. &
Dr. dent. med. Josef LUDVÍK**
FA für Zahn-, Mund- und Kiefer-
heilkunde
Simmeringer Hauptstr. 40/4,
1110 Wien
Po 10:00-13:00, 14:00-19:00,
út 7:30-14:00, st 7:30-14:00,
čt 12:00-17:00 a podle domluvy
tel.: 749 34 76, www.drludvik.at
e-mail: ordination@dr-ludvik.at

MUDr. Ilona POLZER
(roz. Bartošková)
choroby oční a optometrické
(Wahlarzt)
Wiener Neudorf, Schillerstr. 26, NÖ

po, út 9-12, po + st 17-19 hod.
a po dohodě (i sobota dopoledne
možná)
Tel.: 02236-496 93, v akutních přípa-
dech mimo ord. hod.: 0660-3470374
www.gesundeaugen.at

MUDr. Georg SOJKA
neurolog a psychoterapeut
tel. 0664/214 01 63,
termín po dohodě

PSYCHOTERAPEUT PSYCHOLOGICKÉ PORADENSTVÍ

Mag. Dr. Ladislav Nykl, Ph.D.
lektor na vídeňské univerzitě
a Masarykově univerzitě v Brně
semináře růstu osobnosti, pomoc
při sociálních problémech, depresích,
psychosomatických problémech atd.

Praxe:
Lederergasse 17/7, Wien 8,
tel.: 523 57 44 nebo 0676/5194833
e-mail: nykl.psychoterapie@aon.at
<http://members.aon.at/nykl>

**Ověřené překlady dokumentů aj.
Univ.-Lektor Dr. Dietmar KOLLER**
A-2333 Leopoldsdorf, Weidengasse 2
tel. +43-2235/44 637, +43-676/37 62 117,
+43-1-515 28-444, fax: 02235/44 638
práce: A-1030 Wien, Marxergasse 1a
(City-Tower Wien Mitte/Bhf. Landstr.)
e-mail: dietmar.koller@univie.ac.at
www.tschechisch-slowakisch.com

Mag. Lenka KOVARIK
A-1210 Wien, Felix-Slavik-Str. 3/1/10
tel./fax: 2908809, mobil: 0699/11807581
lenkakovarik@outlook.com
lenka.kovarik@fh-burgenland.at
<http://www.deutsch-tschechisch.at>

Dr. Milan KOŠÍČEK
A-1030 Wien, Salesianergasse 17
tel.: 0664/2537951, fax: 066477-2537951
e-mail: m.kosicek@A1.net

Mag. Pavlína BÖHMOVÁ-LÖSSL
Allgemein beeidete und gerichtlich zertifizierte
Dolmetscherin für die tschechische Sprache
Sprachtrainerin für Tschechisch, Slowakisch,
Deutsch
A-1100 Wien, Dieselgasse 5/43
tel./fax 2082175, 0699/19544077
office@pavlina.at, www.pavlina.at

EUROPÄISCHE VOLKSSCHULE

Volksschule Sir Karl Popper
1150 Benedikt, Schellingerg. 1-3
Tel. 9823403
Sprachclubs in Französisch, Ungarisch,
Tschechisch, Slowakisch, Italienisch

DUCHOVNÍ SLUŽBA

České katolické misie

Katholische Mission für Tschechen
Duchovní správce krajanů Prof. P.ThDr. Jan Horák
1030 Hagenmüllergasse 31,
tel. +43 0664 406 55 41, fax: +430 01 711 84 112
www.sweb.cz/farnost.viden, www.rozhledy.at

**KOSTEL "Nejsvětějšího Vykupitele",
Vídeň 3., Rennweg 63:** mše svatá každou neděli
a svátek v 10:00 hodin.

**CHRÁM "Panny Marie na Nábřeží", Vídeň
1., Salvatorgasse 12:** mše svatá každou neděli a
svátek v 08:30 hodin.

**KAPLE "Panny Marie Pomocnice křesťanů",
Vídeň 13., St. Veit-Gasse 25:** mše svatá 3. sobo-
tu v měsíci v 18:00 hodin platná na neděli.

**KOSTEL "Don Bosco", Vídeň 3., Hagenmül-
lergasse 33:** mše svatá podle kalendáře akcí
kostel **Panny Marie na rohu**
Linz, Herrenstr. a Redigierst. v centru města
Mše svatá v českém jazyce, každou sobotu v 16.30
hodin. Duchovní správce: P.ThDr. Michal
Kaplánek SDB, tel. 00420 656 354

Římskokatolická
**Katedrála sv. Štěpána
Wiener St. Stephansdom**
svatá zpověď pondělí 16–18, úterý
15–17, středa 13–14 hod.

Kostol Panny Márie Snežnej
1030 Wien, Jaquingasse 12
Svatá omša s kázňou v slovenskom jazyku každú
nedelu a v zasvätený sviatok o 18 hodine.

K. M. Hofbauer Klub
Česko-slovenské společenství věřících
při chrámu Maria am Gestade ve Vídni
Seitzergasse 5, 4. patro vlevo, A-1010 Wien
<http://k-m-hofbauer-klub.webnode.at/>
Tel.: 0043 699 192 528 87
reneselig@gmail.com

Kaple sv. Stanislava, Kurentgasse 2, Wien 1
mše svatá každý první pátek v měsíci v 18:00

ŠKOLSKÝ SPOLEK KOMENSKÝ

Mateřská škola
Ředitelka: **Sabina Eimer**
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel.: +43-1-7133188-10

Bilingvní obecná škola
Ředitelka: **Dipl. Päd. Marcela Ofner**
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel.: +43-1-713 31 88-20

**Bilingvní sekundární škola
(3. + 4. BS)**
Ředitelka: **Dipl. Päd. Marcela Ofner**
Schützengasse 31, 1030 Wien
Tel.: +43-1-713 31 88-20

**Bilingvní reálné gymnázium
1. + 2. Klasse (model WM)**
Ředitelka: **Mag. Helena Huber**
Schützengasse 31, 1030 Wien,
Tel.: +43-1-713 31 88-60
www.orgkomensky.at

Kulturklub der Tschechen
und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9
1030 Wien

Nezapomeňte nahlásit případnou změnu adresy!

